

**დაავადებათა კონტროლისა და
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის
ეროვნული ცენტრი**

**NATIONAL CENTER FOR DISEASE CONTROL
AND PUBLIC HEALTH**

ძვირფასო მეგობრებო,

წინამდებარე ბროშურით გვსურს, წარმოვიდგინოთ საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის ერთ-ერთი წამყვანი დაწესებულების, ლევან საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის (დესჯეც) როლი ქვეყნის ჯანდაცვის სისტემის განვითარებისა და მოსახლეობის ჯანმრთელობის გაუმჯობესების საქმეში.

1991 წელს, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ, ქვეყანა მრავალმხრივი გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდა, რასაც შედეგად ეკონომიკური და საფინანსო სისტემების სრული მოშლა, სამეურნეო კავშირების რღვევა და წარმოების პარალიზება მოჰყვა. სოციალურ-ეკონომიკური ხასიათის პრობლემები უარყოფით ზემოქმედებას ახდენდა მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე. სამედიცინო სფეროში შექმნილი კრიზისიდან გამოსვლისათვის აუცილებელი გახდა მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის დარგში ნაკისრი სახელმწიფო ვალდებულებების შესრულება და დაბალანსება არსებულ შესაძლებლობებთან. 1994-1995 წლებში ჯანმრთელობის დარგში დაიწყო რეფორმირების რთული, მტკივნეული და მრავალეტაპიანი პროცესი, რომელიც ჯანდაცვის ორგანიზაციისა და მართვის ახალი მოდელის დანერგვას ისახავდა მიზნად.

დარგის განვითარების სამართლებრივი საფუძველი საქართველოს კონსტიტუციით (1995 წ.) შეიქმნა, რომლის 37-ე მუხლით განისაზღვრა ყველა ადამიანის უფლება, ისარგებლოს ჯანმრთელობის დაზღვევითა და კანონით დადგენილი უფასო სამედიცინო დახმარებით და იცხოვროს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში, ხოლო სახელმწიფოს დაეკისრა ვალდებულება, აკონტროლოს ჯანდაცვის ყველა დაწესებულება და სამკურნალო საშუალებათა წარმოება/გაყიდვა. კონსტიტუციის ფუნდამენტური პრინციპებიდან გამომდინარე, შემუშავდა რიგი მნიშვნელოვანი სამართლებრივი აქტი, მათგან პრევენციული მედიცინისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისთვის განსაკუთრებული როლი აქვთ კანონებს „ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“ (1997) და „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ (2007), რომლებითაც განისაზღვრა ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზრუნვისა და პრევენციული ღონისძიებების განხორციელების საბაზისო, უმნიშვნელოვანესი საკითხები.

დღევანდელი სახით დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრს 25 წლის ისტორია აქვს, თუმცა ის სათავეს ჯერ კიდევ საქართველოში შავი ჭირის საწინააღმდეგო სადგურის დაარსების დღიდან (1937 წელი) იღებს. 1992 წელს შავი ჭირის საწინააღმდეგო სადგური განსაკუთრებით საშიში დაავადებების სამეცნიერო-პრაქტიკულ ცენტრად გარდაიქმნა, 1996 წელს გატარებული სანიტარულ-ეპიდემიოლოგიური სისტემის რეფორმის შედეგად კი დაარსდა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ დესჯეცმა განსაკუთრებული როლი შეიძინა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში წამყვან ორგანიზაციად ჩამოყალიბდა.

ცენტრის ძირითადი მანდატი დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და პრევენციაა. ამგვარად, ჯანდაცვის სისტემის განვითარების ყველა ეტაპზე იგი, როგორც ლიდერი ინსტიტუცია ეროვნულ დონეზე, სათავეში ედგა და მნიშვნელოვანი წვლილი შეჰქონდა გადამდები და არაგადამდები დაავადებების პრევენციისა და კონტროლის საქმეში.

2003-2007 წლებში ჩატარდა ცენტრის ფართომასშტაბიანი რეორგანიზაცია, რომელიც დასრულდა სამედიცინო სტატისტიკისა და ინფორმაციის ცენტრისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დეპარტამენტის ფუნქციების შემოერთებით. 2013 წელს დესჯეც-ში სრულად ინტეგრირდა რიჩარდ ლუგარის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევითი ცენტრი. 2018 წელს დასრულდა ცენტრის ახალ ადმინისტრაციულ შენობაში გადასვლა, რაც ინსტიტუციური გამლიერების კუთხით მნიშვნელოვანი წინ გადადგმული ნაბიჯი იყო. ამით საფუძველი ჩაეყარა საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ძლიერ, პრაქტიკულ და სამეცნიერო კამპუსის ჩამოყალიბებას, სადაც უფრო ეფექტური ფუნქციონირების მიზნით ერთიან სივრცეში მოექცა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ყველა წამყვანი სამსახური, ლუგარის ცენტრი ულტრათანამედროვე მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად აღჭურვილი ლაბორატორიებით, მძლავრი სასაწყობო მეურნეობა, რომელშიც სათანადო („ცივი

ჯაჭვის“) პირობების დაცვით ინახება იმუნიზაციის კალენდრით განსაზღვრული და სტრატეგიული მნიშვნელობის ვაქცინები, შრატები, ტესტ-სისტემები და სხვა მნიშვნელოვანი საშუალებები, რაც სერიოზული შენაძენია საქართველოს ჯანდაცვის სისტემისთვის.

ცენტრის მისიის სათანადო დონეზე განხორციელების საწინდარს მაღალკვალიფიციური ადამიანური რესურსი წარმოადგენს, რაც საშუალებას იძლევა, რომ მეცნიერულ მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ინფორმაციის საფუძველზე, სწორად და მართებულად განხორციელდეს გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენცია, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებსა და გადაუდებელ მდგომარეობებზე მოხდეს დროული რეაგირება, მიმდინარეობდეს მუდმივი მონიტორინგი, შემცირდეს გარემო და სხვა ქცევითი რისკ-ფაქტორებით გამოწვეული ზიანი, შეიქმნას ახალი გენერაციის საინფორმაციო სისტემა, გამოყენებულ იქნას მონაცემთა დამუშავების თანამედროვე მეთოდები, განხორციელდეს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სამსახურების მართვა მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

2019 წლის დეკემბერში აღმოცენებულმა ახალმა კორონავირუსმა (SARS-CoV-2) და მისი გავრცელებით გამოწვეულმა პანდემიამ უკანასკნელი ორი წლის მანძილზე დედამიწის მოსახლეობა კოლოსალური მასშტაბის გამოწვევისა და საფრთხის წინაშე დააყენა. COVID-19-ით განპირობებულმა სოციალურ-ეკონომიკურმა კრიზისმა უდიდესი ეკონომიკური დანახარჯი გამოიწვია, რასაც ემატება ადამიანური დანაკარგები. მსოფლიო დღესდღეობით კვლავ განიცდის ვირუსის გავრცელებით გამოწვეულ დამანგრეველ სოციალურ, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ეფექტს, რაც ხანგრძლივი დროის განმავლობაში თუ გაგრძელდება, სავალალო შედეგებამდე მიგვიყვანს.

საქართველომ ეპიდემიის შეკავებისთვის მზადება ადრეულ ეტაპზე დაიწყო. ქვეყნის მთავრობასა და წამყვან უწყებებთან ერთად დაავადებათა კონტროლის ცენტრი პანდემიაზე რეაგირების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მონაწილეა. დკსჯეც-ი ქვეყანაში პირველი შემთხვევის დადასტურებამდე ჩაერთო ეპიდემიის შეკავების საქმეში და ღირსეულად უმკლავდება ასეთ უდიდეს გამოწვევას, რომელიც დაახლოებით საუკუნის განმავლობაში ერთხელ დგება. ცენტრის კოორდინირებით, ქვეყანაში ინტენსიურად მიმდინარეობს ახალ კორონავირუსზე მეთვალყურეობა და ეპიდ-ზედახედველობა, რეგიონული და მუნიციპალური ს/ჯ ცენტრების კოორდინაცია, უზრუნველყოფილია საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ლაბ-დიაგნოსტიკა, სექვენირების ჩათვლით, და ლაბორატორიების ხარისხის უწყვეტი გარე კონტროლი. დკსჯეც-ის მიერ მიმდინარეობს დიגיტალური საინფორმაციო სისტემების ადმინისტრირება, ყოველდღიური და კვარტალურად შეჭერებული COVID სტატისტიკის გამოქვეყნება. ცენტრს მნიშვნელოვანი როლი აკისრია COVID-19-ის საწინააღმდეგო ვაქცინაციის პროცესებში. ამასთან, გააქტიურებულია რისკის კომუნიკაცია და მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლებისათვის საჭირო აქტივობების განხორციელება. დკსჯეც-ის პასუხისმგებლობაში შედის კვლევების წარმოება, მათი ანალიზი და მტკიცებულებაზე დაფუძნებული პრევენციული სახის რეკომენდაციების შემუშავება.

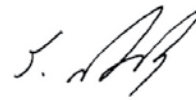
რა თქმა უნდა, ბროშურა სრულად ვერ ასახავს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ყველა მიღწევას და იმ დამსახურებას, რომლებიც მას, როგორც ჯანდაცვის სისტემის ერთ-ერთ უმთავრეს, ტრადიციულ და თავისი საქმიანობით გამორჩეულ დაწესებულებას, ქვეყნის წინაშე აქვს, თუმცა შემდგენლები შეეცადნენ, მკითხველისთვის ილუსტრირებული ფორმატით მიეწოდებინათ ცენტრის ისტორიის ყველაზე მნიშვნელოვანი, საკვანძო საკითხები. იმედს ვიტოვებთ, რომ ბროშურა საინტერესო იქნება ფართო საზოგადოებისთვის.

ამირან გამყრალიძე

გენერალური დირექტორი

პაატა იმნაძე

გენერალური დირექტორის მოადგილე
მეცნიერების დარგში

Dear friends,

By present brochure we are pleased to distinguish the role of Levan Sakvarelidze National Center for Disease Control and Public Health (NCDC) as one of the prominent institutions of Georgia in the country's health system development and improvement of public health.

After the collapse of the Soviet Union in 1991, Georgia faced numerous challenges in almost all fields, resulting in depreciation of financial, monetary and credit systems, downfall of economic links and seize of production. Socio-economic problems had a negative impact on the health status of the population. In order to overcome the health sector crisis, the need for balancing state protection measures of population health status vis-à-vis its actual capacities became evident. To solve the problem, the painful and multi-stage process of reform of the system were launched in 1994-1995. The reform aimed at implementation of a new model of health care organization and management.

The legal basis for the development of the field was determined by the Constitution of Georgia in 1995. By the Article 37 of the document the universal right of the county's population to benefit from the health insurance and free-of-charge health care was defined, as well as to reside in the safe environment for the health. The state became responsible for controlling the entire health care facilities and producing/merchandising of the medicines. The major legal acts enforced in the field are the Law of Georgia on Health Care (1997) and the Law of Georgia on Public Health (2007) reflecting the major provisions related to health care and disease prevention.

The NCDC, in its present form, has been functioning over the recent 25 years, though the history of the institution takes its origin from 1937, when a Georgian Plague Control Station was established. The Station was transformed into Scientific-Practical Center of Especially Dangerous Pathogens in 1992 and following reform of the Sanitary Epidemiological System in 1996 National Center for Disease Control was legally established. After Georgia regained independence NCDC assumed a special role and became a leading institution in the field of public health.

The Center's main mandate is the prevention and early detection of diseases. Thus, at every stage of health system development in Georgia NCDC, as a leading institution on the national level, amply contributed to prevention and control of the communicable and non-communicable diseases.

Further the wide scale reorganization took place in 2003-2007 when the Center of Medical Statistics and Information and Public Health Department were merged. Richard G. Lugar Center for Public Health was fully integrated with the NCDC structure in 2013. In 2018, the relocation to the new administrative building of the Center was completed, which was a significant step forward in terms of institutional strengthening. This laid the foundation for the establishment of a strong, practical and scientific campus of public health, where all leading services of the National Center for Disease Control and Public Health, including Lugar Center with state-of-the-art equipment and laboratories in line with international standards, powerful warehouse, in which the vaccines, serums, test systems and other important means defined by the immunization calendar are kept in compliance with the appropriate ("cold chain") conditions, that is a great acquisition for the Georgian healthcare system.

The prerequisite for the proper implementation of the mission of the Center is highly qualified human resources, which allows the effective prevention of communicable and non-communicable diseases on scientific evidence-based information, to respond to public health threats and emergencies in a timely manner, to conduct monitoring on a regular basis, to reduce the harm caused by environmental and other behavioral risk factors, to create a new generation information system, to use modern data processing methods, to ensure the management of public health services throughout the country.

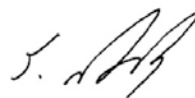
The novel coronavirus (SARS-CoV-2) that emerged in December 2019 and the pandemic caused by its spread have put the global population on a wide scale of challenges and danger over the past two years. The socio-economic crisis caused by COVID-19 has caused huge economic costs and human losses. The world today is still experiencing the devastating social, economic and political effects caused by the spread of the virus, which will cause tragic consequences in the long run.

Georgia started preparing for the retention of the epidemic at an early stage. Along with the Government and leading institutions of the country, the NCDC is one of the key players in responding to the pandemic. The Center got involved in the containment of the epidemic before the first case was confirmed in the country and is coping with such a great challenge, that occurs approximately once in a century, with dignity. Under the coordination of the Center surveillance and epidemiological control of the novel Coronavirus is intensively carried out in the country, coordination of regional and municipal PH centers as well as laboratory diagnostics, in compliance with international standards, is provided, including sequencing and continuous external quality assessment of laboratories. Digital information systems are administered by NCDC, daily and quarterly reconciled COVID statistics are published. The Center plays an important role in the COVID-19 vaccination process. At the same time, risk communication and activities necessary to raise public awareness are intensified. NCDC is responsible for conducting research, analyzing and developing evidence-based recommendations on preventive measures.

It is obvious that the present brochure could not fully reflect all the achievements of the National Center for Disease Control and Public Health and the merits that it owes to the country as one of the most prominent, traditional and distinguished institutions of the healthcare system. Though, the authors did their best to address the most important, key issues in the history of the Center and we hope, the brochure will be of interest to the general public.

AMIRAN GAMKRELIDZE

Director General

PAATA IMNADZE

Deputy Director General in Science

ცენტრის დაარსება

გიორგი ელიავას ინიციატივით ბაქტერიოლოგიის ინსტიტუტის ბაზაზე 1933 წელს ჩამოყალიბებული „ამიერკავკასიის შავი ჭირის საწინააღმდეგო ცენტრი“ 1937 წელს ცალკე დაწესებულებად გამოიყო და „თბილისის შავი ჭირის სამეთვალყურეო სადგური“ ეწოდა. 1957 წელს მისი ფუნქციები გაფართოვდა და „შავი ჭირის საწინააღმდეგო საქართველოს რესპუბლიკური სადგური“ ეწოდა. 1992 წელს გარდაიქმნა „განსაკუთრებით საშიშ ინფექციათა საწინააღმდეგო სამეცნიერო-პრაქტიკულ ცენტრად“ სამედიცინო პარაზიტოლოგიისა და ტროპიკულ დაავადებათა სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტის 2 სამეცნიერო განყოფილების შემოერთებით. 1996 წელს, სანიტარულ-ეპიდემიოლოგიური სამსახურის ფართომასშტაბიანი რეორგანიზაციის პროცესში, ამ ცენტრის ბაზაზე შეიქმნა „დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრი“, ეპიდემიოლოგიური პროფილის განყოფილებების შემოერთებით რესპუბლიკური სანეპიდსადგურიდან. ფუნქციებისა და სტრუქტურის მაგალითად აღებული იყო აშშ CDC-ის მოდელი. აღსანიშნავია, რომ შემდგომ წლებში ბევრ სხვა ქვეყანასა და მათ შორის ევროკავშირის ქვეყნებშიც ჩამოყალიბდა მსგავსი ფუნქციებისა და სახელის მქონე დაავადებათა კონტროლის ცენტრები.

In 1937 the new institution named as "Tbilisi Plague Supervisory Station" was separated from the "Transcaucasian Anti-plague Center" established in 1933 by the initiative of G. Eliava on the basis of the Institute of Bacteriology. In 1957 the Center's functions were expanded and the Center was renamed as "Georgian Anti-plague Republican Station" (APS). In 1992 Georgian APS was transformed into the "Research Center for Especially Dangerous Pathogens" (EDPs) after accession of two Research Departments of Medical Parasitology and Tropical Diseases Research Institute. In 1996, in the process of a large-scale reform of the Sanitary-Epidemiological Service, on the basis of the Center "National Center for Disease Control" was established after accession of epidemiological divisions from the Republican Sanitary-Epidemiological Station. USA CDC were used as a model for the functions and the structure of the Center. It should be noted that later in many other countries and in the European Union too, the Centers for Disease Control with the similar functions and name were established.

ESTABLISHMENT
OF THE CENTER

დიფთერიის ეპიდემია და მისი კონტროლი საქართველოში

ოციოდე წლის წინ საქართველოში დიფთერიის ეპიდემია მძვინვარებდა. მიზეზები:

- ▶ ვაქცინებით მომარაგების წყვეტა 90-იანი წლების დასაწყისში;
- ▶ 80-იანი წლებიდან მედიაში იმუნიზაციის საწინააღმდეგო კამპანია;
- ▶ პრობლემები „ცივი ჯაჭვის“ ფუნქციონირებაში.

გაეროს ბავშვთა ფონდის, USAID, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის, ექიმები საზღვრებს გარეშე და სხვა ორგანიზაციების დახმარებით 1995-1996 წლებში ქვეყანაში ჩატარდა 3-60 წლის მოსახლეობის მასობრივი იმუნიზაციის კამპანია ტდ ვაქცინით, მოცვა – 83%.

აშშ CDC-ის თბილისის ოფისის მხარდაჭერით 1995 წელს კახეთში ჩატარდა სხვადასხვა ასაკის მოსახლეობის სეროლოგიური კვლევა ბუსტერ დოზის შემდგომ დიფთერიის საწინააღმდეგო იმუნიტეტის არსებობაზე. აღმოჩნდა, რომ 30-49 წლის ასაკის მოსახლეობას დამცველობითი იმუნიტეტი მაინც არ ჰქონდა. კვლევის საფუძველზე, 1997 წელს ჩატარდა ამ ასაკობრივი კონტინგენტის ტდ ვაქცინის მე-2 ბუსტერ დოზით ვაქცინაცია. მოცვა – 86%. შედეგად 1998 წლიდან დიფთერიის ეპიდემია კონტროლირებადი გახდა.

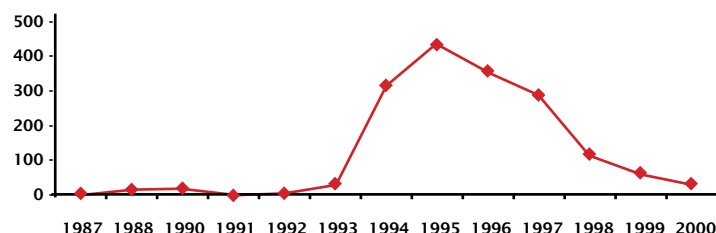
At about couple of decades ago the Diphtheria outbreak raged in Georgia. Causes:

- ▶ Vaccine supply shortages in early 90s;
- ▶ Anti vaccination media campaign since 80s;
- ▶ Weak cold chain management system functioning.

With the support from the UNICEF, USAID, WHO, MSF and other organizations massive vaccination campaign with Td Vaccines for 3-6-year old population was carried out in 1995-1996, with 83% coverage.

In 1995, with US CDC support the serologic survey to identify immunogenicity following the booster dose of Diphtheria was conducted in Kakheti district. It appeared that population aged 30-49 still was not immune to Diphtheria. Based on the survey results, relevant-aged population was vaccinated by the second booster dose of Td vaccine in 1997. The coverage was 86%. As a result a Diphtheria epidemic has been under the control since 1998.

დიფთერიის ეპიდემია საქართველოში
DIPHTHERIA OUTBREAK IN GEORGIA

DIPHTHERIA
OUTBREAK
AND ITS
CONTROL
IN GEORGIA

CDC-ის პირველი მისია საქართველოში და ეპიდემიოლოგთა პირველი კოჰორტის მომზადება

საქართველოში CDC-ის პირველი მისია 1994-1996 წლებში განხორციელდა. მისიას ხელმძღვანელობდა სტენლი მიუზიკი.

მისიის ფარგლებში განხორციელდა: არტერიული ჰიპერტენზიის კვლევა აჭარაში, დიფთერიის კვლევა და სხვა. მომზადდა ქართველ ეპიდემიოლოგთა პირველი კოჰორტა.

ეპიდემიოლოგები მუშაობდნენ რამდენიმე პრიორიტეტული მიმართულებით: არტერიული ჰიპერტენზია, ძუძუს კიბო, ტუბერკულოზი, საკვებისმიერი ტოქსიკოინფექციები, დიფთერია და სხვა.

მისიის ფარგლებში დაიწყო ეპიდემიოლოგიური ბიულეტენის გამოცემა.

The first mission of CDC in Georgia took place in 1994-1996. The mission was led by Dr. Stanley Music.

The several surveys were conducted, namely: Hypertension Survey in Ajara, Diphtheria Survey, etc.

Within the scope of the mission the first cohort of Georgian epidemiologists was trained. The priority areas of the mission were as follows: arterial hypertension, breast cancer, tuberculosis, food poisoning, diphtheria, etc.

Publishing of Epidemiological Bulletin was initiated.

THE
FIRST
MISSION
OF CDC/
ATLANTA
IN GEORGIA
AND TRAINING
OF THE FIRST
COHORT OF
GEORGIAN
EPIDEMIOLOGISTS

მოლეკულური ეპიდემიოლოგიის დანერგვა

მოლეკულური ეპიდემიოლოგიის, როგორც ინფექციურ სნეულებათა კვლევასთან დაკავშირებული ერთ-ერთი თანამედროვე დარგის, დანერგვა საქართველოში გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან დაიწყო.

დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრის მოლეკულური ეპიდემიოლოგიის ლაბორატორია მუშაობს ინფექციურ დაავადებათა გამომწვევების დიაგნოსტიკასა და მათ შესწავლაზე გენოტიპირების სხვადასხვა მეთოდების, მათ შორის ახალი თაობის სექვენირების გამოყენებით. დაინერგა არაინფექციურ დაავადებათა მოლეკულური დიაგნოსტიკა – ხორციელდება ფილტვის და ტუბუს კიბოს მარკერების კვლევა. დღიდან დაარსებისა მოლეკულური ეპიდემიოლოგიის ლაბორატორიაში დაიგეგმა და განხორციელდა მრავალი სამეცნიერო პროექტი.

Implementation of molecular epidemiology as one of the contemporary directions related to infectious diseases research was initiated in Georgia in early 1990s.

Molecular Epidemiology Lab of the National Center for Disease Control and Public Health works on the diagnostics of infectious disease agents using various genotyping methods including next generation sequencing (NGS). Molecular methods for investigating non-communicable diseases were introduced – study of EGFR and BRACA markers is ongoing. Since its establishment Molecular Epidemiology Lab has planned and implemented the number of scientific projects.

IMPLEMENTATION
OF MOLECULAR
EPIDEMIOLOGY

პირველი ერთობლივი კონფერენცია CDC-სთან „საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დღევანდელი და ხვალისდელი დღე“

1996 წლის 5-9 აგვისტოს თბილისში ჩატარდა პირველი ერთობლივი კონფერენცია CDC-სთან „საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დღევანდელი და ხვალისდელი დღე“ საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ზედამხედველობის საინფორმაციო სისტემების შესახებ.

კონფერენციაში მონაწილეობდნენ საქართველოს ჯანდაცვის სამინისტრო, CDC – ატლანტის და CDC-ის თბილისის ოფისები, დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრი, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი და სხვა დაწესებულებები, აზერბაიჯანისა და სომხეთის ჯანდაცვის სამინისტროები.

The first joint Conference with CDC „Public Health Today: Vision of Tomorrow“ dedicated to public health surveillance and information systems was held on August 5-9, 1996.

Ministry of Health of Georgia, CDC/Atlanta, CDC/Georgia, NCDC, Tbilisi State Medical University and other organizations, as well as Ministries of Health of Azerbaijan and Armenia took part in the conference.

THE
FIRST JOINT
CONFERENCE
WITH CDC
„PUBLIC HEALTH
TODAY: VISION OF
TOMORROW“

პირველი სტატისტიკური ცნობარის გამოცემა ქართულ და ინგლისურ ენაებზე

სტატისტიკური ცნობარი „ჯანმრთელობის დაცვა – საქართველო“ ყოველწლიური გამოცემაა, რომელშიც წარმოდგენილია ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და ჯანდაცვის რესურსების ამსახველი ძირითადი სტატისტიკური მაჩვენებლები.

ცნობარებში მოყვანილი მაჩვენებლების გამოსათვლელად გამოიყენება ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ რეკომენდებული მეთოდოლოგია, რაც ხელს უწყობს საქართველოს მაჩვენებლების შედარებას სხვა ქვეყნების მაჩვენებლებთან.

<https://ncdc.ge/#/blog/blog-list/f10b3ffb-da47-4488-94df-2f03764cf365>

The statistical yearbook “Health Care in Georgia” represents the annual edition comprising the basic statistical indicators related to public health and health care resources of the country.

The indicators provided by the yearbooks are calculated using the WHO recommended methodologies. The latter makes possible to compare the respective data from Georgia to the data from other parts of the world.

<https://ncdc.ge/#/blog/blog-list/f10b3ffb-da47-4488-94df-2f03764cf365>

PUBLISHING
THE FIRST
STATISTICAL
YEARBOOK
IN GEORGIAN
AND ENGLISH
LANGUAGES

საქართველოს კანონი “ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ”

ჯანდაცვის სფეროს მარეგულირებელი ფუნდამენტური საკანონმდებლო აქტი, რომელიც გამომდინარეობს საქართველოს კონსტიტუციიდან, შეესაბამება საერთაშორისო ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებს და აწესრიგებს ურთიერთობებს სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებსა და ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს შორის მოქალაქეთა ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში, აღიარებს პაციენტის პატივისა და ღირსების ავტონომიურობას, განსაზღვრავს სახელმწიფოს ძირითად პრინციპებსა და ამოცანებს.

კანონი XI თავი განსაზღვრავს დაავადებათა კონტროლთან დაკავშირებული ღონისძიებებისა და სავალდებულო ქმედებების ჩარჩოს.

Law of Georgia on Health Care is the fundamental regulatory document in the health care system of Georgia, based on the Constitution of Georgia.

The Law is in concordance with the international agreements and understandings and regulates the relationships between the State and the Legal Entities and Physical Bodies in the field of Health care and recognizes the autonomy of patients' esteem and dignity. The Law defines the State's main principles and objectives in health care.

Chapter XI of the Law defines the measures and mandatory actions' framework for Diseases' Control.

ცენტრის პირველი გრანტი - ფონდი „ღია საზოგადოება საქართველო“

პროექტის მიზანი იყო ეპიდზედამხედველობის ქსელში დასაქმებული სპეციალისტების პროფესიული ცოდნის ამაღლება ტრენინგების მეშვეობით. ჩატარდა სამი ტრენინგი აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოსა და აჭარაში. სწავლების პროგრამა 5 საკითხს მოიცავდა:

1. მართვადი ინფექციების სპეციფიკური პროფილაქტიკა;
2. წყლითა და საკვებით გავრცელებადი ინფექციები;
3. ჰოსპიტალური ინფექციები;
4. არაგადამდებ დაავადებათა ეპიდემიოლოგიის საფუძვლები;
5. ბიოსტატისტიკა და ეპიდემიოლოგიური კომპიუტერული პროგრამები.

სულ მომზადდა 150 სპეციალისტი. დაიბეჭდა 12 ეპიდბიულეტენი და 3 დამატება.

პროექტზე მუშაობის დროს დამყარდა მჭიდრო კონტაქტი ყველა რაიონის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ორგანიზაციასთან, სპეციალისტების მომზადებამ უნიფიცირებული სახე მიიღო.

The goal of the project was to rise professional capacities of specialists working in the epid-surveillance network by trainings. Three training sessions were carried out in the East and West Georgia and Ajara Region. The training programs covered 5 topics:

1. Prevention of curable infections;
2. Water- and food-born infections;
3. Nosocomial infections;
4. Non-communicable diseases epidemiology basics;
5. Biostatistics and IT programs on epidemiology.

150 specialists were trained within the project. 12 epid-bulletin and 3 amendments were published.

Close contacts were established among NCDC and regional public health centers. The specialists' training was carried out by unified approach.

THE FIRST
GRANT
FUNDED BY
FOUNDATION
"OPEN SOCIETY
GEORGIA"

წითელას საწინააღმდეგო იმუნიზაციის კამპანია

წითელას შემთხვევების მატებისა და წითელას საწინააღმდეგო გეგმიური იმუნიზაციით მოცვის არასასარბიელო მაჩვენებლების გამო საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე 1997 წლის შემოდგომაზე ჩატარდა წითელას საწინააღმდეგო იმუნიზაციის მასობრივი კამპანია. კონტინგენტად განისაზღვრა 1-2 წლის (აცრა-გამორჩენილი) და 3-5 წლის ასაკის (რევაქცინაცია) ბავშვები. აიცრა 180 505 ბავშვი, მოცვა – 90%.

In regards to the increasing number of Measles cases and suboptimal coverage with routine Measles vaccine, the mass immunization campaign against measles was conducted on the whole territory of Georgia, in autumn 1997.

As a consequence of increasing number of measles cases and suboptimal coverage rates for routine measles vaccination in autumn 1997, on the whole territory of Georgia, the mass immunization campaign against measles was carried out. The target groups were 1-2 year old incompletely vaccinated and 3-5 year old children (booster). 180 505 children were vaccinated, with 90% coverage rate.

MEASLES
VACCINATION
CAMPAIGN

მოსახლეობის მასობრივი სამედიცინო-პროფილაქტიკური გასინჯვები

პროგრამის „მოსახლეობის მასობრივი სამედიცინო-პროფილაქტიკური გასინჯვები“ ფარგლებში ათი წლის განმავლობაში გამოკვლეულ იქნა მაღალმთიანი და საზღვრისპირა რეგიონების ასი ათასზე მეტი მაცხოვრებელი.

During 10 years, in the frame of the program: “Mass medical and prophylactic investigations”, more than 100.000 inhabitants from alpine and seafrent regions have been examined.

MASS
MEDICAL
AND
PROPHYLACTIC
INVESTIGATIONS
OF THE PUBLIC

დიფთერიის გამომწვევი *C. Diphtheria* მტარებლობის შესწავლა

1993 წლიდან დაწყებული დიფთერიის ეპიდემიის შეჩერებისა და დიფთერიის საწინააღმდეგო მასობრივი აცრების კამპანიების დამთავრების შემდეგ, დიფთერიის ეპიდემიის კონტროლისათვის, გარდა მასობრივი ვაქცინაციისა, საჭირო იყო ბაქტერიომტარებელთა აქტიური გამოვლენა და სანაცია. დაიგეგმა დიფთერიის გამომწვევი *C. Diphtheria* მტარებლობის შესწავლა.

1997 წლიდან, ჯანმოს დახმარებით, შესაძლებელი გახდა ამ სამუშაოების გაფართოება. ამ წელს გამოვლინდა 546 მტარებელი (26,2%) 2086 გამოკვლეულიდან. ბაქტერიომტარებელთა წილი მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფში 6%-დან (სამხედრო ნაწილი) 55%-მდე (კომპაქტურად ჩასახლებული იძულებით გადაადგილებული პირები) აღწევდა. კლინიკებში სამედიცინო პერსონალის ბაქტერიომტარებლობა 20%-დან 39%-მდე მერყეობდა.

2000-2001 წლებში თბილისის სკოლებში გამოკვლეულ იქნა 6-14 წლის 1271 ჯანმრთელი ბავშვი. დადასტურდა დიფთერიის გამომწვევის ერთი (0,078%) ტოქსიგენური და ორი (0,15%) არატოქსიგენური შტამი. კვლევის შედეგად კიდევ ერთხელ დამტკიცდა ეპიდემიის „ჩაქრობა“ მასობრივი აცრების კამპანიების და გეგმიური აცრებით მოცვის გაუმჯობესების მეშვეობით.

Since 1993, after the epidemic of diphtheria and mass immunization campaign were finished, the study to characterize the *C. Diphtheria* carriers has been planned in order to control further outbreaks. Besides the mass immunization, detection of carrier and their treatment was essential. Since 1997, with the support of the World Health Organization the extension of these measures has become possible.

That year, 546 carriers (26.2%) out of 2086 tested individuals were identified. The ratio of bacteriocarriers varied from 6% (in Military unit) up to 55% (compact settlement of internally displaced persons) in different population groups. Bacteriocarrier rates among medical personnel ranged between 20-39%.

In 2000-2001, 1271 healthy, 6-14 years old children were tested in Tbilisi schools. One toxigenic (0,078%) and two nontoxigenic strains, causing diphtheria were confirmed. The study, once again, confirmed that epidemic was stopped by improving the mass immunization campaigns and maintaining the high routine vaccination coverage.

ანტიმიკრობული რეზისტენტობის პირველი კვლევა

16

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში შეიქმნა ნოზოკომიური ინფექციების განყოფილება. პირველად საქართველოში ხუთ კლინიკაში შეისწავლეს ნოზოკომიური ინფექციების გამომწვევი ბაქტერიები, მათი ანტიბიოტიკებისადმი მგრძნობელობა და დაინერგა ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის პრინციპები. თბილისის სამ კლინიკაში შეისწავლეს ქირურგიული ჩარევის მიდამოს ინფექციების მომენტალური პრევალენტობა.

კლინიკურ პრაქტიკაში დაინერგა პერიოპერაციული ანტიბიოტიკური პროფილაქტიკა, რის შედეგადაც ქირურგიული ჩარევის მიდამოს ინფექციების ინციდენტობა თითქმის ორჯერ შემცირდა.

შემუშავდა სასწავლო პროგრამა „ინფექციების კონტროლი“.

Nosocomial infection unit was established at the National Center for Disease Control and Public Health.

For the first time in Georgia, at five hospitals, the prevalence of bacterium causing nosocomial infections and their susceptibility to antibiotics was studied, and principles of infection prevention and control were implemented. Point-prevalence of surgical site infections was studied at three hospitals of Tbilisi.

Perioperative antibiotic prophylaxis was implemented in clinical practice. The latter resulted in two-fold decrease of surgical site infections.

Training program "Infection Control" was developed.

THE FIRST
STUDY OF
ANTIMICROBIAL
RESISTANCE

ფოგარტის ცენტრთან თანამშრომლობა

მიღებულია ფოგარტის პირველი “საერთაშორისო სასწავლო და კვლევითი გრანტი აღმოცენებად ინფექციურ დაავადებებში”.

ხანგრძლივობა: 1997-2002.

გრანტის ფარგლებში მომზადდა 4 სპეციალისტი, ცენტრში დაინერგა მოლეკულური ბიოლოგიის მეთოდები პოლიმერაზა ჯაჭვური რეაქციით (PCR) დიფთერიის ტოქსიგენობის დადგენა და PFGE ტიპირება.

2003-2021 წლებში აშშ-ს მერილენდის (ბალტიმორი), ნიუ იორკის შტატის (ოლბანი) და ემორის (ატლანტა) უნივერსიტეტებში, ნიუ იორკის შტატის ჯანდაცვის დეპარტამენტში მომზადდა ცენტრის 9 თანამშრომელი (11 სასწავლო კურსი).

The first Fogarty Grant on International Training and Research in Emerging Infectious Diseases (ITREID) was awarded. Duration: 1997– 2002.

In the frame of the Fogarty Grant 4 specialists were trained, molecular biology methods, such as PCR, detection of diphtheria toxicology and PFGE typing were implemented in the Center.

In 2003-2021 9 specialists (11 trainings) were trained in the US Universities, namely: University of Maryland (Baltimore), University at Albany – SUNY, Emory University (Atlanta), New York State Department of Health, etc.

ამებიაზი

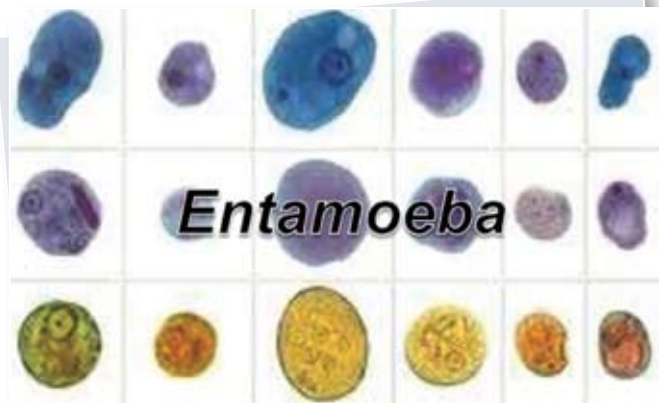
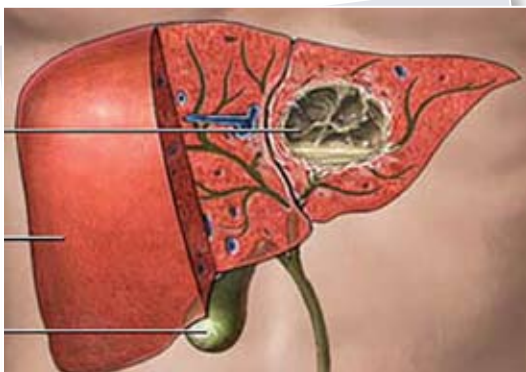
1998-1999 წლებში თბილისში აღდილი ჰქონდა ამებიაზის (*Entamoeba histolytica*) აფეთქებას. თბილისის აფეთქების უჩვეულო მახასიათებელი იყო ღვიძლის ამებური აბსცესის მაღალი მაჩვენებელი. საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის უსაფრთხოებისათვის მნიშვნელოვან გამოწვევად იქცა გავრცელების მექანიზმის დადგენა, ახალი შესაძლო აფეთქების პრევენცია და დიაგნოსტიკის სწრაფი, მგრძნობიარე და თანამედროვე მეთოდის ათვისება/დანერგვა.

გამოწვევების დაძლევისა და ეპიდაფეთქების კონტროლის მიზნით, გარდა ოპერატიული აღწერილობითი ეპიდემიოლოგიის მეთოდებისა, აშშ CDC-ის მხარდაჭერით დაიგეგმა და საქართველოში პირველად განხორციელდა ორი თანმიმდევრული ანალიტიკური ფართომასშტაბიანი კვლევა: შემთხვევა-კონტროლისა და გამჭოლი (პრევალენტობის), ლაბორატორიული კომპონენტის ჩათვლით.

აბსცესი

ღვიძლი

ნაღვლის ბუბტი

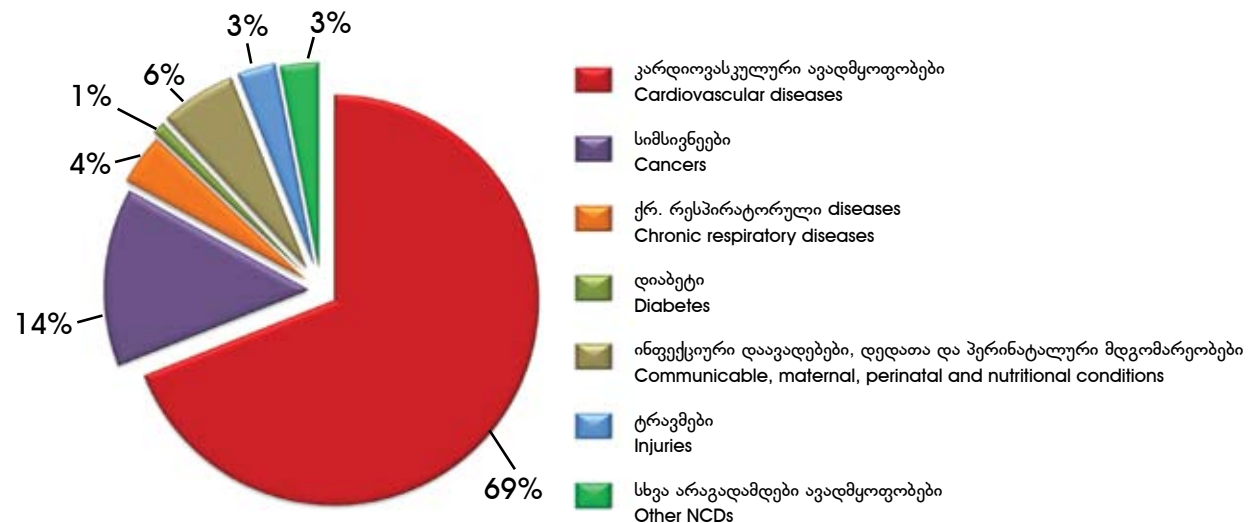
In 1998-1999 Amebiasis outbreak occurred in Tbilisi (*Entamoeba histolytica*). High rate of amebic liver abscesses was an unusual feature of Tbilisi Amebiasis outbreak. Identification of distribution mechanism, prevention of new outbreak and implementation of rapid, sensitive and modern methods became the essential challenge for Public Health security.

In order to overcome the challenges and to control the outbreak, in addition to operational descriptive epidemiology methods, two successive large-scale analytical studies were conducted in Georgia with the support of USA CDC: a case-control study and cross-sectional study (prevalence), including the laboratory component.

არაგადამდები დაავადებების სექტორის შექმნა

არაგადამდებ დაავადებათა სექტორი დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრში შეიქმნა 1999 წელს. სექტორი ორი მიმართულებით მუშაობდა – არაგადამდებ დაავადებათა ეპიდემიოლოგია და ჯანმრთელობის ხელშეწყობა. ქვეყანამ დაიწყო არაგადამდებ დაავადებათა ეპიდზედაცვითი საფუძვლების შექმნა და ჯანმრთელობის ხელშეწყობის პროგრამების შემუშავება.

სიკვდილიანობის სტრუქტურა, საქართველო
MORTALITY STRUCTURE, GEORGIA

DEVELOPMENT
OF THE NON-
COMMUNICABLE
DISEASES SECTOR

NCD Sector was established in the NCDC in 1999. There were two directions in the sector section: NCD epidemiology and health promotion. The country has started initiated development of NCD surveillance and elaboration of health promotion programmes since 1999.

ჯანდაცვის ინფორმაციის სამხრეთ კავკასიის პროექტი

ჯანდაცვის საინფორმაციო სისტემის განვითარების კუთხით ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაბიჯს წარმოადგენდა „ჯანდაცვის ინფორმაციის სამხრეთ კავკასიის პროექტი“, რომელსაც კანადის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (CIDA) მხარდაჭერით ახორციელებდა კანადის ჯანმრთელობის დაცვის საერთაშორისო საზოგადოება. პროექტმა ხელი შეუწყო თანამედროვე ტექნოლოგიების საფუძველზე ჯანდაცვის საინფორმაციო სისტემების საკითხებში გადამზადებული კადრების შექმნას ქვეყნისა და რეგიონების დონეზე.

An important step forward in Healthcare information system development was “The South Caucasian Health Information Project”, which was implemented by the Canadian Society for International Health in cooperation with the Canadian International Development Agency (CIDA) support. The project contributed to create trained human resources capacity on state and regional levels.

SOUTH
CAUCASIAN
HEALTH
INFORMATION
PROJECT

რეპროდუქციული ჯანმრთელობის კვლევები საქართველოში

რეპროდუქციული ჯანმრთელობის კვლევების მიზანი იყო საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს, საერთაშორისო ორგანიზაციების, დედათა და ბავშვთა ჯანდაცვის სფეროსთან შეხებაში მყოფი სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციების ინფორმაციული უზრუნველყოფა; ეროვნული და რეგიონალური მაჩვენებლების ანალიზი და შეფასება, როგორც ბიცაა: ორსულობა და შობადობა, სქესობრივი აქტიურობა და კონტრაცეპტივების გამოყენება, აბორტების გამოყენება, ქალების სამედიცინო მომსახურება, დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა, ქალთა ჯანმრთელობა და სხვა.

სამივე კვლევა ჩატარდა საერთაშორისო ორგანიზაციების დაფინანსებით (USAID, UNFPA, UNICEF, UNHCR, AIHA) და CDC/ატლანტის ტექნიკური დახმარებით. კვლევებმა მოიცვა მთელი საქართველო. შერჩევა ქალაქის, სოფლისა და რეგიონის დონეზე მონაცემების დაყოფის საშუალებას იძლევა.

The goal of the RHS was to provide the Ministry of Labour, Health and Social Affairs of Georgia, international organizations, governmental and non-governmental organizations working with mothers and children, with the information and indicators (at national and regional levels) related to: pregnancy and child birth, sexual activity, contraception, abortions, health services for women, maternal and child health, women's health, etc.

All three surveys were supported by the international organizations (USAID, UNFPA, UNICEF, UNHCR, AIHA) with technical assistance from CDC/Atlanta. The surveys covered whole Georgia. Selection enables to divide the provided data at urban, rural and regional levels.

REPRODUCTIVE
HEALTH
SURVEYS
IN GEORGIA

იმუნიზაციის სახელმწიფო პროგრამა და B ჰეპატიტის პროფილაქტიკა

22

B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო აცრებს ჩვენს ქვეყანაში 21 წლის ისტორია აქვს.

ჰეპატიტის საწინააღმდეგო პირველი აცრები ჩატარდა 2000 წელს, ქალაქის 13-14 წლის ასაკის მოსახლეობაში.

2001 წლიდან ვაქცინებისა და იმუნიზაციის გლობალური ალიანსის (GAVI) დახმარებით იმუნიზაციის ეროვნულ კალენდარში დაინერგა ახალშობილებში B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო სამჯერადი აცრები.

პენტავალენტური (DPT+HepB+Hib) და შემდგომ ჰექსავალენტური (DPaT+HepB+Hib+IPV) ვაქცინის დანერგვასთან ერთად, B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო აცრების კურსი გაიზარდა და ამჟამად საქართველოში ტარდება ოთხ-ჯერადად – 0-12 სთ, 2, 3, 4 თვის ასაკში. იმუნიზაციის სახელმწიფო პროგრამა რუტინულ ვაქცინაციასთან ერთად, ასევე, უზრუნველყოფს ორსულთა ტესტირებას და HbsAg-ზე დადებითი დედების ახალშობილთა პასიურ იმუნიზაციას B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო იმუნოგლობულინით.

ჰეპატიტის საწინააღმდეგო აცრების დანერგვის შემდგომ ბავშვთა ავადობა მნიშვნელოვნად შემცირდა.

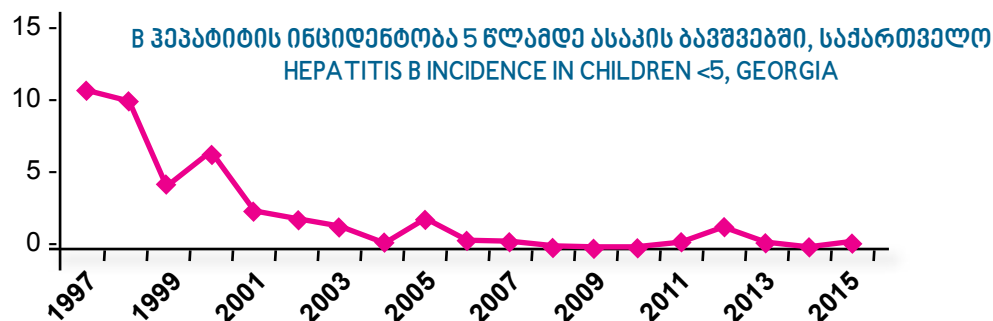
Hepatitis B vaccination has a 21 years history.

First Hepatitis B vaccinations were performed in 2000, among 13-14 year old urban population.

The three doses of Hepatitis B vaccine have been introduced to the national immunization calendar with GAVI support since 2001.

With the introduction of the pentavalent and later the hexavalent vaccines in Georgia the number of Hepatitis B vaccine doses have been increased to four – during the first 12 hours after birth and 2, 3 and 4 months. In addition to routine vaccination, the National Immunization Program provides free testing of pregnant women and passive immunization of newborns of HbsAg positive mothers with Hepatitis B immunoglobulin.

After introduction of Hepatitis B vaccine morbidity among children has dramatically decreased.

NATIONAL
IMMUNIZATION
PROGRAM
AND HEPATITIS B
PREVENTION

5 წლამდე ასაკის ბავშვთა კვების სტატუსის შეფასება

ხუთ წლამდე ასაკის ბავშვთა კვების სტატუსის შეფასება გვალვით დაზარალებულ საქართველოს ექვს რეგიონში. კვლევის მიზანი: იმოქმედა თუ არა 2000 წლის გვალვამ ბავშვთა ანთროპომეტრიულ მაჩვენებლებზე. კვლევა ჩატარდა სამ ეტაპად (6 თვის ინტერვალით).

შესწავლილია ფიზიკური განვითარების მაჩვენებლები (სიმაღლე, წონა), ძუძუთი კვების ხანგრძლივობა, სხვადასხვა სახის საკვების მიღების ჯერადობა, კვების ჯერადობა და ხასიათი, დიარეული და ცხელებით მიმდინარე დაავადებების პრევალენტობა, სამედიცინო დახმარების ხასიათი, სოციალურ-ეკონომიკური მაჩვენებლები, კომლის შემოსავლის წყაროები.

კვლევა შესრულებულია USAID-ის დაფინანსებით და „Save the Children-US“ საქართველოს საველე ოფისის დახმარებით, CDC-Atlanta-სა და კონსულტანტის ირვინ შორის ტექნიკური ხელშეწყობით.

Assessment of nutrition status of children less than five years of age was carried out in six drought-affected regions of Georgia.

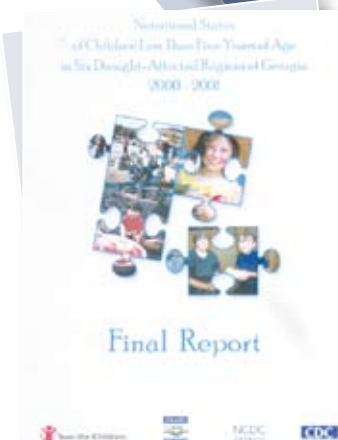
The aim of the study was to define whether the antropometric measurements of children were affected by drought, 2000.

The study was carried out in three rounds (with 6 month interval each).

Physical development (weight and height), as well as breastfeeding duration, ratio of consumption of different kinds of food, frequency and feature of nutrition, prevalence of diarrheal and febrile diseases, medical service types, also socio-economic data, sources of household income were investigated.

The study was funded by USAID and was supported by „Safe the children US“ Georgia Field Office. Technical assistance was provided by CDC Atlanta and consultant Irvin Shorr.

NUTRITIONAL
STATUS OF
CHILDREN
UNDER
THE AGE OF 5

ასკ მე-10 გადახედვის დანერგვა

საქართველოს ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციაში განწესების პერიოდთან ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია მნიშვნელოვან როლს ასრულებს საქართველო-ში ჯანდაცვის საინფორმაციო სისტემის განვითარებაში. თანამშრომლობის მნიშვნელოვან ქვეყნებს წარმოადგენს ავადმყოფობათა და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული სხვა პრობლემების საერთაშორისო სტატისტიკური კლასიფიკატორის მე-10 გადახედვის მთელი ქვეყნის მასშტაბით დანერგვა, რისთვისაც წლების განმავლობაში ტარდებოდა ავადობისა და სიკვდილიანობის რეგისტრაციის შესასწავლი კასკადური ტრენინგები სხვადასხვა მიზნობრივი ჯგუფისათვის. რეგიონულ დონეზე შექმნილია ტრენინგთა კორპუსი. ამასთან, საქართველო ევროპის რეგიონის პირველი ქვეყანაა, რომელმაც 2011-2012 წლებში საკუთარ ენაზე გადათარგმნა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ შემუშავებული ავადობისა და სიკვდილიანობის კოდირების ვებ-დაფუძნებული ინტერაქტიული სასწავლო პაკეტი, რომელიც მომზადდა სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტის ძალებით და განთავსდა ცენტრის ვებ-გვერდზე.

Main menu		ICD-10	World Health Organization
ჩვეულებრივი	კლასიფიკაციის შესახებ		
კლასიფიკაცია	კლასიფიკაციის სტრუქტურა, თავის თავს კოდები		
1 კლასი I	ზოგადი ინფექციები და მძიმე დაავადებები	✓ სავალი	
2 კლასი II	რეგისტრაციის	✓ სავალი	
3 კლასი III	საფრთხის და საფრთხის ობიექტების დაავადებები და ინფექციური დაავადებები	✓ სავალი	
4 კლასი IV	საფრთხის და საფრთხის ობიექტების დაავადებები და ინფექციური დაავადებები	✓ სავალი	
5 კლასი V	ინფექციური დაავადებები	✓ სავალი	
6 კლასი VI	საფრთხის და საფრთხის ობიექტების დაავადებები	✓ სავალი	
7 კლასი VII	ინფექციური დაავადებები	✓ სავალი	
8 კლასი VIII	ინფექციური დაავადებები	✓ სავალი	
9 კლასი IX	ინფექციური დაავადებები	✓ სავალი	
10 კლასი X	ინფექციური დაავადებები	✓ სავალი	
კლასიფიკაციის შესახებ ინფორმაცია		დავით კობახიძე, შტრიხი და სხვა მნიშვნელოვანი	
კლასიფიკაციის შესახებ ინფორმაცია		საფრთხის და საფრთხის ობიექტების დაავადებები	
კლასიფიკაციის შესახებ ინფორმაცია		ინფექციური დაავადებები	

The World Health Organization plays an important role in the development of the health information system in Georgia. An important milestone of the collaboration was the implementation of the 10th Revision of the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems throughout the whole country. A lot of cascade trainings for different target groups have been conducted to study the morbidity and mortality registration. The trainers' potential has been developed at regional level. However, Georgia was the first country in the European region, having translated The World Health Organization's Web-based interactive training package for coding morbidity and mortality in 2011-2012, it was prepared by the Department of Medical Statistics and was uploaded on the Center's web-site.

IMPLEMENTATION
OF THE ICD-10

გლობალურ სალმონელოზურ ქსელში ჩართვა

2001 წლიდან დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი ჩაერთო ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გლობალურ სალმონელოზურ ქსელში; ასევე, მონაწილეობს სალმონელას გლობალური კვლევის ხარისხის გარე კონტროლის პროგრამაში.

The National Center for Disease Control and Public Health has become part of the WHO Global Salmonella Network since 2001. The Center takes part in Salmonella Global Investigation External Quality Assessment Program as well.

GLOBAL
FOODBORNE
INFECTIONS
NETWORK (GFNI)

საქართველოს ჯანდაცვის საინფორმაციო და დაავადებათა ზედამხედველობის სისტემის რეფორმა

შეფასების შემდეგ შემუშავდა მართვის საინფორმაციო სისტემის და გადამღებ დაავადებათა ზედამხედველობის სისტემის რეფორმირებული მოდელები, რაც გულისხმობდა ცვლილებებს ყველა დონეზე. მოდელების პილოტირება მოხდა რეგიონის დონეზე და დახვეწის შემდეგ დაინერგა ქვეყნის მასშტაბით.

რეფორმის ფარგლებში შემუშავდა:

- » რეგისტრაცია/შეტყობინება/ანგარიშების ფორმები და შესაბამისი მეთოდური მითითებები;
- » შემთხვევის სტანდარტული განმარტებები, შემთხვევის გამოვლენის, დადასტურების და რეაგირების პროცედურები; სამუშაო ნიგნები, ლაბორატორიული ხარისხის უზრუნველყოფის სახელმძღვანელო;
- » მეთოდური მითითებები იმუნიზაციის მართვის საინფორმაციო სისტემისთვის;
- » კომპიუტერული პროგრამები იმუნიზაციის და დაავადებათა ზედამხედველობის სისტემებისთვის, რომელიც საშუალებით ხდება მონაცემთა მართვა და ანალიზი ნაციონალურ და სუბნაციონალურ დონეზე;
- » გადამზადდა პირველადი ჯანდაცვის და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პერსონალი რეფორმირებული მოდელის პრაქტიკაში გამოყენებაზე;
- » რეფორმირებული მოდელები დაინერგა ქვეყნის მასშტაბით ჯანდაცვის სამინისტროს შესაბამისი ნორმატიული აქტებით;
- » დახმარება გაენია ჯანდაცვის სამინისტროს ახალი საზოგადოებრივი ჯანდაცვის კანონის შემუშავების პროცესში.

The reformed model was designed after thorough assessment of Immunization Management Information System (MIS) and Infectious Disease Surveillance (IDS) system in the country. The reformed model that implied modifications at all levels was first piloted in the regions and after fine-tuning was carried out over the whole country. During the project implementation, the following were developed:

- » Registration/ notification/ reporting forms and guidelines on their application;
- » Standardized case definitions, case investigation, analysis and response procedures; Job-aids, Laboratory quality assurance manual on the Vaccine Preventable Diseases;
- » New MIS guidelines, registration, reporting forms, job aids to assist health workers in information-based program management;
- » Software applications for immunization MIS and Disease Surveillance, which allowed data storage, management and analysis at national and subnational level;
- » Primary care and public health personnel was trained in new practices relevant to upgraded system elements;
- » The reformed Immunization MIS and IDS models were institutionalized in the country through MoH decrees;
- » Assistance was provided to the MoH in the new Law on Public Health development process.

GEORGIA
HEALTH
INFORMATION
AND DISEASE
SURVEILLANCE
REFORM
PROGRAM

BTEP/ISTC პროექტები

აშშ DHHS ბიოტექნოლოგიების ჩართულობის პროგრამასთან (BTEP) პარტნიორობა დაიწყო 2001 წელს. BTEP-ის გრანტები მიმართული იყო გამოყენებითი მეცნიერების განვითარებისაკენ; დაფინანსდა ამეზიზის, ბოტულიზმის, ჰეპატიტი C-ს, ლეიშმანიოზის, ანტიბიოტიკორეზისტენტობის, TB და სხვა პროექტები. მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა ცენტრის სამეცნიერო აღჭურვილობა და აშშ-ში ხანგრძლივი გადამზადება გაიარა 22-მდე თანამშრომელმა. BTEP-ის პროექტები ფინანსდებოდა ISTC-ს მეშვეობით.

2001-2016 წლებში განხორციელდა BTEP/ISTC-ის 12 პროექტი.

2017-2021 წლებში ISTC-მ სხვადასხვა წყაროდან დააფინანსა 7 პროექტი.

სულ განხორციელდა 19 პროექტი.

US DHHS partnership through Biotechnology Engagement Program(BTEP) started in 2001. BTEP projects were focused on development of applied science. Within the BTEP scope several projects were funded, namely: Amebiasis, Botulism, Hepatitis C, Leishmaniosis, antibiotic resistance, etc. The Center supported BTEP projects to improve research infrastructure and develop scientific potential. About 22 staff members passed long-term internship in the US. BTEP Projects were funded through ISTC.

12 BTEP / ISTC projects were implemented in 2001-2016.

In 2017-2021 ISTC funded 7 projects from various sources.

A total of 19 projects have been implemented.

BTEP/ISTC
PROJECTS

DTRA/CTR პროგრამის დაფუძნება საქართველოში

28

გაფორმდა ხელშეკრულება: „საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსა და ამერიკის შეერთებული შტატების თავდაცვის დეპარტამენტის შორის ბიოლოგიური იარაღის განვითარებასთან დაკავშირებული ტექნოლოგიების, პათოგენებისა და გამოცდილების გავრცელების თავიდან აცილების სფეროში თანამშრომლობის შესახებ“.

ნან-ლუგარის ინიციატივის ფარგლებში შექმნილი საფრთხის შემცირების პროგრამის საშუალებით დაიგეგმა და განხორციელდა ერთობლივი სამეცნიერო პროექტები და ტრენინგები ეპიდემიოლოგიის, ზედამხედველობის, ბიოდაცვისა და ბიოსაფრთხოების სფეროებში. აღნიშნული თანამშრომლობისა და ამერიკის შეერთებული შტატების მხრიდან უპრეცედენტო ფინანსური და ტექნიკური ინვესტიციის შედეგია რ. ლუგარის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევითი ცენტრი – ბიოსაფრთხოების მე-3 დონის ერთადერთი რეფერალური ლაბორატორია რეგიონში და თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი ლაბორატორიული ქსელი ქვეყნის მასშტაბით, ჩართული ჯანდაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროების სისტემებში და მოქმედი „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპით.

“Agreement between the Department of Defense of the USA and Ministry of Defense of Georgia Concerning Cooperation in the Area of Prevention of Proliferation of technology, Pathogens and Expertise Related to the Development of Biological Weapons” was signed through Nunn-Lugar Cooperative Threat Reduction Program. The number of scientific projects and trainings were held in the fields of surveillance, biosafety and biosecurity.

As a result of unprecedented technical and financial support from the US Government R. Lugar Center for Public Health Research was established. The latter is the single, state-of-art BSL 3 facility in the region which implies sophisticated laboratory network throughout Georgia operating in line with “One Health” principle connected to MOLHSA and MOA.

DTRA/CTR
PROGRAM
ESTABLISHMENT
IN GEORGIA

წითელა/წითურას ნაციონალური ლაბორატორიის მონაწილეობა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული ბიუროს წითელა/წითურას ლაბორატორიულ ქსელში

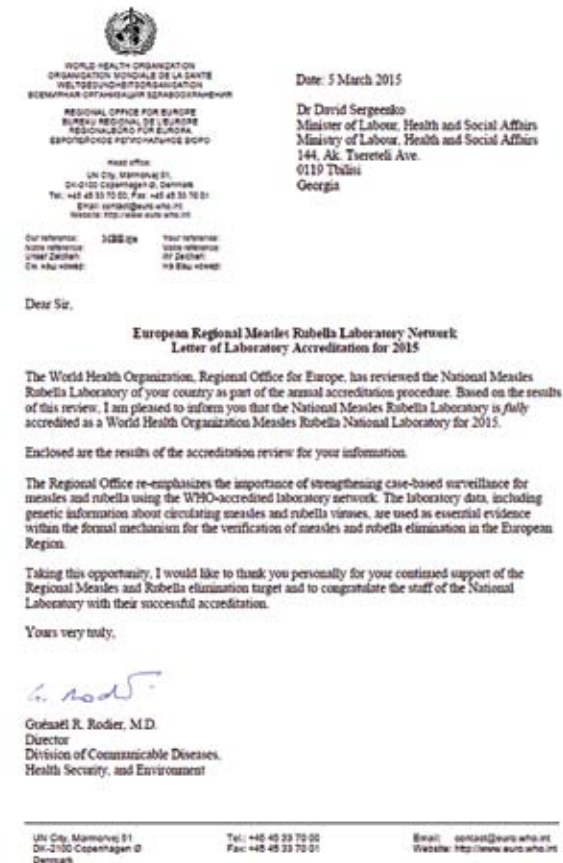
სეროლოგიური ლაბორატორიის წითელა/წითურას ჯგუფი 2002 წლიდან ჩართულია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული ბიუროს წითელა/წითურას ლაბორატორიულ ქსელში, რომლის მიზანია: წითელა/წითურას ელიმინაციის გლობალური პროგრამის ფარგლებში წითელას, წითურასა და თანდაყოლილი წითურას სინდრომის ეპიდზემიკურ დეტალების გაუმჯობესება ამ დაავადებების საეჭვო შემთხვევების ლაბორატორიული დადასტურების გზით.

ლაბორატორია ყოველწლიურად მონაწილეობს ჯანმო-ს ხარისხის გარე კონტროლის შეფასების პროგრამაში. 2004 წლიდან წითელა/წითურას ნაციონალური ლაბორატორია აკრედიტებულია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ.

Measles/Rubella laboratory group of Serology lab has been the member of the EURO/WHO Measles/Rubella Laboratory Network since 2002. The network aims at improving surveillance of Measles/Rubella and congenital rubella syndrome through laboratory testing of suspicious cases as an integral part of Global Program for Measles/Rubella elimination.

The lab participates in the WHO external quality control program annually. Measles/Rubella National Laboratory has been accredited by WHO since 2014.

MEASLES/
RUBELLA
NATIONAL
LABORATORY
PARTICIPATION
IN WHO/EUROPE
MEASLES/RUBELLA
NETWORK

საქართველო სერთიფიცირებულია, როგორც პოლიომიელიტისგან თავისუფალი ქვეყანა

1988 წელს დაიწყო პოლიომიელიტის ერადიკაციის მსოფლიო ინიციატივა.

საქართველო პოლიომიელიტის პროგრამაში 1995 წლიდან ჩაერთო MECACAR-ის ოპერაციის ფარგლებში; ოპერაცია MECACAR მოიცავდა აღმოსავლეთ ხმელთაშუა ზღვის, კავკასიის, ცენტრალური აზიის ქვეყნებსა და რუსეთს, სადაც ერთდროულად ტარდებოდა პოლიომიელიტის საწინააღმდეგო მასობრივი იმუნიზაციის ორი რაუნდი; ოპერაცია MECACAR მიმდინარეობდა 1995-2000 წლების განმავლობაში; სულ MECACAR ეგიდით საქართველოში 1,200 ათასამდე 0-დან 6 წლამდე ასაკის ბავშვი აიცრა დამატებით პოლიომიელიტზე; შემდგომ წლებში იმუნიზაციის დამატებითი აქტივობების ფარგლებში პოლიომიელიტის ორალური ვაქცინით კიდევ 380 000-ზე მეტი 0-დან 15 წლამდე ასაკის ბავშვი აიცრა.

World Initiative was launched in order to eradicate poliomyelitis in 1988.

Georgia became involved in the polio eradication process in 1995, within the MECACAR operation.

MECACAR operation included the eastern Mediterranean, the Caucasus, Central Asian countries and Russia, where the massive anti-polio immunization was carried out simultaneously in two rounds.

MECACAR operation lasted 6 years, during 1995-2000.

Under the auspices of MECACAR, up to 1,200 children, aged 0 to 6 years, were vaccinated against polio.

In later years, another 380 000, aged 0 to 15 years, were vaccinated with polio oral vaccine within the additional immunization activities.

GEORGIA IS
CERTIFIED AS
POLIO-FREE
COUNTRY

სამედიცინო სტატისტიკის და ინფორმაციის ცენტრის შემოერთება

საქართველოს პრეზიდენტის 2003 წლის 21 თებერვლის N55 ბრძანებულებით, დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრს სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტის სახით შეუერთდა „სამედიცინო სტატისტიკის და ინფორმაციის ცენტრი“.

ჩამოყალიბდა საჯარო სამართლის იურიდიული პირი „ლევან საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლის და სამედიცინო სტატისტიკის ეროვნული ცენტრი“.

სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტის ძირითადი მიზანი იყო ჯანმრთელობის დაცვისა და მედიცინის დარგში სტატისტიკის წარმოება, ერთიანი საინფორმაციო სისტემის შექმნა და მისი სრულყოფა სწორი სტრატეგიის, ტექტიკისა და ოპერაციული გადანაცვტილებების მისაღებად.

On behalf of The President's Decree N55 (February 21, 2003) on "Liquidation of the Medical Statistics and Information Center and its accession with the National Center for Disease Control", Medical Statistics and Information Center was integrated as the Medical Statistics Department with the National Center for Disease Control.

A Legal Entity of Public Law (LEPL) – "Levan Sakvarelidze National Center for Disease Control" was established.

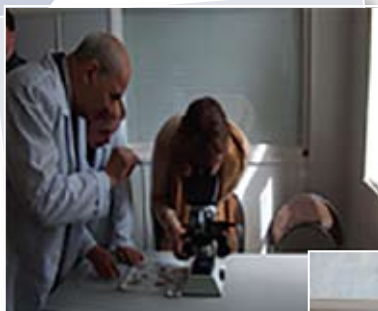
The goals of the Medical Statistics Department were to produce statistics in the field of healthcare and medicine; to create and strengthen the health information system to make appropriate decisions.

INTEGRATION
OF THE
CENTER OF
MEDICAL
STATISTICS AND
INFORMATION

მალარიის აღმოფხვრის პროექტის დაწყება

32

2003 წელს საქართველო იყო პირველი ქვეყანა ევროპის რეგიონში, რომლის პროექტი მალარიაზე მოიწონა გლობალურმა ფონდმა. განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად, 2004 წლიდან ქვეყანაში მიღწეულია მალარიის შემთხვევების თანმიმდევრული შემცირება.

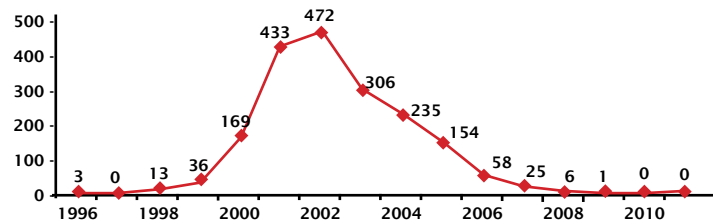

2002 წლიდან 2009 წლამდე რეგისტრირებული შემთხვევების რაოდენობა შემცირდა 472-დან 1-მდე, ხოლო 2013 წლის შემდეგ მალარია, როგორც ადგილობრივი დაავადება, საქართველოში ელიმინირებულია.

Georgia became the first country in the European region that was granted by the Global Fund for Malaria. As a result of the Project, consistent reduction of malaria cases have been achieved in the country since 2004.

Registered 472 cases decreased to 1 from 2002 to 2009. Malaria as an endemic disease in Georgia has been eliminated since 2013.

მალარიის შემთხვევების რაოდენობა, საქართველო
MALARIA CASES IN GEORGIA

LAUNCHING
OF MALARIA
ELIMINATION
PROJECT

პოლიომიელიტისა და სხვა ენტეროვირუსების ლაბორატორია

პოლიომიელიტისა და სხვა ენტეროვირუსების ლაბორატორია ნაციონალური ლაბორატორიის სტატუსით ჩართულია ჯანმოს პოლიომიელიტის სადიაგნოსტიკო ლაბორატორიების ქსელში.

2003 წელს ლაბორატორიას ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ სრულად აკრედიტებული ლაბორატორიის სტატუსი მიენიჭა. მისი ძირითადი მიზნებია საქართველოში მოცირკულირე პოლიომიელიტისა და სხვა ენტეროვირუსების მონიტორინგი. განსაკუთრებით აქტუალურია გამოყოფილი პოლიომიელიტის ვირუსების შიდა ტიპირება მათი წარმოშობის დასადგენად, კერძოდ, ველურია გამოყოფილი შტამი თუ ვაქცინური წარმოშობის.

ლაბორატორია ყოველწლიურად მონაწილეობს ჯანმო-ს მიერ ორგანიზებულ ხარისხის გარე კონტროლის პროგრამებში. ლაბორატორია, ასევე, იკვლევს სომხეთის შემთხვევებს.

Poliomyelitis and other enteroviruses Lab is an integral part of the WHO Global Polio Laboratory Network in the capacity of the National Laboratory. It was accredited by the WHO in 2003. The Lab aims at monitoring of polio and other enteroviruses circulation in Georgia. Critical importance is to determine the origin of isolated poliovirus strains by identifying types, i.e. whether it is – Sabin-like, VDPV (Vaccine-Derived, divergent from Sabin) or NSL (Non – Sabin-like).

The Lab participates in WHO external quality control programs annually. It is also in charge of investigating cases in Armenia.

GLOBAL POLIO ERADICATION INITIATIVE **every fast child**

Individual Report

Laboratory: Polio National Lab, National Center for Disease Control and Public Health, Tbilisi, Georgia.

Test: WHO Global Polio Laboratory Network Virus Isolation proficiency test 2015-1

Thank you for participating in the WHO GPLN proficiency testing program. Listed below are your results and scores for the VI-PT-2015-1.

Analysis of your laboratory's performance on all 10 VI-PT-2015 samples:

Sample	content	result	New Algorithm	Your result
1	negative	negative	negative	Negative (L- RD-)
2	ECHOvirus type 7	NPEV	NPEV	NPEV (L- and RD+)
3	poliovirus 2 and ECHOvirus type 30	L20B pos.	L20B pos.	L20B positive (L+RD+)
4	poliovirus 1 and poliovirus 3	L20B pos.	L20B pos.	L20B positive (L+RD+)
5	ECHOvirus type 3	NPEV	NPEV	NPEV (L- and RD+)
6	poliovirus 3	L20B pos.	L20B pos.	L20B positive (L+RD+)
7	Coxsackievirus type B3	NPEV/neg.	NPEV/neg.	Negative (L- RD-)
8	poliovirus 1	L20B pos.	L20B pos.	L20B positive (L+RD+)
9	negative	negative	negative	Negative (L- RD-)
10	poliovirus 2	L20B pos.	L20B pos.	L20B positive (L+RD+)

Mistake

False positive poliovirus	-20%
False negative poliovirus	-20%
False positive NPEV	-5%
False negative NPEV	-5%
Algorithm not correct	-5%
Late reporting, per week	-5%
missing NPEV in PV pos samples	0%

Penalties

Validation: All results are correct, the new algorithm was followed correctly and data were submitted in time.

The passing score for this PT is 90%, your score is 100%; your laboratory passed.

If you have any queries concerning this study, please contact the coordinator of this proficiency test at poliolab@rivm.nl

Yours Sincerely,

Erwin Duizer, Head Specialized Reference Laboratory for Polio RIVM, the Netherlands, for the GPLN.

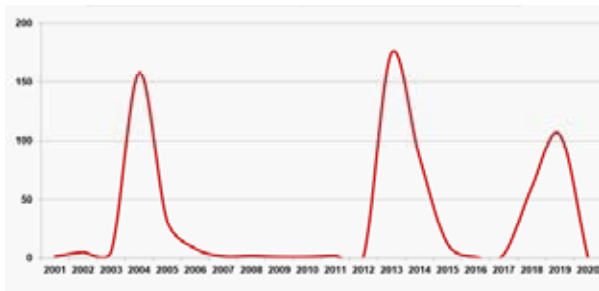
წითელას მასშტაბური ეპიდემიები საქართველოში

2013 წლის წითელას ეპიდემიის შეკავების მიზნით გადაწყდა 2-29 წლის მოსახლეობაში იმუნიზაციის გამწმენდი ღონისძიებების ჩატარება. ეპიდემიის ძირითადი მიზეზი იყო მასშტაბური არაკომპეტენტური აქტიური ჩარევის შედეგად 2008 წელს დაგეგმილი 6-27 წლის მოსახლეობის მასობრივი იმუნიზაციის კამპანიის ჩავარდნა. განსაზღვრული 980 136 კონტინგენტიდან მოხერხდა მხოლოდ 50,3%-ის ასკრა. 2013-2015 წლებში აიცრა 169 977 პირი. მათ შორის: 2-6 წლის ასაკის – 24 356, 7-13 წლის – 12 988, 14-29 წლის – 88 291, სამედიცინო პერსონალი – 7052 და სხვა. შედეგად, ქვეყანაში წითელათი ავადობამ მნიშვნელოვნად იკლო. 2019 წლის დასაწყისში, როგორც ევროპის უმრავლეს ქვეყნებში, აღინიშნა წითელას ეპიდემიის დაწყება, რომლის მართვა წარმატებით მოხერხდა, ჩატარდა 170000 ადამიანის დამატებითი იმუნიზაცია, განსაკუთრებით 20-40 წლის ასაკობრივ ჯგუფში. ამ კამპანიის შედეგად, 2020 წელს წითელას სულ 20 შემთხვევა დაფიქსირდა.

In order to stop measles outbreak in 2013, vaccination campaign for 2-29-year-old population was held. The main reason of outbreak was failed immunization campaign targeted on 6-27-year-old population due to incompetent involvement of media. Only 50.3% of estimated 980 136 individuals was vaccinated. 169 977 individuals were vaccinated in 2013-2015, including: 2-6 years of age – 24 356, 7-13 years – 12 988, 14-29 years old – 88 291, medical personnel – 7052, etc. As a result, the number of measles cases in the country has dropped significantly. In early 2019, as in the most European countries, a measles outbreak started, and was successfully managed, additional immunizations of 170,000 people were conducted. In 2020, 20 cases of measles were reported.

LARGE-SCALE
OUTBREAKS
OF MEASLES
IN GEORGIA

წითელა, ინციდენტობა 100 000 მოსახლეზე, საქართველო
INCIDENCE OF MEASLES PER 100 000 POPULATION, GEORGIA

MMR (წითელა-წითურა-ყბაყურა) ვაქცინის დანერგვა საქართველოში

წითელათი ავადობისა და თანდაყოლილი წითურას სინდრომის ელიმინაციის გლობალური პროგრამის ფარგლებში, 2004 წელს იმუნიზაციის ეროვნულ კალენდარში დაინერგა წყვ აცრები 12 თვის და 5 წლის ასაკის ბავშვებში. ვაქცინის დანერგვა 2010 წლამდე განხორციელდა როსტროპოვიჩ-ვიშნევსკაიას ფონდის მხარდაჭერით.

2004-2007 წლებში ამავე ფონდის დახმარებით 13-14 წლის ასაკის მოზარდთა შორის „დანევითი“ იმუნიზაციის კამპანია განხორციელდა, რომელმაც წითელას მიმართ 90-იანი წლების დასაწყისში დაბადებული და წითელას საწინააღმდეგო აცრების გარეშე დარჩენილი მოზარდების იმუნიზება უზრუნველყო.

ოპერაცია წარმატებულად განხორციელდა – ოთხი წლის განმავლობაში სულ აიცრა 1990-94 წლებში დაბადებული 230,213 მოზარდი. მოცვის მაჩვენებელმა 2004 წელს შეადგინა 57.4%, 2005 წელს – 86.4%, 2006 წელს – 88.1%, 2007 წელს – 97.0%.

2009 წლის შემდგომ წყვ ვაქცინაცია მიმდინარეობს სახელმწიფოს დაფინანსებით.

In the frames of global program on measles and congenital rubella syndrome elimination the MMR vaccine was introduced to the National Immunization Calendar in 2004 for 12 months and 5 year old children.

The vaccine introduction was supported by Rostropovich – Vishnevskaya foundation, which lasted until 2009.

In 2004-2007 with the support of the mentioned foundation the catch-up vaccination campaign among 13-14 year old teenagers was carried out, ensuring the immunization of population born in 90s and unvaccinated teenagers.

The intervention was successful – total of 230 213 teenagers born in 1990-1994s were vaccinated during those four years. The coverage in 2004 was 57.4%, in 2005 – 86.4%, in 2006 – 88.1% and in 2007 – 97%.

Since 2009 the MMR vaccination has been included in the National Immunization schedule and is funded by the Government.

MMR (MEASLES-
MUMPS-RUBELLA)
INTRODUCTION
IN GEORGIA

EIDSS – დაავადებათა ზედამხედველობის ელექტრონული ინტეგრირებული სისტემა

EIDSS – ერთიანი ჯანმრთელობისა და ჯანმრთელობის გლობალური უსაფრთხოების ხელსაწყო.

დღეისთვის EIDSS-ი არის ეპიდზედამხედველობისა და გადამდებ დაავადებათა სამედიცინო სტატისტიკის წარმოების ერთადერთი ელექტრონული სისტემა მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

EIDSS-ის, როგორც განსაკუთრებით საშიში პათოგენების ზედამხედველობის ხელსაწყო, გამოყენება ქვეყანამ დაიწყო 2004 წლიდან.

ეპიდზედამხედველობის პირველი ელექტრონული მოდელი GeoEpid საქართველოში დაინერგა 2005 წელს.

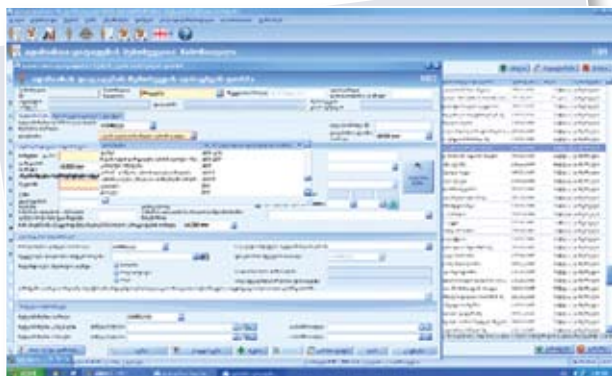
2010 წლიდან EIDSS-ში აისახება ეპიდზედამხედველობას დაქვემდებარებული ყველა დაავადება/მდგომარეობა.

2012 წლიდან ეპიდზედამხედველობის ერთადერთი სისტემა ქვეყანაში, რომელიც იძლევა საშუალებას, მოხდეს: მონაცემთა სწრაფი მობილიზაცია/ანალიზი რეალურ დროში; დამყარდეს კავშირი ზოონოზური პათოგენით გამოწვეულ ადამიანთა და ცხოველთა შემთხვევებს შორის.

სისტემის ჩამოყალიბების პროცესში DTRA-ს მხარდაჭერითა და დაფინანსებით 9-ზე მეტი ვერსია იქნა გაშვებული.

EIDSS is One Health and Global Health Security tool.

Nowadays, EIDSS is the unique electronic system across the country used for epidemiological surveillance and medical statistics of communicable and non-communicable diseases.

Application of EIDSS as a device for the surveillance of especially dangerous pathogens in the country started in 2004.

GeoEpid – the first system for epidemiological surveillance was established in Georgia in 2005.

All diseases/conditions under surveillance has been displayed in EIDSS since 2010.

EIDSS is the only system, which has allowed the rapid mobilization of the data, real-time analysis; making the connection between animal and human case caused by zoonotic pathogen, since 2012.

9 versions of the program were run with DTRA support and funding during the establishment of the system.

EIDSS –
ELECTRONIC
INTEGRATED
DISEASE
SURVEILLANCE
SYSTEM

Agriculture
Biological Sciences
Chemical Sciences
Earth and Planetary Sciences
Engineering
Health and Human Sciences
Information Science
Mathematical Sciences
Physical Sciences
Social and Behavioral Sciences

ANNUAL REPORT
2006

NSF
National Science Foundation
U.S. Department of Education

ного в развитии инновационной программы по персонализированной биомедицине, партнер МНЦ.

— Программой по биомедицинской диагностике и персонализированной в основе науки (СНП) — персонализированная проба МНЦ на С-98, а также внедрения экономической эффективности исследования в лабораторной деятельности для улучшения контроля до биомедицинских исследований в Украине, финансирование которого стало Немецкой Учености. Проведя исследования на решение жизни населения, диагностика и персонализированная биомедицина, а также вопросы дальнейшего и персонализированного консультирования в стране. В настоящее время биомедицина используется в системе инновационной деятельности, позволяющая индивидуальной и персонализированной работе, добиться существенно по снижению заболеваемости биомедицины.

Year	Number of Publications
2003	10
2004	12
2005	15
2006	18
2007	22
2008	25
2009	28
2010	32
2011	38

2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011

Fig. 1. Publications in the field of personalized medicine in Ukraine, 2003-2011

ISTC nominated the intervention as the best Georgian project in 2006.

PROJECT
"BOTULISM"
#BTEP13/ISTC
G-596P
HAS BEEN
INCLUDED AS
A PART OF THE ISTC
ANNUAL REPORT

სეროლოგიური ლაბორატორიის როტავირუსების ჯგუფის ჩართვა ჯანმოს ევროპის რეგიონული ბიუროს როტავირუსების ლაბორატორიულ ქსელში

38

WHO GLOBAL REFERENCE LABORATORY FOR ROTAVIRUS SURVEILLANCE
Gastroenteritis and Respiratory Viruses Laboratory Branch
Division of Viral Diseases, NCIRD, CDC
Mailstop 2014, 1600 Clifton Rd. N.E., Atlanta, Georgia 30333 U.S.A.
Phone: +1 (404) 639-4922; Fax: +1 (404) 639-3645
Email: mk66@cdc.gov

2014 WHO EQA ROTAVIRUS PROFICIENCY TESTING CHALLENGE RESULTS REPORT

21-May-2015

Participating Laboratory Name and Address
National Center Disease Control and Public Health
16 Kakheti Highway, 0109, Tbilisi, Georgia

Name of Person who Submitted Results Report
Marina Chubidze

Date Report Received by GRL: 4-Jul-14

EIA Test Results Score: 100 Interpretation: Pass
Genotyping Results Score: NA Interpretation: Not Applicable

Number of Business Days Report Submitted Following PT Panel Receipt: 4
Five Point Penalty Assessed for Late Submission of EIA Results: No
Five Point Penalty Assessed for Late Submission of Genotyping Results: No
Extension Requested: No

Sample ID	EIA Expected Result	EIA Reported Result	EIA Sample Score
227252 Positive	Positive	Positive	11.11
258454 Negative	Negative	Negative	11.11
435528 Positive	Positive	Positive	11.11
556427 Negative	Negative	Negative	11.11
521202 Positive	Positive	Positive	11.11
741433 Positive	Positive	Positive	11.11
781594			
959743 Positive	Positive	Positive	11.11
982672 Negative	Negative	Negative	11.11
982129 Positive	Positive	Positive	11.11
		Total	100.0

სეროლოგიური ლაბორატორიის როტავირუსების ჯგუფი 2006 წლიდან ჩართულია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული ბიუროს როტავირუსების ლაბორატორიულ ქსელში.

2013 წლიდან როტავირუსების ლაბორატორიული ჯგუფი ყოველწლიურად მონაწილეობს ჯანმო-ს ხარისხის გარე კონტროლის შეფასების პროგრამაში.

In 2006 Rotavirus group of the Serology laboratory became the member of the WHO/EUROPE Rotavirus Laboratory Network.

Rotavirus Laboratory Group annually has participated in the WHO external quality control program since 2013.

INTEGRATION
OF SEROLOGY
LABORATORY
GROUP INTO
WHO/EUROPE
ROTAVIRUS
LABORATORY
NETWORK

საქართველოს კანონი „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“

უმნიშვნელოვანესი სამართლებრივი დოკუმენტი მოსახლეობის ჯანმრთელობის გაუმჯობესების, დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის სფეროში, რომელსაც ეფუძნება ამ სფეროში გამოცემული არაერთი საკანონმდებლო ნორმატიული აქტი.

კანონის მიზანია მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების ხელშეწყობა; ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფა; ოჯახის რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; გადამდები და არაგადამდები დაავადებების გავრცელების თავიდან აცილება.

კანონი განსაზღვრავს სახელმწიფო ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა უფლებამოსილებებს, ვალდებულებებსა და პასუხისმგებლობებს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვისა და დაავადებათა პრევენციის საკითხებში.

The Law is the main regulatory act in the field of public health improvement, diseases prevention and control, based on it other statutory acts have been developed.

The goal of the Law is to promote public health and healthy lifestyle inculcation, creating safe environment for health, support family reproductive health, and prevent communicable and non-communicable diseases.

The Law defines the authority, obligations and responsibilities of the State and the local Government in the area of public health and disease prevention.

გრიპისა და რესპირატორული ვირუსების ლაბორატორიისათვის საქართველოს გრიპის ეროვნული ცენტრის სტატუსის მინიჭება

40

გრიპისა და სხვა რესპირატორული ვირუსების ლაბორატორია ახორციელებს სადიაგნოსტიკო და კვლევით აქტივობებს სხვადასხვა რესპირატორულ ვირუსზე და წარმოადგენს ეპიდზედამხედველობის პროგრამის მნიშვნელოვან ნაწილს.

2007 წლიდან ლაბორატორიას ჯანმო-ს მიერ მინიჭებული აქვს საქართველოს გრიპის ნაციონალური ცენტრის სტატუსი. მისი ძირითადი მიზნებია: საქართველოში მოცირკულირე გრიპის ვირუსების მონიტორინგი; გრიპის ვირუსის ახალი ქვეტიპების დროული დეტექცია და ვაქცინის შემადგენლობის განსაზღვრის მიზნით გრიპის შტამების მუდმივი გაზიარება ჯანმო-ს გრიპის კოლაბორაციულ ცენტრებთან.

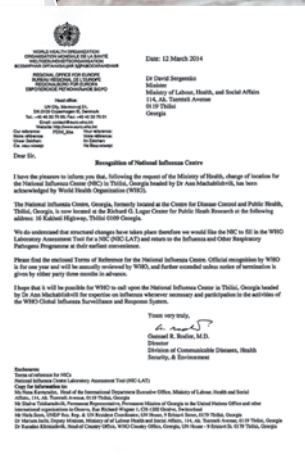
ლაბორატორია ყოველწლიურად მონაწილეობს ჯანმო-ს მიერ ორგანიზებულ ხარისხის გარე კონტროლის პროგრამებში.

Influenza and Respiratory Viruses Laboratory conducts diagnostics and research activities on the various respiratory viruses and is an integral part of the Epid surveillance program.

The Laboratory has been named as the National Influenza Center of Georgia (NIC) by the World Health Organization (WHO) since 2007. The goals of the Lab are: monitoring of Influenza viruses circulating in Georgia; timely detection of new subtypes of the influenza virus and regular sharing of influenza strains with WHO Collaborative Centers with the purpose of determining vaccine composition.

Influenza and Respiratory Viruses Laboratory participates in external quality assessment programs organized by WHO annually.

DESIGNATION
THE STATUS OF
THE GEORGIAN
NATIONAL
INFLUENZA CENTER
TO THE INFLUENZA
AND OTHER
RESPIRATORY VIRUSES
LABORATORY

ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესები

დკსჯეც – ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების ეროვნული კოორდინატორი.

დკსჯეც ხელმისაწვდომია ნებისმიერ დროს ჯანმოს ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების საკონტაქტო პუნქტებთან და ეპიდზედამხედველობისა და საპასუხო ზომების ეროვნულ სისტემასთან კავშირისთვის.

24/7 მორიგეობის სისტემა.

რეგულარულად ხდება შესაბამისი დაწესებულებების, ორგანიზაციებისა და პირების საკონტაქტო მონაცემთა ჩამონათვალის განახლება ეროვნულ, რეგიონულსა და ადგილობრივ დონეებზე.

National Center for Disease Control and Public Health (NCDC) was designated as the IHR Focal Point.

NFP is accessible at all times for communications with the WHO IHR Contact Points and with national surveillance and response system.

24/7 Duty Officer System is at place.

Communication list with contact details of all relevant institutions, organizations and persons on national, regional and local levels is prepared and updated regularly.

41

შეტყობინების გაგზავნა ჯანმოში
Notification to WHO IHR Contact Point

დკსჯეც: ინფორმაციის შეფასება გადანყვეტილებათა მიღების სქემის შესაბამისად
NCDC/NFP assessing information according to IHR Decision Instrument

ინფორმაცია/შეტყობინება მოსახლეობის ჯანმრთელობისათვის
საფრთხის შემცველი შემთხვევების შესახებ
Information/notification about Public Health Event (PHE)

INTERNATIONAL
HEALTH
REGULATIONS

აივ ინფექცია/შიდსზე ეპიდზედაცხედვების სისტემის გაძლიერება

42

საქართველოში აივ ინფექცია/შიდსის შემთხვევების ეპიდზედაცხედვების ეროვნული გეგმა შემუშავდა გლობალური ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტის „აივ ინფექცია/შიდსის ეროვნული პროგრამების განხორციელებისათვის მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ბაზის შექმნა ქვეყანაში აივ ინფექცია/შიდსზე ეპიდზედაცხედვების სისტემის გაძლიერების გზით“ ფარგლებში 2008 წელს. ამავე პროექტის ფარგლებში შემუშავდა საქართველოში აივ ინფექცია/შიდსის ეპიდზედაცხედვების მეთოდური რეკომენდაციები, რომელიც 2010 წელს დამტკიცდა მინისტრის ბრძანებით.

აივ ინფექცია/შიდსის რუტინული ეპიდზედაცხედვების პირობებში აივ შემთხვევათა გამოვლენამ, ანგარიშგებას და ეპიდკვლევამ მთელი ქვეყნის მასშტაბით განსაზღვრულ კონტინგენტში და განსაზღვრული ტიპის დაწესებულებების ბაზაზე ახალი მიდგომით დაიწყო განხორციელება. აღნიშნული სისტემით ხელი შეეწყო ტესტირებისა და მისი შედეგების ანონიმურობისა და კონფიდენციალობის დაცვას. პირველად იქნა შემოღებული კოდი, როგორც პირის იდენტიფიკატორი.

Within the scope of the Project “Establishment of the evidence-base for national HIV/AIDS program by strengthening the HIV/AIDS surveillance system in the country” funded by the Global Fund, The National HIV/AIDS Surveillance Plan for Georgia was elaborated in 2008.

Guidelines for HIV/AIDS surveillance were also developed within this project and were further approved by the Ministerial decree in 2010.

HIV/AIDS routine surveillance, statements and the epidemiological research enabled to establish new approaches for detecting new cases on the basis of specific population groups and certain types of institutions throughout the country. HIV/AIDS routine surveillance system facilitates confidentiality and anonymity of the testing process and test results. Personal identifier codes were introduced for the first time ever.

STRENGTHENING
OF THE NATIONAL
HIV/AIDS
SURVEILLANCE
SYSTEM

თამბაქოსაგან 100%-ით თავისუფალი პოლიტიკის გატარება სამედიცინო და საგანმანათლებლო დაწესებულებაში

Bloomberg
Philanthropies

The Union

International Union Against
Tuberculosis and Lung Disease
Health solutions for the poor

პროექტის მიზანი იყო, WHO FCTC მე-8 მუხლის შესაბამისად, თამბაქოს კვამლისაგან მოსახლეობის დაცვის გაუმჯობესება.

პროექტში NCDC-თან ერთად მონაწილეობდნენ: საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო; საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო; თამბაქოს კონტროლის ჩარჩოკონვენციის იმპლემენტაციისა და მონიტორინგის ცენტრი; საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ინსტიტუტი.

პროექტის მნიშვნელოვანი ღონისძიებები: ექსპერტთა შეხვედრები, ფოტოგამოფენა, თამბაქოსაგან თავისუფალი წარმატებული დაწესებულებების მხარდაჭერა, ეროვნული კონფერენცია „თამბაქო ან ჯანმრთელობა“.

The Goal of the project was to enforce existing smoke-free legislation as the major step towards achieving compliance with Article 8 of the WHO FCTC.

The following institutions took part in the Project along with NCDC: Ministry of Labour, Health, and Social Affairs; Ministry of Education and Science; FCTC Implementing and Monitoring Center; Public Health Institute.

The major activities under the Project included: experts' meetings, photo exhibition, awards for successful smoke-free institutions, National Conference on "Tobacco or Health".

ENFOR-
CEMENT
OF 100%
SMOKE-
FREE POLICY
IN HEALTHCARE
INSTITUTIONS AND
SECONDARY
SCHOOLS OF GEORGIA

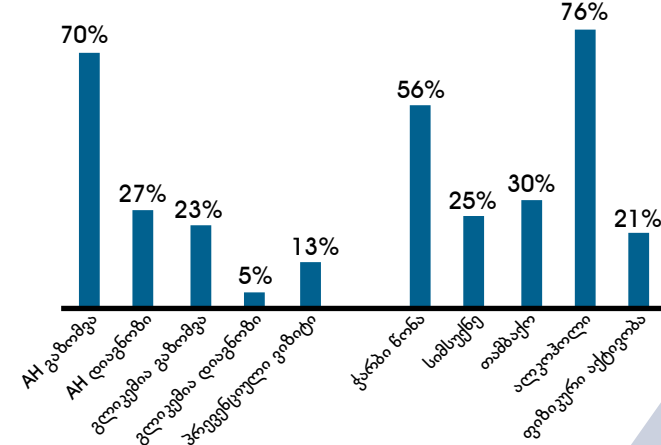
არაგადამდებ დაავადებათა რისკ-ფაქტორების კვლევა STEPS მეთოდოლოგიით

საქართველოში STEPS კვლევა პირველად ევროკავშირის დაფინანსებითა და ჯანმო-ს ტექნიკური დახმარებით 2010 წელს ჩატარდა. კვლევამ მოგვცა ბაზისური ინფორმაცია ქვეყანაში არაგადამდებ დაავადებებისა და მათი ქცევითი და ბიოლოგიური რისკ-ფაქტორების გავრცელების შესახებ.

STEPS მეთოდოლოგია სამეტაპიანია. პირველ ეტაპზე გროვდება ინფორმაცია სოციო-დემოგრაფიულ მონაცემებსა და ქცევით რისკ-ფაქტორებთან დაკავშირებით, მეორე ეტაპზე ტარდება ფიზიკური გაზომვები და მესამე ეტაპზე მიმდინარეობს ბიოლოგიური რისკ-ფაქტორების შესწავლა.

კვლევაში მთელი ქვეყნის მასშტაბით მონაწილეობა მიიღო 18-დან 64 წლამდე 6497-მა საქართველოს მოქალაქემ; პასუხის მაჩვენებელია 95%.

კვლევის შედეგები
SURVEY RESULTS

The first Survey on Non-communicable Diseases Risk-Factors in Georgia was conducted in 2010 with the support of the EU mission in Georgia and the WHO by using STEPS methodology. The survey provided basic information on prevalence of NCDs and the respective behavioral and biological risk-factors.

The STEPS approach implies three levels/steps: Step 1 contains questions on sociodemographic status and risk-factors; Step 2 includes anthropological measurements. Step 3 studies biological risk-factors.

6,497 Georgian citizens of 18-64 age group participated in the survey with the response rate at 95% nationwide.

NON-COMMUNICABLE
DISEASES
RISK-FACTORS
SURVEY STEPS

BARTONELLA-ს ახალი სახეობების აღმოჩენა

2010 წელს, დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის და აშშ-ს დაავადებათა კონტროლის და პრევენციის ცენტრის (ფორტ კოლინსი, კოლორადო) თანამშრომლობით, მღრღნელების ნიმუშების შესწავლის შედეგად აღმოჩენილი და აღწერილია ბართონელას ახალი სახეობები: *Bartonella Tbilisi* და *Bartonella katsitadzensis*.

45

Am. J. Trop. Med. Hyg. 83(3):505, 2010, pp. 466-471
doi:10.4269/ajtmh.09-0204
Copyright © 2010 by The American Society of Tropical Medicine and Hygiene

Prevalence and Diversity of *Bartonella* Species in Rodents from Georgia (Caucasus)
Lili Malani,¹ Yng Bai,^{1,2} Lynn M. Oskowicz,² Nikolai Tseretkova,² Guram Kanitadze,² Pravin Inamdar,² and Michael Kwac²
¹General Bacteriology Laboratory, National Center for Disease Control and Public Health, Tbilisi, Republic of Georgia; ²Biomedical Sciences Branch, Division of Vector-Borne Diseases, Centers for Disease Control and Prevention, Fort Collins, Colorado

Abstract. *Bartonella* infections are widespread and highly prevalent in rodents. Several rodent-associated *Bartonella* species have been related to human diseases. Recently, *Bartonella* species was reported as the etiology of a human case in the country of Georgia (Caucasus). However, information on *Bartonella* in rodents in Georgia is absent. Rodent hosts were collected from Georgia to investigate the presence and diversity of *Bartonella* species. *Bartonella* bacteria were cultured from 37.2% (16/43) of rodents examined, while *Bartonella* DNA was detected in 41.2% (25/60) of rodents by polymerase chain reaction targeting *ompA* (p44) gene. Sequences of *ompA* showed that rodents in this region harbored multiple *Bartonella* strains, including *Bartonella elizabethae*, *Bartonella tribocorum*, *Bartonella grahamii*, and an unknown group. The first three *Bartonella* species, known to be re-associated and human cases linked, were commonly observed in wood mice (*Apodemus [S. b. s.] sylvaticus*) (5/8 positive with *B. elizabethae* and *B. tribocorum*) and social voles (*Microtus socialis*) (4/6 positive with *B. grahamii* and *B. elizabethae*) in this study. The frequent distribution of these *Bartonella* species suggests that they may contribute to unidentified clinical infections. The unknown group was observed in 24 *Bartonella* isolates and/or DNA extracts from heart tissues, all of which were obtained from *Lepus sylvaticus* (*Microtus sylvaticus*). Further characterization of the bacterial cultures based on sequence analysis of four additional genes (*hlyA*, *ompA*, *ompB*, and *ompC*) supported that the previously identified *Bartonella* strains comprise a distinct monophyletic clade. The impact of the bacterium on wildlife and human health needs to be determined.

INTRODUCTION

Bacteria of the genus *Bartonella* are small, fastidious, and slow-growing Gram-negative aerobic rods. They parasitize erythrocytes and endothelial cells of a wide range of mammals¹ and are usually host specific at different taxonomical levels.²⁻⁵ Currently, there are around 30 recognized species and/or subspecies within the genus that have been described from different vertebrate reservoirs. A number of *Bartonella* species have been associated with emerging diseases, including a broad spectrum of clinical syndromes from self-limited cat-scratch disease (CSD) to potentially fatal disease, such as endocarditis.⁶⁻⁷ *Bartonella* infections have been extensively studied in rodents of numerous species from various regions across the world, which demonstrated the very widespread and high prevalence of *Bartonella* species.^{8,9} Many rodent-associated *Bartonella* species have been described and at least five of them—*Bartonella elizabethae*, *Bartonella tribocorum*, *Bartonella grahamii*, *Bartonella vinsonii* subsp. *vinsonii*, and *Bartonella washoensis*—have been implicated as causative agents of human infections.¹⁰⁻¹² *Bartonella* species usually are host specific. For example, *B. elizabethae* and *B. tribocorum* are specific to *Rattus* rats,^{13,14} whereas *B. washoensis* is specific to squirrels of family *Sciuridae*.¹⁵ These findings indicated the potential role of rodents as reservoirs for *Bartonella* species that could be pathogenic to humans. The close relation between rodents and humans through the world makes the study of rodent-borne *Bartonella* essential to determine the extent to which rodents may serve as sources of human infections. Although *Bartonella* infections are widely distributed and highly prevalent in rodents of different geographic regions, these bacteria have yet to be identified in rodents from Caucasus, including the country of Georgia. Diagno-

sis of infections in humans caused by *Bartonella* species are still limited in this country. However, a recent investigation of a human case with lymphadenopathy manifested as typical CSD in the country of Georgia has indicated that the agent was a *Bartonella* strain.¹⁶ The strain was closely related to both *B. tribocorum* and *B. elizabethae* rather than *Bartonella henselae*, the common agent of CSD, and the strain was identical to those frequently found in commercial rats in Israel.¹⁷ Such finding has indicated the need to investigate the diversity of *Bartonella* species in rodents in this region, considering a possibility that these species likely contribute to undiagnosed clinical human cases. The objectives of this study were to evaluate the presence of *Bartonella* species in rodents from Georgia and to investigate the genetic diversity of recovered *Bartonella* strains.

MATERIALS AND METHODS

Study sites and rodent heart collection. Rodents were trapped within two field sites in May 2008. The first site is located in Dedoplistskaro municipality of Kakheti, the eastern region of Georgia bordering with Azerbaijan; the second site is located in Guria municipality of Kvemo Kartli, the southwestern region of Georgia bordering with Azerbaijan and Armenia. Captured animals were identified morphologically by species, weighed, sexed, and dissected to collect hearts under sterile conditions. Of 60 rodents collected in Dedoplistskaro, 54 were identified as *Lepus sylvaticus* (*Microtus sylvaticus*) and six as social voles (*Microtus socialis*). Only eight rodents were sampled in Guria and all were identified as wood mice (*Apodemus [S. b. s.] sylvaticus*). The collected rodent hearts were kept at -20°C until sent to U.S. CDC's laboratory in Fort Collins, CO, for testing.

Bartonella culturing. Rodent hearts (~50 mg) were homogenized in 200 µL brain heart infusion broth supplemented with ampicillin (5 final concentration; 25 mg/mL) using Bacteriolyzer® Gold homogenizer (Nest Advance Inc., New York, NY) following heart protocol provided by the manufacturer. The homogenates (100 µL) were then plated

*Address correspondence to: Yng Bai, Bacterial Diseases Branch, Division of Vector-Borne Diseases, Centers for Disease Control and Prevention, 1600 Banquet Road, Fort Collins, CO 80521. E-mail: ying.bai@cdc.gov

†These authors contributed equally to this work.

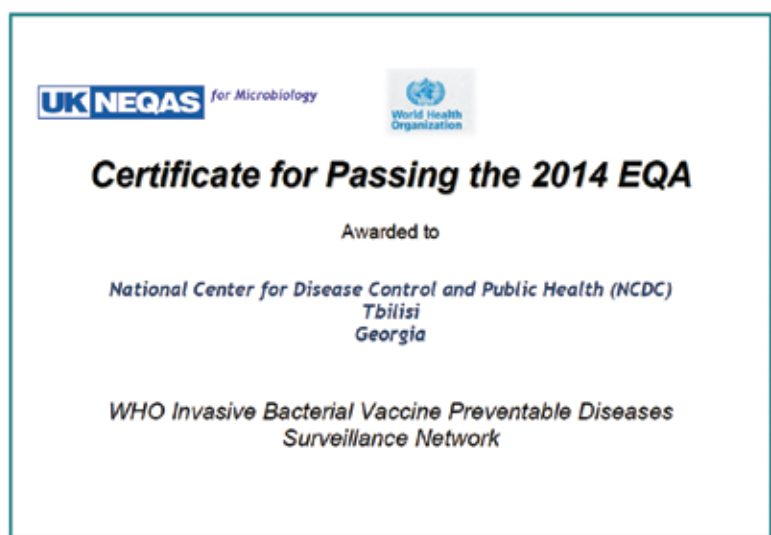
By The National Center for Disease Control and Public Health in collaboration with CDC, Fort Collins, CO, USA has been discovered and studied two new species of *Bartonella* – *Bartonella Tbilisi* and *Bartonella katsitadzensis*, from rodents samples collected in the East Georgia in 2010.

დიფთერიისა და ინვაზიური მენინგიტების კვლევის ჯანმო-ს ევროპულ ქსელებში ჩართვა და ხარისხის გარე კონტროლის პროგრამაში მონაწილეობა

46

2010 წლიდან დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი ჩაერთო ინვაზიური მენინგიტების კვლევის ჯანმო-ს ევროპულ ქსელში, ხოლო 2011 წლიდან მონაწილეობს ხარისხის გარე კონტროლის პროგრამაში.

ევროპაში დიფთერიის მეთვალყურეობის ქსელთან (DIPNET) თანამშრომლობა დაიწყო 2006 წლიდან.

The National Center for Disease Control and Public Health has joined WHO/EUROPE invasive meningitis network since 2010. The Center has been taking part in the external quality control program starting since 2011.

Collaboration with the European Diphtheria Surveillance Network (DIPNET) was initiated in 2006.

INTEG-
RATION
INTO
THE WHO
DIPHTHERIA
AND INVASIVE
MENINGITIS
NETWORKS AND
PARTICIPATION IN
EQA PROGRAM

საქართველოში ბიოლოგიური საფრთხის შემცირება

ბიოლოგიურ აგენტებთან მუშაობის დკსჯეც-ის ისტორიული გამოცდილება გაიზიარეს/ალიარეს საქართველოს მთავრობამ და ბიოლოგიური საფრთხის შემცირების ქართულ-ამერიკულმა ერთობლივმა პროგრამამ. ჩვენი სპეციალისტების მიერ შემუშავდა საქართველოში ბიოლოგიური საფრთხის შემცირების თანამედროვე მეთოდოლოგიის საფუძვლები და ბიოლოგიურ აგენტებზე მუშაობის წესები/რეგლამენტები.

ბიოლოგიური საფრთხის შემცირების პროგრამის ფარგლებში 2010-2016 წლებში დკსჯეც-ში ჩამოყალიბდა ბიოუსაფრთხოების ინსტიტუციური კომიტეტი და ბიოუსაფრთხოების ოფიცრის ინსტიტუტი. შეიქმნა და გაიწერა განსაკუთრებით საშიში პათოგენების აფეთქებების თავიდან აცილებისა და რეაგირების ღონისძიებების/ქსელების მატრიცები.

Past experience of NCDC to work with biological agents was acknowledged by the Government of Georgia and the joint Georgian-USA Biological Threat Reduction Program. NCDC specialists developed essentials of contemporary biological threat reduction methodologies in Georgia and rules/regulations of working with biological agents.

During 2010-2016 within the scope of the Biological Threat Reduction Program, NCDC established Institutional Biosafety Committee and position of Biosafety Officer. Matrices were developed to avoid and respond to Especially Dangerous Pathogen outbreaks.

REDUCTION
OF
BIOLOGICAL
THREAT
IN GEORGIA

„უსაფრთხო სისხლის“ სახელმწიფო პროგრამაში ხარისხის გარე კონტროლის სისტემების დანერგვა

საქართველოში ტრანსფუზიით გადამდები ინფექციების პრევენციისა და საქართველოს მასშტაბით სისხლის უსაფრთხოების თანაბარი სტანდარტის უზრუნველყოფის მიზნით, ცენტრის მიერ „უსაფრთხო სისხლის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში სისხლისა და სისხლის კომპონენტების ხარისხისა და უსაფრთხოების ზედამხედველობა ხორციელდება.

2011 წლიდან სისხლის ბანკებიდან შერჩევითად ამოღებული ნიმუშების საკონტროლო კვლევის გზით ცენტრი ახორციელებს პროგრამაში მონაწილე დანესებულებების ხარისხის გარე კონტროლს. 2015 წლიდან ცენტრის მიერ სისხლის ბანკებში მათ მიერ წარმოებული სისხლის ნიმუშების პროფესიული ტესტირება დაინერგა საერთაშორისო აკრედიტებულ რეფერენს-ლაბორატორი(ებ)ის მიერ.

Supervision of blood quality and safety in Georgia is provided by the National Center for Disease Control and Public Health within the scope of the State Safe Blood Program. The latter aims at prevention of transfusion transmissible infections and ensures unified blood safety standards throughout the country.

Since 2011, the Center has been providing routine external quality control of blood banks participating in the State Program through the re-testing of randomly selected blood samples taken from banks. Professional testing of blood samples by internationally accredited reference-laboratories has been introduced at the blood banks by the Center since 2015.

INTRODUCTION
OF EXTERNAL
QUALITY
CONTROL
SYSTEMS WITHIN
THE SAFE BLOOD
STATE PROGRAM

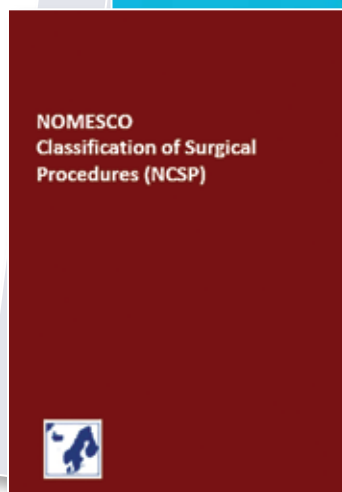
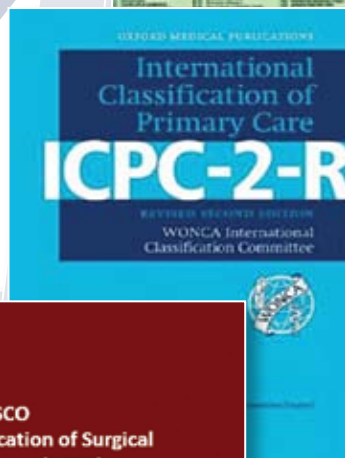
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამების მართვა

2011 წლიდან ცენტრის როლი ჯანმრთელობის დაცვის პრევენციული პროგრამების ადმინისტრირების კუთხით განსაკუთრებულად გაიზარდა. ცენტრში სამართავად გადმოვიდა დაავადებათა აღრეული გამოვლენისა და სკრინინგის, უსაფრთხო სისხლის, პროტესიულ დაავადებათა პრევენციის, ტუბერკულოზის მართვის, აივ-ინფექცია/მიდსის მართვისა და დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის სახელმწიფო პროგრამები, ხოლო 2015-2016 წლებში დაემატა ჯანმრთელობის ხელშეწყობისა და C ჰეპატიტის მართვის სახელმწიფო პროგრამის სკრინინგული კვლევის კომპონენტი.

Since 2011, the Center's role has significantly increased in terms of administration health prevention programs. State programs, such as: Disease Early Detection and Screening, Safe Blood, Prevention of Occupational Diseases, TB Management, HIV/AIDS, and Maternal and Child Health were delegated to the Center. Furthermore, State Program of Health Promotion and Screening Component of the Hepatitis C Management State Program were launched in 2015-2016.

ამბულატორიული და სტაციონარული სამედიცინო ჩარევების კლასიფიკატორების დანერგვა ქვეყნის მასშტაბით

სამედიცინო სტატისტიკის განვითარებისა და მონაცემთა სტანდარტიზაციის ერთ-ერთი ქვაკუთხედი იყო ქვეყანაში სამედიცინო ჩარევების საერთაშორისო კლასიფიკატორების შემოღება. ინფორმაციის დიდი ნაკადების რეგისტრირებისა და დამუშავებისათვის შეიქმნა საქართველოსათვის შესაფერისი ამბულატორიული და სტაციონარული სამედიცინო ჩარევების კლასიფიკატორები: სკანდინავიის ქვეყნების სამედიცინო-სტატისტიკური კომიტეტის (NOMESCO) მიერ შემუშავებული ქირურგიული პროცედურების კლასიფიკატორი (NCSP) სტაციონარული მომსახურებისათვის და პირველადი ჯანდაცვის საერთაშორისო კლასიფიკატორი (ICPC) ამბულატორიული მომსახურებისათვის. ჩატარდა ტრენინგები მთელი ქვეყნის მასშტაბით, ახალი კლასიფიკატორები დაინერგა 2011 წლიდან.

Implementation of the unique classifications of health interventions and services was an important step for reinforcing the data standardization in Georgia. Classifications of out-patient and in-patient interventions suitable for Georgia have been chosen for adequately managing and registration a great volume of data: NOMESCO Classification of Surgical Procedures (NCSP) for in-patient and the International Classification of Primary Care (ICPC) for outpatient care. The trainings have been conducted countrywide. The classifications have been implemented since 2011.

IMPLEMEN-
TATION OF
THE NTER-
NATIONAL
MEDICAL CLAS-
SIFICATIONS
OF OUT-PATIENT
AND IN-PATIENT
INTERVENTIONS
THROUGHOUT
THE COUNTRY

დიარეულ ინფექციებზე ზედამხედველობის სისტემის დანერგვა

დიარეულ დაავადებებზე ეპიდზედამხედველობას მრავალი ათეული წლის ისტორია აქვს, თუმცა პერიოდულად იცვლებოდა ზედამხედველობის ტიპი, სტანდარტული განსაზღვრებები, ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის ხელმისაწვდომობა.

2007 წლიდან ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მხარდაჭერით საქართველოში შესაძლებელი გახდა როტავირუსით გამოწვეული დიარეების ტვირთის შესწავლა.

როტავირუსებზე ზედამხედველობა იყო ერთ-ერთი პირველი მცდელობა ზედამხედველობის განსხვავებული ტიპის – საყრდენი ბაზებით ზედამხედველობის დანერგვისა საქართველოში.

სწორედ ამ ზედამხედველობამ ქვეყანაში 2012 წლიდან ახალი ვაქცინის დანერგვას დაუდო საფუძველი.

ლაბორატორიული სიმძლავრეების განვითარებასთან ერთად დღეს უკვე შესაძლებელია საკვებსა და სასმელ წყალთან ასოცირებული მრავალი ბაქტერიული და ვირუსული აგენტის იდენტიფიცირება.

ESTABLISHMENT
OF
SURVEILLANCE
SYSTEM OF
DIARRHEAL
DISEASES

Diarrheal diseases surveillance has been developed through decades, however, the surveillance type, standard definitions, access to laboratory diagnostics have been changed.

Since 2007 with the support of World Health Organization the study of actual burden of diarrheal diseases caused by rotaviruses has become available.

Rotavirus surveillance was one of the first attempts to establish different type sentinels in Georgia. This surveillance system has provided the basis for development of new vaccine since 2012.

With the growth and strengthening of laboratory capacity, nowadays the identification of multiple bacterial and viral agents associated with food and drinking water has become available.

მალარიის სადიაგნოსტიკო ლაბორატორიის სერტიფიცირება

52

In 2012 the National Laboratory (Tbilisi, NCDC) for malaria diagnosis received a Certificate on External Quality Assessment, Sofia, Bulgaria, December 2012.

2012 წელს დაავადებათა კონტროლის და
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნუ-
ლი ცენტრის მალარიის სადიაგნოსტიკო
ლაბორატორიამ მიიღო ხარისხის გარე
შეფასების სერტიფიკატი, სოფია, ბულგა-
რეთი, დეკემბერი 2012.

CERTIFICATION
OF MALARIA
DIAGNOSTIC
LABORATORY

ზოონოზური პათოგენების კვლევა საქართველოს ღამურებში

2012-2016 წლებში პირველად მოხდა საქართველოს ხელფრთიანების (ღამურების) შესწავლა სხვადასხვა პათოგენების არსებობაზე. მოლეკულური კვლევის მეთოდების, სექვენირების და ფილოგენეტიკური ანალიზის საშუალებით ლაბორატორიულად დადასტურდა ამ ძუძუმწოვრებში კორონა ვირუსის, ლეპტოსპირას და ბართონელას არსებობა.

მსოფლიოში პირველად გაკეთდა განცხადება ხელფრთიანებში ბრუცელას დნმ-ის არსებობის შესახებ.

მიღებული შედეგები ხაზს უსვამს, რომ ხელფრთიანები თამაშობენ გარკვეულ როლს ამ პათოგენური აგენტების შენარჩუნებისთვის ბუნებაში.

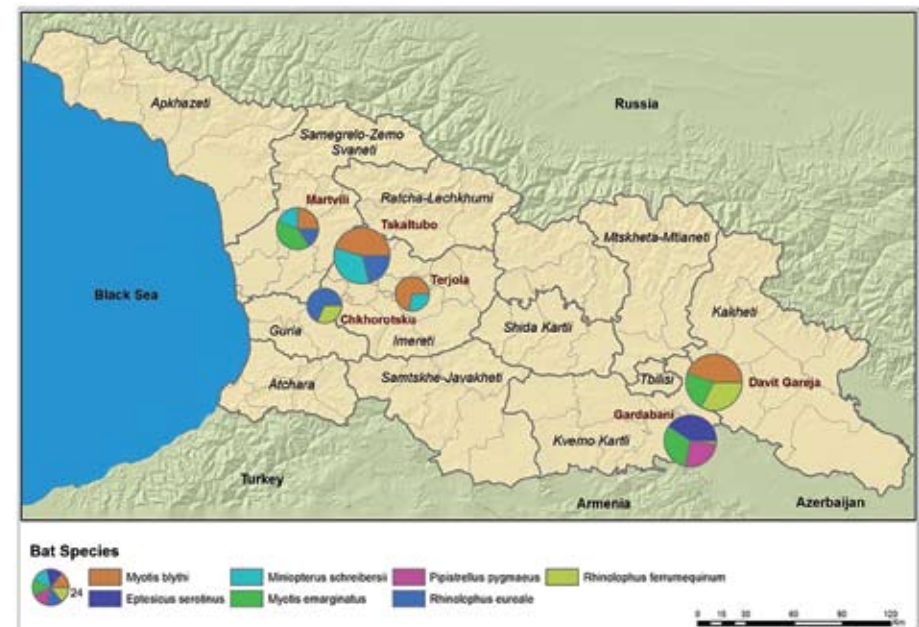
შედეგები გამოქვეყნდა 2017 წელს. GIS რუკაზე აღნიშნულია ნიმუშების აღების ლოკაციები და შეგროვილ ხელფრთიანთა სახეობები.

The first complex study of multiple pathogens was carried out in Georgian bats from 2012 to 2016. Using molecular approaches, sequencing and Phylogenetic analysis the presence of Corona Viruses, Leptospira and Bartonella in Georgian bats were laboratory confirmed.

For the first time in the world the existence of Brucella DNA in bats was demonstrated.

The obtained results highlight that these bats might play certain role in the maintenance of pathogenic agents of Leptospira spp., Bartonella and emerging Brucella in the environment.

Results were published in 2017. The GIS map shows the sampling locations and the species of bats collected.

STUDY OF
ZOOONOTIC
PATHOGENS IN
GEORGIAN BATS

გრიპისმაგვარ დაავადებებზე საყრდენი ბაზებით (სანტინალური) ეპიდზედადამხედველობა საქართველოში

2012 წლიდან ქვეყანაში გრიპზე და გრიპისმაგვარ დაავადებებზე, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციისა და ამერიკის დაავადებათა კონტროლის ცენტრების რეკომენდაციებით დაინერგა საყრდენი ბაზებით (წინასწარ შერჩეული სამედიცინო დაწესებულებები) ეპიდზედადამხედველობა, რომელიც ითვალისწინებს დეტალური ინფორმაციის შეგროვებას მძიმე მწვავე რესპირაციული დაავადებებისა (SARI) და გრიპისმაგვარი დაავადებების (ILI) ამბულატორიულ შემთხვევებზე და წარმოებს ეპიდემიოლოგიური და ვირუსოლოგიური მონიტორინგი. 2020 წლიდან სენტინელური ზედამხედველობის სისტემაში ინტეგრირდა Covid-19-ის მონიტორინგი.

ეროვნულ დონეზე ეპიდზედადამხედველობის მიზნით, საყრდენი ბაზები განთავსებულია საქართველოს სხვადასხვა ქალაქში (თბილისი, ქუთაისი, ახალციხე, ბათუმი, ზუგდიდი), რაც უზრუნველყოფს ქვეყნის მასშტაბით რესპირაციული დაავადებებზე დეტალური ინფორმაციის ფლობას. მონაცემები გროვდება და ქვეყნდება ყოველკვირეულად, როგორც ქვეყნის შიგნით ასევე ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის პლატფორმებზე.

Since 2012, on the basis of World Health Organization (WHO) and the US Centers for Disease Control recommendations, sentinel surveillance (pre-selected medical facilities) has been introduced in the country to collect detailed information on outpatient cases of Severe Acute Respiratory Infection (SARI) and Influenza-like Illnesses (ILI), epidemiological and virological monitoring is being conducted. Since 2020 monitoring of Covid-19 has been integrated into the Sentinel Surveillance System.

For epidemiological surveillance at national level sentinel sites are located in different cities of Georgia (Tbilisi, Kutaisi, Akhaltsikhe, Batumi, Zugdidi), that provides the possession of detailed information on respiratory diseases across the country. The data is collected and published weekly, both within the country and on WHO platforms.

ECDC | TESSy The European Surveillance System

Home | Upload | Review | Query | Reports | Data sources | My profile | Documents

Welcome to the TESSy Web site!

TESSy—The European Surveillance System—is responsible for collecting, storing, and disseminating surveillance data on communicable diseases at the European level. This TESSy Web application enables nominated users to upload surveillance data from their country to the TESSy database, which is the repository for these data. The TESSy Web interface also enables users from the participating countries and from ECDC, to access historical data in the form of standard reports and ad hoc queries, through the Query data feature.

TESSy STATISTICS

	Last 24 hours	Last week	Last month	Total
Users logged in	41	269	554	3961
Files uploaded	29	479	3331	174790
Records uploaded	41276	306053	7243427	237983026
Subjects reported	13	48	70	111

SENTINEL
SURVEILLANCE
FOR
INFLUENZA –
LIKE ILLNESSES
IN GEORGIA

ლუგარის ცენტრის შემოერთება

საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 7 მაისის N422 განკარგულების საფუძველზე განხორციელდა ა(ა)იპ – რიჩარდ გ. ლუგარის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევითი ცენტრის ლიკვიდაცია და მის საკუთრებაში არსებული უძრავ-მოძრავი ქონების სსიპ – ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრისათვის გადაცემა. განხორციელდა ლუგარის ცენტრის სრული ფუნქციური ინტეგრაცია დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრის ორგანიზაციულ სტრუქტურაში და ცენტრის ფუნქციური საქმიანობის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ცენტრის მართვის მიზნით, შეიქმნა მართვის კოლევგიური მულტისექტორული ორგანო – სამეთვალყურეო საბჭო.

Based on the Governmental Decree N422, issued on 7th of May 2013, the R. Lugar Public Health Research Center was liquidated and all its realties and motilities passed into ownership of the National Center for Disease Control and Public Health. Total functional integration of the R. Lugar Center with the NCDC took place. Due to the high importance of the R. Lugar center the supervisory board was established for Center's managing purposes.

2013 წლიდან დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი წარმოადგენს შიდასთან, ტუბერკულოზსა და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდის საქართველოსათვის გამოყოფილი გრანტების ძირითად მიმღებ ორგანიზაციას

56

2013 წლიდან დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი წარმოადგენს შიდასთან, ტუბერკულოზსა და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდის საქართველოსათვის გამოყოფილი გრანტების ძირითად მიმღებ ორგანიზაციას.

2003 წლიდან დღემდე შიდასთან, ტუბერკულოზისა და მალარიასთან ბრძოლისათვის საქართველოს გლობალური ფონდიდან 105,5 მილიონი აშშ დოლარის დახმარება აქვს მიღებული.

გლობალური ფონდის დაფინანსებით ქვეყანამ შეძლო შიდასთან პრევენციის თანამედროვე ეფექტიანი მიდგომები დაენერგა, გაეძლიერებინა შიდასთან და ტუბერკულოზის სამკურნალო ბაზები და უზრუნველყო პაციენტებისათვის უნივერსალური ხელმისაწვდომობა დაავადებების ხარისხიან დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე; ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ რეკომენდებული უახლესი სამედიცინო ტექნოლოგიების, მკურნალობის რეჟიმებისა და მიდგომების დანერგვამ ამ წლების განმავლობაში 3500-ზე მეტ შიდასთან დაავადებულს შეუნარჩუნა სიცოცხლე და შესაძლებელი გახდა 50,000-მდე ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტის მკურნალობა.

ქვეყანაში მიღწეულია მალარიის სრული ელიმინაცია.

2015 წლიდან ქვეყანამ გადმოიბარა და დაიწყო სახელმწიფო ბიუჯეტის ფარგლებში შიდასთან და ტუბერკულოზის სამკურნალო პირველი რიგის მედიკამენტების შესყიდვა.

2016 წელს საქართველოს მთავრობამ ტუბერკულოზის მართვის 2016-2020 წლებისა და შიდასთან ბრძოლის 2016-2018 წლების სტრატეგიები დაამტკიცა. შემუშავდა და გლობალური ფონდის მიერ დამტკიცდა ტუბერკულოზისა და შიდასთან ახალი საგრანტო განაცხადები, ჯამური ბიუჯეტით 31 მილიონი აშშ დოლარი, რომელიც 2016-2019 წლებს ფარავს.

2016 წლიდან აივ ინფექცია/შიდასთან და ტუბერკულოზის ეროვნული სტრატეგიული გეგმებისა და გლობალური ფონდის მოთხოვნების შესაბამისად, მიმდინარეობს გლობალური ფონდის პროგრამების მდგრადობისა და სახელმწიფოზე გადაბარების გეგმის შემუშავება, რათა 2020 წლიდან გლობალური ფონდის პროგრამები სრულად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსდეს.

Since 2003 up-to-date Georgia has benefited 105,5 mil USD for grants received from the Global fund. With the Global Fund support Georgia was able to develop and implement contemporary effective interventions for HIV prevention. Capacities of AIDS and TB treatment institutions were strengthened to ensure universal access to quality diagnostics, treatment and care to both diseases in-line with clinical excellences and technologies recommended by the WHO. The latter saved lives of over 3500 AIDS patients and provided successful treatment up to 50,000 TB patients.

Furthermore, Georgia achieved elimination of Malaria in 2011.

In 2015 for the first time Georgia procured first line medicines for TB and HIV treatment using the state resources.

The Government of Georgia endorsed 2016-2020 TB and 2016-2018 HIV control strategies in 2016. Moreover, Georgia's TB and HIV applications to the Global Fund within the scope of the New Funding Model were approved with the total value at 31 million USD covering 2016-2019 years.

In-line with the national TB and HIV strategies and requirements of the Global Fund, the country initiated work on the transition plans to ensure full takeover of the respective financial obligations by 2020.

დაავადებები/ Diseases	მიღებული გრანტები/ Grants Received
აივ ინფექცია/HIV	\$65,000,000
ტუბერკულოზი/TB	\$37,000,000
მალარია/Malaria	\$3,500,000
სულ/TOTAL	\$105,500,000

SINCE
2013
NCDC
HAS BEEN
ACTING AS
THE PRINCIPAL
RECIPIENT FOR
THE GFTAM'S
GRANTS FOR
GEORGIA

ტუბერკულოზის პროგრამაში ფოსტის რეფერალის დანერგვა

2013 წლიდან სადემონსტრაციო პროექტის ფარგლებში სამი რეგიონიდან, ხოლო 2016 წლის მარტიდან მთელი ქვეყნის მასშტაბით ცენტრმა შპს „საქართველოს ფოსტის“ მეშვეობით ბიოსაფრთხოების ნორმების სრული დაცვით დანერგა ტუბერკულოზის საკვლევი მასალების ლაბორატორიებში ტრანსპორტირების ახალი სქემა.

ნიმუშების რეფერალის ახალი მექანიზმის პირობებში:

1. შემცირდა პაციენტების დიაგნოსტიკის დრო (როგორც ბაქტეროსკოპიის, ასევე კულტურალური კვლევის);
 2. გაუმჯობესდა მკურნალობის დაწყების დროულობა;
 3. შესაძლებელი გახდა ლაბორატორიული სიმძლავრეების პროპორციული დატვირთვა და შედეგად ლაბორატორიული კვლევის ხარისხის ამაღლება;
 4. შემცირდა მასალების ტრანსპორტირებასთან დაკავშირებული დანახარჯები.
- ჯანმომ აღიარა საქართველოს მიერ დანერგილი ტრანსპორტირების ახალი მექანიზმი საუკეთესო მაგალითად და გამოაქვეყნა სახელმძღვანელოდ სხვა ქვეყნების მიერ პრაქტიკაში გამოსაყენებლად.

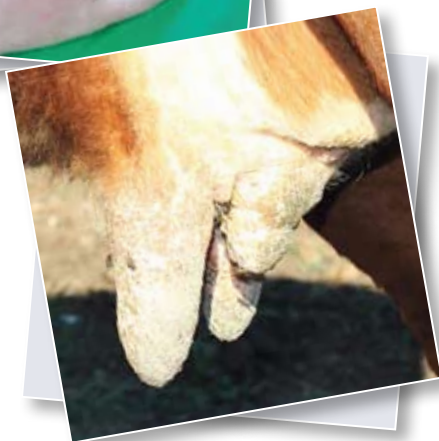
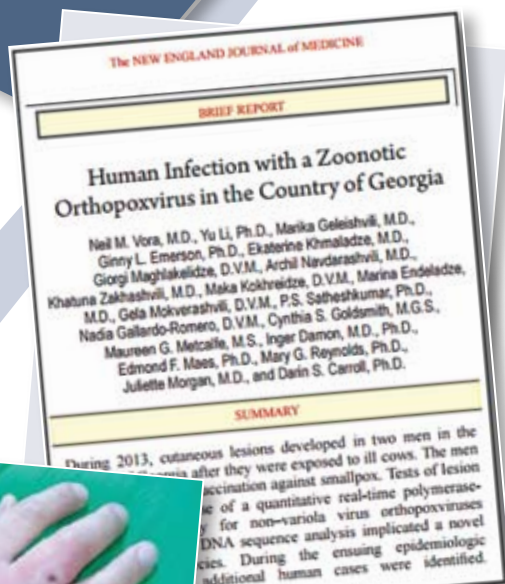
The pilot project for introducing the new scheme of sputum specimen transportation from TB service points to laboratories was introduced by NCDC in three regions of Georgia in 2013 and has been expanded across the country since March, 2016. Under this scheme, LTD Georgian Post carries out the specimen transportation in-line with biosafety norms.

The new mechanism of specimen referral resulted in:

1. Reduction in the time required for patient diagnosis (both for bacterioscopy and mycobacterial culturing methods);
2. Improvement of treatment initiation timing;
3. Increase in quality of laboratory analyses through achieving proportional workload of laboratory capacities;
4. Decrease of specimen transportation costs.

World Health Organization acknowledged Georgia's new transportation mechanism as the best practice and published the case as a guidance for other countries.

INTRODUCTION
OF POSTAL
REFERRAL WITHIN
TB MANAGEMENT
STATE PROGRAM

ORTHOPOXVIRUS-ის ახალი სახეობის აღმოჩენა

ყვავილის საწინააღმდეგო აცრების საყოველთაო გაუქმების (1980-იანი წლები) შემდეგ მსოფლიოში ორთოპოქსვირუსების მიმართ არაიმუნური/დაუცველი თაობები გაჩნდა, რომელთა პოპულაციაში ნატურალური ყვავილის ვირუსის ეკოლოგიური ნიშა შეიძლება დაიკავოს ადამიანისთვის პათოგენურმა სხვა ორთოპოქსვირუსებმა – მაიმუნის ყვავილისა და ძროხის ყვავილის ვირუსებმა. საქართველოში ძროხის ყვავილის ვირუსის ცირკულაცია ველურად მცხოვრებ მღრღნელებში (ორთოპოქსვირუსების რეზერვუარში) პირველად 1987 წელს (შ. Tsanava) დადგინდა.

2013 წელს საქართველოში პირველად აღმოაჩინეს ორთოპოქსვირუსის გენეტიკურად ახალი სახეობა. იგი იდენტიფიცირებულია ადრე აღუწერელ ორთოპოქსვირუსის სახეობად, რომელიც მსოფლიოში ამჟამად ცნობილ ორთოპოქსვირუსის ყველა სახეობისაგან მკაფიოდ გამოირჩევა. ახლად აღმოჩენილ ვირუსს „ახმეტა ვირუსი“ დაერქვა.

There are human generations in the world susceptible to Orthopoxvirus infections after the global discontinuation of routine vaccination against smallpox in 1980s. This population can be infected with any other pathogenic orthopoxviruses such as monkeypox or cowpox. Circulation of cowpox virus in Georgia was first identified in wild rodents (natural reservoirs) in 1987 (Sh. Tsanava).

The new, genetically different Orthopoxvirus was discovered in Georgia (Akhmeta) in 2013. Newly identified virus is a new zoonotic Orthopoxvirus with a unique phylogenetic relationship to other world known orthopoxviruses and is called as "Akhmeta Virus".

NEW
ORTHOPOXVIRUS
DISCOVERY
IN GEORGIA

როტავირუსული ინფექციის საწინააღმდეგო ვაქცინის დანერგვა საქართველოში

2013 წელს, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის რეკომენდაციების საფუძველზე, ქვეყნის პროფილაქტიკური აცრების კალენდარში როტავირუსული ინფექციის საწინააღმდეგო ვაქცინა დაინერგა.

2006-2012 წლებში, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მხარდაჭერით, განხორციელდა კვლევა 5 წლამდე ასაკის დიარეის მქონე ჰოსპიტალიზებულ ბავშვებში. გამოვლინდა, რომ დიარეების 35%-ზე მეტი როტავირუსით იყო გამოწვეული. ზოგადად, საქართველოში დიარეული დაავადებები 0-3 წლის ასაკის ბავშვთა 15-17%-ის ჰოსპიტალიზაციის მიზეზი ხდება.

როტავირუსული ვაქცინაციის დანერგვის ფონზე, საყრდენი ბაზით განხორციელებული ეპიდემი-დამხედველობის თანახმად, შეინიშნება როტავირუსული დიარეების ხვედრითი წილის კლება (პროცენტული მაჩვენებლით) ბავშვთა შორის მწვავე დიარეებით მიმდინარე დაავადებებში. კერძოდ, 2010-2011 წწ. როტავირუსული დიარეების ხვედრითი წილი 40%-ს შეადგენდა, 2012 წელს – 30%-ს. 2018 წელს როტავირუსული ეტიოლოგიის დიარეების ხვედრითი წილი იყო 4,1%, ხოლო 2019-2020 წწ. მისი ხვედრითი წილი 3,2% დონეზე დაფიქსირდა.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/714473ac-eefa-4154-bff5-db17ccf91c50>

In 2013, following the WHO recommendations the rotavirus vaccine was introduced to the National Immunization calendar.

Before the introduction in 2006-2012, the study of the under 5 year old children hospitalized with diarrhea was carried out with WHO support. As it was revealed, more than 35% of diarrhea cases were caused by rotavirus. In general, diarrheal diseases among 0-3 year old children causes 15-17% of hospitalizations in Georgia.

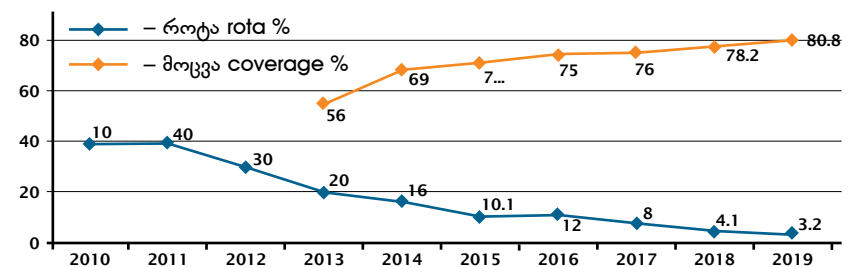
Following the introduction of rotavirus vaccination, sentinel surveillance data show decrease in rotavirus diarrhea rates among children with acute diarrheal diseases. Namely, in 2010-2011 rotavirus diarrhea rate was 40%, in 2012 – 30%. In 2018, the rate of diarrheas of rotavirus etiology was 4.1%, and in 2019-2020 its rate was recorded at 3.2%.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/714473ac-eefa-4154-bff5-db17ccf91c50>

INTRODUCTION
OF ROTAVIRUS
VACCINE
IN GEORGIA

როტავირუსული დიარეების ხვედრითი წილი (%) და აცრებით მოცვა (%)
ROTAVIRUS DIARRHEA RATE (%) AND VACCINATION COVERAGE (%)

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრისა და ბუნდესვერის მიკრობიოლოგიის ინსტიტუტის ერთობლივი პროექტი

საქართველო სხვა ქვეყნებთან ერთად მუშაობს ჯანმრთელობის გლობალური უსაფრთხოების ხელშესაწყობად. 2013 წლიდან მიმდინარეობს გერმანულ-ქართული ერთობლივი პროექტი, რომელიც გერმანიისა და საქართველოს მთავრობებს შორის არსებული შეთანხმების საფუძველზე ხორციელდება დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრისა და ბუნდესვერის მიკრობიოლოგიის ინსტიტუტის მიერ. გერმანულ-ქართული პროექტი ხორციელდება გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა სამინისტროს პროექტის „ბიოლოგიური უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის გერმანიის პარტნიორული პროგრამის“ ფარგლებში.

ქართულ-გერმანული ერთობლივი პროექტის მიზანია გერმანიასა და საქართველოს შორის ურთიერთობების გაფართოება, გერმანელი მეცნიერების ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებით ბიოლოგიური უსაფრთხოების რეგიონალური ქსელის ჩამოყალიბება და საშიში ინფექციური დაავადებების დიაგნოსტიკა. პროექტი მხარს უჭერს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრს, განახორციელოს და გააუმჯობესოს გადამდებ დაავადებათა მეთვალყუეობა და კონტროლი, ეპიდემიების იდენტიფიკაცია და კონტროლი, რეკომენდაციებისა და გაიდლაინების შემუშავება პრევენციისათვის და სტატისტიკური ინფორმაციის ანალიზი.

GERMAN-
GEORGIAN
PARTNERSHIP
BETWEEN
NCDC AND THE
BUNDESWEHR IMB

Georgia, together with other countries, works to support Global Health Security. Since 2013 a German-Georgian partnership between National Center for Disease Control and Public Health (NCDC) and the Bundeswehr Institute of Microbiology (IMB) has been established under the agreement between the Governments of Germany and Georgia. The project is a part of the German Partnership Program for Excellence in Biological and Health Security.

The German-Georgian joint project aims to extend relationship between Germany and Georgia with experiences and knowledge sharing from German scientists for the establishment of a regional network for biosecurity and diagnostics of dangerous infectious diseases. The project supports the NCDC in performing and improving its main activities: surveillance, control of infectious diseases, identification of epidemics and implementation of countermeasures, development of guidelines for prevention and statistical information analysis for governmental officials.

GERMAN-
GEORGIAN
PARTNERSHIP
BETWEEN
NCDC AND THE
BUNDESWEHR IMB

თამბაქოს კონტროლის ეროვნული სტრატეგია და 2013-2018 წლების სამოქმედო გეგმა

62

თამბაქოს კონტროლის სახელმწიფო კომისიის მიერ შემუშავდა თამბაქოს კონტროლის ეროვნული სტრატეგია და ხუთწლიანი სამოქმედო გეგმა, რომელიც საქართველოს მთავრობამ 2013 წელს დაამტკიცა.

თამბაქოს კონტროლის ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის ძირითადი მიზანია თამბაქოს მოხმარების შემცირებისა და მეორადი კვამლისაგან დაცვის გზით საქართველოს მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელშეწყობა და მისთვის მეტი ჯანმრთელი ცხოვრების წლების უზრუნველყოფა.

National Strategy and five-year Action Plan for Tobacco Control was elaborated by the intersectoral State Committee for Reinforcing Tobacco Control Measures in Georgia and further endorsed by the Government of Georgia in 2013.

The Goal of the strategy is to promote health of Georgia's citizens and to provide more healthy years to them through decreasing of tobacco consumption levels and protecting people from the second hand smoking.

NATIONAL
STRATEGY AND
ACTION PLAN
FOR TOBACCO
CONTROL
2013-2018

იმუნიზაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ცივი ჯაჭვის განახლება

საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 30 სექტემბრის N1799 განკარგულების საფუძველზე, პირველად დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორიაში, 2014 წელს „იმუნიზაციის“ პროგრამის ფარგლებში გაეროს ბავშვთა ფონდის მეშვეობით, საბიუჯეტო სახსრებით შესყიდული იქნა ჯანმოს მიერ რეკომენდებული „ცივი ჯაჭვის“ ინვენტარი, რომლითაც ქვეყანაში არსებული „ცივი ჯაჭვის“ ინფრასტრუქტურის დაახლოებით 30%-ის განახლება გახდა შესაძლებელი.

Based on the Governmental Resolution No.1799 (dated by September 30, 2014), for the first time ever in the history of independent Georgia, Cold Chain equipment recommended by the WHO was purchased through the State Immunization Program, using UNICEF procurement mechanism. As a result of this activity, 30% of country's Cold Chain infrastructure was updated.

UPGRADING
THE COLD CHAIN
INFRASTRUCTURE
WITHIN THE STATE
IMMUNIZATION
PROGRAM

ცივი ჯაჭვის აღჭურვილობა COLD CHAIN EQUIPMENT

Vaccine Carriers

Cold Box

Ice-Lined Refrigerator (LR)
140 ltr

Deep Freezer (DF)
140 ltr

ბიოსაფრთხოების, ბიოლოგიური დაცვისა და კარგი ლაბორატორიული მართვის ტრენინგ-რესურს ცენტრის შექმნა სამხრეთ კავკასიის რეგიონისთვის (RTRC)

64

ევროკავშირის დაფინანსებით და გაეროს დანაშაულისა და სამართლის რეგიონთა-შორისი კვლევითი ინსტიტუტის (UNICRI) აღმინისტრირებით განხორციელდა ლაბორატორიული ბიოსაფრთხოების გაძლიერებისაკენ მიმართული ორი პროექტი C4 – ეროვნულ და B1 – რეგიონულ დონეებზე. პროექტების მიზანი იყო ბიოსაფრთხოების მდგრადი პოლიტიკის დამკვიდრება ტრენინგ – რესურს ცენტრის ჩამოყალიბებით სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებსა და თურქეთში.

პროექტის ფარგლებში ევროპის წამყვან ინსტიტუტებში მომზადდნენ ბიოსაფრთხოების ოფიცრები/ტრენინგები. ლუგარის ცენტრის ბაზაზე გადამზადდა 60-მდე თანამშრომელი სხვადასხვა უწყებიდან ლაბორატორიული ბიორისკების შეფასებასა და ბიოსაფრთხოების სხვა საკითხებში.

The two projects, C4 – on national and B1 – on regional levels, on reinforcing laboratory biosafety were funded by the EU and administered by UN Interregional Crime and Justice Research Institute. Overall goal of the projects was to create sustainable biosafety policy through the establishment of regional training and resource center in laboratory biosafety for South Caucasus and Turkey.

Within the project scope NCDC staff passed internship at the leading EU institutes. Up to 60 laboratory personnel from various organizations were trained in biorisk assessment and other biosafety issues at the NCDC/Lugar Center.

ESTABLISHMENT OF
REGIONAL
TRAINING AND
RESOURCE CENTER
IN BIOSAFETY,
BIOSECURITY AND
GOOD LABORATORY
MANAGEMENT FOR THE
SOUTH CAUCASUS (RTRC)

ტყვიით მოზახმვის პრევენციის საერთაშორისო კვირეული

ყოველწლიურად ტარდება ტყვიით მოზახმვის პრევენციის საერთაშორისო კვირეული ჯანმოსა და ტყვიის შემცველი საღებავების ელიმინაციის გლობალური ალიანსის ეგიდით. მზადდება ცნობიერების ამაღლების კამპანიის მასალები. იმართება შეხვედრები საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, მშობლებისა და პედაგოგების აქტიური ჩართულობით. ცნობიერების ამაღლების კამპანიის მასალები ვრცელდება სოციალური ქსელებით და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში, მზადდება ტელეგადაცემები სლოგანით „აკრძალეთ ტყვიის შემცველი საღებავები“.

International Lead Poisoning Prevention Week is held annually under the auspices of the WHO and the Global Alliance for the Elimination of Lead paint. Awareness raising campaign materials are developed. Interesting meetings are held in educational institutions with the active involvement of parents and teachers. Awareness raising campaign materials are distributed through social networks, TV programs are prepared under the slogan “Ban lead-based paints”.

მსოფლიო კონგრესი – ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული მეცნიერებები და მათი შედეგები (CSCM)

66

ევროკავშირის პროექტის (EU/UNICRI) დაფინანსებით 2014 წ. 1-5 ივნისს ჩატარდა მსოფლიო კონგრესი, რომელსაც ესწრებოდა ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული უსაფრთხოების მიმართულებით მომუშავე მეცნიერები და სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლები – 300-მდე მონაწილე მსოფლიოს 30 ქვეყნიდან.

კონგრესი მიმდინარეობდა პრემიერ-მინისტრის პატრონაჟით.

კონგრესზე ხელი მოეწერა აშშ-ს და საქართველოს მთავრობების მიერ რ. ლუგარის ცენტრის საქართველოს მხარისთვის გადაცემის ერთობლივ გარდამავალ შეთანხმებას (JTA).

CSCM World Congress was carried out within the EU/UNICRI funded project framework on June 1-5, 2014. The congress was attended by up to 300 participants from about 30 countries. Participants represented the scientific and state security fields as well as the fields of chemical, biological, nuclear and radiological safety.

The Congress was carried out under the auspices of the Prime-Minister of Georgia. Joint Transition Agreement (JTA) on transferring R. Lugar Center or Public Health Research from US to Georgian side was bilaterally signed by the state officials.

WORLD
CONGRESS
ON CBRN
SCIENCE AND
CONSEQUENCE
MANAGEMENT
(CSCM)

გარდამავალი პასუხისმგებლობების გადაცემის ხელშეკრულება

2014 წლის 5 ივნისს ხელი მოეწერა ამერიკის შეერთებული შტატებისა და საქართველოს მთავრობებს შორის შეთანხმებას „განსაკუთრებით საშიში პათოგენების აღმოჩენის, ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობის და რეაგირების ერთიანი ლაბორატორიული სისტემისა და საქართველოს რიჩარდ ლუგარის სახელობის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის კვლევითი ცენტრის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული ხარჯებისა და პასუხისმგებლობების გადაცემის შესახებ“.

On June 5, 2014, „The Agreement between the Government of the United States of America and the Government of Georgia concerning the transition of sustainment costs and responsibilities over the Unified Laboratory System for Detection, Epidemiological Surveillance and response to Especially Dangerous Pathogens, and the Richard G. Lugar Center for Public Health Research in Georgia“ was signed.

JOINT
TRANSITION
AGREEMENT

თანამშრომლობა NIH / NIAID

2014 წლის 16-18 ივნისს თბილისში აივ/შიდსის, ტუბერკულოზისა და ვირუსული ჰეპატიტების საკითხებზე ჩატარდა აშშ-საქართველოს ერთობლივი სამეცნიერო კონფერენცია.

კონფერენციის ორგანიზატორები იყვნენ აშშ ჯანდაცვის ნაციონალური ინსტიტუტი (NIH), ალერგიისა და ინფექციური დაავადებების ნაციონალური ინსტიტუტი (NIAID), მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების საერთაშორისო ცენტრი (ISTC), საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, საქართველოს საელჩო აშშ-ში, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი და ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი.

კონფერენციის შედეგად საქართველოს რამდენიმე წამყვანმა სამედიცინო დაწესებულებამ მოიპოვა 7 საგრანტო პროექტი ~ 600 000 აშშ დოლარის ოდენობით.

The interdisciplinary research Workshop on HIV/AIDS, Tuberculosis, and Hepatitis was conducted on June 16-18, 2014 in Tbilisi.

The event was supported by the International Science and Technology Center (ISTC) and the Georgian Ministry of Labour, Health, and Social Affairs in partnership with the Embassy of Georgia, Washington, D.C., the Georgian National Center for Disease Control and Public Health (NCDC) and the Georgian Infectious Diseases, AIDS, and Clinical Immunology Research Center (IDACIRC) with scientific consultation provided by the National Institute of Allergy and Infectious Diseases within the U.S. Department of Health and Human Services (NIAID/NIH/HHS).

As a result of the Conference, 7 grants were awarded to Georgian medical institutions with the total amount ~600 000 USD.

COLLABORATION
WITH NIH/NIAID

ახალი ვაქცინების დანერგვა საქართველოში

მსოფლიოში 2008 წელს 5 წლამდე ასაკის ბავშვებს შორის გარდაცვალების 8.8 მლნ შემთხვევიდან (ჯანმოს შეფასება), დაახლოებით 541,000 შემთხვევა გამოწვეული იყო პნევმოკოკური ინფექციებით.

ბაქტერიული მენინგიტებზე სენტინელური ზედამხედველობის შედეგებმა აჩვენა, რომ საქართველოში 5 წლამდე ასაკის ბავშვებში ბაქტერიული მენინგიტის შემთხვევების 15% გამოწვეული იყო პნევმოკოკით.

2014 წელს ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის რეკომენდაციების საფუძველზე ქვეყნის პროფილაქტიკური აცრების კალენდარში დაინერგა პნევმოკოკის საწინააღმდეგო ვაქცინა.

2014 წელს საქართველოს მთავრობამ მიიღო გადაწყვეტილება ქვეყანაში ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ პრეკვალიფიცირებული ცოფის საწინააღმდეგო ვაქცინის გამოყენების შესახებ.

1990 წლის შემდეგ პირველად საქართველოში 2015 წელს ცოფით ადამიანის გარდაცვალების არცერთი შემთხვევა არ დაფიქსირებულა.

საქართველო ცოფის საწინააღმდეგო პოსტექსპოზიციური პროფილაქტიკისათვის ჯანმოს მიერ პრეკვალიფიცირებულ ვაქცინას იყენებს.

In 2008, out of 8.8 million under 5 mortality cases 541,000 deaths were attributed to the pneumococcal infections (WHO estimate).

The results of the sentinel surveillance of the bacterial meningitis have shown that 15% of bacterial meningitis cases among the population under 5 in Georgia was caused by pneumococcus.

In 2014, according to the WHO recommendations the pneumococcal vaccine was added to the national immunization calendar.

In 2014 the Government of Georgia made a decision to use the WHO prequalified Rabies vaccine.

For the first time since 1990, in 2015 no human death cases caused by rabies have been registered in Georgia.

The WHO prequalified vaccine is also used for post exposure prophylaxis of rabies.

INTRODUCTION
OF NEW
VACCINES
IN GEORGIA

**ელექტრონული აღრიცხვიანობის სისტემის დანერგვა
სტაციონარული დაწესებულებებისათვის ქვეყნის მასშტაბით**

აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერით ჯანმრთელობის დაცვის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის დანერგვის ფარგლებში დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრთან თანამშრომლობით შეიმუშავდა სტაციონარული დანესებულებების ელექტრონული ანგარიშგების სისტემა. სისტემის უპირატესობებია ოპერატიულობა, მონაცემთა ხარისხის და ანალიტიკური საშუალებების გაუმჯობესების შესაძლებლობა.

სისტემის მეშვეობით შესაძლებელია განხორციელდეს დეტალური ანალიზი სქესის, ასაკის, დიაგნოზის, ოპერაციული ჩარევისა და სხვა პერსონიფიკირებული პარამეტრების ჭრილში.

სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა ჩაატარეს ტრენინგები ყველა სტაციონარული დანგსებულების სტატისტიკოსებთან.

2017-2021 წლებში სისტემის მონაცემების გამოყენებით მომზადდა 4 საკვალიფიკაციო ნაშრომი.

Under the financial and technical support of the United States Agency for International Development, within the framework of the construction of a unified health information system the electronic hospital discharge reporting system was developed in collaboration with the National Center for Disease Control and Public Health. The advantages of the system are efficiency, data quality and the ability to improve analytics.

The system enables to carry out detailed analysis of data in accordance to gender, age, diagnosis, surgery, procedures, and other personalized features.

Statisticians from all countrywide in-patient health institutions have been trained by Medical Statistics Department staff.

In 2017-2021, 4 doctoral theses were prepared using the data of the system.

THE
NEW CASE-
BASED
ELECTRONIC
HOSPITAL
DISCHARGE
REPORTING
SYSTEM WAS
IMPLEMENTED
THROUGHOUT
THE COUNTRY

საქართველოში „გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმის“ შემუშავების დაწყება

2014 წლის ეროვნული სამოქმედო გეგმის განრიგისა და საქართველო-ევროკავშირის შორის დადებული ასოცირების შეთანხმების თანახმად, ლ. საყვარელიძის სახ. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში მუშავდება „გარემოსა და ჯანმრთელობის მე-2 ეროვნული სამოქმედო გეგმა (NEHAP 2)“.

According to the agenda on the execution of the National Action Plan, 2014 and the Association Agreement between Georgia and the European Union, the National Center for Disease Control and Public Health is developing the National Environment and Health Action Plan (NEHAP-2).

GEORGIA
INITIATED
ELABORATION
OF THE NATIONAL
ENVIRONMENT
AND HEALTH
ACTION PLAN –
NEHAP-2

ურთიერთშეთანხმების მემორანდუმი ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გავრცელებისა და შეფასების ინსტიტუტთან

72

მემორანდუმით IHME და ცენტრი ერთობლივად მიზნად ისახავენ დაავადებების, ტრავმებისა და რისკფაქტორებით გამოწვეული მდგომარეობების მოსალოდნელი ტვირთის შეფასების სიზუსტის გაუმჯობესებას, რისთვისაც გამოყენებულ იქნება IHME-ს ხელმძღვანელობით მიმდინარე ავადობის გლობალური ტვირთის კვლევის მეთოდები.

აღნიშნული თანამშრომლობის პროცესში ხდება ცოდნის, მონაცემებისა და საექსპერტო გამოცდილების გაზიარება, დაავადებების, ტრავმებისა და რისკფაქტორებით გამოწვეული მდგომარეობების მოსალოდნელი ტვირთის შეფასება ქვეყნისა და რეგიონების დონეზე.

ცენტრის თანამშრომელთა თანაავტორობით ჟურნალში "The Lancet" გამოქვეყნდა ექვსი სტატია.

IHME and NCDC aim at improving estimates of the burden of diseases, injuries, and risk factors for Georgia, using methods consistent to the overall Global Burden of Disease Study (GBD), administered by IHME. For this to happen, the two institutions will collaborate to share data, knowledge, and expertise.

The collaboration produces estimates on the burden of diseases, injuries, and risk factors at the national and sub-national level.

6 articles were published in the Lancet by NCDC co-authorship.

MEMORAN-
DUM OF
UNDERSTAN-
DING BETWEEN
THE INSTITUTE FOR
HEALTH METRICS
AND EVALUATION
(IHME) AND NCDC

გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების ინიციატივა

გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების ინიციატივა საერთაშორისო პარტნიორობაა ინფექციური დაავადებებით გამონეული საფრთხისაგან მსოფლიოს დასაცავად. 2014 წელს ინიციატივა ახალ ეტაპზე გადავიდა, შემუშავდა და ძალაში შევიდა სამოქმედო პაკეტი, რომელიც მოიცავს შემდეგ საკითხებს: ანტიმიკრობული რეზისტენტობა, ზოონოზური დაავადებები, ბიოუსაფრთხოება და ბიოდაცვა, იმუნიზაცია, ეროვნული ლაბორატორიის სისტემა, რეალურ დროში ეპიდზედამხედველობა, ანგარიშგება, სამუშაო ძალის განვითარება, გადაუდებელ სიტუაციებზე რეაგირების ცენტრი, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაკავშირება კანონმდებლობასთან და მულტისექტორალური სწრაფი რეაგირება, სამედიცინო ღონისძიებები და პერსონალი.

საქართველო, სხვა ქვეყნებთან ერთად, აქტიურად უჭერს მხარს გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების განხორციელებას. იგი არის „რეალურ დროში ბიოზედამხედველობის“ სამოქმედო პაკეტის ლიდერი და „ზოონოზური დაავადებების“ და „ეროვნული ლაბორატორიული სისტემის“ სამოქმედო პაკეტების მხარდამჭერი.

GHSA was launched in February 2014 to advance a world safe and secure measures from infectious disease threats, to bring together nations from all over the world.

Georgia, together with other countries is actively involved in support of the 11 Action Package objectives, “Real-Time Surveillance” – as a Leading country, “National Laboratory System” and “Zoonotic Diseases” – as the contributing country.

თამბაქოს გლობალური სასკოლო კვლევა საქართველოში GYTS

74

GYTS სასკოლო ასაკის ბავშვებში ჩატარებული კვლევაა, რომელიც შეიქმნა ახალგაზრდებში თამბაქოს მოხმარების გავრცელების მაჩვენებლების მონიტორინგის განხორციელებისთვის. GYTS წარმოადგენს WHO-სა და CDC-ის სტანდარტულ მეთოდოლოგიას.

GYTS მონაცემები WHO FCTC-ის შვიდი მუხლის მონიტორინგის საშუალებას იძლევა.

საქართველოში GYTS კვლევა 2014 წელს მესამედ ჩატარდა.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

The GYTS is a school-based survey designed to enhance the capacity of countries to monitor tobacco use among youth and to guide the implementation and evaluation of tobacco prevention and control programmes.

The GYTS is a standard methodology of WHO and CDC.

GYTS data can be used to monitor seven Articles in the WHO FCTC.

The third GYTS was held in Georgia in 2014.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

GLOBAL
YOUTH
TOBACCO
SURVEY GYTS

დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში საშვილოსნოს ყელის კიბოს ორგანიზებული სკრინინგის პილოტის დაწყება

გაეროს მოსახლეობის ფონდთან მჭიდრო თანამშრომლობით, „დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, 2014 წლიდან გურჯაანის მუნიციპალიტეტში პილოტურად დაიწყო საშვილოსნოს ყელის ორგანიზებული სკრინინგი. პილოტის მიზანია მიღებული შედეგების განვრცობა ქვეყნის მასშტაბით და მოცვის მაჩვენებლების ამაღლება. პილოტი ითვალისწინებს სოფლის ექიმის მიერ მიზნობრივი პოპულაციის (25-დან 60 წლის ჩათვლით ასაკის ქალები) კონსულტირებას საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგის შესახებ და მათ რეფერალს სერვისის მიმწოდებელ კლინიკაში. 2015 წელს სახელმწიფომ შეისყიდა სკრინინგისათვის აუცილებელი აღჭურვილობა, 2016 წლიდან სოფლის ექიმებს მიეცათ შესაძლებლობა, თავად განახორციელონ პაპ-ტესტის აღება და რეფერალი სერვისის მიმწოდებელ კლინიკაში.

Within the scope of the State Program on Disease Early Detection and Screening a pilot program on cervical cancer organized screening, in close collaboration with the UNFPA, was introduced in Gurjaani municipality in 2014. The goal of the program is to expand positive results from the pilot across the country and ultimately, to increase screening coverage rate. The pilot provides rural doctor's counseling to target population (women aged 25 to 60 years) about cervical cancer screening and their referral to service provider clinic. In 2015, the equipment for cervical cancer screening was purchased by the funds allocated from the state budget. Since 2016, rural doctors have been given the opportunity to take over the PaP testing and make referral to service provider clinic.

LAUNCHING
OF THE
CERVICAL
CANCER
ORGANIZED
SCREENING
PILOT WITHIN THE
STATE PROGRAM
ON DISEASE EARLY
DETECTION AND
SCREENING

რეპროდუქციული ასაკის ქალთა სიკვდილიანობის კვლევა

რეპროდუქციული ასაკის ქალთა სიკვდილიანობის კვლევა საქართველოში ორჯერ, 2008 და 2014 წლებში, განხორციელდა. ორივე კვლევა USAID-Sustain, JSI Inc-ის ფინანსური და ტექნიკური დახმარებით განახორციელა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა.

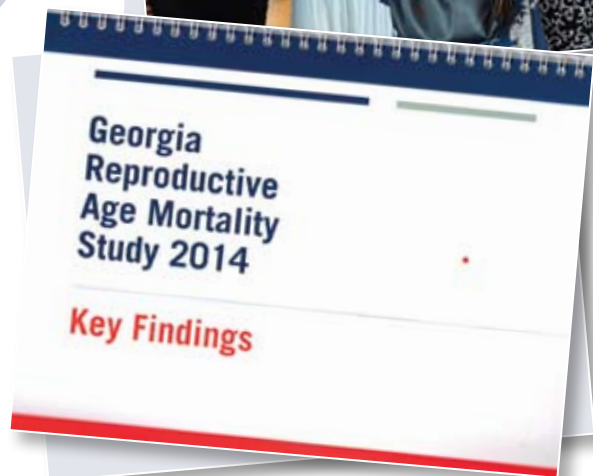
კვლევის ფარგლებში სხვადასხვა წყაროზე დაყრდნობით შესწავლილ იქნა 2012 წელს რეპროდუქციული ასაკის (15-49 წლის) ქალთა სიკვდილის ყველა შემთხვევა და, შესაძლებლობების ფარგლებში, დადგინდა თითოეული ამ შემთხვევის ჭეშმარიტი მიზეზი.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f8b6c0ae-72db-4455-a61a-739661ca93e0>

Reproductive Age Mortality Survey (RAMOS) was held twice – in 2008 and 2014 in Georgia. Both surveys were accomplished by the NCDC with the technical and financial support from USAID/Sustain, JSI Inc.

Entire death cases of reproductive age women (15-49 year) in 2012 were investigated and the actual main causes of death were studied.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f8b6c0ae-72db-4455-a61a-739661ca93e0>

REPRODUCTIVE
AGE MORTALITY
SURVEY RAMOS

ტუბერკულოზის მართვის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ტბ პაციენტების კონტაქტირებულთა კვლევის ახალი მეთოდის დანერგვა

2012 წლიდან დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა აიღო ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტების კონტაქტების მოძიების ვალდებულება. 2014 წლიდან დაიწერა ახალი მეთოდოლოგია, რაც ითვალისწინებს ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტების კონტაქტების ეპიდკვლევას სპეციალურად შემუშავებული კითხვარების საფუძველზე და მათ რეფერირებას სპეციალიზებულ სამედიცინო დაწესებულებაში შესაბამისი საინფორმაციო და საგანმანათლებლო სამუშაოს ჩატარების გზით.

2015 წელს გლობალური ფონდის პროგრამის ფარგლებში შეძენილ იქნა 9 GeneXpert აპარატი – ტუბერკულოზისა და რეზისტენტული ტუბერკულოზის სწრაფი სადიაგნოსტიკო საშუალება.

National Center for Disease Control and Public Health has been bearing the responsibility for contact tracing of TB patient since 2012. In this direction, the new methodology for epidemiological surveillance of TB patient contacts has been introduced since 2014. The methodology implies epidemiological investigation of TB patient contacts with specially designed questionnaire and their referral to the specialized medical institutions providing them with appropriate informational and educational work.

In 2015, in the frame of the Global Fund's program 9 GeneXpert (rapid diagnostic tool for TB and resistant TB) were purchased.

INTRO-
DUCTION
OF THE NEW
MECHANISM
FOR CONTACT
TRACING OF TB
PATIENTS WITHIN
THE TB MANAGEMENT
STATE PROGRAM

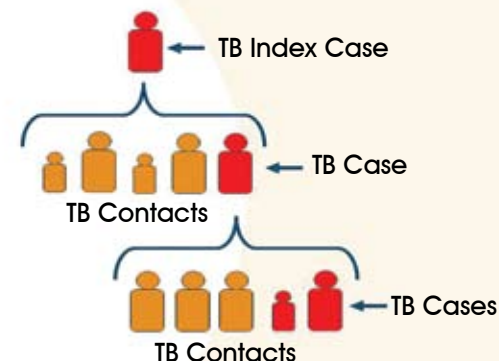

77

Remember!!! Every TB Case Began as a TB Contact

Contact investigation helps to:

- ▶ Identify additional TB cases
- ▶ Identify persons with latent TB infection
- ▶ Prevent the further spread of TB
- ▶ Save someone's life

ს ქვეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის დაწყება საქართველოში

78

გასული წლების განმავლობაში საქართველოს მთავრობამ მნიშვნელოვნად გააძლიერა ს ქვეპატიტის წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებები. 2014 წლის მარტში დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრში გამართულ ს ქვეპატიტის ეროვნულ შეხვედრაზე განიხილეს საქართველოში ს ქვეპატიტის ელიმინაციის პირველი კონცეფცია. საქართველოს მთავრობამ ქვეყანაში დაავადების შესაძლო ელიმინაციის თაობაზე მოლაპარაკებები დაიწყო ფარმაცევტულ კომპანია „გილიადთან“, რომელიც მსოფლიოში ერთ-ერთი ლიდერია ახალი პირდაპირ მოქმედი ანტივირუსული პრეპარატების, მათ შორის სოფოსბუვირისა და სოფოს-ბუვირი/ლედისპასვირის (ჰარვონი), წარმოებაში. 2015 წლის 21 აპრილს გაფორმდა ურთიერთშეთანხმების მემორანდუმი საქართველოსა და ფარმაცევტულ კომპანია „გილიადს“ შორის. დაიწყო ელიმინაციის პროგრამის პირველი ფაზა. ელიმინაციის პროგრამის ფარგლებში ს ქვეპატიტით დაავადებული ყველა პაციენტი უფასოდ მკურნალობს უახლესი ანტივირუსული პრეპარატებით.

Over the past several years the Government of Georgia substantially stepped up its efforts against hepatitis C. In March 2014 the national workshop on hepatitis C developed the first concept of hepatitis C elimination in Georgia. The Georgian Government started negotiation with pharma-

ceutical company Gilead which is one of the global leaders in manufacturing potent DAAs, including Sofosbuvir and fixed-dose combination of Ledipasvir/Sofosbuvir regarding possible elimination of HCV in Georgia. The Memorandum of Understanding between the Government of Georgia and US pharmaceutical company Gilead was officially signed

on April 21, 2015, that marked the launch of the first phase of elimination program. All patients diagnosed with hepatitis C receive free treatment with new antiviral drugs.

LAUNCHING
OF THE
HEPATITIS C
ELIMINATION
PROGRAM
IN GEORGIA

ინფექციურ დაავადებათა გავრცელების შემუშავება

ქვეყნის ტერიტორიაზე ებოლას ვირუსით გამოწვეული დაავადების შეკავების მულტისექტორული მზადყოფნის მიზნით, მთავრობის განკარგულებით (N1807 2014 წ. 1 ოქტომბერი) დამტკიცდა სპეციალური რეაგირების გეგმა.

მთავრობის განკარგულებით (N1817 2 ოქტომბერი 2014 წ.) დამტკიცდა ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების ეპიდაფეთქების მართვისა და პრევენციის მიზნით გასატარებელ ღონისძიებათა გეგმა.

2014 წლის 14 აპრილს საქართველოს მთავრობის N690 განკარგულებით განისაზღვრა ცოფის პრევენციის მიზნით 2014-2018 წლებში გასატარებელი მულტისექტორული ღონისძიებები.

ზიკა ვირუსის საფრთხეებისა და მზადყოფნისა და დროული რეაგირების მიზნით შექმნილია მგრძნობიარე ზედამხედველობის სისტემა, არსებობს ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის შესაძლებლობა, კოლოს აქტიური გავრცელების პერიოდში ჩატარდა უპრეცედენტო მასშტაბების სადემინგუაციო სამუშაოები (მთავრობის განკარგულება N500, 24 მარტი, 2016 წ.).

მთავრობის 2016 წლის 18 აგვისტოს N1704 განკარგულებით დამტკიცდა საქართველოში C ჰეპატიტის ელიმინაციის 2016-2020 წლების ეროვნული სტრატეგია.

The National Action Plan for Preparedness and Response against Ebola Virus Disease was approved by the Government decree (N1807, October 1, 2014).

The Action Plan on CCHF outbreak, management and prevention was approved by the Government Decree (N1817 October 2, 2014)

Multisectoral activities for the prevention of rabies for 2014-2018 were defined by the Government Decree #690 on April 14, 2014.

For the purpose of Preparedness and Response against Zika Virus Threats the sensitive surveillance system and the laboratory diagnostic capacity were developed; large-scale disinfection works were conducted (Government decree N500, March 24, 2016).

The National Strategy 2016-2020 on Hepatitis C Elimination Program was approved by the Government, N1704, August 18, 2016.

DEVELOPMENT
OF THE
INFECTIOUS
DISEASES
ACTION PLANS

ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამა „საზოგადოებრივი მოძრაობა ჯანმრთელი საქართველოსთვის“

ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამა საქართველოში პირველად 2015 წელს დამტკიცდა, ბიუჯეტით 200 000 ლარი. პროგრამა მოიცავდა 6 კომპონენტს: (1) თამბაქოს კონტროლის ხელშეწყობა; (2) ჯანსაღი კვების ხელშეწყობა; (3) ფიზიკური აქტივობის ხელშეწყობა; (4) ჰიპერტენზიის პრევენციის საგანმანათლებლო კომპონენტი; (5) ჯანმრთელობის ხელშეწყობის პოპულარიზაცია; (6) კიბოს სკრინინგში მოსახლეობის ჩართულობის ხელშეწყობა.

პროგრამის პრიორიტეტები ფართოვდება და, შესაბამისად, ბიუჯეტი ყოველწლიურად იზრდება.

Health Promotion State Program with the budget of 200 000 GEL was approved in 2015 in Georgia for the first time ever. The program is comprised of 6 priorities: (1) tobacco control strengthening; (2) promotion of healthy nutrition; (3) promotion of physical activity; (4) arterial hypertension; (5) popularization of health promotion; (6) promotion of increasing coverage of the cancer screening program.

The program priorities are expanded and correspondingly the budget of the program is increasing annually.

STATE
PROGRAM
ON HEALTH
PROMOTION
"PUBLIC
MOVEMENT TO
HEALTHY GEORGIA"

10th International Conference on Enteric Diseases

ICED 2012

Program and Abstracts Book

Enteric Diseases
Enteric Infections
Enteric Pathogens
Enteric Pathogenesis
Enteric Pathology
Enteric Pharmacology
Enteric Physiology
Enteric Public Health
Enteric Research
Enteric Surveillance
Enteric Treatment
Enteric Vaccines
Enteric Zoonoses

Boyd 12. Identification of a *Janakia* Species from a Patient with Endocarditis Based on Ultra-deep Sequencing of Bacterial Genomes

L. Malasana,¹ Y. Bai,² K. Khanpour,¹ N. Abshatshvili,² T. Glogovska,² S. Chakrabarti,² S. Chakrabarti,² E. Zgornich,² S. Chakrabarti,² P. Immanuel,² Y. Fofanov,² M. Kump,² J. Nant,² C. For Distenfeld,² P. Mahapatra,² Phil. Fife,² Thalia, Georgia,² J. Garcia-Vicente,² David H. Freed,² J. Hollister, COO, USA, ¹ Texas Medical Center, Galveston, TX, USA

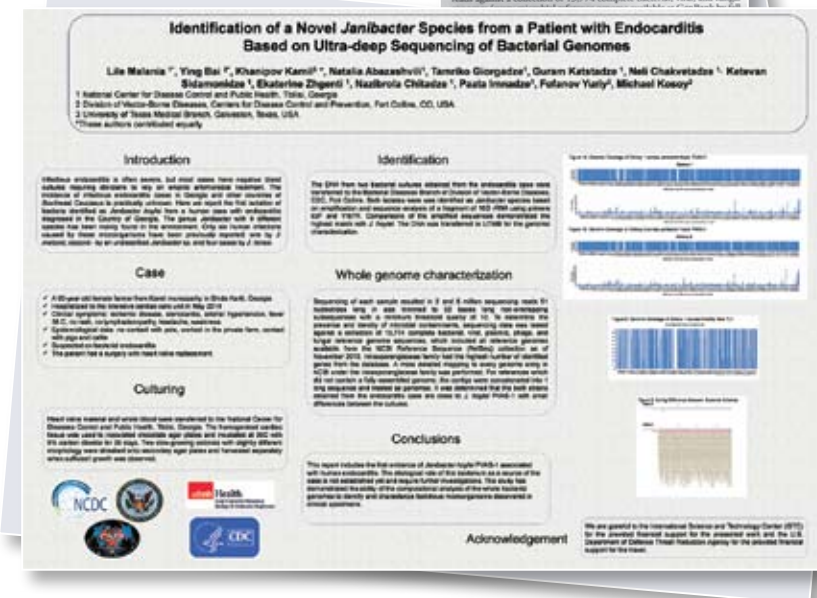
Background: The genus *Janakia* is composed of nine different species. *Janakia* has been reported in association with human endocarditis. We report the isolated and identification of *Janakia* *hagerii* from a human case of infective endocarditis. The microorganisms were isolated from a patient with endocarditis and identified by ultra-deep sequencing. We infer the biology and evolution of *Janakia* based on the genome replacement. Culturing was performed on the cardiac tissue, from which the *Janakia* was isolated. The isolate was identified as *Janakia* *hagerii* by ultra-deep sequencing. The isolate was identified as *Janakia* *hagerii* based on amplification of sequencing of the 16S rRNA gene. Independent genomic characterization was performed using the whole genome sequencing. Sequencing of each sample revealed 2 and 6 million sequencing reads. The sequencing reads were mapped to the reference genome for quality reasons to 22-fold non-overlapping sequencing. Positive reactions for all tested

შედეგები მოხსენებულია საერთაშორისო კონფერენციაზე „აღმოცენებული ინტელექტუალური დაავადებები“, აშშ, ატლანტა, 24-26 აგვისტო, 2015.

Under the CDC/ISTCI project G-1683 – Distribution and diversity of Bartonella pathogens among people and animals in Georgia and evaluation of factors associated with the emergence of bartonellosis, isolated *Janibacter spp* were obtained from the clinical specimen of mitral valve (during endocarditis).

Study results were presented at the international conference Newly Emerged Infectious Diseases in Atlanta, US, on 24-26 August, 2015.

FIRST
TIME EVER IN
THE WORLD –
DISCOVERY OF
Janibacter hoylei
PVAS-1 IN CLINICAL
SPECIMEN

C ჰეპატიტზე ორსულთა სკრინინგის დანერგვა დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში

C ჰეპატიტის ელიმინაციის სტრატეგიის ფარგლებში, 2015 წლიდან „დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის“ სახელმწიფო პროგრამას დაემატა ორსულთა კვლევა C ჰეპატიტზე (B ჰეპატიტზე, აივ-ინფექცია/შიდსზე და სიფილისზე კვლევებთან ერთად, რომელთა უზრუნველყოფა ხდებოდა წინა წლების პროგრამული დიზაინით) და სამედიცინო დაწესებულებების უზრუნველყოფა კომბინირებული ოთხკომპონენტური ტესტ-სისტემებით.

Within the frame of the Hepatitis C Elimination Strategy for Georgia, screening of pregnant women for Hepatitis C (along with testing for Hepatitis B, HIV and syphilis already implemented by the previous program design) and provision of medical facilities with the four-component test systems have been integrated into the Maternal and Child Health State Program since 2015.

INTRO-
DUCTION
OF
PREGNANT
WOMEN
SCREENING
FOR HEPATITIS
C WITHIN THE
MATERNAL AND
CHILD HEALTH STATE
PROGRAM

ალკოჰოლის, თამბაქოსა და სხვა ნარკოტიკის მოხმარების შემსწავლელი ევროპის სასკოლო კვლევა ESPAD

ESPAD

ESPAD-ის პროექტის მთავარი მიზანი იყო შედარებადი მონაცემების შეგროვება საქართველოში 1999 წელს დაბადებული სტუდენტების მიერ სხვადასხვა ნივთიერების გამოყენების შესახებ.

საქართველომ ESPAD-ის კვლევაში მონაწილეობა 2015 წელს პირველად მიიღო. კვლევას ფინანსური და პროფესიული მხარდაჭერა განახორციელა ნარკოტიკისა და ნარკოდამოკიდებულების ევროპის მონიტორინგი ცენტრმა (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction – EMCDDA).

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 190-მა სკოლამ.

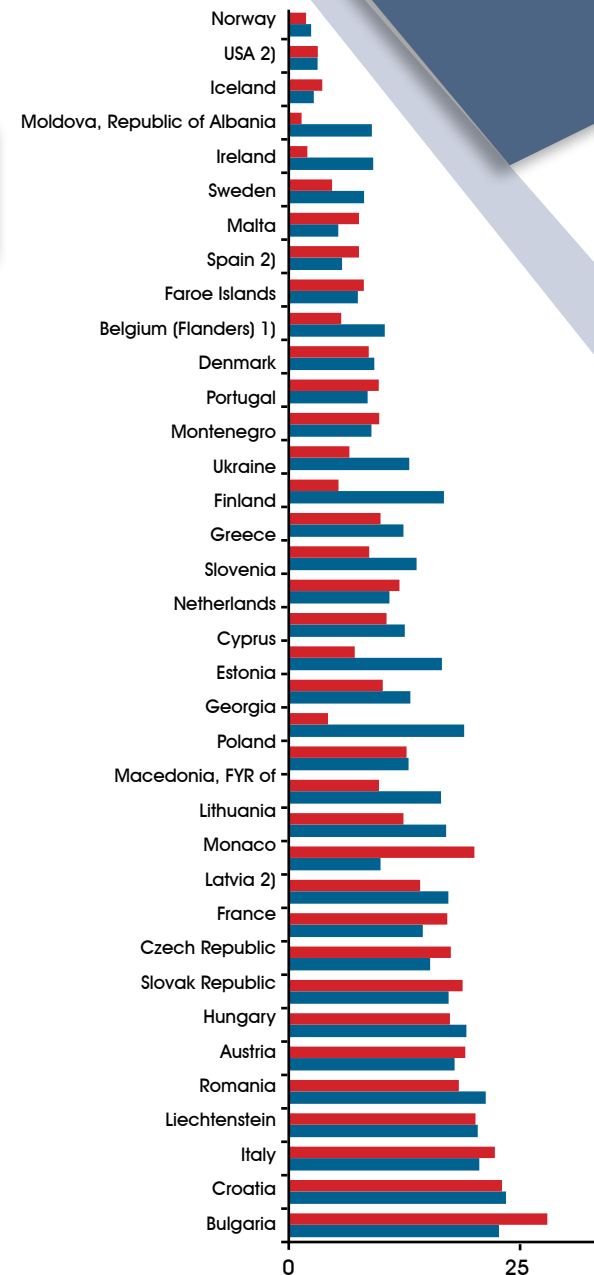
<https://ncdc.ge/#/pages/file/1f6bb777-0831-4e1e-af4b-ab0bd7821dd4>

The Goal of the ESPAD project in Georgia was to collect comparable data on substance use among students born in 1999.

Georgia first participated in ESPAD survey in 2015. The study was supported by European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) within the framework of the ENP technical cooperation project in terms of financial and professional support.

190 schools participated in the survey.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/1501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

ქართულ ენაზე ითარგმნა და გამოიცა სენფორდის ანტიმიკრობული თერაპიის სახელმძღვანელო

84

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა ქართულ ენაზე გამოცემული სენფორდის ანტიმიკრობული თერაპიის სახელმძღვანელოს სამი ათასი ეგზემპლარი (მთლიანი ტირაჟი) უფასოდ გადასცა საქართველოს ამბულატორიებისა და კლინიკების ექიმებს.

3000 pieces of Georgian version of the Sanford Guideline on Antimicrobial Therapy were provided by NCDC free-of-charge to in-patient and out-patient health providers throughout the country.

THE
SANFORD
GUIDELINE ON
ANTIMICROBIAL
THERAPY WAS
TRANSLATED INTO
GEORGIAN AND
PUBLISHED

კიბოს პოპულაციური რეგისტრის დანერგვა ქვეყნის მასშტაბით

კიბოს პოპულაციური რეგისტრი წარმოადგენს ონკოლოგიური მონაცემების სისტემური შეგროვების, შენახვის, ანალიზის, ინტერპრეტაციისა და წარდგენის ორგანიზებულ სისტემას. ის უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს კიბოს ინციდენტობისა და პრევალენტობის ხარისხიანი მონაცემების შეკრების თვალსაზრისით.

ასეთი ტიპის რეგისტრის გამოყენება მნიშვნელოვანია კიბოს კონტროლის პროგრამების შეფასების და, შესაბამისად, პრიორიტეტების განსაზღვრისა და პროგრამების დაგეგმარებისათვის, განუღი სერვისების ეფექტურობის განსაზღვრად, ონკოლოგიური პაციენტის სამედიცინო მომსახურების განვითარების დინამიკური დაკვირვებისთვის, კიბოს სკრინინგისა და სხვა პრევენციული ღონისძიებების მართებულად დანერგვისთვის.

2018 წლიდან დაიწყო სამუშაოები კიბოს პოპულაციური რეგისტრის განსავითარებლად და შეიქმნა კიბოს ერთიანი საინფორმაციო სისტემა, რომელიც 2019 წლისთვის სრულად ამუშავდა მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

2017-2021 წლებში კიბოს პოპულაციური რეგისტრის მონაცემების გამოყენებით მომზადდა 7 საკვალიფიკაციო ნაშრომი.

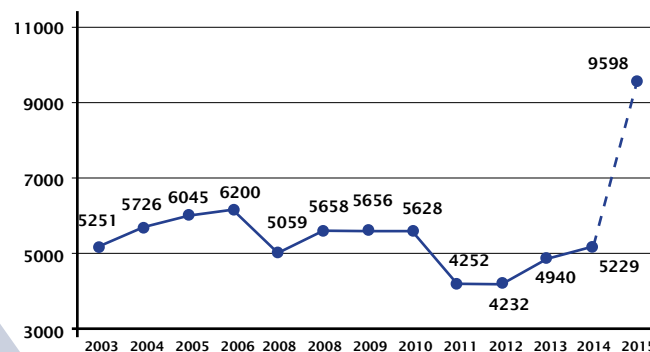

85

<https://ncdc.ge/#/pages/file/664f9c5c-397b-429e-a691-e32022ac1035>

ავთვისებიანი ახალწარმოქმნების ახალი შემთხვევების რაოდენობა, საქართველო

NEW CASES OF CANCER, GEORGIA

Population-based Cancer Registry is an organized system for collecting, storing, analyzing, interpreting and presenting the cancer data. The Registry plays a significant role in terms of gathering qualitative data of cancer incidence and prevalence.

Using this type of registry is important for cancer control programs' assessment, for the defining and planning priority interventions, for cancer screening and for proper implementation other preventive measures, as well as for evaluation of the service effectiveness to determine the oncological patients' medical care dynamic observation.

Since 2018 works launched to develop a Population-based Cancer Registry and a Unified Cancer Information System was set up, that by 2019 became fully operational throughout the country.

In 2017-2021, 7 doctoral theses were prepared using the data of the Cancer Registry.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/5b773bb3-39d4-45c5-b329-375fa1334200>

POPULATION-
BASED CANCER
REGISTRY
IMPLEMENTATION
IN GEORGIA

ს ჰეპატიტის სეროპრევალენტობის პოპულაციური კვლევა საქართველოში

86

2015 წელს დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრისა და აშშ დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრების (CDC) მიერ, პირველად მთელი ქვეყნის მასშტაბით, ჩატარდა ს ჰეპატიტის სეროპრევალენტობის პოპულაციური კვლევა, რომელიც მიზნად ისახავდა ს ჰეპატიტის გავრცელების შეფასებას საქართველოს მოსახლეობაში.

სულ კვლევის ფარგლებში ჩატარდა 6331 ინტერვიუ და შეგროვდა 6014 სისხლის ნიმუში. მონაცემთა ანალიზის პირველადი შედეგების მიხედვით, ს ჰეპატიტის ანტისხეულებზე დადებითია ქვეყნის მოზრდილი მოსახლეობის 7.7%, ხოლო რნმ-დადებითი, ანუ ს ჰეპატიტის აქტიური ფორმით დაავადებული, არის მოზრდილი მოსახლეობის 5.4%.

National Center for Disease Control and Public Health, in collaboration with US Centers for Disease Control and Prevention (CDC), conducted the first Hepatitis C serosurvey in the country in 2015. The primary objective of the survey was to estimate the prevalence of HCV infection in the general population of Georgia.

6,331 interviews were carried out and 6,014 blood samples were collected during the survey in all. According to the preliminary statistical analyses 7.7% of the population was Anti-HCV positive and 5.5% had the active infection (RNA positive).

HEPATITIS
C SEROSURVEY
IN GEORGIA

ქალაქ თბილისში 2015 წლის 13 ივნისს მომხდარი სტიქიის შედეგების სალიკვიდაციო სამუშაოებში ჩართულობა

ცენტრის თანამშრომლები პირველი დღიდან ჩართული იყვნენ სტიქიის შედეგების სალიკვიდაციო სამუშაოებში. განისაზღვრა წყლისა და საკვების უსაფრთხოების საჭიროება და მომზადდა საინფორმაციო გზავნილი მოსახლეობისთვის; განხორციელდა ვაქცინების მარაგის მობილიზაცია, ვაქცინაცია ქალაქის მასშტაბით მიმდინარეობდა 31 სამედიცინო დაწესებულებაში, ვაქცინაცია ჩაიტარა 2398 მოხალისემ. მოხალისეთა ვაქცინაციაზე დაიხარჯა 2222 დოზა დიფთერია ტეტანუსის საწინააღმდეგო ვაქცინა და 176 დოზა ტეტანუსის ანატოქსინი და ტეტანუსის იმუნოგლობულინი.

ვექტორებით გადაცემადი დაავადებების რისკის შეფასების მიზნით, ჩატარდა დაზარალების ზონების სპეციალური მონიტორინგი; სტიქიის უბნებში დამონტაჟდა ხელსაბანები და სადღეინფექციო საშუალებები; შემუშავდა და დაიბეჭდა მოკლე ინსტრუქტაჟი ხელის დაბანის წესების შესახებ; ადგილებზე ტარდებოდა ინსტრუქტაჟი ინფექციების თავიდან აცილებისა და სხეულის დაზიანებების შემთხვევაში მისაღები ზომების თაობაზე. ცენტრის ვებგვერდზე განთავსდა და ოპერატიულად გავრცელდა სარეკომენდაციო ინფორმაცია სტიქიის უბნებში წყლის მოხმარებასა და ინფექციების გავრცელების პრევენციასთან დაკავშირებით. მომზადდა 9 რადიოგადაცემა, 35 ინტერნეტ-სტატია, 14 ინფორმაცია პრესისთვის, 46 ტელეინტერვიუ, 4 პირდაპირი ჩართვა, 17 ტელესიუჟეტი, 15 ტელეგადაცემა, 7 სატელეფონო ინტერვიუ.

სტიქიის შედეგების სალიკვიდაციო სამუშაოებში აქტიური ჩართულობისა და განსაკუთრებული წვლილისათვის ცენტრის 30-მდე თანამშრომელს გადაეცა საქართველოს პრემიერ-მინისტრისა და საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის მადლობის სიგელები.

The NCDC employees were involved in the recovery works from the very beginning. The need for water and food safety was defined, therefore, an informational leaflet was prepared for the public awareness; vaccination stocks were mobilized, the vaccination was implemented at 31 medical institutions, including 2 398 vaccinated volunteers. 2222 Diphtheria Tetanus Anatoxin and Tetanus Immunoglobulin 176 doses were used. Damaged areas were inspected in order to reduce vector-borne diseases risks; brief hygienic instructions were developed. The recommendations regarding the prevention the water-borne infections were uploaded on the NCDC's web-site. 9 radio programs, 35 internet-articles, 14 media news, 46 TV interviews, 4 lives, 7 phone interviews were prepared.

The NCDC 30 employees were awarded the certificates of appreciation for their contributions on behalf of the Prime Minister and Minister of Labour, Health and Social Affairs of Georgia.

NCDC
INVOLVED
IN DISASTER
RECOVERY
WORKS AFTER
JUNE 13 FLOOD
IN TBILISI, 2015

ჰექსავალენტური ვაქცინის ჩართვა პროფილაქტიკური აქტივების ეროვნულ კალენდარში და ტრივალენტური პოლიომიელიტის ორალური ვაქცინის ჩანაცვლება ბივალენტური ვაქცინით საქართველოში

პოლიომიელიტის გლობალური ერაღიკაციის ინიციატივის ფარგლებში შემუშავდა „პოლიომიელიტის ერაღიკაციისა და „დასასრულის“ სტრატეგიული გეგმა 2013–2018“. დასკვნითი ფაზა ეხება როგორც ველური, ასევე ვაქცინა-დერივატული პოლიოვირუსისა და ვაქცინა-ასოცირებული პარალიზური პოლიომიელიტის აღმოფხვრას.

2016 წლის გაზაფხულზე ქვეყანა გადავიდა სამკომპონენტიანი პოლიომიელიტის ვაქცინიდან ორკომპონენტიან ვაქცინაზე (მე-2 ტიპის ვირუსი ამოღებულია).

გადასვლას წინ უნდა უსწრებდეს პოლიომიელიტის ინაქტივირებული ვაქცინის მინიმუმ ერთი დოზის დანერგვა.

ინაქტივირებული ვაქცინა დაინერგა კომბინირებული ჰექსავალენტური (DPaT+HepB+Hib+IPV) ვაქცინის სახით 2, 3, 4 თვის ასაკის ბავშვებში 2015 წლის დეკემბრიდან.

As a part of Global Polio eradication initiative the Polio Eradication and Endgame Strategic Plan 2013-2018 was developed. The ultimate phase is to eliminate the wild as well as vaccine derivative poliovirus and vaccine associated palsy.

In the spring of 2016 the country switched from trivalent oral poliomyelitis vaccine to bivalent (the type 2 virus removed).

The switching was preceded with introduction of at least 1 dose of inactivated polio vaccine.

The inactivated vaccine was introduced in the form of combined hexavalent (DPaT+HepB+Hib+IPV) vaccine for 2, 3 and 4 months old infants starting from the December 2015.

INTRO-
DUCTION
OF HEXA-
VA-
LENT
VACCINE AND
SWITCHING
FROM
TRIVALENT ORAL
POLIOMYELITIS
VACCINE TO
BIVALENT IN GEORGIA

ხელშეწყობი გარემოს შექმნა თამბაქოს კონტროლის ეფექტური საგადასახადო პოლიტიკის შემუშავებისა და დანერგვისათვის საქართველოში

პროექტის ძირითადი მიზანი იყო საგადასახადო პოლიტიკის ცვლილებათა დოკუმენტის შემუშავება და ფინანსთა სამინისტროსათვის დოკუმენტის წარდგენა შემდგომი რეაგირებისათვის.

პროექტში NCDC-თან ერთად მონაწილეობდნენ: საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო; საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო; მთავრობის ეკონომიკური საბჭო, საქართველოს პარლამენტი, არასამთავრობო სექტორი.

პროექტის ფარგლებში შეიქმნა დოკუმენტი თამბაქოს ნაწარმზე გადასახადების ზრდის, ფასისა და შემოსავლებზე მისი გავლენის, რისკებისა და შესაბამისი ზომების მიღებაზე ფოკუსირებით და წარედგინა ფინანსთა სამინისტროს.

The purpose of the project was to elaborate the taxation policy document and submit to MoF for further adoption.

Collaborators of the project: Ministry of Labour, Health and Social Affairs; Ministry of Finance; Economic Council; Parliament of Georgia; NGOs.

In the frame of the project document on situational analysis and modelling of various tax increases, impact on price, revenues, health outcomes, risks and mechanisms of their control was elaborated and proposed to the MoF.

ელექტრონული აღრიცხვიანობის სისტემის დანერგვა ამბულატორიული დაწესებულებებისათვის ქვეყნის მასშტაბით

90

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ შემუშავდა ამბულატორიული დაწესებულებების ელექტრონული ანგარიშგების სისტემა, რომლის მიზანს წარმოადგენს ქრონიკული დაავადებების ახალი შემთხვევების რეგისტრის ჩამოყალიბება. სისტემის უპირატესობებია ოპერატიულობა, მონაცემთა ხარისხის და ანალიტიკური საშუალებების გაუმჯობესების შესაძლებლობა. სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა ჩაატარეს ტრენინგები ყველა ამბულატორიული დაწესებულების სტატისტიკოსებთან.

სისტემის მეშვეობით შესაძლებელია განხორციელდეს დეტალური ანალიზი სქესის, ასაკის, დიაგნოზისა და სხვა პერსონიფიცირებული პარამეტრების ჭრილში.

სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა ჩაატარეს ტრენინგები ყველა ამბულატორიული დაწესებულების სტატისტიკოსებთან.

The National Center for Disease Control and Public Health has developed the new case-based electronic reporting system for primary health care institutions with the aim to develop the Registry of new cases of chronic diseases. The advantages of the system are efficiency, data quality and the ability to improve analytics. Statisticians from all out-patient health institutions were trained by Medical Statistics Department staff.

The latter made it possible to analyze data by gender, age, diagnosis, and other personalized features.

Statisticians from all out-patient health institutions were trained by Medical Statistics Department staff.

THE
NEW
CASE-
BASED
ELECTRONIC
REPORTING
SYSTEM FOR
PRIMARY HEALTH
CARE FACILITIES
WAS IMPLEMENTED
THROUGHOUT
THE COUNTRY

იმუნიზაციის კომპლექსური მრავალწლიანი გეგმა 2017-2021

2016 წელს ევროპის ვაქცინების სამოქმედო გეგმის (EVAP) ძირითადი მიზნების შესაბამისად შემუშავებულ იქნა იმუნიზაციის კომპლექსური მრავალწლიანი სამოქმედო გეგმა 2017-2021 წლებისათვის. გეგმა ასახავს იმუნიზაციის პროგრამის შემდეგ ძირითად მიზნებს:

- ▶ ვაქცინაციით მოცვის სათანადო დონის მიღწევა ქვეყნის ყველა ადმინისტრაციულ დონეზე;
- ▶ იმუნიზაციის საინფორმაციო სისტემის გაუმჯობესება (IIS);
- ▶ პოლიომიელიტისაგან თავისუფალი სტატუსის შენარჩუნება;
- ▶ ვაქცინების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ვაქცინის შესყიდვისა და მიწოდების ხარისხის კონტროლის სისტემის შენარჩუნება/გაუმჯობესება;
- ▶ მტკიცებულებებზე დაფუძნებული გადანყვეტილებების მიღება ახალი ვაქცინების დანერგვასთან დაკავშირებით.

In 2016 following the main goals of the Vaccine Action Plan (EVAP), the Comprehensive Multi-Year Action Plan (cMYP) for Immunization 2017-2021 was developed. The plan outlines the following main goals of the immunization program:

- ▶ Meet vaccination coverage targets at all administrative levels throughout the country;
- ▶ Improve Immunization Information system (IIS);
- ▶ Maintain Polio Free status according to GVAP;
- ▶ Ensure vaccine safety, maintain/improve quality control system of vaccine procurement and delivery;
- ▶ Make evidence-based decisions on the introduction of new vaccines.

ქვეყნის მასშტაბით დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის ანბანატალური და სამედიცინო მომსახურების გადამხედველობის აღრიცხვიანობის ელექტრონული სისტემის „ორსულთა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის მეთვალყურეობის ელექტრონული მოდული“ („დაბადების რეგისტრი“) ამოქმედება

92

გაეროს ბავშვთა ფონდის (UNICEF) ფინანსური და ტექნიკური დახმარების ფარგლებში, ნორვეგიის ტრომსოს არქტიკულ უნივერსიტეტთან ერთად 2015 წელს შეიქმნა და 2016 წლიდან ამუშავდა ორსულთა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის მეთვალყურეობის ელექტრონული მოდული, რომლის მეშვეობით ხორციელდება თითოეული ორსულის უწყვეტი მონიტორინგი პირველი ანტენატალური ვიზიტიდან მშობიარობის ჩათვლით.

სისტემაში, ასევე, ფიქსირდება მონაცემები ახალშობილის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ დაბადებისას. იმის გათვალისწინებით, რომ მსოფლიოში მხოლოდ რამდენიმე ქვეყანას აქვს დაბადების რეგისტრი, ეს ინიციატივა საქართველოსთვის უმნიშვნელოვანეს წინ გადადგმულ ნაბიჯს წარმოადგენს.

დაბადების რეგისტრს დაემატა ახალი ანალიტიკის გვერდი, სადაც განთავსებულია 400-მდე ინდიკატორი, რომლებიც ავტომატურად გენერირდება სისტემაში. დასრულდა დაბადების რეგისტრის მონაცემთა ხარისხის შეფასება, რომელიც ხორციელდებოდა ე.წ. „მონაცემთა ხარისხის აუდიტის“ ფარგლებში და მიზნად ისახავდა სამედიცინო ისტორიების შედარებას რეგისტრში არსებულ ინფორმაციასთან.

ელექტრონული სისტემის ამუშავების პარალელურად გაუქმდა ქალაქლდმბატარების ვაუჩერები და ორსულ ქალბატონებს სამედიცინო მომსახურების მიღება შეუძლიათ სისტემაში ელექტრონული რეგისტრაციის გზით. ელექტრონული სისტემა დაკავშირებულია ჯანმრთელობის დაცვის ერთიანი

ელექტრონული სისტემის სხვადასხვა მოდულთან, რომლის მეშვეობითაც იმართება სხვადასხვა ბიზნეს პროცესი.

2017-2021 წლებში დაბადების რეგისტრის მონაცემების გამოყენებით მომზადდა 5 საკვალიფიკაციო ნაშრომი.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/212d3669-f55b-4b41-ae44-88cf5cf43e5a>

PREGNANT
WOMEN
AND NEW-
BORN HEALTH
SURVEILLANCE
ELECTRONIC
MODULE ("BIRTH
REGISTRY") WAS
IMPLEMENTED ALL
OVER THE COUNTRY

Within the financial and technical support of the United Nations Children's Fund (UNICEF) in collaboration with the The University of Tromsø – The Arctic University of Norway Pregnant women and newborn health surveillance electronic module was developed in 2015 and launched in 2016 aiming at continuous monitoring of pregnant women from the first antenatal visit to the delivery.

The system also registers data about the newborn's health at birth. Taking into consideration that only the few countries in the world have the Birth Registry, this initiative is an important step forward for Georgia.

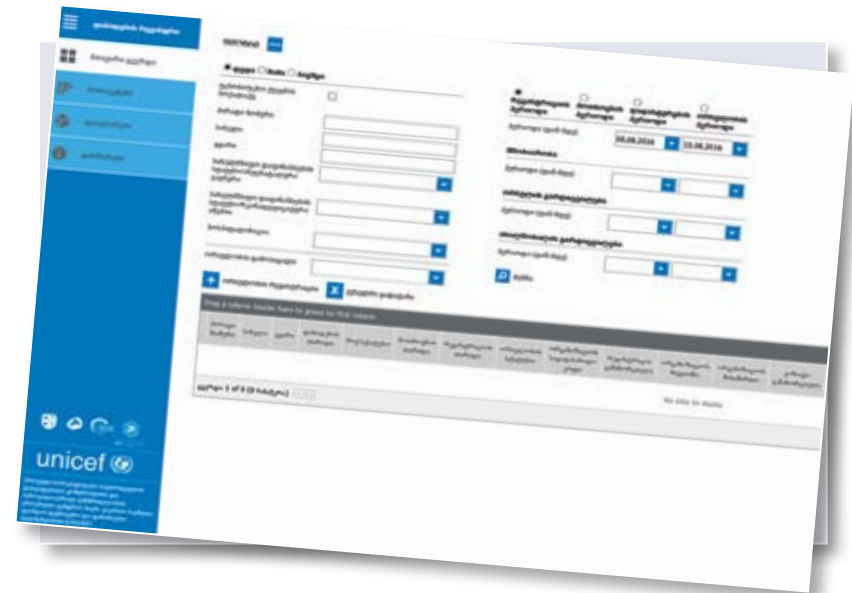
A new analytical page has been added to the birth registry, which contains up to 400 indicators that are automatically generated in the system. The evaluation of the quality of the birth registry data, which was carried out by the so-called "Data Quality Audit" and aimed to compare medical histories with the information of the registry was done.

Paper-based vouchers have been canceled in parallel with the launch of the electronic system, and pregnant women can receive medical services through electronic registration in the system. The electronic system is connected to the various modules of the unified electronic health care system, through which various business processes are managed.

In 2017-2021, 5 doctoral theses were prepared using the data of the birth registry.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/212d3669-f55b-4b41-ae44-88cf5cf43e5a>

PREGNANT
WOMEN
AND NEW-
BORN HEALTH
SURVEILLANCE
ELECTRONIC
MODULE ("BIRTH
REGISTRY") WAS
IMPLEMENTED ALL
OVER THE COUNTRY

ბივალენტური ოპვ დანერგვა

ველური პოლიომიელიტის მე-2 ტიპის ვირუსის (WPV2) ერადიკაცია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციისა და „პოლიომიელიტის გლობალური ერადიკაციის ინიციატივისთვის“ (GPEI) ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ეტაპს წარმოადგენს.

მსოფლიოში პოლიოს მეორე ტიპის ვირუსით გამოწვეული ბოლო შემთხვევა დაფიქსირდა 1999 წლის ოქტომბერში. GPEI-ის მიერ მიღებული იქნა დეკლარაცია, რომლითაც განისაზღვრა გლობალური მზადყოფნა სამვალენტო (შეიცავს 1, 2, 3 ტიპის ვაქცინურ ვირუსს) ორალური პოლიომიელიტის ვაქცინიდან ორვალენტო (შეიცავს 1 და 3 ტიპის ვაქცინურ ვირუსს) ორალურ პოლიომიელიტის ვაქცინაზე გადასვლა იმ ქვეყნებისთვის, რომელიც გემიური იმუნიზაციისთვის იყენებს პოლიომიელიტის ორალურ სამვალენტო ვაქცინას. შესაბამისად, 2016 წელს საქართველოში 18 თვის და 5 წლის ასაკის ბავშვების რევაქცინაციისათვის დაინერგა პოლიომიელიტის ბივალენტური ვაქცინა (bOPV).

Eradication of Wild Poliomyelitis Type 2 Virus (WPV2) is one of the key milestones for the World Health Organization and the Global Poliomyelitis Eradication Initiative (GPEI). Globally the last case of poliomyelitis caused by the second type of virus was reported in October 1999. The GPEI has adopted a declaration defining a global readiness to switch from trivalent (contains 1, 2, 3 types of vaccine virus) oral polio vaccine to bivalent (contains 1 and 3 types of vaccine virus) oral polio vaccine for the countries that use trivalent oral polio vaccine for routine immunization. Accordingly, in 2016 a Bivalent Polio Vaccine (bOPV) was introduced for the revaccination of 18-month-old and 5-year-old children in Georgia.

INTRODUCTION
OF BIVALENT
ORAL POLIO
VACCINE (bOPV)

სტრატეგიის (HCV) ელიმინაციის 2016-2020 წლების სტრატეგია

აშშ-ს დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრებისა (CDC) და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (WHO) ხელშეწყობით შემუშავდა სტრატეგიის ელიმინაციის 2016-2020 წლების ეროვნული სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა, რომლის ძირითადი სამიზნეებია:

- » სტრატეგიით ინფიცირებულთა 90%-ის გამოვლენა;
- » სტრატეგიის ქრონიკული ფორმის მქონეთა 95%-ის მკურნალობა;
- » მკურნალობის შედეგად 95%-ის განკურნება.

სტრატეგია მოიცავს 6 მიმართულებას. თითოეული მიმართულების პროგრესზე მუშაობს შესაბამისი კომპეტენციის მქონე პირებისა და ორგანიზაციებისგან დაკომპლექტებული ჯგუფები. აღნიშნული მიმართულებებია:

- » აღდგოკატირების, ცნობიერების ამაღლებისა და განათლების ხელშეწყობა და HCV-სთან დაკავშირებით რესურსების მობილიზება;
- » HCV გადაცემის პრევენცია;
- » HCV ინფიცირებული პირების გამოვლენა;
- » HCV ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის მეთოდების გაუმჯობესება;
- » HCV მზრუნველობა და მკურნალობა;
- » HCV ეპიდემიოდამხედველობის გაუმჯობესება.

National Hepatitis C Elimination Strategy and Action Plan was developed with support of US Centers for Disease Control and Prevention (CDC) and World Health Organization (WHO). The strategy has three main targets:

- » Test 90% of HCV-infected persons for their infection;
- » Treat 95% of people with chronic HCV infection;
- » Cure 95% of persons treated for their HCV infection.

Strategy consists of 6 directions. Teams of professionals and relevant institutions work on the progress of each direction. Strategy directions are listed below:

- » Promote advocacy, awareness raising and education, and partnerships for HCV associated resource mobilization;
- » Prevent HCV transmission;
- » Identify persons infected with HCV;
- » Improve HCV Laboratory Diagnostics;
- » Provide HCV Care and Treatment;
- » Improve HCV Surveillance.

არაგადამდებ დაავადებათა რისკფაქტორების კვლევა STEPS მეთოდოლოგიით

96

STEPS კვლევა განმეორებით ჩატარდა 2016 წელს ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ტექნიკური და ფინანსური მხარდაჭერით და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის თანადაფინანსებით. ევროპის რეგიონში საქართველო ერთადერთი ქვეყანაა, რომელსაც საშუალება მიეცა, მეორედ განახორციელოს STEPS კვლევა, ანუ გაზომოს ინდიკატორები, რაც, შესაბამისად, საშუალებას მოგვცემს, გაიზომოს ქვეყანაში ჯანდაცვის სისტემის პროგრესი და დაიგეგმოს ახალი ინტერვენციები. კვლევა განხორციელდა მთელი ქვეყნის მასშტაბით. კვლევა მოიცავდა 18-69 წლის პირებს, გამოყენებული იყო მრავალ-საფეხურიანი კლასტერული შერჩევის დიზაინი. კვლევაში მონაწილეობის მიღების მიზნით შეირჩა 5 554 კომლი, ინტერვიუ ჩატარდა 4 204 მონაწილესთან.

კვლევა მიმდინარეობდა სამ ეტაპად: (1) სოციალ-დემოგრაფიული მახასიათებლები და ქცევითი რისკის ფაქტორები; (2) ფიზიკური განზომილებები: სიმაღლე, წონა და სისხლის წნევა; (3) ბიოქიმიური მაჩვენებლები: უზმოზე გლუკოზა, საერთო ქოლესტეროლი და ტრიგლიცერიდები. კვლევის შედეგებმა ცხადყო არაგადამდები დაავადებების პრევენციისა და კონტროლის ეფექტური სისტემის დანერგვის გადაუდებელი საჭიროება.

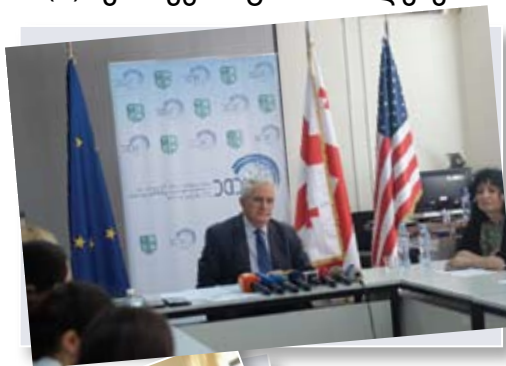
<https://ncdc.ge/#/blog/search?text=STEPS>

STEPS survey, for the second time, was conducted in Georgia in 2016 through WHO and CDC technical and financial support and co-financing from the NCDC. Georgia is the only country in the European Region conducting the STEPS survey repeatedly. The survey provides the indicators that enable the Country to evaluate health system progress and perform evidence-based planning of new interventions. The study included individuals aged 18–69 years, a multi-stage cluster sampling design was used. 5,554 households were selected to participate in the survey, 4,204 participants were interviewed. The survey was conducted in three phases: (1) socio-demographic characteristics and behavioral risk factors; (2) physical measurements: height, weight and blood pressure; (3) biochemical parameters: fasting blood glucose, total cholesterol and triglycerides.

The results of the survey made clear the urgent need to introduce an effective system for the prevention and control of non-communicable diseases.

<https://ncdc.ge/#/blog/search?text=STEPS>

NON-
COMMUNICABLE
DISEASES'
RISK-FACTORS
SURVEY STEPS

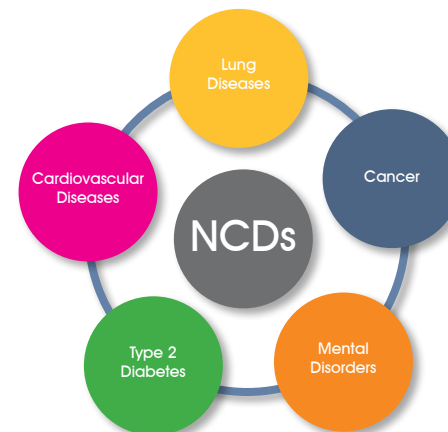
არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის ეროვნული სტრატეგია და 2017-2020 წლების სამოქმედო გეგმა

ქვეყანაში ოთხი ძირითადი არაგადამდები დაავადების (აგდ) – გულსისხლძარღვთა, ონკოლოგიური, ქრონიკული რესპირაციული და დიაბეტის კოორდინირებული და თანმიმდევრული პრევენციისა და მართვის მიზნით 2016 წელს შემუშავდა და 2017 წლის 11 იანვარს მთავრობის დადგენილებით დამტკიცდა აგდ პრევენციისა და კონტროლის სტრატეგია და 2017-2020 წლების სამოქმედო გეგმა, რომელიც 7 სტრატეგიულ ამოცანას აერთიანებს: (1) საერთაშორისო თანამშრომლობის და ეროვნულ დონეზე პროპაგანდის გაძლიერება აგდ პრევენციის და კონტროლის ღონისძიებების ქვეყნის ჯანდაცვის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტად აღიარების მისაღწევად; (2) ეროვნული შესაძლებლობების გაძლიერება აგდ პრევენციის და კონტროლის ღონისძიებათა შემუშავებაში, განხორციელებაში და შეფასებაში; (3) აგდ და მათთან ასოცირებული დეტერმინანტების მონიტორინგისა და ეპიდემიოლოგიის გაძლიერება; (4) აგდ რისკის ფაქტორების მოდიფიცირების გაუმჯობესება ჯანმრთელობის ხელშეწყობის და მოსახლეობის ინფორმირებულობის ამაღლების გზით; (5) აგდ და ბიოლოგიური რისკის ფაქტორების სკრინინგი და მართვა; (6) აგდ მართვის სამედიცინო მომსახურებასა და მის მედიკამენტურ მკურნალობაზე ფინანსური ხელ-მისაწვდომობის გაუმჯობესება; (7) აგდ და რისკის ფაქტორების სკრინინგის და მართვის ხარისხის გაუმჯობესება.

The National Strategy for Prevention and Control of Non-communicable Diseases (NCDs) and Action Plan, 2017-2020, that aims the coordinated and consistent prevention and management of four major non-communicable diseases in the country – cardiovascular, oncological, chronic respiratory and diabetes – was elaborated in 2016 and adopted on January 11, 2017 by the government of Georgia. The strategy included 7 strategic objectives:

- (1) To Strengthen National and International Cooperation in order to recognize the high priority of prevention and control of NCDs for the country's health care system;
- (2) To strengthen the capacity for prevention and control of NCDs in terms of development, implementation and evaluation;
- (3) To improve monitoring and surveillance of NCDs and associated determinants;
- (4) To modify behavioral risk factors for NCDs through raising population awareness and improved health promotion;
- (5) To promote screening and management for biological risk factors and NCDs;
- (6) To improve financial access to Essential Medical Services and medicines (drugs) of NCDs;
- (7) To improve the quality of screening and management for NCDs and their risk factors.

NATIONAL
STRATEGY
FOR
PREVENTION
AND CONTROL
OF NCDs
AND ACTION
PLAN, 2017-2020

თვინინგის პროექტი „გარემოს და ჯანმრთელობის სისტემების გაძლიერება საქართველოში“

98

ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით მიმდინარეობს თვინინგის პროექტი „გარემოს და ჯანმრთელობის სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ იტალიის, პოლონეთისა და დიდი ბრიტანეთის კონსორციუმის მიერ.

პროექტის მიზანია საქართველოში გარემოსა და ჯანმრთელობის სამოქმედო გეგმის შემუშავება, ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზება, გარემოს და ჯანმრთელობის არსებული სისტემის გაძლიერება და ევროკავშირის შესაბამის საჯარო სამსახურებთან კოორდინაცია.

The project Twinning-GE22 – “Strengthening Environmental and Health Systems in Georgia” supported by EU is underway by the consortium of Italy, Poland and UK.

The project aims are: to develop National Action Plan on Environment and Health, harmonizing of relevant legislation with EU-legislation, reinforcing of the Environment and health existing system capacity and twinning with the EU's relevant public agencies.

TWINNING-
GE22
“STRENGTHENING
ENVIRONMENTAL
AND HEALTH
SYSTEMS
IN GEORGIA”

მობილური აპლიკაციების დანერგვა

პროფილაქტიკური აცრების ეროვნული კალენდრის მობილური აპლიკაცია (რომელიც მუშაობს iOS და Android პლატფორმებზე) შექმნილია მშობლებისათვის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ინიციატივით და გაეროს ბავშვთა ფონდის (UNICEF) ფინანსური მხარდაჭერით. აპლიკაციის საშუალებით მშობლებს შეუძლიათ მიიღონ ინფორმაცია ქვეყანაში მოქმედი პროფილაქტიკური აცრების კალენდრის, ვაქცინების, ვაქცინაციის უკუჩვენებებისა და ცრუ უკუჩვენებების, გაფრთხილებების, აცრების ჩატარების რეკომენდებული ასაკებისა და ვაქცინაციით მართვადი დაავადებების შესახებ. აპლიკაციის ერთ-ერთი ფუნქციაა მშობლებისათვის ჩასატარებელი აცრების სახეობისა და თარიღის შესენება.

სენფორდის «ანტიმიკრობული თერაპიის კორპორაციისა» და დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრს შორის დამყარებული თანამშრომლობის ფარგლებში მომზადდა სახელმძღვანელო – «სენფორდის ჰეპატიტის თერაპია» – ქართული ვერსია ვებგვერდისა და უფასო მობილური აპლიკაციის სახით. სახელმძღვანელო მოიცავს ინფორმაციას ვირუსული ჰეპატიტების ეპიდემიოლოგიის, დიაგნოსტიკის, მკურნალობის, პრევენციისა და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ. ინგლისურიდან ქართულად ნათარგმნი შიგთავსის გარდა, სახელმძღვანელოში შედის სპეციალურად ქართული გამოცემისთვის დამატებული გვერდები საქართველოში C ჰეპატიტის ეპიდემიოლოგიისა და C ჰეპატიტის მკურნალობის ეროვნული პროტოკოლების შესახებ. სახელმძღვანელოს ციფრული ფორმატი საშუალებას მოგვცემს, რეალურ დროში განვაახლოთ სახელმძღვანელოს შიგთავსი და ფეხი ავეყნოთ ახალი ანტივირუსული მედიკამენტების სფეროში მიმდინარე სწრაფ ცვლილებებს.

2018 წელს გაეროს ბავშვთა ფონდის (UNICEF) ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერის ფარგლებში დამატებით შეიქმნა იმუნიზაციის მობილური აპლიკაცია, რომელიც მონაცემები უშუალოდ ინტეგრირებულია იმუნიზაციის ელექტრონულ სისტემასთან, რაც მშობლებს აძლევს დაზუსტებულ ინფორმაციას მათი შვილების ჩატარებული აცრების შესახებ, რათა იმუნიზაციის გეგმიური კალენდრის მიხედვით დაგეგმონ საკუთარი შვილების ვაქცინაცია.

By the initiative of National Center for Disease Control and Public Health and financial support of UNICEF, Immunization Mobile App (for iOS and Android systems) was developed. Application will provide the opportunity for parents to receive the information about the vaccines, contraindications and false contraindications to vaccination as well as precautions, recommended ages for vaccination and general information about vaccine-preventable diseases. One of the functions of the application is to remind parents about the date and the type of upcoming vaccination for children.

In the framework of collaboration between Sanford Antimicrobial Therapy Inc. and Georgian National center for disease control and public health, Georgian translation of Sanford's Guide to Hepatitis Therapy was prepared as a web-site and mobile application. The guide includes information on epidemiology, diagnosis, treatment, prevention and other important aspects of viral hepatitis. In addition to content translated from English into Georgian, the guide also includes sections on HCV epidemiology in Georgia and Georgian HCV treatment protocols. Digital format of the guide will allow us to update its content almost in real time and to follow the rapid changes in the field of viral hepatitis treatment.

In 2018 under the financial and technical support of the United Nations Children's Fund (UNICEF), additional immunization mobile application was developed, in which data is directly integrated with the electronic immunization system, giving parents up-to-date information about vaccination of their children in order to plan vaccination of their children according to the immunization schedule.

პერინატალური ჯანმრთელობის ანგარიში

პერინატალური ჯანმრთელობის ანგარიში მოიცავს დედათა და პერინატალური ჯანმრთელობის მონაცემთა ჩაღრმავებულ ანალიზს. ანგარიშში წარმოდგენილია დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის ძირითადი ინდიკატორები – ნეონატალური (0-დან 28 დღემდე) და პოსტნეონატალური სიკვდილიანობის (28 დღიდან 1 წლამდე), მკვდრადშობადობის, ანტენატალური მომსახურების, საკეისრო კვეთისა და დედათა სიკვდილიანობის მაჩვენებლები. პერინატალური ჯანმრთელობის ანგარიში წარმოადგენს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსა და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ერთობლივ ნამუშევარს.

ცენტრის სტრუქტურაში არაგადაღმდეგ დაავადებათა დეპარტამენტში არსებული დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის სამმართველო რეპროდუქციული ასაკის (15-49 წლის) ქალთა გარდაცვალების ზედამხედველობას 2012 წლიდან ახორციელებს. 2015 წლიდან ასევე ხორციელდება 5 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილის შემთხვევათა რეგისტრაცია. შეტყობინებები გროვდება ცენტრში არსებულ დაავადებათა ზედამხედველობის ელექტრონულ ინტეგრირებულ სისტემაში (EIDSS – The Electronic Integrated Disease Surveillance System). რეგიონებიდან შეტყობინებების მონოღება ხდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის რაიონული ცენტრების მიერ, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან შეაგროვონ ინფორმაცია ადგილობრივი სამედიცინო დაწესებულებებიდან.

<https://ncdc.ge/#/blog/search?text=%E1%83%9E%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98%20%E1%83%AF%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%9B%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%20%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A8%E1%83%98>

The Perinatal Health Report represents a comprehensive analysis of maternal and perinatal health data. The report introduces main indicators of maternal and child health - neonatal (0 to 28 days) and post-neonatal mortality (28 days to 1 year), stillbirth, antenatal care, caesarean section and maternal mortality. The Perinatal Health Report is a joint work of the Ministry of IDPs, Labour, Health and Social Affairs of Georgia and National Center for Disease Control and Public Health.

The division for Maternal and Child Health at the Non-communicable Diseases Department of the Center, has been monitoring deaths of women of reproductive age (15-49 years) since 2012. Since 2015, it is also registering deaths of children under five years. Reports are collected in the Center's Electronic Integrated Disease Surveillance System (EIDSS). Reports from regions are gathered by district public health centers, which are responsible for collecting information from local medical facilities.

<https://ncdc.ge/#/blog/search?text=%E1%83%9E%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98%20%E1%83%AF%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%9B%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%20%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A8%E1%83%98>

თამბაქოსა და სხვა ქცევითი რისკ-ფაქტორების შესახებ ინფორმირებულობის, შეხედულებებისა და ქცევის (KAP) ეროვნული კვლევა

„ჯანმრთელობის ხელშეწყობის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში განხორციელდა ეროვნული კვლევა, რომელიც მიზნად ისახავდა თამბაქოს და სხვა ქცევითი რისკ-ფაქტორების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირებულობის, შეხედულებებისა და ქცევის რაოდენობრივი ინფორმაციის მოპოვებას ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამით გათვალისწინებული ინტერვენციების შემდგომი შეფასებისა და მოდიფიცირების მიზნით. კვლევა განხორციელდა საქართველოს თერთმეტი რეგიონის 167 კლასტერში მცხოვრები 18-65 წლის ასაკის 3 006 მოქალაქის მონაწილეობით. კვლევის ფარგლებში სულ გამოკითხულ იქნა საქართველოს 2,482 მოქალაქე (გამოხმაურების მაჩვენებელი – 82.6%), დასრულებული ინტერვიუ შედგა 2 366 რესპოდენტზე, რომელთა შერჩევა განხორციელდა სტრატეგიული, მრავალსაფეხურიანი, რანდომული შერჩევის მეთოდოლოგიით. აღნიშნული კვლევის ფარგლებში, საქართველოში პირველად განხორციელდა არამართო თამბაქოს მოხმარებისა და სხვა რისკ-ქცევის გავრცელების შეფასება მოსახლეობაში, არამედ ცოდნასა და დამოკიდებულებასთან ასოცირებული ქცევის დეტერმინატების შესწავლაც თანამედროვე ქცევის ინტეგრირებული მოდელის I-Change Model მიხედვით.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/8aef86a1-8284-4070-89c9-8f08fde363c1>

The survey was implemented within the framework of the State Health Promotion Program. The aim of the survey was to obtain information regarding public's awareness, views and behavioral quantitative data about tobacco and other behavioral risk factors in order to further evaluate and modify the interventions provided by the State Health Promotion Program. The survey was conducted with the participation of 3,006 citizens aged 18-65, living in 167 clusters in eleven regions of Georgia. A total of 2,482 Georgian citizens were interviewed (response rate-82.6%) and full interviews with 2,366 respondents were done using a stratified, multi-stage, random sampling methodology. For the first time in Georgia, within the framework of this survey, was conducted not only the assessment of the prevalence of tobacco use and other risk-behaviors among population, but the study of behavioral determinants associated with knowledge and attitudes according to the I-Change Model as well.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

NATIONAL
SURVEY ON
TOBACCO
AND OTHER
BEHAVIOURAL
RISK FACTORS-
RELATED
KNOWLEDGE,
ATTITUDE, AND
PRACTICES (KAP)

საქართველოში თამბაქოზე მოთხოვნის შემცირების მიზნით შემუშავებული საკანონმდებლო ცვლილებების დამტკიცებისა და აღსრულების მხარდაჭერა WHO FCTC მოთხოვნების შესაბამისად

Bloomberg
Philanthropies

The Union

International Union Against
Tuberculosis and Lung Disease
Health solutions for the poor

პროექტის ძირითადი მიზანია გაგრძელდეს თანამშრომლობა გადაწყვეტილების მიმღებ ორგანიზაციებსა და ინდივიდებთან, რათა ხელი შეეწყოს და გაძლიერდეს WHO FCTC-ის აღსრულება; შემუშავებული თამბაქოს ნაწარმის დაბეგვრის პოლიტიკის დოკუმენტის დამტკიცება კონსენსუსის გზით; თამბაქოს პროდუქციის უკანონო ვაჭრობის ოქმზე მიერთების პროცესის ინიცირება. პროექტი, ასევე, მიზნად ისახავს, მოამზადოს ტექნიკური და საკანონმდებლო ბაზა თამბაქოს კონტროლის პასუხისმგებელი ეროვნული მარეგულირებელი ორგანოს შესაქმნელად და მარეგულირებელი ორგანოს ჩამოყალიბებას.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

The Goal of the project is to continue working with decision makers, partners and stakeholders to achieve consensus in adopting the taxation policy document elaborated within the framework of the current BI Grant, to establish a plan to reach EU minimum levels of taxation by the end of this Grant. Besides, to improve the implementation of Tobacco Control legislation in Georgia by forming the National Regulatory Body on Tobacco Control for detecting and responding to violations.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

SUPPORTING
ENDORSEMENT
AND
ENFORCEMENT
OF STRICT
LEGISLATION
ON TOBACCO
DEMAND
REDUCTION
IN GEORGIA
IN ORDER TO MEET
WHO FCTC
REQUIREMENTS

ლეიშმანიოზის ახალი აქტიური კერების დადასტურება

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის პროექტებით გათვალისწინებული სამუშაოების ფარგლებში ერთდროულად ჩატარებული ეპიდემიოლოგიური და ენტომოლოგიური კვლევებით საქართველოში, ქვემო ქართლში ჯანდარის ტბასთან (სოფ. მზიანეთი) და სამცხე-ჯავახეთში დაბა ასპინძაში დადასტურებულ იქნა ვისცერული ლეიშმანიოზის 2 ახალი აქტიური კერა დაავადებული პირებისა და დაავადების გადამტანი ფლებოტომუსების არსებობით.

2016-2021 წწ. პერიოდში საქართველოში დადასტურებული
ვისცერული ლეიშმანიოზის ახალი აქტიური კერები
NEW ACTIVE FOCI OF VISCERAL LEISHMANIASIS CONFIRMED
IN GEORGIA IN THE PERIOD 2016-2021

NEW ACTIVE
FOCI
OF VISCERAL
LEISHMANIASIS

Simultaneous epidemiological and entomological studies within the framework of WHO projects carried out in Georgia, Kvemo Kartli near Jandari Lake (village Mzianeti) and Samtskhe-Javakheti in Aspindza confirmed the presence of two new active foci of visceral leishmaniasis and carries of the disease.

BMJ-თან თანამშრომლობა

104

British Medical Journal (BMJ) – არის უძველესი გამოცემა, რომლის დაარსების ისტორია 170 წელზე მეტს ითვლის და ამჟამად წარმოადგენს მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე მეტად ციტირებად ჟურნალს მედიცინაში. BMJ აქვეყნებს 60-ზე მეტ ჟურნალს, რომელთაგან ზოგიერთი თავის სფეროში ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანია.

► ყოველწლიურად 23.2 მილიონზე მეტი ინდივიდუალური მომხმარებელი სარგებლობს BMJ ელექტრონული ჟურნალებით და ჯამში იღებს გვერდების 66.3 მილიონ ნახვას.

► 2016 წელს მნიშვნელოვანი გარღვევა მოხდა ელექტრონული განათლების თვალსაზრისით ქართული თანამედროვე სამედიცინო საზოგადოებისთვის. საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს ინიციატივით და

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის კოორდინირებითა და ხელშეწყობით ბრიტანულ სამედიცინო ჟურნალთან – BMJ თანამშრომლობის ფარგლებში დაიწერა საგანმანათლებლო პროექტი საქართველოს მასშტაბით კლინიკური მედიცინის წარმომადგენლებისთვის, უპირატესად პირველადი ჯანდაცვისა ექიმებისა და ინფექციონისტებისთვის. აღნიშნული ინიციატივის ფინანსური მხარდაჭერა უზურნველყო აშშ თავდაცვის საფრთხეების შემცირების სააგენტომ (DTRA).

► 2016 წლის 3 ოქტომბრიდან BMJ ოფიციალურად დაიწყო საქართველოს სხვადასხვა დარგის კლინიკისტიების რეგისტრაცია თავდაპირველად ინგლისურენოვან პორტალზე, რაც საშუალებას იძლეოდა ქართველ ექიმებს წვდომა ქონოდათ BMJ ყველა მოდულზე და გაეარათ შესაბამისი გამოცდა სერთიფიკატის მოსაპოვებლად.

► დღეის მდგომარეობით პორტალში ჩართულია მსხვილი კლინიკების, წამყვანი ჰოსპიტალური ქსელების, სოფლის და სკოლის ექიმი (4670 მომხმარებელი). მომხმარებელს აქვს ასევე საშუალება გამოიყენოს ქართულენოვანი პორტალი, რომელზეც განთავსებულია 454 ნათარგმნი მოდული და მუდმივად განახლებადია. მათ შორის აღსანიშნავია COVID-19 სახელმძღვანელო დაავადების ეტიოლოგიის, ეპიდემიოლოგიის, რისკ-ფაქტორების, პათოფიზიოლოგიის, მკურნალობის ალგორითმებსა და პრევენციის საკითხებზე სრულყოფილად მომცველი ინფორმაციით.

COLLABORATION
WITH BMJ

- ▶ საქართველოსთან თანამშრომლობის ფარგლებში BMJ-ში გამოქვეყნდა 6 წარმატების ისტორია, საერთაშორისო კონფერენციებზე წარმოდგენილი იყო 4 პოსტერი.

British Medical Journal (BMJ) – is the oldest publication which counts more than 170 years history. It is the most cited in medicine. The BMJ publishes more than 60 journals annually and is one of the influential in its sphere.

- ▶ Around 23.2 million users visit the BMJ annually and totally it gets 66.3 million views.
- ▶ In 2016 a significant breakthrough occurred in the Georgian modern medical education. under the initiative of the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia, the National Center for Disease Control and Public Health (NCDC) together with the US Defense Threat Reduction Agency (DTRA) coordinated the negotiations and established the partnership relationship with the British Medical Journal (BMJ) who decided to support Georgian physicians with BMJ e-learning platform and Clinical Decision Support Initiative CDS. The platform has a capacity and enables to provide a background for strengthening continuous medical education / professional development in the country.
- ▶ Initially the platform was offered to various field physicians and health-care workers to get access to all English resources and obtain Certificate in BMJ Best Learning. Gradually through the partners' financial support the BMJ was able to create a Georgian language platform with a set number of translated topics.
- ▶ As of today the physicians (4670) of big hospital networks and clinics have joined the CDS platform. There are 454 translated topics including COVID-19 manual, presenting the information about the disease etiology, epidemiology, risk-factors, pathophysiology, treatment algorithms and prevention.
- ▶ In collaboration with Georgia 6 success stories were published, 4 posters were presented in international forums.

COLLABORATION
WITH BMJ

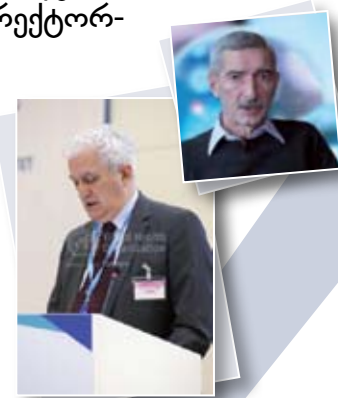

მონაწილეობა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის არჩევით ორგანოებში

106

- ▶ საქართველო, წარმოდგენილი დკსჯეცის გენერალური დირექტორის ამირან გამყრელიძის სახით, არჩეულ იქნა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული კომიტეტის მუდმივმოქმედი კომიტეტის (SCRC) წევრად 2015-2018 წწ ვადით, ხოლო 2017-2018 წწ – ამავე კომიტეტის თავმჯდომარედ, პირველად საქართველოს ისტორიაში;
- ▶ 2017 წლის 28-29 ნოემბერს საქართველოში ჩატარდა SCRC-ის სხდომა, რომელზეც კომიტეტის წევრებთან ერთად, რომლებიც ევროპის რეგიონის 12 ქვეყანას წარმოადგენდნენ, მონაწილეობა მიიღეს ჯანმოს ევროპის რეგიონულმა დირექტორმა და ყველა მიმართულების დირექტორებმა;
- ▶ 2017 წელს ბ-ნი ამირან გამყრელიძე არჩეულ იქნა ევროპის ჯანმრთელობის სისტემების პროგნოზირების ჯგუფის წევრად;
- ▶ 2017 წლის იანვრიდან საქართველო მონაწილეობას იღებს ჯანმრთელობისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ექსპერტთა პლატფორმის პარტნიორთა კოალიციის (COP) მუშაობაში, რომელიც მიზნად ისახავს პარტნიორობისა და ლიდერობის ახალი მოდელების გაძლიერებას ევროპის რეგიონში საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სერვისების გასაძლიერებლად;
- ▶ 2018 წელს ჯანმოს ევროპის რეგიონული კომიტეტის სესიის (68-ე) აღმასრულებელ პრეზიდენტად პირველად იქნა არჩეული საქართველოს წარმომადგენელი – დკსჯეცის გენერალური დირექტორი ამირან გამყრელიძე;
- ▶ დკსჯეცის გენერალური დირექტორის მოადგილე მეცნიერების დარგში – პაატა იმნაძე ჯანმოს მიერ არჩეულ იქნა ტროპიკულ დაავადებათა კვლევებისა და სწავლების სპეციალური პროგრამის ერთობლივი საკოორდინაციო საბჭოს (JCB) წევრად 4 წლის ვადით (2019-2022 წწ);
- ▶ 2021 წელს დკსჯეცის გენერალური დირექტორი ამირან გამყრელიძე არჩეულ იქნა ევროპის არაგადამდები დაავადებებისა და ინოვაციების ჯანმოს რეგიონული დირექტორის მრჩეველთა საბჭოში (NCD Advisory Council).

MEMBERSHIP
IN THE WHO
ELECTIVE BODIES

- » Georgia, represented by Dr. Amiran Gamkrelidze, Director General of the NCDC, was elected as a member of the Standing Committee of the Regional Committee of Europe (SCRC) for a term of 2015-2018, and for 2017-2018 – as a Chairman of the same Committee, for the first time in the history of Georgia;
- » On November 28-29, 2017, SCRC meeting was held in Georgia, which was attended by the WHO Regional Director for Europe and all direction directors.
- » In 2017, Dr Amiran Gamkrelidze was elected a member of the WHO European Health Systems Foresight Group;
- » From January 2017, Georgia participates in the Coalition of Partners (CoP) meetings – a new initiative that aims to foster partnerships and new models of leadership to strengthening public health services in the WHO European Region;
 - » In 2018, first time for Georgia, Director General of NCDC Dr. Amiran Gamkrelidze was elected as the Executive President of the 68th session of WHO Regional Committee for Europe.
 - » Dr. Paata Imnadze, Deputy Director General of NCDC, was elected by the WHO as a member of the Joint Coordinating Board (JCB) of the Special Program for Research and Training in Tropical Diseases, for a term of 4 years (2019-2022);
 - » In 2021, Dr. Amiran Gamkrelidze was elected to the Advisory Council on Innovation for Noncommunicable Diseases (NCD Advisory Council).

ხარისხის გარე აუდიტი

დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მენეჯმენტი ფუნქციონირებს და უწყვეტად ვითარდება ISO9001 სტანდარტის მოთხოვნების შესაბამისად. პირველი სერტიფიცირება გარე აუდიტის საფუძველზე ცენტრმა აიღო 2015 წელს, რის შემდეგაც იგი ყოველწლიურად ამტკიცებს თავის შესაბამისობას სტანდარტთან და ინარჩუნებს შესაბამის სერტიფიკატს. 2021 წლის მაისში დაავადებათა კონტროლის ცენტრმა რესერტიფიცირების მიზნით გაიარა მართვის სისტემის გარე ხარისხის აუდიტი და განმეორებით მიენიჭა ISO 9001.

The management of the National Center for Disease Control and Public Health operates and develops continuously in accordance with the requirements of the ISO9001 standard. The first certification based on external audit was taken by the NCDC in 2015, after which it annually proves its compliance with the standard and maintains the certificate. In May 2021, NCDC underwent an external quality management system audit for recertification and was re-awarded ISO 9001.

EXTERNAL
QUALITY
AUDIT

მნიშვნელოვანი ვიზიტები და მადლობის წერილები

- ▶ 2016 წელს საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრომ და დკსჯეცმა უმასპინძლეს აშშ ჯანმრთელობისა და ადამიანური სერვისების დეპარტამენტის მდივნის მოადგილეს გლობალურ საკითხებში – დიპლომატ ჯიმი კოლკერს, რომელიც ოფიციალური ვიზიტით იმყოფებოდა საქართველოში
- ▶ 2017 წ. თებერვალში გაიმართა აშშ თავდაცვის საფრთხის შემცირების სააგენტოს (DTRA) დირექტორის მოადგილის – ადმირალ სკოტ ჯერაბეკის ვიზიტი. ცენტრის გენერალურმა დირექტორმა ბ-ნ ჯერაბეკს გააცნო ლუგარის ცენტრის ძირითადი ფუნქციები, განსაკუთრებული შესაძლებლობები და მომავალი განვითარების ხედვა. შეხვედრაზე ადმირალმა ხაზი გაუსვა ეროვნულ ცენტრსა და DTRA-ს შორის არსებული წარმატებული თანამშრომლობის მნიშვნელობას.
- ▶ 2017 წ. გაიმართა აშშ საერთაშორისო უსაფრთხოებისა და გაუფრთხილებლობის ბიუროს დირექტორის მოადგილის – საიმონ ლიმაუსის ვიზიტი საქართველოში.
 - ▶ 2017 წლის ივნისში დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა მიიღო მადლობის წერილი აშშ სენატორ რიჩარდ ლუგარისგან, წარმატებული საქმიანობისა და სამეცნიერო მიღწევებისთვის.
 - ▶ 2017 წელს ბ-ნი ამირან გამყრელიძე არჩეულ იქნა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული კომიტეტის მუდმივმოქმედი კომიტეტის (SCRC) თავმჯდომარედ. ამასთან დაკავშირებით, ჯანმოს ევროპის ოფისმა მიიღო გადაწყვეტილება, SCRC-ის სხდომა საქართველოში გამართვასთან დაკავშირებით. შესაბამისად, ამავე წლის ნოემბერში საქართველოს ჯანმოს რეგიონული დირექტორი ჟუჟანა ჯაკაბი ესტუმრა, რომელმაც მონაწილეობა მიიღო მუდმივმოქმედი კომიტეტის მუშაობაში, გამართა მნიშვნელოვანი შეხვედრები და შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან ხელი მოაწერა 2018-2019 წწ თანამშრომლობის ხელშეკრულებას (CDC).

IMPORTANT
VIZITS AND
LETTERS OF
APPRECIATION

- ▶ 2018 წლის სექტემბერში ეროვნულ ცენტრს შეაირაღების კონტროლისა და საერთაშორისო უსაფრთხოების საკითხებში აშშ სახელმწიფო დეპარტამენტის მდივნის მოადგილე ანდრეა თომპსონი ეწვია

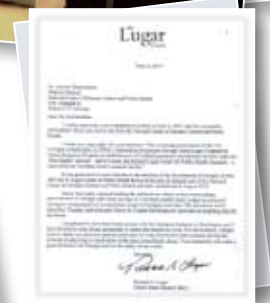

- ▶ 2019 წლის მაისში საქართველოს ეწვია აშშ დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრების (CDC) დირექტორი – რობერტ რედფილდი. აღნიშნული ისტორიულ ხასიათს ატარებდა, როგორც CDC-ის დირექტორის პირველი ვიზიტი საქართველოში. მას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მიმართულებით საქართველოსა და აშშ-ს შორის მიმდინარე მრავალწლიანი წარმატებული თანამშრომლობის ჭრილში. ბატონმა რედფილდმა საქართველოს მთავრობის მაღალი რანგის პირებთან შეხვედრებისას ხაზი გაუსვა საქართველოს წარმატებებს, კერძოდ, C ჰეპატიტის ვირუსის ელიმინაციის, „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპების დაცვის, გრიპისა და სხვა დაავადებებზე ზედამხედველობის სისტემების გაუმჯობესების მიმართულებით.
- ▶ 2019 წლის ივლისში დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა ევროპის დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრის (ECDC) დირექტორს – ანდრეა ამონს უმასპინძლა. აღნიშნული გახლდათ ECDC-ის ხელმძღვანელის პირველი ოფიციალური ვიზიტი საქართველოში, რაც ხაზს უსვამს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პარტნიორული კავშირების განვითარებას, რასაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ჩვენი ქვეყნის ევროკავშირთან ასოცირების გზაზე.

- ▶ 2020 წლის 21 დეკემბერს საქართველოს ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული დირექტორი ჰანს კლუგე და ჯანმოს ევროპის რეგიონული ოფისის ქვეყნების ჯანდაცვის პროგრამების მიმართულების დირექტორი ნინო ბერძული ეწვივნენ.

რეგიონულმა დირექტორმა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრისა და ლუგარის ს/ჯ კვლევითი ცენტრის მუშაობას მაღალი შეფასება მისცა და “Center of Excellence” უწოდა, არა მხოლოდ საქართველოს, არამედ – ჯანმოს ევროპის რეგიონის მასშტაბით. მან აღნიშნა, რომ მისთვის პატივია ცენტრის გენერალურ დირექტორთან – ბატონ ამირან გამყრელიძესთან შეხვედრა, რომელთანაც დიდი ხნის თანამშრომლობა აკავშირებს, როგორც ჯანმოს მმართველობითი კომიტეტის არჩეულ წევრთან და პატივსაცემ პიროვნებასთან და ხაზი გაუსვა, რომ რეგიონულ დირექტორად მუშაობის პერიოდში, დკსჯცთან კოლაბორაცია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული ოფისის ერთ-ერთი პრიორიტეტი იქნება. ვიზიტის დასრულების შემდგომ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა ბატონი ჰანს კლუგესგან მაღლობის წერილი მიიღო.

- ▶ 2021 წ. 21 აპრილს გაიმართა პირველი ოფიციალური შეხვედრა CDC-ის ახლადდაფუძნებული აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის რეგიონული ოფისის დირექტორთან ჩარლზ ვიტეკთან. შეხვედრაზე მხარეებმა ერთმანეთს გაუზიარეს იფნორმაცია მიმდინარე თანამშრომლობის ფარგლებში არსებული აქტივობების შესახებ.

IMPORTANT
VIZITS AND
LETTERS OF
APPRECIATION

- ▶ In 2016, the Ministry of Labour, Health and Social Affairs of Georgia and NCDC hosted Ambassador Jimmy Kolker, Assistant Secretary for Global Affairs at the US Department of Health and Human Services (HHS) on an official visit to Georgia.
- ▶ In February 2017 DTRA Deputy Director Admiral Scott B. Jerabek visited Georgia. Director General of NCDC presented the main functions and responsibilities, exclusive capacity and vision of further development of the Lugar Center. Admiral S. Jerabek noted the successful collaboration and outcomes between NCDC and DTRA.

- ▶ In 2017 Simon Limage, Deputy Assistant Secretary for Nonproliferation Programs in the State Department's Bureau of International Security and Nonproliferation.
- ▶ In June 2017 The NCDC director general received a letter of appreciation from the U.S. Senator – Richard G. Lugar for successful functioning and scientific achievements.
- ▶ In 2017, Dr Amiran Gamkrelidze was elected as a Chairman of the Standing Committee of the Regional Committee (SCRC) of the WHO European Region. In this regard, the WHO European Office made decision to hold the SCRC meeting in Georgia. Accordingly, in November of the same year, Dr Zsuzsanna Jakab, WHO Regional Director for Europe visited Georgia, where she took part in the SCRC meeting, held important consultations and signed the 2018-2019 BCA with the Ministry of Labour, Health and Social Affairs of Georgia.
- ▶ On September 11, 2018 U.S. Under Secretary of State for Arms Control and International Security – Andrea Thompson visited the NCDC

- » In May 2019, Dr. Robert Redfield, Director of the US CDC held an official visit to Georgia. The visit was historic as the first visit of the CDC Director to Georgia. It has particular importance in terms of continuous successful cooperation between Georgia and the US in public health field. During the meetings with the senior government officials, Mr. Redfield highlighted Georgia's achievements, particularly, in the elimination of the hepatitis C, adherence to the principles of One Health, and the improvement of surveillance system for influenza and other diseases.
- » In July 2019, NCDC was honored to host Dr. Andrea Amon, Director of the European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). This was the first official visit of the head of ECDC to Georgia, which underscores the development of partnerships in the field of public health between Georgia and the EU, which is of particular importance on the way to our country's accession to the EU.
- » On December 21, 2020, Dr Hans Kluge, WHO Regional Director for Europe and Dr. Nino Berdzuli, Director of the Division of Country Health Programmes, visited Georgia. Regional Director commended the work of NCDC and the Lugar Center for Public Health Research and called it a "Center of Excellence" not only in Georgia but also in the WHO European Region. He noted that it is an honor to meet again with the Director General of NCDC Dr. Amiran Gamkrelidze, with whom he has a long-lasting cooperation both as an elected member of the governing committee of WHO and respected person; and stressed that during his tenure as a Regional Director, collaboration with NCDC will be one of the priorities of the WHO European Office. Following the visit, the NCDC received a letter of appreciation from Dr Hans Kluge.
- » On April 21, 2021 the first official meeting was held with Mr. Charles Vitek, Director of the newly established CDC Regional Office for Eastern Europe and Central Asia. At the meeting, the parties shared information about the activities within the framework of ongoing cooperation.

IMPORTANT
VIZITS AND
LETTERS OF
APPRECIATION

დკსჯეც – ყველაზე გამჭვირვალე დაწესებულება

ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის (IDFI) და ფონდი „ღია საზოგადოება საქართველოს“ (OSGF) მიერ წარმოებული მონიტორინგისა და კვლევის შედეგებით, ცენტრი 2016, 2017 და 2019 წლებში დასახელდა იმ გამჭვირვალე საჯარო დაწესებულებებს შორის, რომელთაც საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის 100%-იანი მაჩვენებელი აჩვენეს, და დაჯილდოვდა, როგორც ყველაზე გამჭვირვალე დაწესებულება.

According to the monitoring and research results L. Sakvarelidze National Center for Disease Control and Public Health was awarded by IDFI and OSGF as the most accountable and transparent organization of the year among public entities with a special prize for “Ensuring accessibility to public information” in 2016, 2017, and 2019.

NCDC –
THE MOST
TRANSPARENT
ORGANIZATION

რიჩარდ ლუგარის სახელობის ს/ჯ კვლევითი ცენტრი

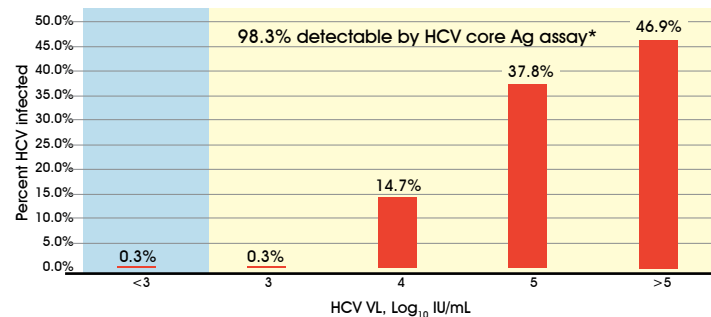
- ▶ აშშ CDC-ის მხარდაჭერით C ჰეპატიტის ელიმინაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში საქართველოში პირველად შეიქმნა ლაბორატორიული ხარისხის გარე კონტროლის ეროვნული პროგრამა C ჰეპატიტის დიაგნოსტიკის მიმართულებით. ლუგარის ცენტრი, როგორც რეფერენს ლაბორატორია ქვეყნის მასშტაბით, სახელმწიფო პროგრამაში ჩართულ ყველა ლაბორატორიას აძლევს შესაძლებლობას, უფასოდ მიიღოს მონაწილეობა C ჰეპატიტის გარე ხარისხის კონტროლის პროგრამაში, რაც ელიმინაციის სტრატეგიის წარმატებით იმპლემენტაციის საშუალებას იძლევა, ხელს უწყობს ხარისხის უზრუნველყოფას, ლაბორატორიების შესაძლებლობებს აუმჯობესებს და მიმართულია საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის გაძლიერებას უწყობს ხელს ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე.
- ▶ C ჰეპატიტის ელიმინაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში შეფასდა კონფირმაციის ახალი მეთოდის მგრძნობელობა და სანდოობა HCV core Ag ტესტის გამოყენებით.
- ▶ ქვეყანაში მოცირკულირე პნევმოკოკის სეროტიპების შესწავლის მიზნით აშშ CDC-ის ეგიდით განხორციელდა *Streptococcus pneumoniae*-ს შემთხვევების ბაქტერიული კვლევის და სეროტიპირების დანერგვა.
 - ▶ პირველად მოხდა ამრ-ის ინფორმაციის შეგროვება და დამუშავება ქვეყნის მასშტაბით და CAESAR-ის წლის რეპორტში გამოქვეყნება.
 - ▶ პირველად საქართველოში იზოლირდა *Cl. difficile* კლინიკური ნიმუშიდან, რომელიც დადასტურდა ასევე მოლეკულური მეთოდებით ტოქსინის არსებობაზე.
 - ▶ პირველად საქართველოში დაინერგა კარბაპენემების ფენოტიპური სკრინინგი გრამუარყოფით ბაქტერიულ იზოლატებზე.
 - ▶ პირველად საქართველოში მოხდა *Neisseria gonorrhoea*-ის იზოლირება და ანტიბიოტიკორეზისტენტობის შესწავლა. გამოვლინდა *Neisseria gonorrhoea*-ს რეზისტენტული შტამების მაღალი მაჩვენებელი (დაახლოებით 65%) (მულტირეზისტენტული, ფტორქილონოლები).
 - ▶ პირველად საქართველოში დადგინდა ბართონელას ადამიანისთვის პათოგენური სახეობის (*B. quintana*, *B. elizabethae*, *B. grahamii*) არსებობა AIDS პაციენტებში.
 - ▶ დადგინდა ცირკულირებადი ენტეროვირუსების სეროტიპები, გაიზარდა ენტეროვირუსთან ასოცირებული დაავადებების ეპიდაფეთქების დროული იდენტიფიკაციის პოტენციალი.

- ▶ გაძლიერდა ენტეროვირუსების და პოლიოვირუსების ზედამხედველობა კლინიკებში და ლაბორატორიული კვლევის მოცულობა, დაინერგა კვლევის ახალი მეთოდები, კერძოდ, გენეტიკური კვლევა. მონაცემები წარდგენილ იქნა ერთიანი ჯანმრთელობის მე-5 კონგრესზე 2018 წლის 22-25 ივნისს, კანადაში.
- ▶ დაინერგა წითელა/წითურას სექვენირების მეთოდი.
- ▶ შეიქმნა PulseNet ნაციონალური ბაზა, რომელიც უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს საკვების-მიერი ინფექციების ეპიდზემიოლოგიაში და წარმოადგენს მოლეკულური ეპიდზემიოლოგიის საუკეთესო მაგალითს. PulseNet-ში იტვირთება და Bionumeric 6.6. გამოყენებით გაანალიზდება როგორც სპორადიული შემთხვევების, ასევე აფეთქებების დროს საქართველოში გამოყოფილი *Salmonella* spp., *Sigella* spp. და შიგა ტოქსინის გამომუშავებელი *E. coli* O157-ის შტამების გენეტიკური პროფილები. მოლეკულური მეთოდების გამოყენება გვაძლევს საკვებისმიერი ინფექციების პროგნოზირების, კონტროლისა და აფეთქებებზე ეფექტური რეაგირების საშუალებას.
- ▶ ვექტორების კვლევისათვის დაინერგა გენეტიკური ბარკოდირების მეთოდი. ჩატარდა სამუშაოები *Phlebotomus*-ებისა და *Culex*-ის გვარის კოლოების გენეტიკური ბარკოდირებისათვის. ამ მეთოდით შესწავლამ აჩვენა ფლებოტომუსების (*Phlebotomus*) სახეობების გავრცელება და პირველად საქართველოში გამოავლინა ახალი სახეობები – *Phlebotomus galileus* and sp. და sp. nr. *Balkanicus*, რომლებიც დღემდე ცნობილი არ ყოფილა. სურათზე წარმოდგენილია ჩვენს ქვეყანაში გავრცელებული ფლებოტომუსების ფილოგენეტიკური ხე. საქართველოში პირველად ჩატარდა *Culex*-ის გვარის კოლოების სახეობების (*Culex pipiens*, *Culex pipiens* spp., *Aedes vexans*) გენეტიკური შესწავლა. მონაცემები აიტვირთა BOLD სისტემაში <http://boldsystems.org>.
- ▶ აშშ დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრების (CDC) მხარდაჭერით დაინერგა ახალი მეთოდი – GHOST (Global Hepatitis Outbreak and Surveillance Technology) ტექნოლოგია, რომელიც საშუალებას იძლევა, ჰეპატიტების აფეთქებებზე დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ განხორციელდეს ეფექტური კონტროლი, დადგინდეს პათოგენის გენოტიპები, იდენტიფიცირებულ იქნას ინფექციის გადაცემის მიმართულებები და ე.წ. აქტიური გამავრცელებლები.

- აშშ-ს საფრთხის შემცირების სააგენტოს მხარდაჭერით 2016-2017 წლებში შეიქმნა და დაინერგა ლაბორატორიული მართვის ელექტრონული საინფორმაციო სისტემა (LIMS), სადაც აღირიცხება ლაბორატორიის მიერ განეული საქმიანობა სრულად. აღნიშნული სისტემა გამოიყენება დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ლუგარის და რეგიონულ ლაბორატორიებში. სისტემის იმპლემენტაციამ გააუმჯობესა ლაბორატორიაში ინფორმაციის აღრიცხვის, სხვადასხვა სისტემებთან ინფორმაციის მიმოცვლის, პროცესების მიდევნების და რეპორტირების საკითხი.

ORDER

Diptera
[516 individuals] [6 species]

FAMILY

Cecidomyiidae
[1 individuals] [0 species]

Chironomidae
[2 individuals] [0 species]

Psychodidae
[516 individuals] [6 species]

SPECIES

Phlebotomus balcanius
[1 individuals]

Phlebotomus galilaes
[2 individuals]

Phlebotomus halepensis
[63 individuals]

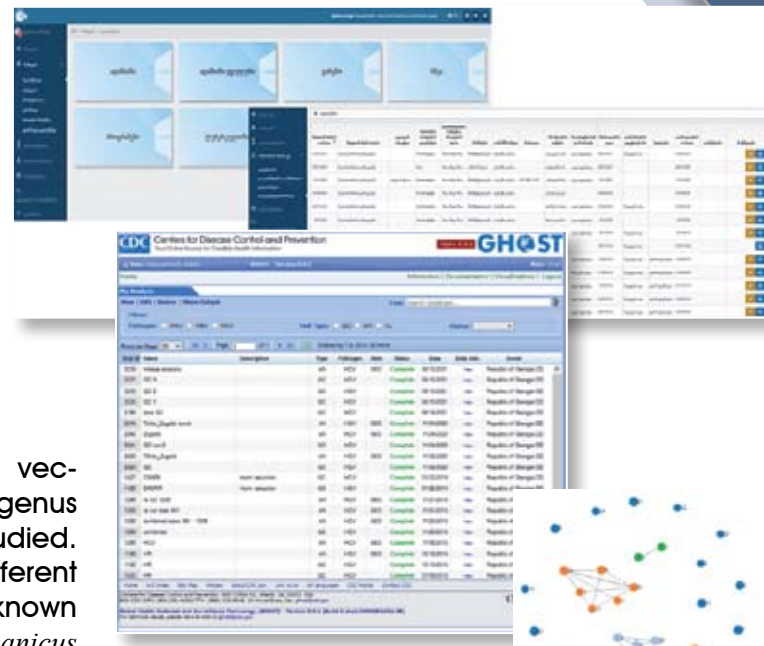
Phlebotomus kandelakii
[282 individuals]

Phlebotomus sergenti
[87 individuals]

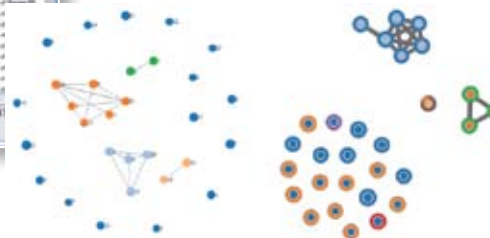
Phlebotomus tobbi
[5 individuals]

- » With the support of the US CDC, the National External Quality Assurance Program for diagnosis of hepatitis C was established for the first time in Georgia, within the framework of the C Hepatitis Elimination State Program. As the National Public Health Reference Lab (NPHRL), Lugal Center gives the possibility to every lab participating in the state program, to take part in the Hepatitis C National EQA program free of charge, which represents a successful tool for implementation of the National Hepatitis C Elimination Strategy, facilitating the promotion of quality assurance, supporting the process of continuous improvement of laboratories capacity, and contributing to strengthening the public health activities at the national and international level.
- » The new methodology for the hepatitis C conformational diagnostic, using HCV core Ag testing was evaluated and implemented in the frames of the Hepatitis C Elimination Program.
- » In order to identify spread of pneumococcus serotypes in the country, a pilot research has been carried out under US CDC support, to strengthen the bacterial investigation and serotyping of *Streptococcus pneumonia* cases.
- » For the first time AMR data from Georgia has been collected and processed which was shared and published in CAESAR Annual Report.
- » First time in Georgia has been isolated *Cl. difficile* from clinical samples, which was confirmed by molecular methods on the presence of toxins.
- » First time in Georgia has been implemented carbapenemase phenotypic screening method for gram-negative isolates.
- » First time in Georgia has been isolated *Neisseria gonorrhoea* and studied on AMR; has been detected high percentages (about 65%) of resistance isolates (multi-drug-resistant, Fluoroquinolones).
- » First time in Georgia has been identified co-infection of Bartonella human pathogens (*B. quintana*, *B. elizabethae*, *B. grahamii*) among AIDS patients.
- » Serotypes of circulating enteroviruses were identified, the potential for timely identification of enterovirus-associated outbreaks was increased.
- » Surveillance of enteroviruses and polioviruses in clinics was expanded and the laboratory research capacities have been strengthened; new research methods have been introduced, in particular, the genetic research. The results were presented as the poster-presentation: "First Study of Enterovirus Typing by Partial Sequencing of VP1 Gene in Georgia" at the 5th International One Health Congress on 22-25 June 2018 in Saskatoon, Canada.

- » Sequencing of measles/rubella was introduced.
- » PulseNet national database was created, which represents the molecular surveillance for food-borne diseases and plays an important role in the epidemiological surveillance of foodborne infections in Georgia. Genetic profiles of *Salmonella* spp., *Sigella* spp. and *E. coli* O157 strains isolated in Georgia from sporadic cases as well as from outbreaks are uploaded into PulseNet and analyzed using Bionumeric 6.6. The information obtained from the PulseNet molecular database has become an important tool for predicting, monitoring and effectively responding to foodborne diseases in Georgia.

- » The methodology of genetic barcoding of the vectors was implemented in 2017. Mosquitoes of genus *Culex* and sandflies of genus *Phlebotomus* were studied. A study by this method showed the prevalence of different *Phlebotomus* species in the country and revealed unknown before species *Phlebotomus galileaus* and *sp. nr. Balcanicus* in Georgia. The picture shows phylogenetic tree of the sandflies spread in Georgia. First time in Georgia *Culex* mosquitoes were genetically studied (*Culex pipiens*, *Culex pipiens* spp., *Aedes vexans*). The data were uploaded to BOLD system <http://boldsystems.org/>

ს პეპტიტი ვირუსის გადაცემით შექმნილი კლასტერები
ინფიცირებულ HOST ტექნოლოგიის გამოყენებით

- » By US CDC support the new method – Global Hepatitis Outbreak and Surveillance Technology (GHOST) was implemented at NCDC \Lugar Center, which allows effective control and monitoring of hepatitis outbreaks by the NCDC; gives the possibility to identify the source of transmission and pathogen genotypes.
- » Under the USA Defense Threat Reduction Agency (DTRA) support, Laboratory Information Management System (LIMS) was developed and implemented, where all laboratory activities are fully recorded. The above system is used in the Lugar Center and regional laboratories of the National Center for Disease Control and Public Health. The implementation of the system has improved registration of information in the laboratory, exchanging of information with different systems, tracking of laboratory procedures and reporting.

აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის რეგიონში აივ ექსპოზიციის წინა არვ მკურნალობის პრევენციული პროგრამის (PrEP) პილოტირება

120

გლობალური ფონდი ყოველთვის ავანგარდშია ინოვაციური პროგრამების მხარდაჭერის მხრივ. ჯანმოს რეკომენდაციების შესაბამისად, გლობალური ფონდის შიდა პროგრამის ფარგლებში 2017 წლის აგვისტოდან საქართველოში, აღმოსავლეთ ევროპის რეგიონის პირველ ქვეყანაში დაწყებული იქნა აივ ინფექციის მედიკამენტოზური პროფილაქტიკური მკურნალობის PrEP-ის პილოტური პროგრამა მსმ და ტრანსგენდერი პირებისთვის ქ. თბილისში. პროგრამის ფარგლებში მსმ და ტრანსგენდერთა თემის მაღალი რისკის მქონე წარმომადგენლები ჩაერთვნენ PrEP-ის პროგრამაში, რაც გულისხმობს არვ მედიკამენტის (ტრუადა) ყოველდღიურ რეჟიმში მიღებას აივ ინფექციის პროფილაქტიკის მიზნით, რაც ხელს შეუწყობს აღნიშნულ ჯგუფში მზარდ აივ ეპიდემიის შეჩერებას.

პილოტური პროგრამის ფარგლებში წლის ბოლომდე 106 მსმ-ი ჩაერთო პრევენციული მკურნალობის პროგრამაში. წარმატებული პილოტის შემდგომ მოხდა პროგრამაში მსმ თემის წარმომადგენლების აქტიური ჩართვა და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაფართოება.

The Global Fund is always at the forefront in terms of supporting innovative programs. In accordance with the WHO recommendations, within the framework of the Global Fund HIV program, in August 2017 in Georgia, in the first country in the Eastern European region, the pilot program of pre HIV exposure prophylactic ARV treatment -PrEP was launched for MSM and transgender people in Tbilisi. Within the program, high-risk MSM and transgender people were enrolled in the PrEP program, which implies daily taking ARV medication (Truvada) to prevent HIV infection, which will support controlling of the growing HIV epidemic in these groups.

By the end of the year, 106 MSM were enrolled in the preventive treatment as part of the pilot program. Following the successful pilot, MSM and TG communities were actively involved in the program and geographic access was expanded.

PILOTING
OF THE PREP IN
GEORGIA, FIRST
COUNTRY IN THE
EASTERN EUROPE
AND CENTRAL ASIA

აივ ინფექცია/ შიდსის პრევენციული სერვისების ელექტრონული სისტემა

აივ ინფექცია/შიდსის პრევენციული სერვისების ელექტრონული სისტემა 2017 წელს შიდსთან, ტუბერკულოზსა და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით შემუშავდა. სისტემის კომპლექსურობის გათვალისწინებით 2018 წელს მოხდა მისი პილოტირება, ხოლო სრულად ფუნქციონირება დაიწყო 2019 წელს. აღნიშნული პერიოდის განმავლობაში გლობალური ფონდის გრანტის განმხორციელებელი ორგანიზაციები ეტაპობრივად ერთვებოდნენ სისტემაში.

ამჟამად ყველა მსხვილი განმხორციელებელი ჩართულია სისტემაში. მომხმარებლების მართვა ხორციელდება შესაბამისი ელექტრონული მოდულის მეშვეობით, რომელიც ამარტივებს დარეგისტრირებული მომხმარებლების, ტიპების, ნებართვებისა და წვდომის დონეების მართვას.

აივ ინფექცია შიდსის პრევენციული სერვისების ელექტრონული სისტემის ფუნქციონირება ეფუძნება მასში არსებულ სხვადასხვა მოდულს, რომლებიც შესაბამისობაშია მიზნობრივ პრევენციულ პროგრამებთან – ტესტირება და კონსულტირება, ზიანის შემცირება, მაღალი რისკის მქონე პოპულაციებისთვის განკუთვნილი პროგრამები, პრეექსპოზიციური პროფილაქტიკა და ა.შ. სისტემა მოიცავს ბენეფიციარის ბარათს, სადაც მოცემულია სტანდარტული მონაცემები – უნიკალური იდენტიფიკატორი, დემოგრაფიული მონაცემები, სარისკო ქცევა, პროგრამული კომპონენტებით სარგებლობის ისტორია, ა.შ.

HIV/AIDS Preventive Services Registration System was developed in 2017 with financial support of The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria. Due to complexity and multiplex logic, the system underwent pilot testing through 2018 and became fully operational in early 2019. Grant implementing organizations were gradually engaged in the workflow throughout the year.

Currently, all major implementers are included in the workflow of the system. The system employs a user management system that streamlines the management of registered users, types, permissions and access levels.

HIV Preventive services registration system employs modules and components per HIV programme implementation area – such as testing and counselling, harm reduction, PrEP, targeted projects and interventions. The beneficiary profile includes systemwide generic fields and contains service recipient information, such as unique ID, sex, age, target population, service utilization summary etc.

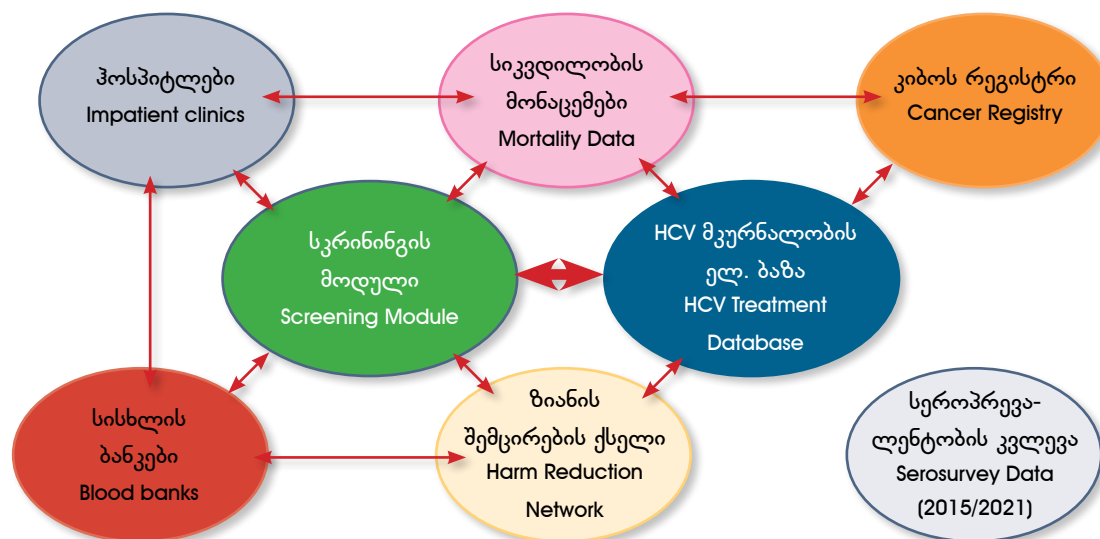
HIV/AIDS
PREVENTIVE
SERVICES
REGISTRATION
SYSTEM

C ჰეპატიტის სკრინინგის მოდული

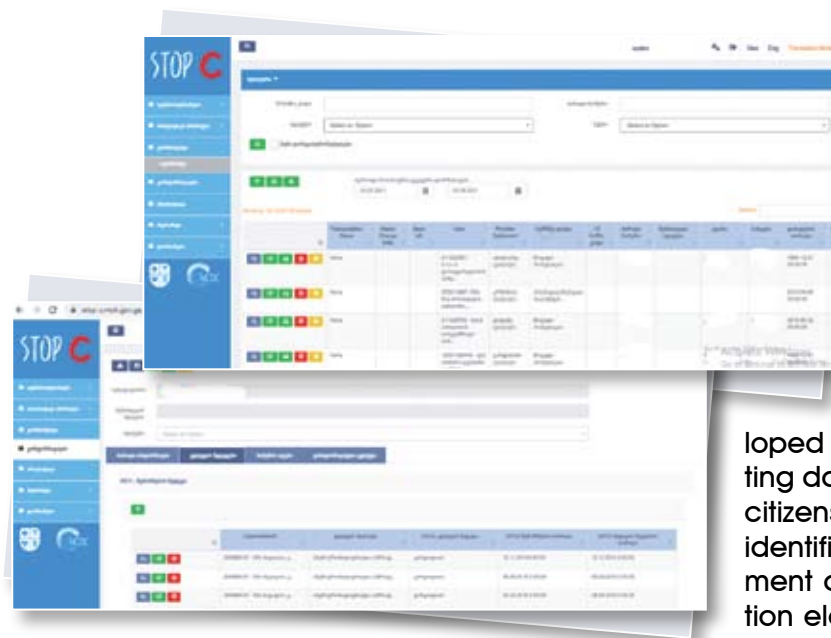
C ჰეპატიტის ანალიტიკური სისტემა

C ჰეპატიტზე კვლევის მონაცემების რეგისტრაციისთვის 2017 წელს შეიქმნა C ჰეპატიტის სკრინინგის ელექტრონული მოდული, რომელიც თავს უყრის ინფორმაციას ქვეყნის მასშტაბით ჩატარებული HCV სკრინინგისა და კონფირმაციული კვლევის შესახებ. მოდული დაკავშირებულია მოქალაქეთა რეესტრთან, რაც იძლევა იდენტიფიკატორად მოქალაქის პირადი ნომრის გამოყენებისა და კავშირის დამყარების საშუალებას ისეთ ბაზებთან, როგორებიცაა HCV მკურნალობის ელექტრონული ბაზა, სისხლის დონორთა ელექტრონული მოდული, ჰოსპიტალიზაციის ელექტრონული მოდული, დაბადების რეგისტრი და სხვა. სისტემა გვაძლევს საშუალებას დაიდენტიფიცირდეს საქართველოში მცხოვრები C ჰეპატიტით ინფიცირებული ადამიანები, მათი მკურნალობაში შემდგომი ჩართვის მიზნით, ასევე გაკეთდეს სხვადასხვა სახის ანალიტიკური ანგარიშები.

აშშ-ს დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრებთან მჭიდრო თანამშრომლობით 2017-2018 წლებში შეიქმნა C ჰეპატიტის ანალიტიკური სისტემა, რომელიც აერთიანებს C ჰეპატიტის სკრინინგის და მკურნალობის ბაზების მონაცემებს, რომლის შედეგადაც ქვეყანას აძლევს საშუალებას გააკეთოს სხვადასხვა დასკვნები და განსაზღვროს სწორი პოლიტიკა დაავადებასთან ეფექტური ბრძოლისათვის, ზუსტად განსაზღვროს ინფიცირებული პირების რა ნაწილი ერთვება მკურნალობის პროცესში და როგორია მკურნალობის შედეგები.

HEPATITIS C
SCREENING
MODULE
ANALYTICAL
SYSTEM
OF HEPATITIS C

Hepatitis C screening electronic module was developed in 2017 to collect HCV screening and confirmatory testing data throughout the country. Module is connected with the citizens' registry which allows to use national ID number as an identifier and merge data with databases such as HCV treatment database, blood donors' electronic module, hospitalization electronic module, birth registry, etc. The system allows us to identify people infected with Hepatitis C living in Georgia, for further involvement in the treatment, as well as to prepare various analytical reports.

Working closely with the US Centers for Disease Control and Prevention, the Hepatitis C Analytical System was developed in 2017-2018 to integrate Hepatitis C screening and treatment databases, allowing the country to draw different conclusions and determine the right policies to fight the disease effectively, to determine accurately what part of the infected individuals are involved in the treatment process and treatment outcomes.

HEPATITIS C
SCREENING
MODULE
ANALYTICAL
SYSTEM
OF HEPATITIS C

ადამიანის პაპილომავირუსის საწინააღმდეგო ვაქცინის დანერგვა

124

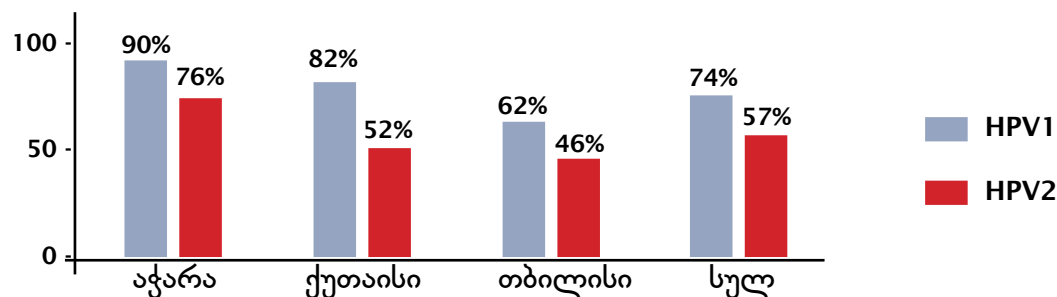
2017 წელს ვაქცინებისა და იმუნიზაციის გლობალური ალიანსის მხარდაჭერით (GAVI) თბილისში, ქუთაისსა და აჭარის რეგიონში დემონსტრაციული პროექტის ფარგლებში დაინერგა ადამიანის პაპილომავირუსის საწინააღმდეგო ვაქცინა 9 წლის გოგონების ასაკობრივ ჯგუფში.

2019 წლიდან ვაქცინა დაინერგა ქვეყნის მასშტაბით 10-11-12 წლის ასაკობრივ ჯგუფში.

In 2017, with the support of the Global Alliance for Vaccines and Immunization (GAVI), the Human Papillomavirus Vaccine was introduced in Tbilisi, Kutaisi and Adjara region within the framework of a demonstration project in the age group of 9 years old girls.

Since 2019 the HPV has been introduced nationwide in the 10-11-12 age group.

ასრებით მომხმის მაჩვენებლები დემონსტრაციული პროექტის ფარგლებში 2017-2019
VACCINE COVERAGE RATES WITHIN THE DEMONSTRATION PROJECT 2017-2019

HUMAN
PAPILLOMAVIRUS
(HPV) VACCINE

ცოდნის, დამოკიდებულებისა და პრაქტიკის შეფასება არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის თვალსაზრისით ჯანდაცვის პირველადი რგოლის დონეზე თბილისსა და კახეთში

შეფასება განხორციელდა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მხარდაჭერით. ოჯახის ექიმებთან ერთად კვლევაში ჩართულნი იყვნენ სოფლის ექიმები კახეთის რეგიონიდან. ოჯახის/სოფლის ექიმების (1) ცოდნა ავღ-ს, მათი რისკის ფაქტორების, მეტაბოლური ფაქტორების დასაშვები დონეების, დაავადების სკრინინგისა და რისკის შეფასების შესახებ საშუალოა, (2) დამოკიდებულება ავღ-ის პრევენციისა და სკრინინგის მიმართ დადებითია (3) და პრაქტიკა ავღ-ს მართვისა და მკურნალობის თვალსაზრისით რელევანტური, თუმცა არასტანდარტიზებული. კვლევის აღნიშნული შედეგები ხაზს უსვამს ოჯახის/სოფლის ექიმებს შორის ეფექტური ინტერვენციის საჭიროების აუცილებლობას, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მათი აქტიური ჩართულობა ავღ-ს პრევენციისა და მართვის ღონისძიებებში. პირველადი ჯანდაცვის დონეზე ავღ-ს პრევენციისა და მართვის გაუმჯობესების მიზნით ჯანმო რეკომენდაციას უწევს „ავღ ინტერვენციების ესენციური პაკეტის“ დანერგვას.

SET OF 9 VOLUNTARY GLOBAL TARGETS ON NCDs FOR 2025

The project "Assessment of Knowledge, Attitude and Practice of Non-communicable Disease Prevention and Control Among Health Workers of Primary Health Care Settings in Tbilisi and Kakheti" has been conducted with the support of WHO. Along with family doctors, village doctors from Kakheti region were involved in the study. Family/village doctors' (1) knowledge on NCDs, their risk factors, permissible levels of metabolic factors, disease screening, and risk evaluation is moderate, (2) attitudes towards NCDs prevention and screening is positive, (3) and practices in terms of NCDs management and treatment is relevant but not standardized. These findings highlight the needs of effective interventions among family/village doctors to ensure that they are actively involved in prevention and management of NCDs. To improve prevention and management of NCDs at primary health care settings WHO recommends implementation of the Package of Essential Non-communicable (PEN) disease interventions.

ASSESSMENT OF
KNOWLEDGE,
ATTITUDE AND
PRACTICE OF
NON-COMMUNICABLE
DISEASE PREVENTION
AND CONTROL
AMONG HEALTH
WORKERS OF PRIMARY
HEALTH CARE SETTINGS
IN TBILISI AND KAKHETI

კიბოს კონტროლის ეროვნული სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა

126

2017 წელს არაგადამდები დაავადებების პრევენციისა და კონტროლის ეროვნული სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შემდეგ, დასრულდა მუშაობა კიბოს კონტროლის ეროვნული სტრატეგიის განახლებაზე. სტრატეგია აერთიანებს კიბოს მოვლის ყველა მიმართულებას და მოიცავს შემდეგ სტრატეგიულ ამოცანებს: (1) კიბოთი ავადობის შესახებ სრულყოფილი, ზუსტი და დროული მონაცემებისადმი ხელმისაწვდომობა; (2) ცხოვრების არაჯანსაღ წესთან (თამბაქოს მოხმარება, დაბალი ფიზიკური აქტივობა, სიმსუქნე, არასწორი კვება) და სხვა ფაქტორებთან (გარემო, პროფესიული, ინფექციური) დაკავშირებული კიბოს რისკის შემცირება; (3) კიბოს სკრინინგ-პროგრამის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით ორგანიზებული სკრინინგის სტრუქტურის და ხარისხის უზრუნველყოფის სისტემების დანერგვა; (4) ონკოლოგიური დიაგნოზის მქონე ნებისმიერი მოქალაქისთვის ჯანდაცვის ყველა დონეზე ხარისხიანი მომსახურების ხელმისაწვდომობის გაზრდა; (5) ონკოლოგიურ დაავადებათა დროული დიაგნოსტიკის გზით კიბოთი სიკვდილიანობის შემცირება; (6) ონკოლოგიურ პაციენტთა მკურნალობის სწორი სქემების დანერგვის გზით გადარჩენის მაქსიმალური შესაძლებლობების და ცხოვრების ხარისხიანი ნიშნების უზრუნველყოფა; (7) მკურნალობის გვერდითი ეფექტების მართვა და ონკოლოგიურ პაციენტთა ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაცია; (8) ონკოლოგიურ პაციენტთა პალიატიური მზრუნველობით მაქსიმალური მოცვა; (9) ადამიანური რესურსების განვითარება კიბოს კონტროლისა და მართვის მიზნით; (10) პრეციზიზიზებული (ზუსტი/პერსონალიზებული) მედიცინის განვითარების ხელშეწყობა; კვლევები და მკურნალობის თანამედროვე მიდგომები ონკოლოგიაში.

In 2017 after adoption of the National Strategy for Prevention and Control of NCDs, has been completed work to update the National Cancer Control Strategy. The strategy, that combines all aspects of cancer care, includes the following strategic objectives: (1) Availability of comprehensive, accurate and timely data on cancer morbidity and mortality; (2) Primary prevention: Reducing cancer risk related to unhealthy lifestyle (tobacco use, low physical activity, obesity, unhealthy diet) and other factors (environmental, occupational, infection agents); (3) Secondary prevention: implementing organized screening structure and quality assurance in order to increase efficacy of screening program; (4) Increasing accessibility/availability of any cancer patients to quality service within all levels of healthcare; (5) decreasing cancer mortality through early detection of cancer; (6) Achieving maximum survival rates and high-quality years of life through implementation of proper treatment for cancer patients; (7) Effective management of side effects of cancer treatment and psycho-oncological rehabilitation of patients; (8) Ensuring high coverage of oncological patients with palliative care; (9) Human resources development for cancer control and management; (10) Promoting the development of precision (accurate/personalized) medicine; Studies and modern approaches to treatment in oncology.

NATIONAL
CANCER
CONTROL
STRATEGY AND
ACTION PLAN

იოდის ეროვნული კვლევა

საქართველოში იოდიზებული მარილის გამოყენების გავრცელებისა და იოდის მოხმარების სტატუსის შესასწავლად NCDC-სა და UNICEF-საქართველოს ერთობლივი პროექტის ფარგლებში ჩატარდა იოდის ეროვნული კვლევა. კვლევის შედეგებმა დაადასტურა, რომ საქართველოს აქვს მდგრადი, ეფექტური USI პროგრამა, რომელიც მოსახლეობის 90%-ზე მეტს ფარავს, ხარისხიანი იოდიზებული მარილის მიწოდებით; მიღწეულ იქნა საკვებში იოდის ოპტიმალური დონე ზოგადად მოსახლეობაში.

კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შემუშავდა რეკომენდაციები: მოსახლეობაში იოდის მოხმარების მონიტორინგი, იოდიზებული მარილის მიწოდება და ხარისხის კონტროლი უნდა გაგრძელდეს და გაძლიერდეს; ჯანმრთელობის პროფესიონალებს არ უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა, ორსულ ქალებსა და სკოლის ასაკის ბავშვებს მისცენ რეკომენდაცია იოდის დანამატის მიღებასთან დაკავშირებით, იოდის არასაკმარისი რაოდენობის მიღების მყარი საფუძვლის არსებობის გარეშე; უნდა განხორციელდეს იოდიზებული მარილის სტატუსის დამატებითი მონიტორინგი.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/3b818779-7be0-44ed-a33b-74a85e43f95e>

A national iodine survey was conducted within the framework of a joint project of NCDC and UNICEF-Georgia to study iodine nutrition status and iodized salt use in Georgia. The results of the survey confirmed that Georgia has a sustainable, effective USI program that covers more than 90% of the population by providing quality iodized salt; optimal levels of iodine in food were achieved among population.

Recommendations, based on the results of the survey, were developed: monitoring of iodized salt use among population, distribution and quality control of iodized salt should be continued and strengthened; health workers should not be given the opportunity to recommend iodine containing supplements to pregnant women and school-age children without a solid foundation for iodine deficiency; further monitoring of iodized salt status is essential.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/12d83e08-8a4b-4292-a05d-a5eb260f9eba>

თვისობრივი კვლევა ადრეული ქორწინების საკითხებზე

128

საქართველოში ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინების კომპლექსური ხასიათისა და მასთან დაკავშირებული უთანასწორო გენდერული ნორმების სიღრმისეულად შესწავლის მიზნით, 2017 წელს გაეროს მოსახლეობის ფონდმა და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა საქართველოში გაეროს ბავშვთა ფონდის წარმომადგენლობასთან ერთად და Promundo-თან პარტნიორობით, განახორციელა მასშტაბური კვლევა, რომლის მიზანია გამოავლინოს, თუ რას ეფუძნება საქართველოში ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინების და ქალთა სასქესო ორგანოების დასახიჩრება/კვეთის მიმართ არსებული დამოკიდებულებები, ნორმები და პრაქტიკა და გამოკვეთოს ის რისკები და შესაძლებლობები, რომელიც თან ახლავს ამ პრობლემის გადაჭრას. კვლევის ფარგლებში ყურადღება იმ მსგავსებებსა და განსხვავებებსაც მიექცა, რომელიც რეგიონებს, სოფელსა და ქალაქს, ეთნიკურ ჯგუფებს, ასევე სხვადასხვა ენობრივ და რელიგიურ ჯგუფს შორის არსებობს.

თვისებრივი მონაცემები შეგროვდა საქართველოს 10 რეგიონის ქალაქებსა და სოფლებში და ქვეყნის დედაქალაქში. კვლევის საბოლოო ნიმუშში შევიდა 342 მონაწილე, ჩატარდა 99 ჩალრმავებული ინტერვიუ, 35 დისკუსია ფოკუსჯგუფში და 12 ინტერვიუ მთავარი სამიზნე ჯგუფის წარმომადგენლებთან. კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინება გავრცელებული მოვლენაა მთელი ქვეყნის მასშტაბით, დედაქალაქის ჩათვლით. მონაწილეებისა და მთავარი სამიზნე ჯგუფის წარმომადგენლების ნაწილი მიიჩნევდა, რომ ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინება უმცირესობების ჯგუფებში გვხვდება, თუმცა კვლევის შედეგებმა დაადასტურა, რომ ეს შეხედულება მიკერძოებულია და შეიძლება იმით აიხსნას, რომ ზოგიერთ ეთნიკურ ჯგუფში ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინების ასაკად 13, 14 და 15 წლები სახელდება, განსხვავებით ძირითადი მოსახლეობისგან, სადაც ადრეული ქორწინების ასაკი 16 და 17 წლებია.

QUALITATIVE
RESEARCH
ON EARLY
MARRIAGE

In 2017, the UN Population Fund and the National Center for Disease Control and Public Health, in partnership with the United Nations Children's Fund and Promundo, conducted a large-scale study to provide a comprehensive research on the complex nature of early/childhood marriage and related gender inequality. The research aims to identify the existing attitudes, norms and practices towards early/child marriage and female genital mutilation/cutting in Georgia and to determine risks and opportunities associated with solving this problem. The study also focused on similarities and differences that exist among regions, villages and cities, ethnic as well as different linguistic and religious groups.

Qualitative data were collected in cities and villages of ten regions of Georgia and in the capital of the country. The final sample of the study included 342 participants, 99 in-depth interviews were conducted, discussions took place in 35 focus groups, and 12 interviews were done with representatives of the main target group. The research has shown that early/childhood marriage is common across the country, including its capital. Part of the participants and the main target group believed that early/ childhood marriage is common in minority groups, however, research results confirmed that this view is somehow biased and can be explained by the fact that in some ethnic groups 13, 14 and 15 years is considered early/childhood marriage age, unlike the major population, who recognizes 16 and 17 years the age of early marriage.

QUALITATIVE
RESEARCH
ON EARLY
MARRIAGE

ევროკავშირის დაძმობილების პროექტის „გარემოს და ჯანმრთელობის სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ დაწყების ოფიციალური ცერემონია

2017 წლის 16 მაისს გაიმართა ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით დაძმობილების პროექტის Twinning GE/22 „გარემოს და ჯანმრთელობის სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ დაწყებასთან დაკავშირებით კონფერენცია და ოფიციალური ცერემონია. სამუშაო გეგმის შესაბამისად პროექტი განახორციელებდა იტალიის, დიდი ბრიტანეთის და პოლონეთის კონსორციუმის მიერ.

On May 16, 2017 the conference and official launching ceremony of the EU-funded Twinning Project GE/22 "Institutional Strengthening of Environmental Health System in Georgia" was held. According to the working plan, the project was implemented by a consortium of Italy, Great Britain and Poland.

OFFICIAL
LAUNCHING
CEREMONY
OF THE EU
TWINNING PROJECT
"INSTITUTIONAL
STRENGTHENING OF
ENVIRONMENTAL HEALTH
SYSTEM IN GEORGIA"

გარემოსა და ჯანმრთელობის მე-6 მინისტრიალი

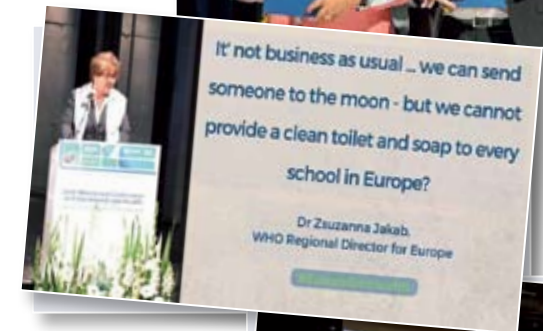
2017 წლის 13-15 ივნისს ჩეხეთის რესპუბლიკაში, ქ. ოსტრავაში გაიმართა გარემოსა და ჯანმრთელობის მე-6 მინისტრიალი.

კონფერენციაზე, დევიზით „უკეთესი ჯანმრთელობა, უკეთესი გარემო, მდგრადი არჩევანი“, მიღებულ იქნა 18-პუნქტიანი დეკლარაცია და სამოქმედო გეგმა ჯანმრთელობის სახელმწიფოებისათვის. მინისტრიალში აქტიური მონაწილეობა მიიღო საქართველოს მხარემ, რითაც გამოხატა მზადყოფნა ოსტრავის დეკლარაციის ვალდებულების შესრულებისათვის. (გარემოსა და ჯანმრთელობის მე-6 მინისტრიალის კონფერენციის დეკლარაცია <http://www.ncdc.ge/Handlers/GetFile.ashx?ID=e3cb931d-fbd2-4448-b0d9-05789643f65d>.) ცენტრის გენერალური დირექტორი პროფ. ამირან გამყრელიძე სიტყვით გამოვიდა პლენარულ სესიაზე „გარემო და ჯანმრთელობა ევროპის რეგიონში – არსებული ვითარება და პერსპექტივები“.

On June 13-15, 2017 the 6th Ministerial of Environment and Health was held in Ostrava, Czech Republic.

The conference, under the slogan “Better Health, Better Environment, Sustainable Choice”, adopted an 18-point declaration and action plan for WHO member states. The Georgian side took an active part in the Ministerial, thus expressing its readiness to fulfill the obligation of the Ostrava Declaration. (Declaration of the Conference of the 6th Ministerial on Environment and Health <http://www.ncdc.ge/Handlers/GetFile.ashx?ID=e3cb931d-fbd2-4448-b0d9-05789643f65d>.) Prof. Amiran Gamkrelidze, NCDC Director General, delivered a speech at the plenary session “Environment and Health in the European Region – Current Situation and Prospects”.

THE 6TH
MINISTERIAL
OF ENVIRONMENT
AND HEALTH

ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრის დემო ვერსია

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გარემოს და ჯანმრთელობის ოფისის (ქ. ბონი, გერმანია) და გერმანიის გარემოს ფედერალური სააგენტოს (UBA) მხარდაჭერით დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა განახორციელა პროექტი „საკანონმდებლო და სამოქმედო ჩარჩოს შემუშავება საშიშ ქიმიურ ნივთიერებებზე ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების მიზნით საქართველოში“. პროექტის ფარგლებში შემუშავდა შემდეგი:

- ▶ საშიში ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრის დემო ვერსია;
- ▶ გამოცდა პროექტის ანგარიში, რომელიც განთავსებულია ცენტრის ვებგვერდზე:
ქართული ვერსია: „ქიმიურ ნივთიერებათა ეროვნული რეგისტრის ეტაპობრივი შექმნა“
<http://www.ncdc.ge/ka-GE/Publications/Research>;
- ▶ ინგლისური ვერსია: „Step-by-step implementation of a National Registry of Chemicals in Georgia“
<http://www.ncdc.ge/en-US/Publications/Researches> ;
- ▶ „ქიმიური უსაფრთხოების ტერმინების განმარტებითი ლექსიკონი“
<http://www.ncdc.ge/ka-GE/Publications/Research>.

With the support of the WHO European Centre for Environment and Health (ECEH), (Bonn, Germany) and the German Federal Environment Agency (UBA), the National Center for Disease Control and Public Health implemented the project “Development of legislative and operational framework for collection and sharing of information on hazardous chemicals in Georgia.” The following was developed in scope of the project:

- ▶ Demo version of the registry of hazardous chemicals;
- ▶ The project report has been published, which is available at the NCDC website:
Georgian version: “Step-by-step implementation of the National Registry of Chemicals”. <http://www.ncdc.ge/ka-GE/Publications/Research>;
- ▶ English version: „Step-by-step implementation of a National Registry of Chemicals in Georgia“ <http://www.ncdc.ge/en-US/Publications/Researches> ;
- ▶ “Glossary of Chemical Safety Terms”
<http://www.ncdc.ge/ka-GE/Publications/Research>.

„საქართველოს ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და კეთილდღეობის პროფილი“

„საქართველოს ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და კეთილდღეობის მოკლე მიმოხილვა“

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ შემოთავაზებული ახალი სერიისათვის მომზადდა პუბლიკაციები „საქართველოს ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და კეთილდღეობის პროფილი“ და „საქართველოს ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და კეთილდღეობის მოკლე მიმოხილვა“, რომელიც გამოიცა ჯანმოს ევროპის რეგიონული ოფისის მიერ. საქართველო იყო ერთ-ერთი პირველი ქვეყანა ევროპის რეგიონში, რომელმაც ეს პუბლიკაციები მოამზადა.

133

“GEORGIA
PROFILE
ON HEALTH
AND WELL-BEING”
“GEORGIA HIGHLIGHTS
ON HEALTH
AND WELL-BEING”

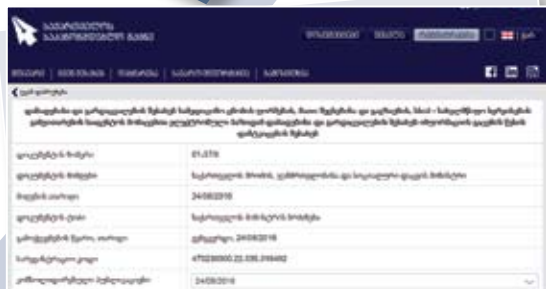
“Georgia Profile on Health and Well-being” and “Georgia Highlights on Health and Well-being” were prepared for the World Health organization’s new series and published by the WHO Regional office for Europe. Georgia was one of the first countries in the European Region, which prepared such publications

<https://www.euro.who.int/en/countries/georgia/publications/georgia.-highlights-on-health-and-well-being-2017>

<https://www.euro.who.int/en/countries/georgia/publications/georgia.-profile-on-health-and-well-being-2017>

დაბადება/გარდაცვალების აღრიცხვის სისტემა

134

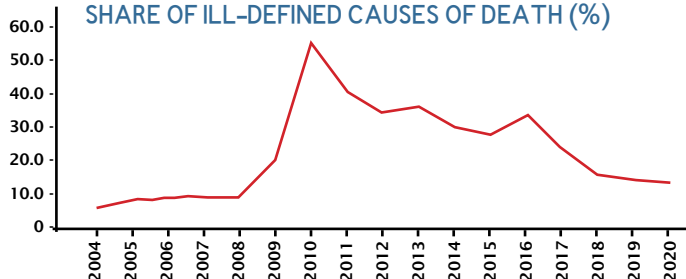
ამჟამად განვითარების სააგენტოს ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერით, ჯანმრთელობის დაცვის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის დანერგვის ფარგლებში დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრთან თანამშრომლობით 2015 წელს შეიქმნა დაბადება/გარდაცვალების ელექტრონული სისტემა, რომელიც 2017 წლიდან ამოქმედდა მთელი ქვეყნის მასშტაბით. აღნიშნული სისტემის აღმინისტრირება ხორციელდება დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ. სისტემაში სამედიცინო პერსონალის მიერ რეგისტრირდება/აღირისხება ქვეყნაში დაბადების და გარდაცვალების შემთხვევები, რომელიც წარმოადგენს საფუძველს იუსტიციის სამინისტროსათვის, მოახდინოს დაბადების და გარდაცვალების სერტიფიკატების გაცემა. აღნიშნულ სისტემაზე დაყრდნობით განხორციელდა მონაცემთა

ხარისხის გაუმჯობესებაზე მიმართული ქმედებების რიგი ღონისძიებები, გაგრძელდა ვერბალური აუტოფსიის გამოყენებით სიკვდილის მიზეზების კოდირების სისწორეზე მიმართული ადამიანური პოტენციალის შექმნის პროცესი. ვერბალური აუტოფსიის განხორციელებასა და სამედიცინო ჩანაწერების განხილვაში ჩართულია საზოგადოებრივი ჯანდაცვის 63 ცენტრი, მათ თანამშრომლებს ჩაუტარდათ ტრენინგები ვერბალური აუტოფსიის მეთოდის გამოყენების თაობაზე. სიკვდილიანობის მონაცემთა ხარისხის გაუმჯობესების შედეგად, სიკვდილის არაიდენტიფიცირებული მიზეზების წილი საგრძნობლად შემცირდა და 13-14%-იან დიაპაზონში მერყეობს (2010 წ. – 54,6%). აღნიშნულ სისტემაში გენერირებულ მონაცემებზე დაყრდნობით საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური აქვეყნებს ქვეყნის ოფიციალურ დემოგრაფიულ სტატისტიკას.

In 2015 under the financial and technical support of the United States Agency for International Development, within the framework of the construction of a unified health information system the Birth/death registration system was developed in collaboration with the National Center for Disease Control and Public Health that since 2017 became fully operational throughout the country. Birth/death registration system is being administered by the NCDC. Birth and death cases are registered in the system by medical personnel,

which is the basis for the Ministry of Justice to issue birth and death certificates. Based on the above system a series of actions were implemented aiming to improve the quality of data, including verbal autopsy to detect causes of death. Employees of the 63 public health centers were trained on verbal autopsy methodology and are currently participating in conducting verbal autopsy and reviewing medical records. As a result of improving the quality of the mortality data, the share of unidentified causes of death has decreased significantly and ranges from 13-14% (2010 – 54.6%). Based on the data generated in this system, the National Statistics Office of Georgia publishes official demographic statistics of the country.

სიკვდილის არაიდენტიფიცირებული მიზეზების წილი
SHARE OF ILL-DEFINED CAUSES OF DEATH (%)

BIRTH/DEATH
REGISTRATION
SYSTEM

“საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუნიციპალური სამსახურების ფუნქციონირების შესახებ” საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის ეროვნული რეკომენდაციის (გაიდლაინის) დამტკიცება

საქართველოს მუნიციპალიტეტებში „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსით“ განსაზღვრული სა-
კუთარი და დელეგირებული უფლებამოსილებების ფარგლებში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის
ლონისძიებათა განხორციელებისათვის შეიქმნა მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის სამსა-
ხურები, რომელთა მეთოდურ ხელმძღვანელობას ახორციელებს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან
დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო. სამინისტროს სახელმწიფო კონტროლს
დაქვემდებარებული სსიპ „ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთე-
ლობის ეროვნული ცენტრის“, როგორც საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითადი
გამტარებლის მიერ შემუშავებული იქნა რეკომენდაციები მუნიციპალური სამსახურებისთვის, რომელშიც განისაზღვრა
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მუნიციპალური სამსახურების დელეგირებულ უფლებამოსილებათა ხარისხიანად და
პროფესიონალურად განსახორციელებლად საჭირო საშტატო ერთეულების რაოდენობა და პროფილური განაწილება,
ასევე, რეკომენდაციები საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუნიციპალური პროგრამების შესადგენად. აღნიშნული დოკუ-
მენტი დამტკიცდა მინისტრის 2017 წლის 20 ივლისის №01-163/ო ბრძანებით.

For implementation of public health activities municipal public health services have been established in the municipalities of Georgia within the framework of their own and delegated powers defined by the “Local Self-Governance Code”. The methodical guidance of municipal public health services is provided by the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia. Recommendations for municipal services were developed by the LEPL L. Sakvarelidze National Center for Disease Control and Public Health, as the main implementer of state policy in the field of public health, which is under the state control of the Ministry. Recommendations defined the required number of staff units and profile distribution for the qualitative and professional implementation of the delegated powers of the municipal public health services, as well as recommendations for elaboration of municipal public health programs. The mentioned document was approved by the Minister’s order №01-163 /o of July 20, 2017.

APPROVAL
OF THE PUBLIC
HEALTH NATIONAL
RECOMMENDATION
(GUIDELINE) ON
“FUNCTIONING OF
MUNICIPAL PUBLIC
HEALTH SERVICES”

რიჩარდ ლუგარის სახელობის ს/ჯ კვლევითი ცენტრი

136

ჩატარდა კვლევები საქართველოში გამოყოფილი *Klebsiella pneumoniae*-ის შტამების KPC, VIM, IMP, NDM და OXA კარბაპენემაზების შემცველობასა და ნოზოკომიური კარბაპენემ-რეზისტენტული *K. pneumoniae*-თი ავადობის რისკ-ფაქტორების გამოსავლენად. კვლევებმა გვიჩვენა, რომ გამოყოფილი შტამების 43.5% იყო კარბაპენემ-რეზისტენტული, ხოლო ნოზოკომიური კარბაპენემ-რეზისტენტული *K. pneumoniae*-თი ავადობის ძირითადი რისკ-ფაქტორები იყო: ფილტვების ხელოვნური ვენტილაცია (OR 30.4, 95% CI 3.504-263.752, $p = 0.0003$), ნაზგასტრალური ზონდი (OR 17.0, 95% CI 3.202-90.257, $p = 0.0002$), ცენტრალური ვენური კათეტერი (OR 10.06, 95% CI 1.152-87.849, $p = 0.028$) და ანტიბიოტიკების მიღება (OR 10.059, 95% CI 1.152-87.849, $p = 0.028$).

Studies were carried out to determine the content of carbapenemases KPC, VIM, IMP, NDM, and OXA in *Klebsiella pneumoniae* strains, isolated in Georgia and to identify risk factors for the development of nosocomial infections caused by carbapenem-resistant *K. pneumoniae*.

Studies have shown that 43.5% of the isolated strains were carbapenem-resistant; and the risk factors for the development of nosocomial carbapenem-resistant *K. pneumoniae* were: Artificial ventilation (OR 30.4, 95% CI 3.504-263.752, $p = 0.0003$), nasogastric tube (OR 17.0, 95% CI 3.202-90.257, $p = 0.0002$), central venous catheter (OR 10.06, 95% CI 1.152-87.849, $p = 0.028$) and taking antibiotics (OR 10.059, 95% CI 1.152-87.849, $p = 0.028$).

ბავშვთა სიმსუქნის პრევალენტობის კვლევა

ბავშვთა სიმსუქნე გლობალური ჯანმრთელობის მნიშვნელოვანი პრობლემაა, რომელმაც შეიძლება შეაფერხოს მდგრადი განვითარების მიზნების (SDGs-ს) მიღწევა. სიმსუქნის პრევენცია საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მნიშვნელოვანი ინტერვენციას წარმოადგენს. არაჯანსაღი კვების რეჟიმი და არააქტიური ცხოვრების წესი ბავშვების ჭარბი წონის მნიშვნელოვანი მიზეზებია. სიმსუქნე ბავშვთა ასაკში უკავშირდება დაუყოვნებლივი და გრძელვადიანი კარდიოვასკულარული, მეტაბოლური და ჯანმრთელობის სხვა უარყოფითი შედეგების განვითარებას.

2017 წელს საქართველოში პირველად ჩატარდა ბავშვთა სიმსუქნის პრევალენტობის კვლევა. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 7 წლის 3375-მა მოსწავლემ. ჭარბი წონის პრევალენტობა 24.1%-ია (გოგონები – 22.1%, ბიჭები – 26.1%); სიმსუქნის პრევალენტობა კი 8.8% (გოგონები – 7.2%, ბიჭები – 10.2%).

2019 წელს კვლევა განმეორებით ჩატარდა და მონაწილეობა მიიღო 3557-მა მოსწავლემ. კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ სიმსუქნის პრევალენტობა 7 წლის მზარდი ტენდენციით ხასიათდება: ბიჭებში – 14.5%, გოგონებში – 9.8%. ჭარბწონიანობის გავრცელებას აქვს კლებადი ტენდენცია, თუმცა მაჩვენებლები მაინც მაღალია როგორც ბიჭებში (19.9%), ასევე გოგონებში (19.4%).

<https://ncdc.ge/#/pages/file/fba5aab1-6390-4d0d-8014-9641919ec2d7>

137

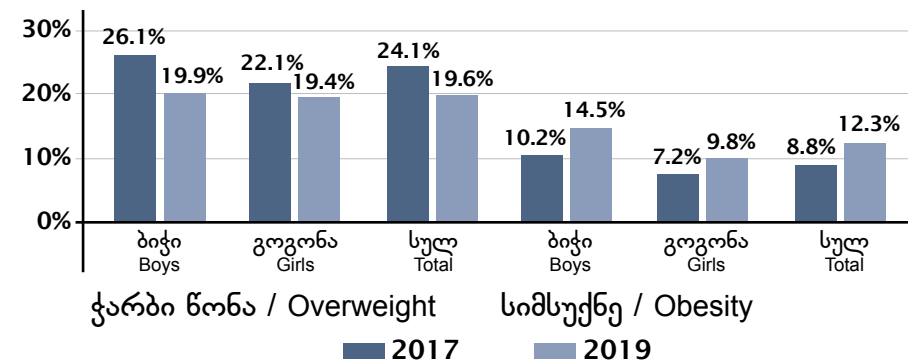
Childhood obesity is a significant global public health issue that may impede the achievement of the Sustainable Development Goals (SDGs). Obesity prevention is an important public health intervention. An unhealthy diet and sedentary lifestyle are important causes of overweight among children. Obesity in children is linked to the development of immediate and long-term cardiovascular, metabolic, and other adverse health effects.

In 2017, for the first time in Georgia, a survey on the prevalence of childhood obesity was conducted. 3375 seven year old students participated in the survey. The prevalence of overweight is 24.1% (girls – 22.1%, boys – 26.1%); the prevalence of obesity is 8.8% (girls – 7.2%, boys – 10.2%).

In 2019, the survey was conducted once again and 3557 students participated in it. The study found that the prevalence of obesity among seven year children has an increasing tendency: in boys – 14.5%, in girls – 9.8%. The prevalence of obesity has a decreasing tendency, although the rates are still high among both: boys (19.9%) and girls (19.4%).

<https://ncdc.ge/#/pages/file/e0204e48-7554-4db0-8d21-d91b389fdc3a>

ჭარბი წონა და სიმსუქნე (%), COSI 2017-2019
OVERWEIGHT AND OBESITY (%), COSI 2017-2019

CHILDHOOD
OBESITY
SURVEILLANCE
INITIATIVE

ტყვიით მოშხამვის პრევენციის საერთაშორისო კვირეული

138

ყოველწლიურად ტარდება ტყვიით მოშხამვის პრევენციის საერთაშორისო კვირეული ჯანმოსა და ტყვიის შემცველი საღებავების ელიმინაციის გლობალური ალიანსის ეგიდით. მზადდება ცნობიერების ამაღლების კამპანიის მასალები. იმართება შეხვედრები საგანმანათლებლო და-წესებულებებში, მშობლებისა და პედაგოგების აქტიური ჩართულობით. ცნობიერების ამაღლების კამპანიის მასალები ვრცელდება სოციალური ქსელებით და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში, მზადდება ტელეგადაცემები სლოგანით „აკრძალეთ ტყვიის შემცველი საღებავები“.

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციამ დააჯილდოვა ცენტრი მადლობის სიგელით ტყვიით მოშხამვის ცნობიერების ამაღლების კამპანიის წარმატებით ორგანიზებისათვის.

International Lead Poisoning Prevention Week is held annually under the auspices of the WHO and the Global Alliance for the Elimination of Lead paint. Awareness raising campaign materials are developed. Interesting meetings are held in educational institutions with the active involvement of parents and teachers. Awareness raising campaign materials are distributed through social networks, TV programs are prepared under the slogan “Ban lead-based paints”.

The World Health Organization awarded the NCDC with the Certificate of Appreciation for the successful organization of the Lead Poisoning Awareness Campaign.

INTERNATIONAL
LEAD
POISONING
PREVENTION WEEK

არტერიული ჰიპერტენზიის მასობრივი სკრინინგი „მაისი – გაზომვების თვის“ ფარგლებში

2017 წელს ჰიპერტენზიის საერთაშორისო საზოგადოების ინიციატივით ჩატარდა მსოფლიოში პირველი, ჰიპერტენზიის სკრინინგის გლობალური კამპანია „მაისის გაზომვების თვე (MMM – May Measurement Month) 2017“. საქართველო აქციაში დააგადაბათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის და საქართველოს ჰიპერტენზიის შემსწავლელი საზოგადოებისა კოორდინირებით ჩაერთო. 2017-2019 წლებში ქვეყანაში გამოკვლეულია 30 000-მდე ადამიანი (2017 წ. – 6144, 2018 წ. – 10759, 2019 წ. – 13000), გამოკვლეულ პირთა რაოდენობით ევროპის რეგიონში მეორე პოზიციაზე ვართ. 2020 წელს კამპანია არ ჩატარებულა COVID-19 ინფექციის პანდემიის გამო. მაისის გაზომვების თვის კამპანიამ დაადასტურა ჰიპერტენზიის შესახებ ინფორმირებულობის ზრდა მოსახლეობაში: 2018 წელს ასეთი ინფორმირებულობა 77.9% იყო, ხოლო 2019 წელს 85.4%-მდე გაიზარდა. ეს უკანასკნელი სავარაუდოდ ასორცირდება ასეთი ფორმატის კამპანიებთან. პოლიტიკის შემმუშავებელთათვის 2017-2019 წლების MMM შედეგები სამომავლოდ მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების საფუძველი უნდა გახდეს. 2021 წელს, კოვიდ რეგულაციების გათვალისწინებით, გამოიკითხა 5 000 ადამიანი.

In 2017, by the initiative of the International Hypertension Society, the world's first global hypertension screening campaign, May Measurement Month (MMM) 2017, was launched. Georgia joined the action in coordination with the National Center for Disease Control and Public Health and the Georgian Society for the Study of Hypertension. Up to 30,000 people were surveyed in 2017-2019 (2017 – 6144, 2018 – 10759, 2019 – 13000), and Georgia is the second country in the European region in terms of the number of people surveyed. Due to the COVID-19 pandemic, the MMM2020 has been canceled. The “May Measurement Month” campaign confirmed the increase in hypertension awareness among the population: in 2018 awareness was 77.9%, while in 2019 it increased to 85.4%. The latter is likely to be associated with campaigns of this format. MMM results for policy makers in 2017-2019 should be the basis for important decisions in the future. In 2021, 5000 people were interviewed in accordance to COVID regulations.

POPULATION-
BASED BLOOD
PRESSURE
SCREENING,
WITHIN MAY
MEASUREMENT
MONTH (MMM)

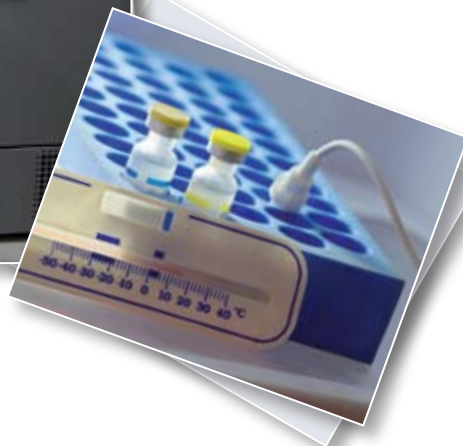
ქვეყნის მასშტაბით „ცივი ჯაჭვის“ ინვენტარის განახლება

140

ქვეყნის მასშტაბით „ცივი ჯაჭვის“ ინვენტარის განახლების მიზნით, შესყიდულ იქნა ელექტროთერმომეტრები, სავაქცინო მაცივრები, ულტრასაყინულე მაცივრები, ვაქცინის გადასატანი ყუთები, ვაქცინის სატრანსპორტო მაცივარი-მანქანა.

Electric thermometers, refrigerators for storing the vaccines, ultra-freezer refrigerators, vaccine carrier boxes, and specialized vaccine-carrier refrigerator-vehicles were purchased to update the Cold Chain inventory across the country.

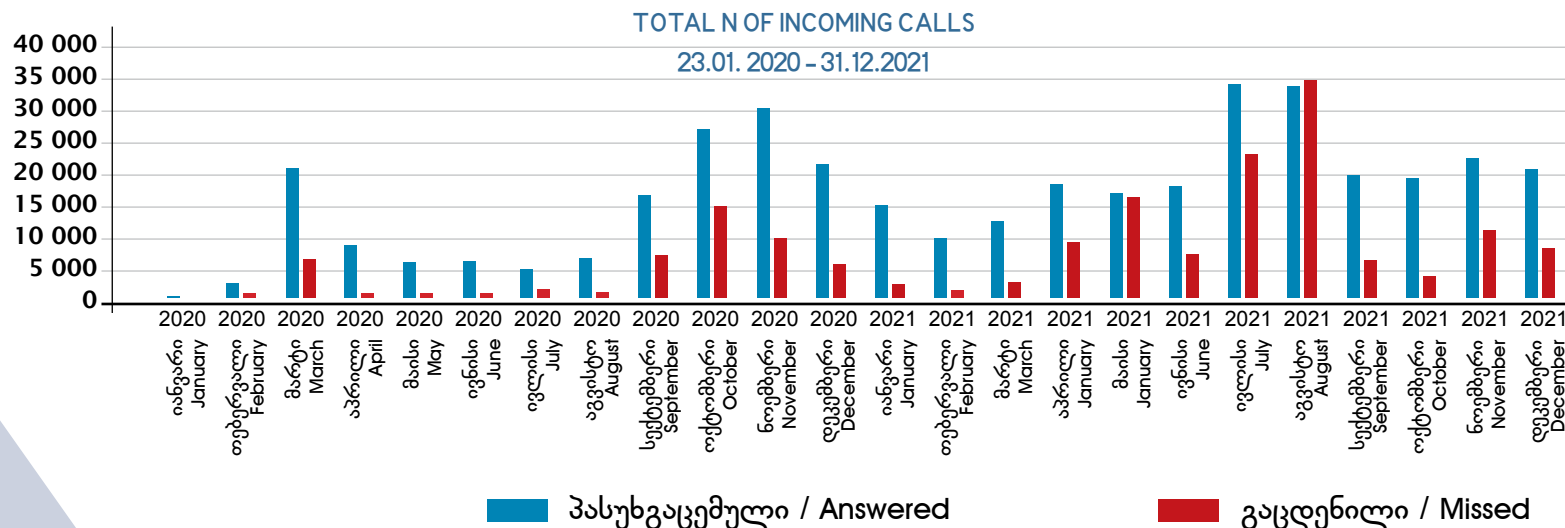
UPDATE
THE "COLD
CHAIN"
INVENTORY
ACROSS
THE COUNTRY

ერთიანი ციფრული ცხელი ხაზის ამოქმედება

გაერთიანდა ცენტრის ყველა მიმღები სატელეფონო ნომერი და გახდა ერთიანი ციფრული ფორმატის ცხელი ხაზი (ნომერი – 116001), საიდანაც უკვე შიდა სისტემის მეშვეობით ხორციელდება ზარების გადამისამართება (1 – თამბაქო, 2 – ჰეპატიტი C, შიდა ნომერი – შესაბამის თანამშრომელთან დასაკავშირებლად და ასევე, ძირითადი ოპერატორი) შესაბამისი მიმართულებით, გაუმჯობესდა ზარების მართვის სისტემა. COVID-19 საკითხებთან დაკავშირებით ზარების შემოსვლა დაიწყო 2020 წლის 23 იანვრიდან. 23.01.2020-დან 01.10.2021-მდე პერიოდში ცხელ ხაზზე შემოსული ზარების ჯამური რაოდენობაა 457 666: ნაპასუხები – 312 610 ზარი (68%), გაცდენილი: 145 056 ზარი (32%).

დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრის ცხელ ხაზზე შემოსული ზარების ჯამური რაოდენობა

All the telephone numbers of NCDC have been united as a unified digital hotline (number – 116001), where all calls are being forwarded through the internal system (1– tobacco, 2 – hepatitis C, extension number – to relevant employees as well as the main operator). The call management system has been improved. Receiving calls with respect to the COVID-19 issues began on January 23, 2020. The total numbers of calls received by the hotline from January 23, 2020 through October 1, 2021 was 457 666, including answered 312 610 (68%) and missed 145 056 (32%).

UNIFIED
DIGITAL HOTLINE

ცენტრის ყველა სტრუქტურული ქვედანაყოფის ახალ კამპუსში განთავსება

წარმატებულად განხორციელდა ცენტრის ახალ ადმინისტრაციულ შენობაში (ქ. თბილისი, კახეთის გზატკეცილი №99) სრულად გადასვლა და მასთან დაკავშირებული ტექნიკური და ორგანიზაციული ღონისძიებები. თბილისის მუნიციპალიტეტის მიერ ცენტრს სარგებლობაში გადაეცა ახალი ადმინისტრაციული შენობის მიმდებარედ განთავსებული დაახლოებით 70000 კვ.მ ფართის მიწის ნაკვეთი.

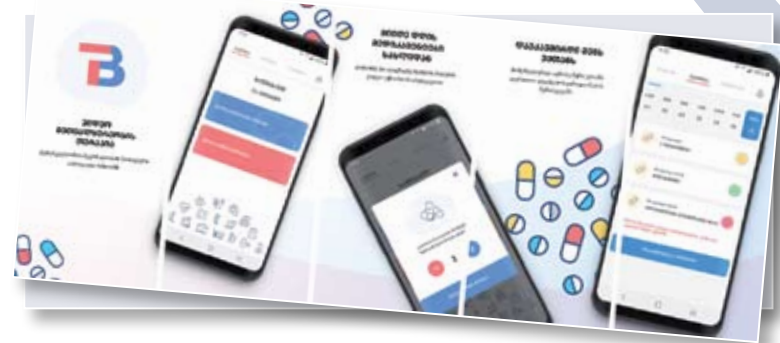

NCDC has been successfully relocated to the new administrative building (99, Kakheti Highway, Tbilisi). NCDC was handed over about 70,000 square meters of land adjacent to the new administrative building) by Tbilisi Municipality.

PLACEMENT
OF ALL
NCDC
STRUCTURAL
UNITS
IN THE NEW
CAMPUS

ვიდეო მხარდაჭერით ტუბერკულოზის მკურნალობის დანერგვა სპეციალური აპლიკაციის მეშვეობით

გლობალური ფონდის ტუბერკულოზის პროგრამის მხარდაჭერით შემუშავდა მობილური ტელეფონის აპლიკაცია ვიდეო მხარდაჭერით მკურნალობისთვის. აღნიშნული აპლიკაცია პაციენტს წამლების მისთვის მოსახერხებელ დროს მიღების და შემდეგ ვიდეოს ექთანთან გადაგზავნის საშუალებას აძლევს. 2018 წლიდან ვიდეო მხარდაჭერით მკურნალობაში ჩაერთო 1600-ზე მეტი პაციენტი. აღსანიშნავია, რომ ამ პაციენტებს შორის მკურნალობიდან დაკარგვის მაჩვენებელი ძალიან დაბალია. რიგ შემთხვევებში მკურნალობაზე დამყოლობა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა აპლიკაციის გამოყენებაზე გადასვლის შემდეგ. ტექნოლოგიის გამოყენება განსაკუთრებით გაფართოვდა COVID-19 პანდემიის დროს და შესაძლებელი გახდა მკურნალობის მეთვალყურეობა ჯანდაცვის დაწესებულებაში პაციენტის ვიზიტის გარეშე.

Mobile-based application was developed for Video Supported Therapy (VST) with support of the Global Fund Tuberculosis Program. Patients take drugs at a convenient time and send the record to VST nurse. More than 1600 patients were enrolled in VST since 2018 and loss-to-follow up rate was extremely low. Several cases were reported of markedly improved adherence after transition to VST. Use of technology especially enhanced during COVID-19 pandemic and enabled treatment observation without patient visit to a healthcare facility.

INTRO-
DUCTION OF
TUBERCULOSIS
VIDEO
SURVEILLANCE
THROUGH
A SPECIAL
APPLICATION

ცენტრის ახალი 2018-2022 წლების სტრატეგიის დამტკიცება

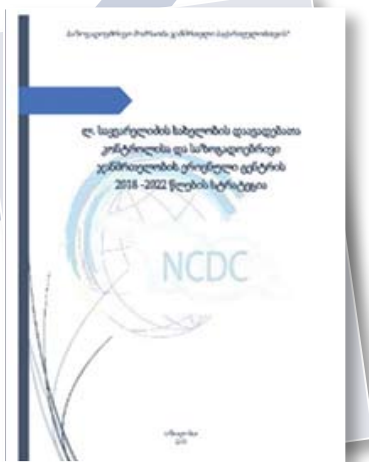
2018 წელს დამტკიცდა „ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის 2018-2022 წლების სტრატეგია“, რომელშიც, ქვეყნის განვითარების მიზნებისა და ახალი გამოწვევების საპასუხოდ, განისაზღვრა 7 ძირითადი მიმართულება, შესაბამისი მიზნებითა და ამოცანებით:

- სტრატეგიული პრიორიტეტი 1: გადამდები დაავადებებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობების და სიკვდილიანობის შემცირება;
- სტრატეგიული პრიორიტეტი 2: არაგადამდები დაავადებებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობების და ნაადრევი სიკვდილიანობის შემცირება;
- სტრატეგიული პრიორიტეტი 3: კლიმატის ცვლილებისა და გარემო ფაქტორების ზემოქმედებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობების და ნაადრევი სიკვდილიანობის პრევენცია;
- სტრატეგიული პრიორიტეტი 4: საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნის შესაძლებლობების გაძლიერება სწრაფი და ეფექტური რეაგირებისათვის;
- სტრატეგიული პრიორიტეტი 5: გამოყენებითი და ფუნდამენტური ბიოსამედიცინო და ბიოტექნოლოგიური სამეცნიერო კვლევების პოტენციალის განვითარება;
- სტრატეგიული პრიორიტეტი 6: ელექტრონული ინფორმაციული სისტემების განვითარება;
- სტრატეგიული პრიორიტეტი 7: საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემის მართვის განვითარების ხელშეწყობა.

ახალი სტრატეგია ემსახურება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ძირითადი მიზნების მიღწევას, როგორცაა: გადამდებ დაავადებათა ზედამხედველობაში „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპების დანერგვა; ვაქცინაციის მიზნობრივი მაჩვენებლის მიღწევა ყველა ანტიგენის მიმართ; არაგადამდებ დაავადებათა ზედამხედველობის, პრევენციისა და კონტროლის გაძლიერება, რისკ-ფაქტორების დროული გამოვლენა და ადექვატური მენეჯმენტი; გარემოს ჯანმრთელობის გაუმჯობესება; სტატისტიკური ანგარიშგების სრული ელექტრონიზება, ახალი თემატური რეგისტრების დანერგვა, ელექტრონული მოდულების და მობილური ჯანმრთელობის პლატფორმის განვითარება, სა-ზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სისტემის მდგრადობისა და ეფექტური მართვის ხელშეწყობა, ბიოსამეცნიერო კვლევების განვითარება და სხვ.

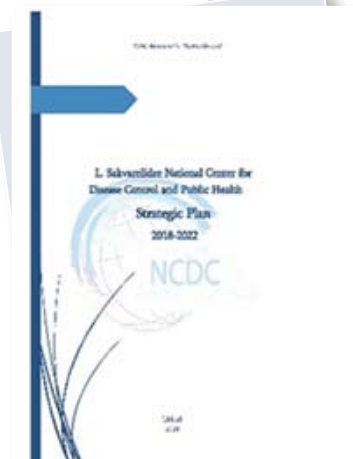
<https://ncdc.ge/api/api/File/GetFile/eb8e0d2e-e664-4f32-8606-51e738187566>

APPROVAL
OF THE NEW
STRATEGY
OF NCDC
FOR 2018-2022

In 2018 was adopted L. Sakvarelidze National Center for Disease Control and Public Health Strategic Plan for 2018-2022, which, in response to the country's development goals and new challenges, defines 7 main directions, with relevant goals and objectives:

- Strategic Priority 1:** Decrease morbidity, disability and mortality caused by communicable diseases;
- Strategic Priority 2:** Decrease morbidity, disability and mortality caused by noncommunicable diseases;
- Strategic Priority 3:** Prevent morbidity, disability and mortality caused by climate change and environmental factors;
- Strategic Priority 4:** Strengthen preparedness capacities for rapid and effective response to public health threats;
- Strategic Priority 5:** Develop applied and fundamental biomedical and biotechnological scientific research potential;
- Strategic Priority 6:** Develop electronic information systems;
- Strategic Priority 7:** Promote development of public health care system management.

The new strategy serves to achieve the key public health goals, such as: introducing the “One health” principles in the surveillance of communicable diseases; Achieving the vaccination target for all antigens; Strengthening surveillance, prevention and control of non-communicable diseases, timely detection of their risk factors and adequate management; Improving environmental health; Full digitalization of statistical reporting and introduction of new thematic registers, development of electronic modules and mobile health platform; Promoting the sustainability and effective management of the public health system, developing bioscientific research, etc.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/fade4aa1-397c-4b59-8bc4-dd097ff81228>

რიჩარდ ლუგარის სახელობის ს/ჯ კვლევითი ცენტრი

146

- » აშშ CDC-ის ეგიდით დაიწყო ხარისხის გარე კონტროლის ეროვნული პროგრამა ქვეყნის ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორიებისთვის, სადაც ლუგარის ცენტრის ზოგადი ბაქტერიოლოგიის ლაბორატორია წარმოდგენილია რეფერალურ ლაბორატორიად და EQA პროვაიდერად.
- » საქართველო გახდა GLASS-ის პირველი წევრი ქვეყანა; შეგროვდა და დამუშავდა ამრ-ის ინფორმაცია, რომელიც GLASS-ის წლიურ მოხსენებაში გამოქვეყნდა.

» ლუგარის ცენტრი დასახელდა და დაიწყო ფუნქციონირება, როგორც ამრ რეფერალი;

- » პირველად საქართველოში მოხდა ლამურებიდან *Y. Enterocolitica*-like ბაქტერიის გამოყოფა და მათი ფენოტიპური და გენეტიკური შესწავლა;

» პირველად განხორციელდა *Y. Enterocolitica*-like სრული გენომის სექვენირება და პრაიმერ-დიზაინზე მუშაობა ტეხასის უნივერსიტეტთან ერთად.

- » განახლდა შავი ჭირის და სხვა იერსინიების ზედამხედველობის პროგრამა „იერსინიას სახეობების მოლეკულური ეპიდემიოლოგია და ეკოლოგია შავი ჭირის ტრანს-სასაზღვრო ენდემურ ტერიტორიაზე საქართველოსა და აზერბაიჯანში“ პროექტის ხელშეწყობით.

- » კომპანია ასტრაზენეკას მხარდაჭერით განხორციელდა პროექტი „ეპითელური ზრდის ფაქტორის რეცეპტორის (EGFR) გენის მოლეკულურ-გენეტიკური კვლევა ჰჯრ მეთოდით“. პროექტის მიზანია საქართველოში ფილტვის ადენოკარცინომის ჰისტოლოგიურად დადასტურებული დიაგნოზის მქონე პაციენტებისათვის უსასყიდლო გამოკვლევის ჩატარების შესაძლებლობის მიცემა (ანალიზი/ტესტირება) მათში EGFR გენის მუტაციის გამოსავლენად.

პროექტის მეშვეობით საქართველოში ფილტვის ადენოკარცინომის ჰისტოლოგიურად დადასტურებული დიაგნოზის მქონე პაციენტებს საშუალება ეძლევათ უფასოდ ჩაიტარონ კვლევები EGFR გენის მუტაციის (EGFR G719x, EGFR T790M, EGFR S768I, EGFR ex20ins, EGFR L858R, EGFR L861Q, EGFR ex19del). გამოსავლენად. პროექტი მიმდინარებს კომპანია ასტრაზენეკასა და კლინიკურ ონკოლოგებთან მჭიდრო თანამშრომლობის ფარგლებში.

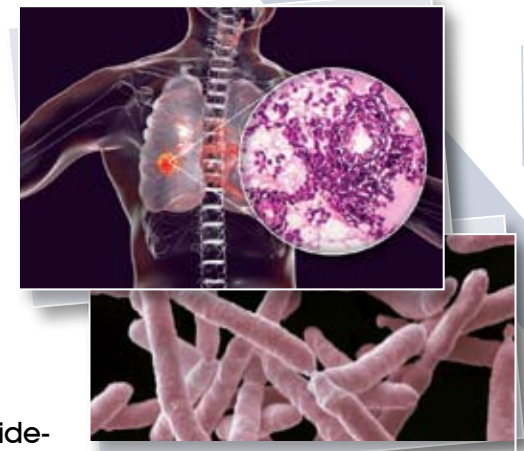
- » ლუგარის ცენტრში ბაქტერიებისა და ვირუსების ეროვნული საცავის ბაზაზე შეიქმნა ბიობანკი, სადაც დაარქივდა საქართველოში C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის ფარგლებში და სხვადასხვა პროექტების ფარგლებში შეგროვებული ნიმუშები. ამ მიზნით საცავში მოფუნქციონირე PACS სისტემას დაემატა ახალი ბიობანკის მოდული, სადაც სრულად აღირიცხა ბიობანკში დაარქივებული ნიმუშები.

RICHARD
LUGAR CENTER
FOR PUBLIC
HEALTH RESEARCH

» ბაქტერიებისა და ვირუსების ეროვნული საცავის თანამშრომლების მიერ ჩატარდა საერთაშორისო ტრენინგი საცავის მენეჯმენტისა და მიკროორგანიზმთა კრიოპრეზერვაციის საკითხებში. ტრენინგი ჩატარდა, როგორც ლუგარის სახელობის ლაბორატორიაში, ასევე ყაზახეთის განსაკუთრებით საშიში ინფექციების ეროვნულ კვლევით ცენტრში.

- » By the US CDC support has been established National EQA Program for Georgian Bacteriology Laboratories where Lugar Center is presented as a referral level and EQA provider.
- » Georgia became the first enrolled country in GLASS network; conducted AMR data collection, processing and sharing to GLASS for Annual Report Publication
- » Lugar Center has been nominated and functioning as AMR reference Center in the country.
- » For the first time in Georgia, has been isolated and phenotypically and genetically studied *Y. Enterocolitica* – like bacteria from bats.
- » For the first time has been conducted whole genome sequence of *Y. Enterocolitica* – like strains for primer-designing in close collaboration with the University of Texas Medical Branch.
- » Has been renewed surveillance of Plague and other *Yersinia* spp under the project – Molecular Epidemiology and Ecology of *Yersinia* Species in the Transcaucasian Highland Focus of Plague in Georgia and Azerbaijan.
- » Under the support of pharmaceutical and biotechnology company AstraZeneca the research project “RT PCR based analysis of EGFR gene mutations within lung adenocarcinoma patients in Georgia” had been carried out. The purpose of the project is to provide histologically proven lung adenocarcinoma patients with the possibility to undergo free of charge examination (analysis/test) for the reveal of the following EGFR gene mutations (EGFR G719x, EGFR T790M, EGFR S768I, EGFR ex20ins, EGFR L858R, EGFR L861Q, EGFR ex19del). The project is being implemented in close collaboration with the company AstraZeneca and clinical oncologists.
- » The National Biobank was established at Lugar Center on the basis of the existing national repository of bacteria and viruses, where the samples collected in the frame of the Hepatitis C elimination program as well as different other projects were archived. All data is registered in the new electronic biobank module, which was added to the existing PACS system, functioning on the repository.
- » International trainings were performed by the National Repository staff on repository management and micro-organism krio-conservation. Trainings were conducted both at Lugar Center and at the EDP research center in Kazakhstan.

გაეროს ბიოლოგიური იარაღის აკრძალვის კონვენციის შესაბამისობის კოლექტიური სავარჯიშო ვიზიტი

2018 წლის აგვისტოს BWC ექსპერტთა შეხვედრაზე საქართველომ ოფიციალურად განაცხადა მზაობა, ჩაატაროს „კოლექტიური სავარჯიშო“ (Peer Review Exercise) ბიოლოგიური საქმიანობის გამჭვირვალობის მიზნით და უმასპინძლოს გაეროს წევრი სახელმწიფოების წარმომადგენლებს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ლუგარის ს/ჯ კვლევით ცენტრში.

გერმანიის საგარეო საქმეთა სამინისტროს დახმარებით, ვიზიტის მოსამზადებელ ეტაპზე, ლუგარის ლაბორატორიაში შედგა ორი შეხვედრა-სწავლება, 2016 წელს ბუნდესვერის მიკრობიოლოგიურ ინსტიტუტში ჩატარებული მსგავსი სავარჯიშოს გამოცდილების გაზიარების მიზნით. გარდა ამისა, გერმანული მხარე დაეხმარა ქართულ მხარეს იმ ქვეყნების მონაწილეთა მოწვევაში, რომლებმაც თავად ვერ შეძლეს დელეგატების დაფინანსება.

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ხელშეწყობით და გერმანიის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ტექნიკური და ფინანსური მხარდაჭერით 2018 წლის 14-15 ნოემბერს, 22 წევრისაგან შემდგარი ექსპერტთა და დამკვირვებელთა გუნდი (მონაწილე ქვეყნები: ავსტრალია, ავსტრია, აშშ, ბოსნია-ჰერცეგოვინა, გაერთიანებული სამეფო, გერმანია, ეთიოპია, ერაყი, უნგრეთი, იტალია, კამერუნი, კოლუმბია, მალაიზია, მალი, მაროკო, მიანმარი, მონტენეგრო, ყაზახეთი, უგანდა, ურუგვაი, ასევე, ევროკავშირი და BWC ISU) ეწვია რიჩარდ ლუგარის ს/ჯ კვლევით ცენტრს. ვიზიტის ფარგლებში უზრუნველყოფილ იქნა ტერიტორიაზე არსებული ყველა ფართის ხელმისაწვდომობა, მათ შორის ვოლტერ რიდის კვლევითი ინსტიტუტის (WRAIR) მიერ გამოყენებული და საინჟინრო ფართის ჩათვლით. შეფასება განხორციელდა ორ ჯგუფად დაყოფილი ვიზიტორთა გუნდის მიერ. ორივე ჯგუფმა სრულად გაიარა ერთიდაიგივე მარშრუტი დანესებულებაში. დამატებით, ვიზიტორთა გუნდის ოთხი ექსპერტი დამკვირვებელ იქნა BSL-3 ლაბორატორიის ყველა სივრცეში.

PEER REVIEW
TRANSPARENCY
VISIT EXERCISE

დანესებულებამ მნიშვნელოვანი გამჭვირვალობა აჩვენა განხორციელებული საქმიანობის შესახებ. ვიზიტორთა გუნდმა ვერ აღმოაჩინა პროფილაქტიკურ, დაცვით ღონისძიებებთან და სხვა მშვიდობიან მიზნებთან რაიმე სახის შეუსაბამობა. ექსპერტთა დასკვნით, ბიოუსაფრთხოების, ბიოლოგიური დაცვის და ორმაგი დანიშნულების კვლევის პროცედურები, პათოგენებთან და ტოქსინებთან მოპყრობა და მათი მოძრაობა, ბიოუსაფრთხოებისა და ბიოლოგიური დაცვის შესახებ განათლება და ცნობიერების ამაღლების და სხვა პროგრამები ცხადყოფს დანესებულების მზადყოფნას BTWC კონვენციით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულებაზე.

ვიზიტორთა გუნდმა მადლობა გადაუხადა ლუგარის ცენტრის და მთლიანად დააუფლებათ კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის თანამშრომლებს, ესკორტის გუნდს და ყველა სხვა ჩართულ ოფიციალურ პირს, გამჭვირვალობის ვიზიტის საუკეთესოდ ორგანიზებისათვის.

გამჭვირვალობის ვიზიტის ანგარიში წარდგენილი იქნა ბიოლოგიური იარაღის კონვენციის ექსპერტების მორიგ შეხვედრაზე უენევაში, 2018 წლის დეკემბერში. ასევე, ერთერთი ვიზიტორის, დამოუკიდებელი ექსპერტის ლონდონის სამეფო კოლეჯიდან ფილიპა ლენცოს მიერ 2018 წლის 19 ნოემბერს გამოაქვეყნდა სტატია რუსეთის მიერ გავრცელებული დეზინფორმაციის საპასუხოდ <https://thebulletin.org/2018/11/the-russian-disinformation-attack-that-poses-a-biological-danger>

At the BWC Expert Meeting in August 2018, Georgia officially announced its readiness to conduct Peer Review Exercise for Transparency of Biological Activities and host representatives of UN member states at the Lugar Center for Public Health Research of the National Center for Disease Control and Public Health.

With the assistance of the German Ministry of Foreign Affairs, in the run-up to the visit, two training sessions were held at Lugar Center to share experiences from a similar exercise held at the Bundeswehr Institute of Microbiology in 2016. In addition, the German side assisted the Georgia in inviting participants from countries that were unable to fund the delegates themselves.

With the support of the Ministry of Foreign Affairs of Georgia and the technical and financial support of the Ministry of Foreign Affairs of Germany a team comprising 22 experts and observers from different countries and societies (Australia, Austria, USA, Bosnia-Herzegovina, United Kingdom, Germany Ethiopia, Iraq, Hungary, Italy, Came-roon, Colombia, Malaysia, Mali, Morocco, Myanmar, Montenegro, Kazakhstan, Uganda, Uruguay, as well as EU and

BWC ISU) visited the Richard Lugar Center for Public Health Research on 14-15 November 2018. Access was provided to all areas of the site, including all spaces used by the Walter Reed Army Institute of Research (WRAIR), a tenant unit of the Lugar Center. The assessment was conducted by splitting the visiting team into two groups, which both completed the same tour of the facility, including all BSL-2 laboratories. In addition, four experts from the visiting team accessed all areas of the BSL-3 laboratory.

The facility demonstrated significant transparency about its activities. The visiting team observed nothing that was inconsistent with prophylactic, protective and other peaceful purposes. Based on Expert's report procedures for biosafety, biosecurity and dual-use research, handling and transport of pathogens and toxins, biosafety and biosecurity education and awareness, and other programs demonstrated commitment to implementing the obligations under the BTWC.

The visiting team thanks the staff of the Lugar Center and NCDC, the escort team and all other officials involved for making Transparency's visit so well organized and for their welcome and cooperation given to the visiting team.

The report of the Transparency Visit was presented to the BWC meeting in December 2018. Also, on 19 November 2018, an independent expert from the Royal College of London, Filippa Lenzo, published an article in response to the disinformation spread by Russia

<https://thebulletin.org/2018/11/the-russian-disinformation-attack-that-poses-a-biological-danger/>.

ერთიანი ჯანმრთელობის მიდგომის დანერგვა

საქართველოსთვის ერთიანი ჯანმრთელობის კონცეფცია არახალია – საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრს წლების განმავლობაში აკავშირებს მჭიდრო თანამშრომლობა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან და მის დაქვემდებარებულ უწყებებთან – სურსათის ეროვნული

სააგენტოსთან და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლაბორატორიასთან. 2018 წელს, დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრში დაარსდა ერთიანი ჯანმრთელობის სამმართველო, რომლის ძირითადი ფუნქციაა მედიცინის, ვეტერინარიისა და გარემოს დაცვის სექტორებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავება. სამმართველოს თაოსნობით, სხვა მულტისექტორულ აქტივობებთან ერთად, ყოველწლიურად ტარდება ერთიანი ჯანმრთელობის დღისადმი მიძღვნილი კონფერენცია.

The concept of One Health is not new for Georgia – the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia and the National Center for Disease Control and Public Health have long history of working closely with the Ministry of Environmental Protection and Agriculture, as well as its subordinate agencies – the National Food Agency and the Laboratory of the Ministry of Agriculture. In 2018, One Health Division has been formed at the National Center for Disease Control and Public Health, with an objective of deepening collaboration

between the human health, veterinary health, and the environmental sectors. Under the leadership of the division, among other multisectoral efforts, a conference is held annually that celebrates the One Health Day.

IMPLEMENTATION
OF ONE
HEALTH
APPROACH

ახალშობილთა სმენის უნივერსალური სკრინინგის დანერგვა ყველა სამშობიარო სახლში

საქართველოში ახალშობილთა სმენის სკრინინგის სახელმწიფო დაფინანსება დაიწყო 2007 წლიდან. სმენის დიაგნოსტიკა ახალშობილებში ხორციელდებოდა მხოლოდ ქალაქ თბილისის სამშობიარო სახლებში. 2013 წლიდან დაიწყო სერვისის არეალის გაფართოება ევროკავშირის და აჭარის მუნიციპალური პროგრამების მხარდაჭერით – აჭარაში 2013 წლის მარტიდან, იმერეთის და სამეგრელოს რეგიონში 2016 წლის ივნისიდან, ხოლო გურიის რეგიონში 2016 წლის 1 ნოემბრიდან. აშშ ჰუმანიტარული ორგანიზაცია National Center for Hearing Assessment and Management-ის და საქველმოქმედო ორგანიზაცია LDS Charities-ის დონორული მხარდაჭერით, 2016 წელს ცენტრს გადმოეცა 4 ერთეული ახალშობილთა სმენის სკრინინგის აპარატი, რომლებიც სერვისზე გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის პრინციპის გათვალისწინებით, განთავსდა აღმოსავლეთ საქართველოს 4 სამშობიარო სახლში (კერძოდ, გორში (2), თელავში და რუსთავეში). 2017 წელს საქველმოქმედო ორგანიზაცია LDS Charities, ფონდ „აი ია“-ს, შპს „კინდ-სმენა“-ს მიერ უსასყიდლოდ გადმოცემული იქნა 10 ერთეული სმენის სკრინინგის პორტატული აპარატი. ჩატარდა ყველა სამშობიარო სახლის მინიმუმ ორ-ორი სპეციალისტის გადამზადება სკრინინგის საკითხებში.

2018 წლის მარტიდან ქვეყნის მასშტაბით ყველა სამშობიარო სახლში ამოქმედდა ახალშობილთა სმენის საყოველთაო სკრინინგის პროგრამა. ყველა სამშობიარო სახლი ატარებს ახალშობილთა სმენის პირველად სკრინინგს და აგზავნის შეტყობინებას ჩატარებული სკრინინგის თაობაზე. სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება პირველადი სკრინინგით იდენტიფიცირებული სმენის პრობლემების მქონე ახალშობილების მეორადი სკრინინგი და შემდგომი ჩალრმავებული დიაგნოსტიკური კვლევები.

INTRODUCTION
OF NEWBORN
HEARING
UNIVERSAL
SCREENING IN
ALL MATERNITY
HOSPITALS

In Georgia state funding for newborn hearing screening began in 2007. Hearing diagnostics in newborns were performed only in maternity hospitals in Tbilisi. Since 2013 coverage of newborn screening has been expanded with the support of EU and Adjara municipal programs – in Adjara from March 2013, in Imereti and Samegrelo regions from June 2016, and in Guria region from November 1, 2016. With the support of the US humanitarian organization National Center for Hearing Assessment and Management and the charity organization LDS Charities, in 2016 the center received 4 newborn hearing screening equipments, which were placed in 4 maternity hospitals in Eastern Georgia (in Gori (2), in Telavi and Rustavi) based on the principle of geographical accessibility to the service. In 2017, the charity organization LDS Charities, the AI IA Foundation, Kind-Smena Ltd. donated 10 portable hearing screening equipments. At least two specialists in all maternity hospitals have been trained in screening issues. Since March 2018, a newborn hearing universal screening program has been launched in all maternity hospitals across the country. All maternity hospitals conduct primary newborn hearing screening and send notification about screening. The state program provides funding of secondary screening of hearing-impaired newborns diagnosed by primary screening and further in-depth diagnostic studies.

სასკოლო ასაკის ბავშვებში ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ქცევების კვლევა

154

ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ქცევები სასკოლო ასაკის ბავშვებში (HBSC) – კვლევა ჩატარდა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (ჯანმო) ევროპის რეგიონულ ოფისთან თანამშრომლობით. HBSC საერთაშორისო კვლევა ტარდება 4-წლიანი ინტერვალით. კვლევის მიზანია მოზარდების ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის გაუმჯობესება იმ ფაქტორების გამოვლენით, რომლებიც გავლენას ახდენს მათ ჯანმრთელობასა და განვითარებაზე. კვლევა საქართველოში 2018 წელს პირველად ჩატარდა. კვლევაში ჩართული იყო 123 საჯარო და კერძო სკოლების 11, 13 და 15 წლის 4235 მოზარდი. ეს ასაკობრივი ჯგუფები შერჩეულია ზრდა-განვითარების მნიშვნელოვანი ეტაპების გამო.

კვლევის შედეგად აღმოჩნდა, რომ საქართველოში მაცხოვრებელ მოზარდებში საკმაოდ გავრცელებულია „ბულინგი“; დაბალია ფიზიკური აქტივობის დონე; ძალიან პოპულარულია კომპიუტერული თამაშები, სოციალური მედია და ინტერნეტი; ძალიან გავრცელებულია თამბაქოს, ლუდისა და ღვინის მოხმარება; მოზარდების უმეტესობა რეგულარულად მიირთმევს საუზმეს და საკმარისად იშვიათად ღებულობს ბოსტნეულს ან ხილს, დიდი რაოდენობით მოიხმარს შაქრის შემცველ სასმელებს და ტკბილეულს.

მოზარდების უმრავლესობას მოსწონს სკოლა, იმის მიუხედავად, რომ ისინი გადატვირთულნი არიან გაკვეთილებით. ისინი აღნიშნავენ, რომ მასწავლებლები კეთილგანწყობილი არიან მათდამი და მოსწონთ ისინი. მოზარდების უმრავლესობა მშობლებთან ცხოვრობს და მნიშვნელოვან დროს ატარებს ოჯახთან, ენდობა ოჯახის წევრებს და მშობლებთან ხშირად განიხილავენ საკუთარ პრობლემებს. თუმცა, ზოგიერთმა მათგანმა განაცხადა, რომ უჭირს ოჯახთან ურთიერთობა.

მოზარდების ნაწილმა აღნიშნა, რომ ხშირად აქვს თავის ტკივილი და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული სხვა პრობლემები; კვლევის შედეგების მიხედვით კბილების რეგულარულად გახეხვა საკმაოდ პრობლემური საკითხია.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

HBSC –
HEALTH
BEHAVIOUR
IN SCHOOL
AGED CHILDREN

The study on health behavior in school aged children (HBSC) was conducted in collaboration with the WHO Regional Office for Europe. The HBSC international study is conducted at 4-year intervals. The study aims at improving the health and well-being of adolescents by identifying factors that disturb their health and development. The study was conducted for the first time in 2018 in Georgia. The study included 4,235 adolescents from 123 public and private schools aged 11, 13 and 15. These age groups are selected due to important stages in growth and development.

The study found that bullying is quite common among adolescents living in Georgia; levels of physical activity are low; computer games, social media and the internet are very popular; use of tobacco, beer and wine is very frequent; most adolescents eat breakfast regularly and rarely eat vegetables or fruits, consume large amounts of sugar-sweetened beverages and confectionary.

Most adolescents like school even though they are overloaded with lessons. They note that teachers are favorable to them and like them. Most adolescents live with their parents and spend significant time with their family, trust family members and often discuss their problems with parents. However, some said that they find it difficult to relate with the family.

Some adolescents mentioned that they often have headaches and other health related problems; according to the study, regular tooth brushing is quite a problematic issue.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

კვლევა „სელექტიური აბორტი საქართველოში“

გაეროს მოსახლეობის ფონდთან (UNFPA) და მსოფლიო ბანკთან თანამშრომლობით დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა კახეთის რეგიონში განახორციელა კვლევა სელექტიურ აბორტთან დაკავშირებით. კვლევის ფარგლებში მოხდა საპილოტე საკომუნიკაციო და ადვოკატირების კამპანიების ეფექტიანობის შეფასება, რომლებიც მიმართულია მშობლების მიერ ქალიშვილების შესახებ წარმოდგენების შეცვლისკენ. ასევე, შესწავლილ იქნა ის მახასიათებლები, რომლებიც გავლენას ახდენენ სქესთა რაოდენობრივი თანაფარდობის დისბალანსზე.

კვლევა განხორციელდა კახეთის რეგიონის 8 მუნიციპალიტეტში (თელავის, ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, ლავოდების, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის რაიონები, ქალაქი თელავი) და მოიცავდა 500 ოჯახს (500 ქალი, 500 მამაკაცი). სამიზნე პოპულაცია წარმოდგენილი იყო 19-დან 35 წლის ქალებისა და მათი მეუღლეებისაგან. საკვლევი პოპულაციის შერჩევა განხორციელდა PSU-ს და რანდომიზაციის პროტოკოლს მიხედვით.

კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ არსებობს ქალიშვილების ღირებულების ამაღლების შესაძლებლობა საკომუნიკაციო კამპანიების საშუალებით. შედეგი ასევე აჩვენებს, რომ ცვლილება საკითხთან დამოკიდებულებაში უმეტესწილად მიიღწევა მაშინ, როდესაც ადგილი აქვს ცვლილებას როგორც პირად შეხედულებებში, ასევე – სოციალურ ნორმებში.

The National Center for Disease Control and Public Health, in collaboration with the United Nations Population Fund (UNFPA) and the World Bank, conducted a study on selective abortion in the region of Kakheti. The study assessed the effectiveness of pilot communication and advocacy campaigns aimed at changing parents' perceptions towards daughters. Also, features that affect the sex ratio imbalance were studied.

The study was conducted in eight municipalities of Kakheti region (Telavi, Akhmeta, Gurjaani, Dedoplistskaro, Lagodekhi, Sagarejo, Signaghi and Kvareli districts, city of Telavi) and included 500 families (500 women, 500 men). The target population was represented by women aged 19 to 35 years and their spouses. The study population was selected according to PSU and randomization protocol.

The study has revealed that there is a possibility to increase the value of daughters through communication campaigns. The result also shows that a change in attitude towards the issue is primarily achieved when there is a transformation in both personal views and social norms.

STUDY ON
"SELECTIVE
ABORTION
IN GEORGIA"

MICS-ის კვლევის სასმელი წყლის კომპონენტი

2018 წელს საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის, გაეროს ბავშვთა ფონდის, ჯანმოს და დკსტეცის მხარდაჭერით განხორციელდა მრავალინდიკატორული კლასტერული კვლევა MICS საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. კვლევა გაფართოვდა შინაარსისა და მოცუვის თვალსაზრისით, დაემატა სასმელი წყლის კითხვარი, სასმელი წყლის ხარისხის შემოწმება და ბავშვების სისხლში ტყვიის შემცველობის კვლევა.

ჯანმოს პროექტის „საქართველოში დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის MICS კვლევაში წყლის ხარისხის ტესტირების მხარდაჭერა“ ფარგლებში მომზადდა „წყლის ხარისხის ტესტირების სახელმძღვანელო“, კვლევის კოორდინატორებისათვის. ასევე, ჩატარდა ტრენინგები და სავსელე პირობებში პრეტესტი.

<https://ncdc.ge/#/pages/content/13ac8274-f032-42c9-a9c4-f77949252dca>

In 2018, with the support of the National Statistics Office of Georgia, the United Nations Children's Fund, WHO and NCDC, a multi-indicator cluster survey MICS was conducted throughout Georgia. The survey was extended in terms of its content and coverage, a drinking water questionnaire, drinking water quality testing, and a study of lead content in children's blood was added.

In scope of WHO project "Supporting Water Quality Testing in the MICS Survey of the National Center for Disease Control and Public Health in Georgia", a "Water Quality Testing Guide" has been developed for the survey coordinators. In addition, trainings and field preliminary tests were conducted.

<https://ncdc.ge/#/pages/content/13ac8274-f032-42c9-a9c4-f77949252dca>

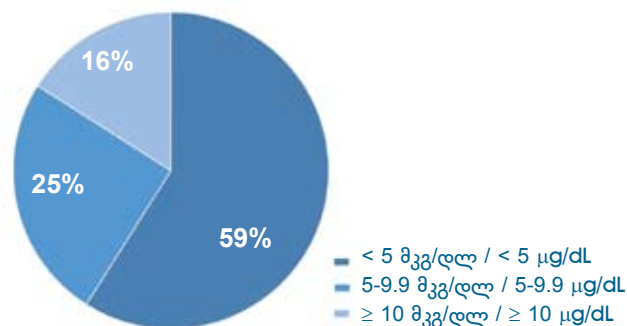

MICS-ის კვლევის ტყვიის კომპონენტი

(2-დან 7 წლამდე ბავშვთა სისხლში ტყვიის დონის შეფასება)

2018 წლის სექტემბრიდან დეკემბრამდე პერიოდში მრავალინდიკატორული კლასტერული კვლევის (MICS) ფარგლებში, საქართველოში პირველად ჩატარდა ტყვიის კომპონენტის კვლევა. ტყვიის დონის განსაზღვრად, ვენური სისხლის სინჯები შეგროვდა 2-7 წლის 1 578 ბავშვისგან. კვლევის შედეგების მიხედვით, საქართველოში ბავშვების 25%-ის სისხლში ტყვიის შემცველობა მერყეობს 5-10 მკგ/დლ (მიკროგრამი დეცილიტრზე) ფარგლებში, რაც მიუთითებს მსუბუქ მატებაზე, ხოლო ბავშვების 16%-ის სისხლში ტყვიის შემცველობა ტოლია ან აღემატება 10 მკგ/დლ-ს.

ტყვიის სხვადასხვა შემცველობა (%)
(%) DIFFERENT CONTENT OF LEAD

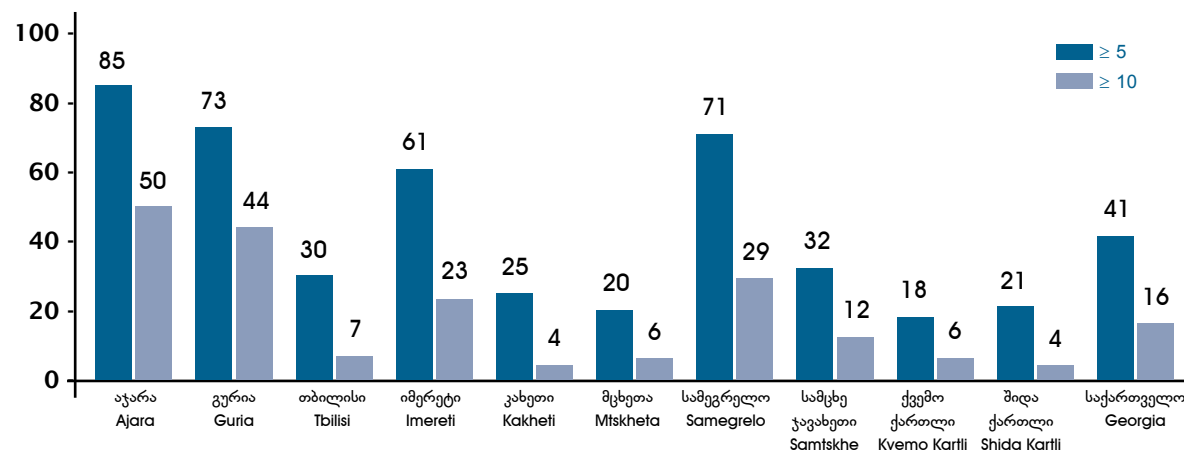
ტყვიის მომატებული მაჩვენებლები უფრო ფართოდ გავრცელებულია დასავლეთ საქართველოში; განსაკუთრებით მაღალია მაჩვენებლები აჭარაში, გურიაში, სამეგრელოსა და იმერეთში. ყველაზე მაღალი მაჩვენებლების მქონე 16 ბავშვის გამოკვლევა და შესაბამისი მომსახურებით უზრუნველყოფა მაშინვე განხორციელდა. ყველა ოჯახს გაეგზავნა პერსონალური წერილი ბავშვის სისხლში ტყვიის მაჩვენებლის შესახებ და, ასევე, შესაბამისი რეკომენდაციები. MICS კვლევაში მონაწილე ყველა ბავშვი, რომელთაც სისხლში ტყვიის შემცველობა ქონდათ 5 მკგ/დლ ან მეტი, მათი 18 წლამდე ოჯახის წევრები და ორსულები ჩაერთვნენ 2019 წლის სახელმწიფო პროგრამის სისხლში ტყვიის შემცველობის ბიომონიტორინგის კომპონენტში.

LEAD
COMPONENT
OF THE MICS SURVEY
(ASSESSMENT OF
BLOOD LEAD LEVELS
AMONG CHILDREN
AGED 2 – 7 YEARS)

Within the framework of the Multi-Indicator Cluster Survey (MICS), during September – December 2018, for the first time in Georgia, a lead component survey was conducted. To determine blood lead levels, venous blood samples were collected from 1,578 children aged 2-7 years. According to the results of the survey, the lead content in the blood of 25% of children in Georgia ranged from 5-10 $\mu\text{g}/\text{dL}$ (micrograms per deciliter), which indicates a slight increase, while the lead content in the blood of 16% of children is equal to or above 10 $\mu\text{g}/\text{dL}$.

Elevated lead levels are more widespread in western Georgia; the highest rates are in Adjara, Guria, Samegrelo and Imereti. 16 children with the highest rates were immediately provided with relevant services. All families were sent an individual letter about the child's blood lead level and appropriate recommendations. All participant children in the MICS survey who had bll content of 5 $\mu\text{g}/\text{dL}$ or above, their family members under 18 years, and pregnant women were included in the biomonitoring component of the 2019 state program.

≥5 მკგ/დლ და ≥10 მკგ/დლ ტყვიის შემცველობის გავრცელება (%) რეგიონების მიხედვით (%)
DISTRIBUTION OF ≥5 MG / DL AND ≥10 MG / DL LEAD CONTENT (%) BY REGIONS.

LEAD
COMPONENT
OF THE MICS SURVEY
(ASSESSMENT OF
BLOOD LEAD LEVELS
AMONG CHILDREN
AGED 2 – 7 YEARS)

„საქართველოს გარემოსა და ჯანმრთელობის 2018-2022 წწ. ეროვნული სამოქმედო გეგმა NEHAP-2“

160

საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 29 დეკემბრის №680 დადგენილებით დამტკიცდა „საქართველოს გარემოსა და ჯანმრთელობის 2018-2022 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა NEHAP-2“, რომლის მიზნები და ამოცანები შესაბამისობაშია ერთი მხრივ საქართველოსა და მეორეს მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერგიის გაერთიანებასა და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების და ასოცირების დღის წესრიგის განხორციელების 2017 წლის ეროვნულ სამოქმედო გეგმასთან. NEHAP-2 სტრატეგიული ამოცანებია:

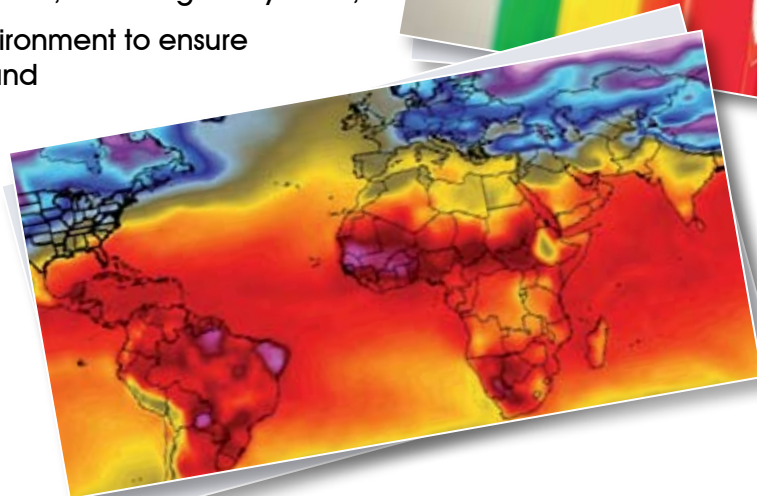
1. უსაფრთხო წყალსა და სანიტარიაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება, მ.შ. თითოეული ბავშვისთვის;
2. ჯანსაღი და უსაფრთხო გარემოს მიმართ ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება ბავშვებისა და ახალგაზრდებისათვის გაზრდილი ფიზიკური აქტივობის უზრუნველსაყოფად;
3. მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ატმოსფერული და შენობისშიდა ჰაერის დაბინძურების მავნე ზემოქმედების შემცირება;
4. ქიმიური ნივთიერებების ზემოქმედებით გამოწვეული ავადობის პრევენცია;
5. ჯანმრთელობის საკითხების ინტეგრირება კლიმატის ცვლილებების ადაპტაციისა და შერბილების პოლიტიკაში.

GEORGIAN
"ENVIRONMENTAL
AND HEALTH
NATIONAL
ACTION PLAN"
NEHAP-2
FOR 2018-2022

Resolution #680 of the Government of Georgia of December 29, 2018 approved the “Georgian National Environmental and Health Action Plan NEHAP-2 for 2018-2022”, the goals and objectives of which are in compliance with Associated Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, with the 2017 National Action Plan for the implementation of the Association Agreement and Association Agenda, on the one hand, and Georgia, on the other hand.

NEHAP-2 strategic objectives are as follows:

1. Improve access to safe water and sanitation, including every child;
2. Improve access to healthy and safe environment to ensure increased physical activity for children and young people;
3. Reduce harmful impact of outdoor and indoor air pollution on health of the population;
4. Prevent morbidity caused by exposure to chemicals;
5. Integrate health issues into Climate Change Adaptation and Mitigation Policies.

ურთიერთანამშრომლობის მემორანდუმი საქართველოს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრსა და იტალიის ჯანმრთელობის ნაციონალურ ინსტიტუტს შორის

162

საქართველოში იტალიის რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბატონ სერჯო მატარელას ვიზიტის დროს 2018 წლის 16 ივლისს ხელი მოეწერა ურთიერთგაგების მემორანდუმს საქართველოს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრსა და იტალიის რესპუბლიკის ჯანმრთელობის ეროვნულ ინსტიტუტს შორის განათლებისა და მეცნიერების სფეროში თანამშრომლობის შესახებ.

During the visit of the President of the Republic of Italy Mr. Sergio Mattarella, a Memorandum of Understanding was signed between the National Center for Disease Control and Public Health of Georgia and Italian National Institute of Health in the field of education and science on July 16, 2018.

MEMORANDUM
OF UNDERSTANDING
BETWEEN THE NATIONAL
CENTER FOR DISEASE
CONTROL AND PUBLIC
HEALTH OF GEORGIA
AND ITALIAN NATIONAL
INSTITUTE OF HEALTH

ენტომოლოგიური კვლევა *Aedes aegypti* და *Aedes albopictus* სახეობის კოლონიების გეოგრაფიული გავრცელების დასადგენად

კვლევის შედეგად გურიისა და კახეთის რეგიონებში იდენტიფიცირებულ იქნა და დადასტურდა *Ae. vexans* – 20; *Ae. Geniculatus* – 16; *An. maculipennis* – 38; *An. claviger* – 34; *Cx.p.pipiens* – 83; *An. Superpictus* – 4 არსებობა. გრიგოლეთსა და ურეკში გამოჭერილ იქნა 3 ერთეული *Ae. Albopictus*. სხვა ტერიტორიებზე (მუნიციპალიტეტებში) *Ae. albopictus* და *Ae. Aegypti* არსებობა არ დადასტურდა, რაც განპირობებულია აღნიშნული გვარის კოლონიების გამრავლებისთვის საჭირო ბუნებრივი ბიოტოპების სიმცირით.

The following species of mosquitoes *Ae. vexans* – 20; *Ae. Geniculatus* – 16; *An. maculipennis* – 38; *An. claviger* – 34; *Cx.p.pipiens* – 83; *An. Superpictus* – 4 were identified and confirmed in Guria and Kakheti regions. 3 *Ae. Albopictus* were caught in Grigolethi and Ureki. In other municipalities,

Ae. albopictus and *Ae. Aegypti* is not common. The main reason for this is the lack of natural biotopes for the reproduction of mosquitoes of this genus.

ნაწლავთა ჰელმინთოზების კვლევა საქართველოს მაღალმთიან რაიონებში მცხოვრებ ბავშვებში

კვლევა ჩატარდა ღუშეთის, ყაზბეგის, თიანეთის, ცაგერის, მესტიის მუნიციპალიტეტებში. ლაბორატორიულად, პარაზიტოლოგიური მეთოდით გამოკვლეულ იქნა ბავშვთა ფეკალური ნიმუშები. ღუშეთის რაიონში ინვაზირებული აღმოჩნდა ბავშვთა 33,3%, თიანეთში – 18,8%, ყაზბეგში – 28,1%, ცაგერში – 22,9% და მესტიის რაიონში 16,4%. ხუთივე მუნიციპალიტეტში გამოკვლეული 763 ბავშვიდან 106 (13,9%) აღმოჩნდა ინვაზირებული ენტერობიუსით (*Enterobius vermicularis*), 77 (10,1%) დადებითი იყო ასკარიდებით (*Ascaris lambricoides*) ინვაზირებაზე და 4 (0,5%) შემთხვევაში აღინიშნა ორივე პარაზიტით ერთდროული ინვაზირება. სულ ინვაზირებული იყო 184 (24,5%) ბავშვი და მათი დეჰელმინთიზაციის მიზნით საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრების მეშვეობით გადაეცათ ჰუმანიტარული დახმარებით მიღებული პრეპარატი მებენდაზოლი (500 მგ).

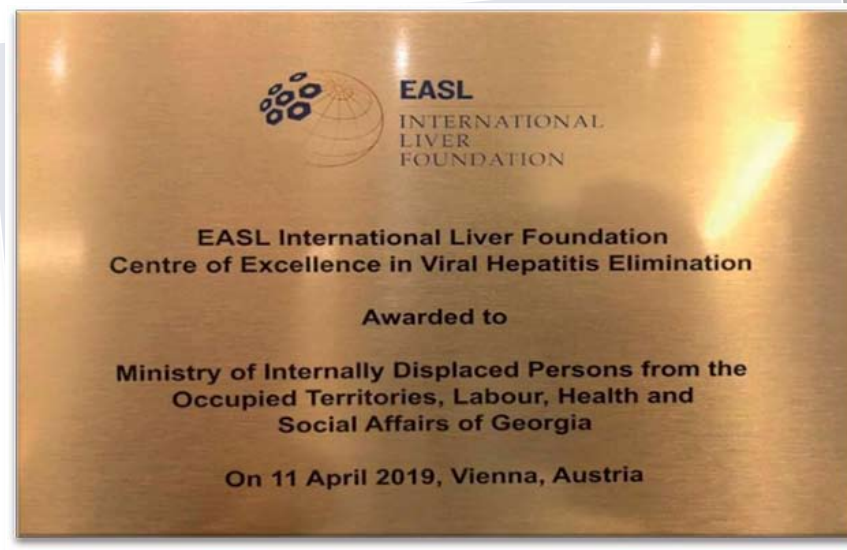

The survey was conducted in Dusheti, Kazbegi, Tianeti, Tsageri, Mestia municipalities. In the laboratory fecal samples of children were examined by parasitological method. 33.3% of children were infected in Dusheti district, 18.8% in Tianeti, 28.1% in Kazbegi, 22.9% in Tsageri and 16.4% in Mestia. Out of 763 children surveyed in all five municipalities, 106 (13.9%) were infected with *Enterobius vermicularis*, 77 (10.1%) were positive for *Ascaris lambricoides*, and 4 (0.5%) were infected with both parasites. A total of 184 (24.5%) children were infected and drug Mebendazole (500 mg), received as humanitarian aid, was handed over through public health centers for their dehelminthization.

SURVEY ON
PREVALENCE
OF INTESTINAL
HELMINTHS
TO HIGHLAND
AREAS IN GEORGIA

სანიმუშო ქვეყნის საპატიო ტიტული

2019 წლის აპრილში ღვიძლის შემსწავლელი ევროპული ასოციაციის (EASL) ყოველწლიურ საერთაშორისო კონგრესზე, ქ. ვენაში, საქართველოს მიენიჭა ვირუსულ ჰეპატიტებთან ბრძოლის სანიმუშო ქვეყნის საპატიო ტიტული.

In April 2019, during annual International Liver Congress organized by European Association for the Study of the Liver (EASL) in Vienna, Georgia was awarded with the status of the Center of Excellence.

CENTER
OF
EXCELLENCE

გლობალური ჯანმრთელობის დიპლომატიის კურსი მაღალი და საშუალო რანგის პოლიტიკის შემქმნელებისათვის

166

ჯანმრთელობის საკითხების ფართო პოლიტიკურმა, სოციალურმა და ეკონომიკურმა გავლენამ დიპლომატიის, პოლიტიკის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის უფრო მჭიდრო კავშირი განაპირობა. ჯანმრთელობა სულ უფრო მეტად ხდება საგარეო პოლიტიკისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განუყოფელი ნაწილი. აღნიშნული ხაზს უსვამს გლობალური ჯანმრთელობის დიპლომატიის მზარდ მნიშვნელობას, რადგან ის აერთიანებს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის, საერთაშორისო ურთიერთობების, მენეჯმენტის, სამართლისა და ეკონომიკის დისციპლინებს და ფოკუსირებულია მოლაპარაკებებზე, რომლებიც აყალიბებენ და მართავენ გლობალური ჯანმრთელობის პოლიტიკის გარემოს. ჯანმრთელობის დიპლომატია კიდევ უფრო აქტუალურია მდგრადი განვითარების მიზნების ეპოქაში.

2019 წლის 9-10 დეკემბერს ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული ოფისის ორგანიზებით, დააგეგმათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ბაზაზე ჩატარდა „გლობალური ჯანმრთელობის დიპლომატიის კურსი მაღალი და საშუალო რანგის პოლიტიკის შემქმნელებისათვის“. კურსს წარუძღვნენ ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის, ჟენევის დიპლომის შემდგომი ინსტიტუტის გლობალური ჯანმრთელობის ცენტრის წარმომადგენლები და საერთაშორისო ექსპერტები. ხოლო დკსჯეცის წარმომადგენლებმა მსმენელებს წარუდგინა მოხსენება საქართველო-ევროკავშირის შორის ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში არსებული თანამშრომლობის თაობაზე.

HEALTH
DIPLOMACY
COURSE
FOR SENIOR
POLICY MAKERS

The broad political social and economic implications of health issues brought a closer linkage between diplomacy, politics and public health. Health is increasingly becoming an integral part of foreign policy and international cooperation. This highlights the increasing relevance of global health diplomacy in this day and age, as it brings together the disciplines of public health, international affairs, management, law and economics and focuses on negotiations that shape and manage the global policy environment for health. Furthermore, health diplomacy will be even more relevant in this era of Sustainable Development Goals.

On December 9-10, 2019, Health Diplomacy Course for Senior Policy Makers was organized by the WHO Regional Office for Europe at the National Center for Disease Control and Public Health for middle and senior policy makers. The course was led by representatives of the WHO and Global Health Center of the Graduate Institute Geneva and independent international experts. Representative of NCDC made a presentation on „EU-Georgia Association Agreement: Cooperation in Public Health“.

HEALTH
DIPLOMACY
COURSE
FOR SENIOR
POLICY MAKERS

„ნულოვანი ტუბერკულოზის ინიციატივა“ აჭარის რეგიონში

აჭარის რეგიონში დაიწყო ნულოვანი ტუბერკულოზის პროექტი, რომლის მიზანია შექმნას „ელიმინაციის კუნძული“, რაც ხელს შეუწყობს ტუბერკულოზის გავრცელების შემცირებას რეგიონში და მთლიანად საქართველოში. პროექტი მოიცავს ორ მიმართულებას: ადრეულ გამოვლენას აქტიური სკრინინგის მეშვეობით და სრულყოფილ მკურნალობას „შემთხვევის მართვის“ მეშვეობით. მობილური ამბულატორია უზრუნველყოფს შემთხვევების აქტიურ მოძიებას შერჩეულ კომპაქტური ჩასახლების ან შეკრების კერებში და ძნელად მისადგომ ადგილებში. ქვეყანაში შემოღებულია ტუბერკულოზის შემთხვევების მენეჯერის ფუნქცია, რათა აღმოიფხვრას ან შემსუბუქდეს მკურნალობის დამყოლობის არასამედიცინო ბარიერები და პაციენტის დახმარებამ ყოვლისმომცველი ხასიათი მიიღოს.

Zero TB project has been launched in Adjara region with the aim to create “island of elimination” that will contribute to lowering rates of TB in the region and in Georgia overall. The project captures two directions: early case detection through active screening and treatment through comprehensive TB case management. Mobile unit provides active case finding in selected congregate setting and hard-to-reach areas. The function of a TB case manager has been introduced in the country to eliminate or mitigate non-medical barriers to treatment adherence and ensure comprehensiveness of care.

ZERO TB
INITIATIVE
IN ADJARA
REGION

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ერთობლივი გარე შეფასება (JEE)

დკსჯეც-ში 2019 წლის 10-14 ივნისს საერთაშორისო ექსპერტების მიერ გაიმართა ჯანმო-ს ერთობლივი გარე შეფასება (JEE), რომელიც წარმოადგენს ნებაყოფლობით, ერთობლივ, მრავალმხრივ პროცესს, რათა შეფასდეს ქვეყნის შესაძლებლობები საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკების თავიდან აცილების, გამოვლენისა და სწრაფი რეაგირებისთვის. აღნიშნული შეფასების ფარგლებში განისაზღვრა ქვეყნის პროგრესი ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების (IHR) განხორციელების მიმართულებით. ასევე, JEE დაეხმარა ქვეყანას პრიორიტეტული ნაბიჯების გამოვლენაში იმ 19 ტექნიკურ სფეროში, რომელთა შეფასებაც მოხდა.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

On 10-14 of June 2019, the NCDC together with international experts conducted a WHO Joint External Evaluation (JEE) which is a voluntary, collaborative, multifaceted process to assess the country's capability to prevent, detect, and respond to public health risks. This assessment identified the country's progress in implementing the International Health Regulations (IHR). The JEE also assisted the country in identifying priority steps in the 19 technical areas which were assessed.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

WHO JOINT
EXTERNAL
EVALUATION (JEE)

ევროკავშირის არაწევრი სახელმწიფოების გადამდებ დაავადებათა მართვისა და გადახედველობის სისტემის შესაძლებლობების შეფასება (ANECC)

2019 წლის 11-15 ნოემბერს ევროპის დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის ცენტრმა, დკსჯეც-ის კოორდინირებით, საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში საქართველოში გადამდებ დაავადებათა მართვისა და ზედამხედველობის სისტემის შესაძლებლობების შეფასება განახორციელა. შეფასებაში მონაწილეობდნენ საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს, ევროკავშირის წარმომადგენლები და დარგის ექსპერტები. შეფასების პროცესი მოიცავდა ექვს კომპონენტს: ჯანდაცვის სისტემის მართვა, ადამიანური რესურსების შესაძლებლობების განვითარება, ზედამხედველობა, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე მზადყოფნა და რეაგირება, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მიკრობიოლოგიური ლაბორატორიების ეროვნული სისტემა და სახელმწიფო პროგრამები.

On 11-15 of November 2019, within the framework of the EU-Georgia Association Agreement, the European Centre for Disease Prevention and Control with coordination of NCDC evaluated capabilities of the communicable disease management and surveillance system of Georgia. The Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia, EU representatives and subject experts participated in the assessment. The evaluation process consisted of six components: health system management, human resource capacity development, surveillance, public health emergency preparedness and response, the national system of public health microbiological laboratories and state programs.

EVALUATION OF
THE CAPABILITIES
OF THE COMMUNICABLE
DISEASE MANAGEMENT
AND SURVEILLANCE
SYSTEM OF GEORGIA

სისხლის უანგარო დონორობის პოპულარიზაციისადმი მიძღვნილი ვებ-გვერდი

სისხლის უანგარო დონორობის პოპულარიზაციისა და დონორთა მოზიდვის მიზნით შეიქმნა ვებ-გვერდი ახალი კონცეფციის მიხედვით (www.donori.ncdc.ge); ვებ-გვერდი მიზნად ისახავს სისხლის უანგარო, რეგულარული დონორობის პოპულარიზაციას, გააჩნია რეკრუტინგის ფუნქცია – მომხმარებელს „გაიღე სისხლი“ ლილაკზე დაჭერით შეუძლია საკუთარი საკონტაქტო ინფორმაციის გაგზავნა მისთვის სასურველი სისხლის ბანკის ელ-ფოსტაზე. ვებ-გვერდი მოიცავს თემატურ საინფორმაციო და საპოპულარიზაციო მასალებს; უანგარო დონორების პირად ისტორიებს, საინფორმაციო ვიდეო და ფოტო მასალებს. სისხლის ბანკების საკონტაქტო ინფორმაციას. ვებ-გვერდი შექმნილია „უსაფრთხო სისხლის“ სახელმწიფო პროგრამის „უანგარო დონორობის პოპულარიზაციისა და მხარდაჭერის“ კომპონენტის ფარგლებში.

In order to promote non-remunerated blood donation and attract donors, a website according to the new concept (www.donori.ncdc.ge) was created; the website aims to promote non-remunerated, regular blood donation; it has a recruiting function – by clicking on the “donate blood” button users can send their contact information to a

desired blood bank's e-mail. The website includes thematic information and promotional materials, personal stories, news, videos and photos of donors, contact information of blood banks. The website was created within the framework of the “Promotion and Support of non-remunerated Donation” component of the state “Safe Blood” program.

WEBSITE
DEDICATED
TO PROMOTING
NON-REMUNERATED
BLOOD DONATION

რიჩარდ ლუგარის სახელობის ს/ჯ კვლევითი ცენტრი

- ▶ ცენტრის მიერ განხორციელდა სსიპ სამედიცინო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირების სააგენტოში რეგისტრირებული ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორიების (58 ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორია) წინასწარი მონიტორინგი.
- ▶ დაინერგა იერსინიების დიაგნოსტიკის მულტიპლექს მეთოდი. თითქმის ნახევარ საუკუნიანი ეპიზოოტიათაშორისო პერიოდის შემდეგ, ცენტრის საველე ეპიდრაზმის მიერ დადგინდა შავი ჭირის ბუნებრივი კერის გააქტიურება დედოფლისწყაროს რაიონში, აზერბაიჯანის საზღვართან. გამოყოფილია შავი ჭირის გამომწვევი მიკროორგანიზმის 27 კულტურა მღრნელებიდან და გადამტანებიდან. ეპიზოოტიის დროული გამოვლენით და გატარებული პროფილაქტიკური ღონისძიებებით თავიდან იქნა აცილებული შესაძლო ეპიდაფეთქება.
- ▶ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის დაფინანსებით პირველად საქართველოში განხორციელდა პროექტი „ახალი თაობის სექვენირებაზე დაფუძნებული კლინიკური აპლიკაციები – TruSight 15 მყარი სიმსივნის პანელში შემავალი გენების სრული გენეტიკური ანალიზი“. აღნიშნული პანელი ფარავს 15 გენის კოდირების რეგიონებს, რომლებიც დაკავშირებულია მყარ სიმსივნეებთან, ახდენს ვარიანტების გამოვლენას და ამრიგად, საშუალებას აძლევს მკვლევარებს უფრო დეტალურად შეისწავლონ ეს გენები.
 - ▶ TruSight 15 მყარი სიმსივნის პანელით შესაძლებელია შემდეგი გენების ანალიზი სიმსივნეების მიხედვით: ფილტვი – BRAF, EGFR, ERBB2, KRAS, MET, PIK3CA, RET, TP53; მკერდი – AKT1, ERBB2, PIK3CA; მელანომა – BRAF, GNA11, GNAQ, KIT, NRAS, PDGFRA, TP53; სწორი ნაწლავი – BRAF, KRAS, NRAS, MET, TP53; საკვერცხე – FOXL2, TP53; კუჭი – KIT, KRAS, MET, PDGFRA; პროსტატა – PIK3CA; პროექტი მიმდინარეობდა კლინიკურ ონკოლოგებთან მჭიდრო თანამშრომლობით.

- ▶▶ Has been conducted pre-monitoring of the bacteriology laboratories (58 labs) registered at LEPL State Regulatory Agency for Medical Activities.
- ▶▶ Has been implemented and validated *Yersinia* spp multiplex tools. After almost half century of absence of Plague, has been detected Plague outbreak among wild animals and vectors in Dedoplistskaro district, near Azerbaijan border. Totally, 27 *Y. pestis* strains has been isolated from rodents and vectors. Due to early detection of Epizootics, possible outbreak among humans was prevented.
- ▶▶ National Center for Disease Control and Public Health supported the project “Next Generation Sequencing-based Clinical Applications – Genetic Analysis of TruSight 15 Solid Tumor Panel Genes”. Through the project, NGS-based complete genetic analysis became available.
- ▶▶ TruSight 15 solid tumor gene panel dedicated to detecting variants by covering the implicated coding regions of 15 genes associated with solid tumors and allows researchers to explore these genes in more detail. TST15 uses next-generation sequencing (NGS) technology to provide a comprehensive assessment of the most commonly mutated genes in 7 cancer types: Lung – BRAF, EGFR, ERBB2, KRAS, MET, PIK3CA, RET, TP53; Breast – AKT1, ERBB2, PIK3CA; Melanoma – BRAF, GNA11, GNAQ, KIT, NRAS, PDGFRA, TP53; Colon – BRAF, KRAS, NRAS, MET, TP53; Ovarian – FOXL2, TP53; Gastric – KIT, KRAS, MET, PDGFRA; Prostate – PIK3CA. The project was implemented in close collaboration with clinical oncologists.

ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამის ახალი პრიორიტეტი - აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულებისა და ნივთიერებადამოკიდებულების პრევენცია

174

„ჯანმრთელობის ხელშეწყობის“ სახელმწიფო პროგრამას 2019 წელს დაემატა 2 ახალი პრიორიტეტული კომპონენტი: (1) აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულებისა და ნივთიერებადამოკიდებულების პრევენცია და (2) გარემო და ჯანმრთელობა.

აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულებისა და ნივთიერებადამოკიდებულების პრევენციის კომპონენტი მიზნად ისახავს ნივთიერებადამოკიდებულებასა და აზარტულ თამაშებთან, ასევე ინტერნეტის ჭარბად მოხმარებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას. აღნიშნულ თემებზე, ასევე – ქვეყანაში არსებული სერვისებისა და საკანონმდებლო რეგულაციების შესახებ სამიზნე პოპულაციის ცოდნის, ქცევისა და დამოკიდებულების შესწავლის მიზნით განხორციელდა თვისებრივი კვლევა ფოკუსირებული დისკუსიის მეთოდით – სტუდენტები, სკოლის პედაგოგები, უფროსკლასელი მოსწავლეები და დარგის ექსპერტები. სულ გამოიკითხა 113 პირი, მომზადდა კვლევის შედეგების ანალიზი და რეკომენდაციები. სკოლაზე დაფუძნებული მტკიცებულებითი მეთოდის (EUDAP) დანერგვის მიზნით შედგა თანამშრომლობა სსიპ საგანმანათლებლო

დანესებულების მანდატურის სამსახურთან, ჩატარდა მათი ფსიქოლოგიური ცენტრის სპეციალისტთა ტრენინგი (TOT), რომლებმაც, თავის მხრივ, პილოტურ სკოლებში თბილისსა და ბათუმში გადაამზადეს სკოლის პედაგოგები; დაიბეჭდა სასწავლო მასალა. შეიქმნა კამპანიის ფეისბუქ გვერდი „ისწავლე, ასწავლე, დაიცავი“, მომზადდა სინფორმაციო და საპრომოციო სახის მასალები.

In 2019 two new priority components were added to the State Health Promotion Program: (1) prevention of gambling and substance dependence, and (2) environment and health.

The component on gambling and substance dependence prevention aims to raise public awareness on drug and gambling as well as internet abuse issues. Qualitative survey was conducted on mentioned topics, as well as on knowledge, behavior and attitudes of the target population – students, school teachers, high school students and experts in the field, about the services and legislative regulations in the country. A total of 113 persons were interviewed. Research results were analyzed and recommendations were prepared. In order to introduce the school-based evidential method (EUDAP), cooperation was established with the LEPL Office of Resource Officers of Educational Institutions, training (TOT) of their Psychological Center specialists was provided, who, in turn, trained school teachers in pilot schools of Tbilisi and Batumi; study materials were published. The Facebook page of the campaign “Learn, Teach, Defend” was created, informational and promotional materials were prepared.

NEW
PRIORITY
IN THE STATE
HEALTH
PROMOTION
PROGRAM –
PREVENTION OF
GAMBLING AND
SUBSTANCE
DEPENDENCE

ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამის ახალი პრიორიტეტი - გარემო და ჯანმრთელობა

გარემო და ჯანმრთელობის კომპონენტი მიზნად ისახავს მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლებას ჰაერის დაბინძურების შესახებ და გარემოს დაბინძურებით გამოწვეული ზიანის პრევენციას. ამ მიზნით შეიქმნა სოციალური გვერდი Facebook-ში „გარემო და ჯანმრთელობა“; შემუშავდა საინფორმაციო და საპოპულარიზაციო მასალა; განხორციელდა „სასარგებლო საუბრები“/საჯარო დიკუსიები დაინტერესებული მხარეების, მედიის მონაწილეობითა და გაშუქებით, ჰაერის დაბინძურებისა და პრევენციის საკითხებზე; ჩატარდა საინფორმაციო და საგანმანათლებლო სახის შეხვედრები სკოლების და სააღმზრდელო დაწესებულებების მენეჯერებთან ჰაერის დაბინძურების და ტყვიით მოშხამვის თემებზე. ჩატარდა შემეცნებითი სახის ღონისძიებები თბილისსა და რეგიონებში სკოლის მოსწავლეების მონაწილეობით, სადაც მოსწავლეებმა მოამზადეს პრეზენტაციები და პოსტერები ჰაერის დაბინძურების შესახებ. გამომსვლელები დაჯილდოვდნენ პროექტის ფარგლებში დაბეჭდილი საპოპულარიზაციო მასალით (მაისურები, ჩანთები და პოსტერები), ასევე გადაეცათ სიგელები; განხორციელდა საინფორმაციო სახის შეხვედრა და დისკუსია ჰაერის დაბინძურების და ტყვიის შესახებ წყაროების შემცველი პროდუქტების მწარმოებლებთან და იმპორტიორებთან; მსოფლიო დასუფთავების დღეს (19 სექტემბერი) თბილისის ზღვის მიმდებარე ტერიტორიაზე მოეწყო დასუფთავების აქცია რომელშიც მონაწილეობდნენ მოხალისეები და სხვა დაინტერესებული მხარეები; ლილოს სკოლის ტერიტორიაზე გამწვანების აქციის ფარგლებში დაირგა 15 ნაძვი, რომელშიც ჩართულები იყვნენ როგორც მოსწავლეები ასევე მასწავლებლები.

The environment and health component aims to raise public awareness on air pollution and prevent harms caused by environmental pollution. For this purpose, a social page on Facebook called “Environment and Health” was created; information and promotional materials were developed; “Useful talks”/public discussions on air pollution and prevention issues with participation of stakeholders and media was conducted; informational and educational meetings on air pollution and lead poisoning were held with managers from schools and educational institutions. Intellectual events were held in Tbilisi and regions with the participation of schoolchildren, who prepared presentations and posters on air pollution. Speakers were awarded with promotional printed materials (T-shirts, bags and posters), as well as certificates; informational meeting and discussion was held with manufacturers and importers of products which may cause air pollution and contain lead; on World Cleanup Day (September 19), the vicinity of Tbilisi Sea was cleaned by volunteers and other interested parties; 15 spruce trees were planted on Lilo school territory as part of the greening event, which involved both students and teachers.

NEW
PRIORITY
IN THE STATE
HEALTH
PROMOTION
PROGRAM –
ENVIRONMENT
AND HEALTH

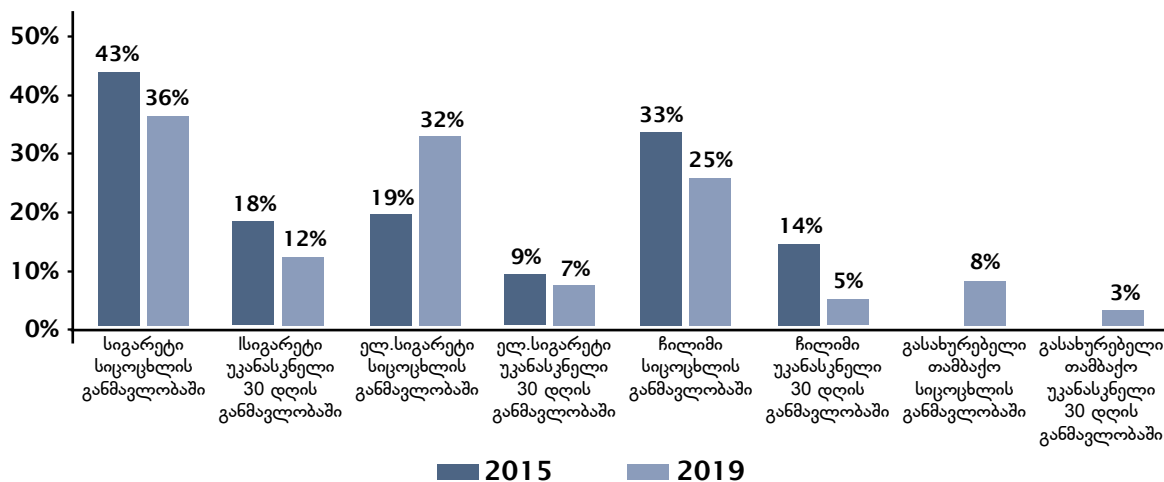
თამბაქოს პრევალენტობის კვლევები: FCTC 2030 და ESPAD

ალკოჰოლის, თამბაქოსა და სხვა ნარკოტიკული ნივთიერებების მოხმარების შემსწავლელი ევროპის სკოლების კვლევის პროექტის (the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs – ESPAD) 2019 წელს განმეორებით ჩატარდა; პირველად კვლევა 2015 წელს განხორციელდა.

კლებადი ტენდენცია აქვს თამბაქოს პროდუქტების ხელმისაწვდომობას, თამბაქოს და ჩილიმის, სიცოცხლის განმავლობაში და უკანასკნელი 30 დღის განმავლობაში მოხმარებას, ელექტრონული სიგარეტის უკანასკნელი 30 დღის განმავლობაში მოხმარებას. მზარდი ტენდენცია ფიქსირდება ელექტრონულ სიგარეტის სიცოცხლის განმავლობაში მოხმარებასთან დაკავშირებით. კვლავ საკმაოდ მაღალია თამბაქოს მოხმარების ნაადრევი (≤ 13 წლის) დასაწყისი. 2019 წელს პირველად იქნა გამოკვლეული გახურებადი თამბაქოს მოხმარება (3% უკანასკნელი 30 დღის განმავლობაში). თამბაქოს კონტროლის და ეფექტური თამბაქოს მოხმარების გავრცელების შეფასების მიზნით 2019 და 2020 წლებში ორი მნიშვნელოვანი კვლევა ჩატარდა.

2019 წლის თამბაქოს პრევალენტობის ეროვნული კვლევის თანახმად ეს მაჩვენებელი მცირედ შემცირდა და თამბაქოს რომელიმე პროდუქტის ამჟამად მოხმარებელი საქართველოს მთიანი მოსახლეობის 30.7% იყო. ხოლო 2020 წლის ტაქსებში მონევის აკრძალვის საზოგადოებრივი მხარდაჭერის კვლევის მიხედვით დღეს საქართველოს მოსახლეობის მხოლოდ 28.2%-ია თამბაქოს მოხმარებელი. სახეზეა თამბაქოს მოხმარების მნიშვნელოვანი კლება მამაკაცებში (2016 – 57%; 2019 – 55.5%; 2020 – 49.5%). ასევე შემცირებულია დღიურად მოხმარებული ქარხნული სიგარეტის რაოდენობა (2016 – 21.4 ღერი, 2019 – 18.6 ღერი დღეში). ასევე შემცირდა მეორადი კვამლის ზეგავლენა (2016 – 43%; 2019 – 38.6%) სახლში და სამსახურში (2016 – 15.8%; 2019 – 11.1%).

თამბაქოს სხვადასხვა პროდუქტის მოხმარება სიცოცხლის და უკანასკნელი 30 დღის განმავლობაში; ESPAD 2015-2019

2020 წლის ტაქსებში მონევის აკრძალვის საზოგადოებრივი მხარდაჭერის კვლევის შედეგად საქართველოს მოსახლეობის 86% ემხრობა ტაქსებში მონევის აკრძალვას, ხოლო მოსახლეობის 84.6% ემხრობა მონევის აკრძალვას არასრულწლოვნების თანდასწრებით კერძო ავტომობილში.

SURVEYS
ON
PREVALENCE
OF TOBACCO
USE: FCTC 2030
AND ESPAD

The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) was held once again in 2019; the first survey was conducted in 2015.

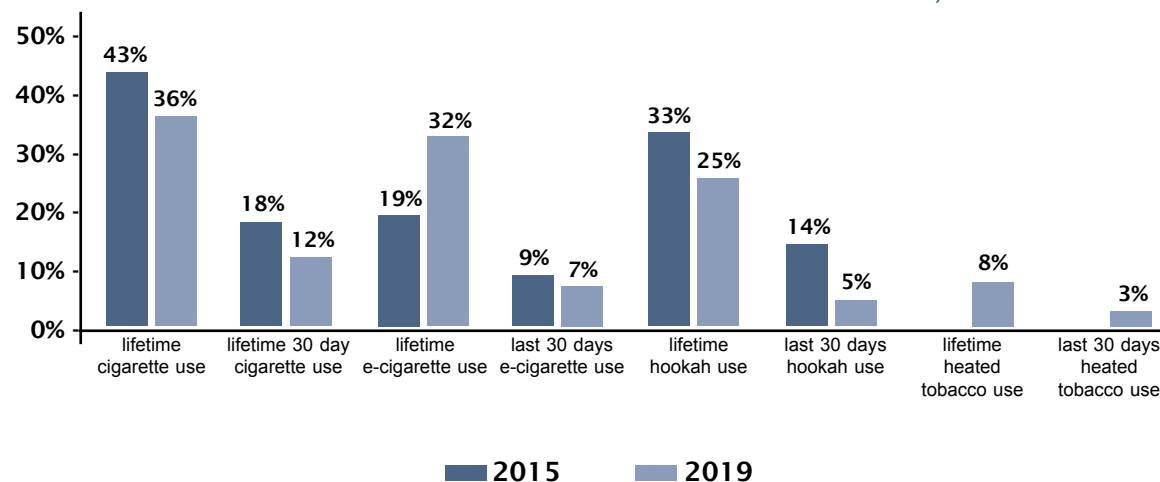
There is a declining trend in the accessibility to tobacco products, lifetime and over the last 30 days use of tobacco and hookah, lifetime and over the last 30 days use of electronic cigarettes. There is a growing tendency regarding the lifetime use of electronic cigarettes. The rate of premature (≤ 13 years) use of tobacco is still quite high. In 2019, the use of heated tobacco was studied for the first time (3% in the last 30 days).

In 2019 and 2020, two significant surveys were conducted in order to evaluate tobacco control activities and the prevalence of tobacco use in the country.

According to the 2019 National Tobacco Prevalence Survey, this index has slightly decreased and population in mountainous regions of Georgia who used tobacco at that time comprised 30.7%. Besides, according to the 2020 survey on public support for the smoking ban in taxis, as of today, only 28.2% of the population of Georgia uses tobacco. There is a significant decrease in tobacco use among men (2016 – 57%; 2019 – 55.5%; 2020 – 49.5%). The amount of daily used factory cigarettes has also reduced (2016 – 21.4 pieces, 2019 – 18.6 pieces per day). Secondhand smoke effects have also decreased (2016 – 43%; 2019 – 38.6%) at home and at work (2016 – 15.8%; 2019 – 11.1%).

According to the 2020 survey on public support for the smoking ban in taxis, 86% of the population of Georgia approves smoking ban in taxis, and 84.6% of the population is in favor of smoking ban in the presence of minors in private cars.

LIFETIME AND OVER THE LAST 30 DAYS USE OF VARIOUS TOBACCO PRODUCTS; ESPAD 2015-2019

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის თამბაქოს გლობალური ანგარიშში საქართველო თამბაქოს ეპიდემიის შესახებ საუკეთესო პრაქტიკის მქონე ქვეყნად დასახელდა

178

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის თამბაქოს გლობალურ ანგარიშში (WHO Report on the Global Tobacco Epidemic 2019: Offer help to quit tobacco use; WHO Report on the Global Tobacco Epidemic 2021: Addressing new and emerging products) საქართველო ზედიზედ ორჯერ დასახელდა თამბაქოს კონტროლის გაძლიერების მიმართულებით საუკეთესო პრაქტიკის მქონე ქვეყნად.

2019 წელს საქართველოს შესახებ სტატია მიეძღვნა ჯანმრთელობის გაფრთხილებებთან დაკავშირებით კანონში შეტანილ ცვლილებებს ("Georgia adopts new law on health warnings"; <https://www.who.int/publications/i/item/9789241516204>).

ხოლო 2021 წელს საგადასახადო პოლიტიკაში განხორციელებულ ცვლილებებს ("Georgia's comprehensive tax policy reduces tobacco consumption"; <https://www.who.int/publications/i/item/9789240032095>).

In the WHO Report on the Global Tobacco Epidemic Georgia Was Identified as the Best Practice Country.

In the WHO report on the global tobacco epidemic (WHO Report on the Global Tobacco Epidemic 2019: Offer help to quit tobacco use; WHO Report on the Global Tobacco Epidemic 2021: Addressing new and emerging products) Georgia was named the best practice country twice in terms of tobacco use control.

Two articles were dedicated to Georgia: in 2019, an article addressed to the amendementes in the Georgian law on health warnings ("Georgia adopts new law on health warnings"; <https://www.who.int/publications/i/item/9789241516204>), and in 2021, on the amendements in the Tax Law ("Georgia's comprehensive tax policy reduces tobacco consumption"; <https://www.who.int/publications/i/item/9789240032095>).

IN THE WHO
REPORT
ON THE GLOBAL
TOBACCO
EPIDEMIC GEORGIA
WAS IDENTIFIED
AS THE BEST
PRACTICE COUNTRY

კვლევა “ქალები, კაცები და გენდერული ურთიერთობები”

კვლევა ეფუძნება საერთაშორისო კვლევას „კაცები და გენდერული ურთიერთობები“ (IMAGES), რომელიც ერთობლივად მოამზადეს Promundo-მ და ქალთა საკითხების კვლევის საერთაშორისო ცენტრმა. IMAGES ერთ-ერთი ყველაზე ყოვლისმომცველი შინამეურნეობის კვლევაა, რომელიც გენდერულ თანასწორობასთან დაკავშირებული საკითხების ფართო სპექტრს მოიცავს. კვლევის მონაცემები მოიცავს მნიშვნელოვან ინფორმაციას გენდერული ნორმების, შინამეურნეობის დინამიკის, ინტიმური პარტნიორის მხრიდან ძალადობის, ბავშვობის გამოცდილებისა და სხვა თემების შესახებ. კვლევის მიზანია, წარმოადგინოს მონაცემები და დასკვნები, რათა უკეთ იყოს გაცნობიერებული გენდერისა და „მასკულინობის“ (მამაკაცური თვისებების) გავლენა ქვეყნის კეთილდღეობასა და განვითარების შედეგებზე.

კვლევა მოიცავს რაოდენობრივ და თვისობრივ კომპონენტებს. რაოდენობრივი კვლევა ფარავს მთელ საქართველოს, რეპრეზენტატული პერჩევა განხორციელდა 18 წლისა და უფროსი მოსახლეობიდან; რესპონდენტები გამოკითხეს პირისპირ ინტერვიუს მეშვეობით. თვისობრივი კვლევა ჩატარდა მხოლოდ ხუთ რეგიონში (თბილისი, კახეთი, იმერეთი, გურია და სამეგრელო-ზემო სვანეთი) ფოკუსჯგუფებში დისკუსიების (FGDs) მეთოდით. ფოკუს-ჯგუფების დისკუსიების დასკვნები გამოიყენეს კვლევის საქართველოს კონტექსტთან ადაპტირებისა და მნიშვნელოვან საკითხებზე უკეთ კონცენტრირების მიზნით.

კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ გაიზარდა მგძნობელობა გენდერული უთანასწორობის მიმართ. ამასთან, მამაკაცების 54% მიიჩნევს, რომ საქართველოში გენდერული თანასწორობა ჯერ არ არის მიღწეული.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/11f63321-20b9-4aed-b092-30428257716d>

The survey is based on the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES), which was prepared by Promundo and the International Center for Women's Studies. IMAGES is one of the most comprehensive household studies carried out around the world on men's and women's attitudes and practices on a wide variety of topics related to gender equality. The survey data include important information on gender norms, household dynamics, intimate partner violence, childhood experiences and other topics. The aim of the survey is to provide data and conclusions to better understand the impact of gender and “masculinity” (masculine traits) on the country's well-being and development outcomes.

The survey includes both quantitative and qualitative components. Quantitative survey covers the whole Georgia, a representative sample was taken from the population aged 18 and over; face-to-face interviews were held with respondents. Qualitative survey was conducted only in five regions (Tbilisi, Kakheti, Imereti, Guria and Samegrelo-Zemo Svaneti) using focus group discussions (FGDs). The findings of focus group discussions were used to adapt the research to the Georgian context and to better concentrate on essential issues.

The survey showed that there was an increase in sensitivity towards gender inequality. Hereby, 54% of men believe that gender equality has not yet been achieved in Georgia.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/f501edd0-ab94-49b3-bcd3-b66c9db91ce5>

ტყვიის სახელმწიფო პროგრამა

ტყვიით ინტოქსიკაციის პრევენციისა და კონტროლის მიმართულებით საქართველოს მთავრობის მიერ გადაიდგა სხვადასხვა მნიშვნელოვანი ნაბიჯი. 2019 წელს დაავადებათა აღრეული გამოვლენა და სკრინინგის სახელმწიფო პროგრამას დაემატა სისხლში ტყვიის შემცველობის ბიომონიტორინგის კომპონენტი, რომელიც მოიცავს 2018 წელს განხორციელებულ MICS კვლევაში მონაწილე ყველა ბავშვს, რომელთაც სისხლში ტყვიის შემცველობა ქონდათ $5 \mu\text{g}/\text{dL}$ -ის ან მეტი, მათ 18 წლამდე ოჯახის წევრებსა და ორსულებს. პროგრამა მოიცავს სისხლში ტყვიის შემცველობის დონის განსაზღვრას, დამატებით დიაგნოსტიკას იმ მოსარგებლეებისთვის, რომელთა სისხლში ტყვიის კონცენტრაცია შეადგენს ან მეტია $5 \mu\text{g}/\text{dL}$ -ზე, მედიკამენტებით უზრუნველყოფას და ოჯახის ექიმების, პედიატრებისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სამსახურების სპეციალისტების გადამზადებას ტყვიის ტოქსიკური ზემოქმედების აღრეული გამოვლენისა და მართვის საკითხებში.

სისხლში ტყვიის შემცველობის ბიომონიტორინგის კომპონენტი 2020 წლიდან გაფართოვდა, და მოიცავს სამედიცინო ჩვენებიდან გამომდინარე, ოჯახის ექიმისა და/ან პედიატრის რეფერალის საფუძველზე, 7 წლამდე ასაკის ბავშვების გამოკვლევას სისხლში ტყვიის შემცველობაზე. პროგრამა გაგრძელდა 2021 წელსაც.

The Government of Georgia has taken various significant steps to prevent and control lead poisoning. In 2019, a blood lead biomonitoring component was added to the Early Detection and Screening State Program which covers all children who participated in 2018 MICS survey and had blood lead levels of $5 \mu\text{g} / \text{dL}$ or above, as well as their family members under 18 years and pregnant women. The program includes the blood testing on lead level, further diagnostics for those with a blood lead concentration of $5 \mu\text{g} / \text{dL}$ or above, providing medication, and training of family doctors, pediatricians, and public health professionals on early detection and management of lead poisoning.

The blood lead biomonitoring component was expanded from 2020 and includes examination of children under 7 years for lead level in blood, based on a referral from a family doctor and/or pediatrician.

STATE
PROGRAM
ON LEAD
POISONING

პროექტის Twinning GE/22 „გარემოს და ჯანმრთელობის სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ დასკვნითი კონფერენცია

2019 წლის 18 მარტს გაიმართა ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით დაძმობილების პროექტის winning GE/22 „გარემოს და ჯანმრთელობის სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ დასკვნითი კონფერენცია და ოფიციალური ცერემონია. პროექტის სამუშაო გეგმის შესაბამისად წარმატებით განხორციელდა ყველა დაგეგმილი აქტივობა იტალიის, დიდი ბრიტანეთის და პოლონეთის კონსორციუმის მიერ.

Closing conference and official ceremony of EU-funded project Twinning GE/22 “Institutional Strengthening of Environmental and Health System of Georgia” was held on March 18, 2019. According to the project work plan all planned activities were successfully implemented by a consortium of Italy, the United Kingdom and Poland.

CLOSING
CONFERENCE
OF TWINNING
GE/22 PROJECT
“INSTITUTIONAL
STRENGTHENING
OF ENVIRONMENTAL
AND HEALTH SYSTEM
OF GEORGIA”

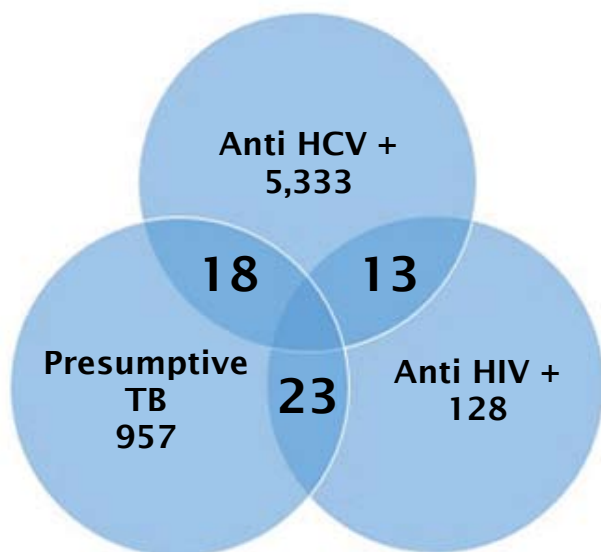

ქვეყნის მასშტაბით პირველადი ჯანდაცვის დონეზე ტუბერკულოზზე, აივ ინფექციასა და C ჰეპატიტზე ინტეგრირებული სკრინინგის დანერგვა

182

ქვეყანამ წარმატებით დანერგა C ჰეპატიტის, აივ ინფექციის და ტუბერკულოზის ინტეგრირებული სკრინინგის მიდგომა, რაც უზრუნველყოფს სრულყოფილ დახმარებას პირველადი ჯანდაცვის დონეზე და ხელს უწყობს მკურნალობის შედეგების გაუმჯობესებას. პროექტი ხორციელდება საჯარო და კერძო სექტორის თანამშრომლობის საფუძველზე. ტექნიკური დახმარება სკრინინგის პროტოკოლის შემუშავების და ტრენინგის ჩათვლით დაფინანსებულია გლობალური ფონდის მიერ, ტესტები შეძენილია სახელმწიფო ბიუჯეტით, ხოლო სამედიცინო პერსონალის ფინანსურ მხარდაჭერას უზრუნველყოფს ადგილობრივი მთავრობა. 2018 წლის აპრილიდან 2019 წლის დეკემბრის ჩათვლით სკრინინგის პროცესში ჩაერთო დაახლოებით 380,000 ადამიანი, რაც მნიშვნელოვნად აღემატება იმავე რეგიონებში ინტეგრირებული მიდგომის დანერგვამდე გამოვლენილ პირთა საერთო რაოდენობას.

ინტეგრირებული სკრინინგის შედეგები
(2018 წლის აპრილიდან 2019 წლის დეკემბრის ჩათვლით)
INTEGRATED SCREENING OUTCOMES
(APRIL 2018 TO DECEMBER 2019)

The country successfully piloted and rolled-out integrated HCV-HIV-TB screening approach to enable comprehensive care delivery at primary care level and to promote health. The effort is based on a public-private partnership. Technical assistance, including development of screening protocol and trainings, were funded by the Global Fund, while test kits are procured from the state budget and incentives for providers are paid by the local government. From April 2018 to December 2019 about 380,000 people were screened, significantly exceeding the total number of screened individuals before the introduction of the integrated screening in the same regions.

INTRODUCTION
OF INTEGRATED
SCREENING
FOR TUBERCULOSIS,
HIV AND HEPATITIS C
AT THE PRIMARY
HEALTH CARE LEVEL

აივ ინფექცია/შიდსის ეპიდზედამხედველობის ეროვნული გაიდლაინის განახლება

საქართველოში აივ/ინფექცია შიდსის რუტინული ეპიდზედამხედველობის მეთოდური რეკომენდაციების პირველი ვერსია შემუშავდა 2008 წელს ეროვნული სამუშაო ჯგუფის მიერ. სახელმძღვანელო შეიცავდა მეთოდურ რეკომენდაციებს, რომლებიც განსაზღვრავდა ქვეყანაში აივ ინფექცია/შიდსის შემთხვევების გამოვლენას, რეგისტრაციას, ეპიდკვლევასა და ანგარიშგებას რუტინული ეპიდზედამხედველობის საფუძველზე.

2009 წლის იანვარ-ივნისის პერიოდში განხორციელდა ახალი სტანდარტული ოპერაციული პროცედურების პილოტირება, პილოტის შედეგები შეფასდა ოპერაციული კვლევის საშუალებით. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შემუშავდა რეკომენდაციები ეპიდზედამხედველობის სისტემისათვის, რაც აისახა მეთოდური რეკომენდაციების მეორე ვერსიაში.

2019 წელს წინამდებარე სახელმძღვანელო დოკუმენტის განახლებისა და მისი მესამე გამოცემის საჭიროება დღის წესრიგში დადგა ქვეყნის აივ ინფექცია/შიდსის ეროვნულ პროგრამაში დანერგილი ეპიდზედამხედველობის ახალი პრაქტიკისა და ჯანდაცვის მსოფლიოს ორგანიზაციისა და გაეროს შიდსის პროგრამის ბოლო დროის 2013-2019 წლების რეკომენდაციების გათვალისწინების მიზნით. ახალი დოკუმენტის საფუძველზე განახლებული იქნა შესაბამისი პრაქტიკული საქმიანობაც აივ ინფექციის ეპიდზედამხედველობის სფეროში.

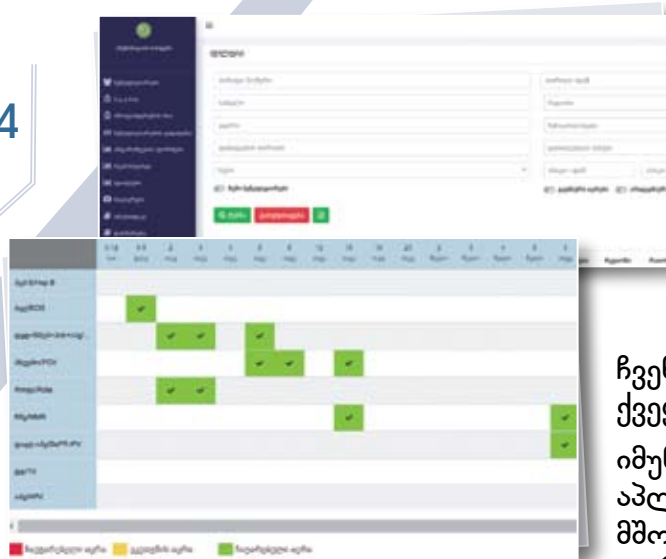
The first version of the methodological recommendations for routine HIV / AIDS surveillance in Georgia was developed in 2008 by the National Working Group. The guide contained methodological recommendations that defined the detection, registration and reporting of HIV / AIDS cases in the country on the basis of routine epidemiological surveillance.

During the January-June 2009 period, new Standard Operating Procedures were piloted, and pilot results were evaluated through an operational survey. Based on the results of the study, recommendations were developed for the epidemiological surveillance system, which was reflected in the second version of the methodological recommendations.

The need to update this 2019 Guideline and its third edition was necessary to address the latest developments of the National HIV / AIDS Surveillance Program and the align the document with recent recommendations of the World Health Organization and the United Nations AIDS Program. The new addition of the guideline has informed the implementation of the HIV surveillance program in the country.

იმუნიზაციის პროცესის მართვის ელექტრონული მოდული

184

იმუნიზაციის მართვის ელექტრონული მოდული შეიქმნა გაეროს ბავშვთა ფონდის ფინანსური და ტექნიკური დახმარების ფარგლებში, მისი დანიშნულებაა ქვეყანაში წარმოებული აცრების ერთ სივრცეში რეგისტრაცია, დანესტრუქტურირებაში არსებული ვაქცინების ნაშთების აღრიცხვა, მარაგების მართვა, ანგარიშგების წარმოება. დანესტრუქტურირებას აქვს შესაძლებლობა იმუნიზაციის ელექტრონულ მოდულში მოძებნოს კონკრეტული ბენეფიციარი ან ბენეფიციართა ჯგუფი, იხილოს მათი მიმდინარე ისტორია და ჩაუტაროს ვაქცინაცია.

მოდული იძლევა საშუალებას დარეგისტრირდეს გეგმიური, ქვეყანაში ვაქცინაციის კალენდრით მიღებული აცრები და არაგეგმიური აცრები, რომელიც არ არის გავრცელებული აცრების პროფილაქტიკური კალენდრით და კეთდება სხვადასხვა ჩვენებით. აცრა შეიძლება იყოს სახელმწიფო და კომერციული. ასევე შესაძლებელია უცხო ქვეყნის მოქალაქის ჩატარებული აცრის რეგისტრაცია მოდულში.

იმუნიზაციის ელექტრონულ მოდულში რეგისტრირებული აცრა ავტომატურად ხვდება აპლიკაციაში, რომლის ჩამოტვირთვის შედეგად ბენეფიციარს (არასრულწლოვნის მშობლებს) საშუალება აქვთ ნებისმიერ დროს მიიღონ ინფორმაცია ჩატარებული აცრების შესახებ.

The electronic immunization management module was created within the framework of the financial and technical assistance of the UNICEF, its purpose is to register the vaccinations in the country in one space, to record the balance of vaccines in the medical institutions, to manage the stocks, to produce reports. The medical facility has the ability to find a specific beneficiary or group of beneficiaries in the electronic immunization module, view their current history, and vaccinate them.

The module allows to register planned vaccinations, according to the vaccination calendar, and unplanned vaccinations, which are not envisaged by the prophylactic vaccination calendar and are done according to different indications. Vaccination can be state funded as well as – commercial. It is also possible to register the vaccination of a foreign citizen in the module.

The vaccination registered in the electronic immunization module is automatically reflected in the application, as a result of which the beneficiary (parents of the minor) can download the information about the vaccination at any time.

ELECTRONIC
MODULE FOR
IMMUNIZATION
PROCESS
MANAGEMENT

უსაფრთხო სისხლის ელექტრონული საინფორმაციო სისტემა

საქართველოში, უსაფრთხო სისხლის პროგრამის განხორციელების მიზნით, ეროვნული ცენტრის ბაზაზე ფუნქციონირებს უსაფრთხო სისხლის ელექტრონული საინფორმაციო სისტემა. სისტემა მუშაობს მთლიანი ქვეყნის მასშტაბით და მასში ხდება ყველა დონაციის შესახებ ინფორმაციის რეგისტრაცია ცენტრალიზებულად, რეალურ დროში. აღნიშნულ სისტემაზე დაყრდნობით ხდება სხვადასხვა ტექნიკური გადაწყვეტილებების მიღება. სისტემა დაკავშირებულია სხვადასხვა მონაცემთა ბაზებთან, საშუალებას იძლევა, დროულად გამოვლინდეს ყველა საეჭვო ინფექცია სისხლის დონორთან დაკავშირებით და მოხდეს გადასახმელი სისხლის და დონორის ბლოკირება. “სისხლის დონორთა ბაზა” იძლევა შემდეგ მონაცემებს: დონორის პირადი მონაცემები; მონაცემები დონორის სისხლის ჯგუფის რეგისტრაციის შესახებ; ინფექციებზე კვლევის შედეგები; დონორის ყველა დონაციის შესახებ ინფორმაცია; დამზადებული კომპონენტების აღრიცხვა და მარაგების კონტროლი; სისხლის კომპონენტების დამზადების თარიღი და ვადა, მათი გაცემა კლინიკაზე და ინფორმაცია ტრანსფუზიის შესახებ; ტრანსფუზიები: კონკრეტული კომპონენტის გადასხმა რეცეპიენტზე მათი მომავალში შესაძლო უკუკავშირისათვის. 2020 წლის თებერვლის თვიდან სისტემაში დამატებულია ნატ ტესტირების შედეგები.

In order to implement a safe blood program in Georgia, an electronic safe blood information system operates, based in NCDC. The system covers entire country and records information about every donations in real time, on a centralized level. Various technical decisions are made based on this system. The system is connected to various databases, allows to detect all suspicious infections of the blood donor in time and to block the blood transfusion and the donor. The “Blood Donor Database” provides the following data: donor personal data; data about the donor blood group, rhesus and test results on different infections; Information on all donations of same donor; accounting of manufactured components and stock control; date of manufacturing of blood components and their shelf life, their delivery to the medical clinic and information about transfusion; transfusions: transfusion of a specific component to the recipient for possible future feedback. From February 2020, the results of NAAT testing have been added to the system.

SAFE BLOOD
ELECTRONIC
INFORMATION SYSTEM

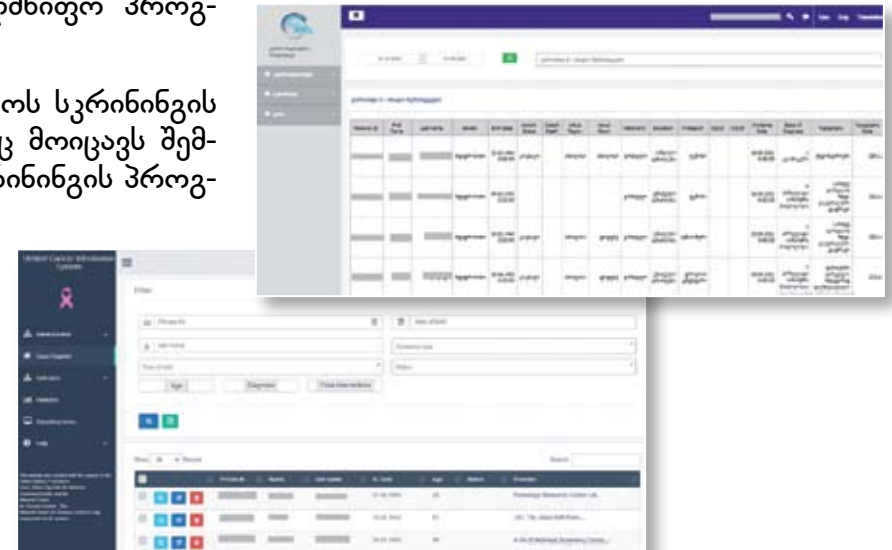
**SWITCH
TO THE FULLY
ELECTRONIC
STATISTICAL
REPORTING**

კიბოს ერთიანი საინფორმაციო სისტემა

გაეროს მოსახლეობის ფონდის ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერის ფარგლებში, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ შეიქმნა და 2019 წელს ფუნქციონირება დაიწყო კიბოს ერთიანმა საინფორმაციო სისტემამ. სისტემა აერთიანებს კიბოს შემთხვევებსა და სკრინინგის მონაცემებს ერთ სივრცეში, რომელიც ადრე გაფანტული იყო სხვადასხვა ელექტრონულ სისტემებში. ძველი მონაცემები (მათ შორის კიბოს პოპულაციური რეგისტრის) გაინჰინდა, შემოწმდა და გადავიდა ახალ სისტემაში. 2019 წლის ივნისიდან, სკრინინგის და კიბოს მომსახურების მიმწოდებლებს შესაბამისი ნორმატიული აქტით გაუჩნდათ ვალდებულება, დაარეგისტრირონ კიბოს და სკრინინგის ყველა შემთხვევა ელექტრონულად.

2020 წელს კიბოს რეგისტრის ფუნქციები გაფართოვდა და დაუკავშირდა ანგარიშგების მოდულს, რომლის საშუალებითაც პირდაპირ ელექტრონული სისტემიდან ხდება ანგარიშის გადაგზავნა ანგარიშგების მოდულში და შემდეგ სახელმწიფო ხაზინიდან ხდება შესრულებული სამუშაოს ანაზღაურება. სისტემაში ინტეგრირდა ანალიტიკური მოდული, სადაც მონაცემები გენერირდება სხვადასხვა ტიპის გრაფიკების, სქემების, ცხრილებისა და რეპორტების სახით. რეპორტები და ანგარიშგების ფორმები გამოიყენება როგორც სტატისტიკისათვის, ისე სახელმწიფო პროგრამის ადმინისტრირებისათვის.

კიბოს რეგისტრის ამოქმედებამ გამოიწვია ცვლილებები კიბოს სკრინინგის 2020 წლის სახელმწიფო პროგრამის კომპონენტებში, რაც მოიცავს შემდეგს: მატერიალური ვაუჩერის სისტემაზე გადასვლა, სკრინინგის პროგრამებში ორგანიზებული მახასიათებლების დამატება, ციტოლოგიის მომსახურების ცენტრალიზებული შესყიდვა, ძუძუს ფიზიკალური გასინჯვა და მამოგრაფიული გამოკვლევა 2 სხვადასხვა რადიოლოგიის მიერ დამოუკიდებლად ნაკითხვით, რისთვისაც გაკეთდა DICOM Image Bank და ა.შ. ეს მიდგომები გაზრდის სკრინინგით დაფარვას, შესრულების მონიტორინგსა და მომსახურების ხარისხს.

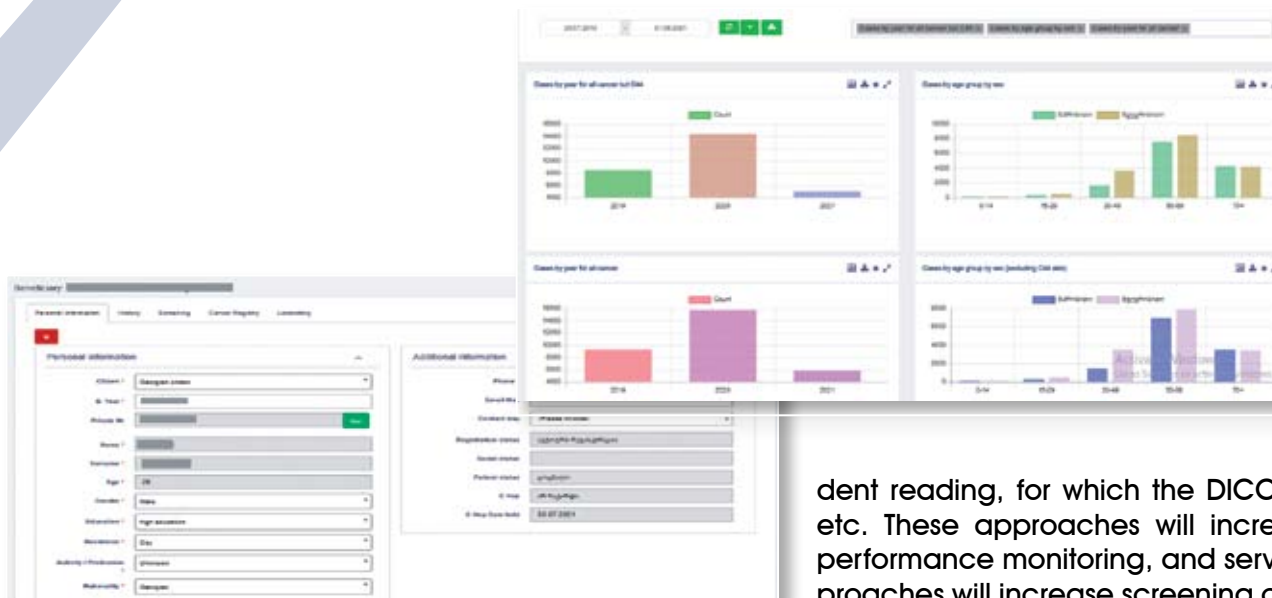

With the financial and technical support of the United Nations Population Fund, the National Center for Disease Control and Public Health developed and in 2019 launched the Unified Cancer Information System. The module combines cancer and screening data into a single space, that was previously scattered across different electronic systems. The old data (among them from Cancer Population Registry) were cleaned, checked and transferred to the new system. From June 2019, the screening and cancer service providers are required to register all cancer and screening cases electronically.

In 2020 the Cancer Registry has expanded to include a reporting module that allows a report to be transferred directly from the electronic system to the reporting module and then reimbursed for work performed, from the state treasury. An analytical module has been integrated into the system, where data is generated in the forms of different graphs, charts, tables and reports. Reports and reporting forms are used for both statistics and state program administration.

The launch of the Cancer Registry has led to the changes in the components of 2020 Cancer Screening State Program. These include switching to a material voucher system, adding organized features to screening programs, centralized procurement of cytology services, physical examination of the breast and mammographic examination by 2 different radiologists, with independent

reading, for which the DICOM Image Bank was created etc. These approaches will increase screening, coverage, performance monitoring, and service quality, etc. These approaches will increase screening coverage, performance monitoring and service quality.

აივ ინფექცია/შიდსზე მაღალი რისკის პირების თვით-ტესტირების ელექტრონული პლატფორმის შექმნა

აივ ტესტირებაზე მაღალი რისკის პირების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით გლობალური ფონდის შიდსის პროგრამების ფარგლებში ქ. თბილისში დაწყებული იქნა აივ თვით-ტესტირების ელექტრონული პლატფორმის საფუძველზე აივ თვითტესტირების მხარდაჭერის პროგრამა.

საწყის ეტაპზე პროგრამის ფარგლებში აივ ტესტირებაზე ხელმისაწვდომობის შენარჩუნების მიზნით, გამოყენებული იყო მობილური მიწოდების კომპანია „გლოვოს“ მომსახურება. ელექტრონულ პლატფორმა www.selftest.ge-ზე რეგისტრაციის გავლის შემდეგ მსმ ან ტრანსგენდერ პირს აქვს შესაძლებლობა ელექტრონული გვერდიდან გამოიწეროს აივ თვითტესტი და სახლში დამოუკიდებლად ჩაიტაროს ტესტირება.

189

მოთხოვნა აღნიშნულ მომსახურებაზე განსაკუთრებით გაიზარდა Covid-19-ის პანდემიის გამო მოსახლეობის გადაადგილების შეზღუდვის პირობებში. ასევე ტესტის მიწოდების მობილური კომპანიის მომსახურებას დაემატა პრევენციული პროგრამის ფარგლებში დასაქმებული თანასწორების მეშვეობით თვით-ტესტების მიწოდების მოდელიც.

აივ თვითტესტის პაკეტს დაემატა აივ პრევენციის საშუალებები – კონდომები, ლუბრიკანტები და Covid-19 პრევენციის მასალები – სადებიზინფექციო საშუალება და პირბადის ნაკრებები. 2021 წლიდან დაიგეგმა პროგრამის გეოგრაფიული გაფართოებაც.

In order to improve access to high-risk individuals for HIV testing within the framework of the Global Fund AIDS programs, an HIV self-testing support program based on the electronic platform for HIV self-testing has been launched in Tbilisi.

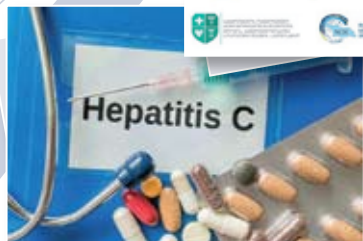
Initially, the mobile delivery company Glovo was used to maintain access to HIV testing under the program. After registering on the electronic platform www.selftest.ge, MSM or transgender person has the opportunity to order an HIV self-test from the electronic page and take the test independently at home.

The demand for the service was especially increased due to the Covid-19 pandemic in the conditions of restricting the movement of the population. The model of delivering self-tests through peer outreach and social workers employed under the prevention program has also been added to the services of a mobile test delivery model.

Along with the HIV self-test kit the package includes HIV prevention products – condoms, lubricants, and Covid-19 prevention materials – disinfectants and face masks. From 2021 the geographical expansion of the program is planned.

ESTABLISHMENT
OF AN
ELECTRONIC
PLATFORM
FOR HIV SELF-TESTING
OF PERSONS
AT HIGH RISK OF HIV/AIDS

ს ჰეპატიტის სკრინინგ-დადებით პირთა “მიდევნების” პროგრამის ამოქმედება

ჰეპატიტის ელიმინაციის სტრატეგიით განსაზღვრული სამიზნეების მიღწევის გზაზე ერთ-ერთ ძირითად გამოწვევას წარმოადგენს სკრინინგით დადებითი პირების ჩართვა კონფირმაციულ კვლევებში და დიაგნოზის დადასტურების შემთხვევაში მკურნალობაში. საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 31 დეკემბრის №674 დადგენილების საფუძველზე, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი და მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრები (სჯც) ვალდებული არიან უზრუნველყონ აქტიური მეთვალყურეობა C ჰეპატიტის სავარაუდო შემთხვევებზე და ყველა სკრინინგ-დადებითი ბენეფიციარის შემდგომ მიდევნებაზე, რომლებიც არ ჩაერთვებიან C ჰეპატიტის მკურნალობაში. ბოლო მონაცემების თანახმად, რომლებიც ეფუძნება C ჰეპატიტის ერთიან ელექტრონულ ბაზებს, C ჰეპატიტზე ანტისხეულდადებითი 22 ათასზე მეტი პირი არაა ჩართული შემდგომ დიაგნოსტიკურ კვლევებსა და მკურნალობაში. აღნიშნული

პირების აქტიური მიდევნების მიზნით Foundation for Innovative New Diagnostics (FIND), ფინანსური მხარდაჭერით, სჯც ცენტრებისა და პირველადი ჯანდაცვის ექიმებისგან დაკომპლექტებული ჯგუფებით 2020 წლის 1 იანვრიდან საქართველოს 6 რეგიონში (სამეგრელო-ზემო სვანეთი, გურია, აჭარა, იმერეთი, რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთი, კახეთი) დაიწყო 7.1 ათასი ანტისხეულდადებითი პირის აქტიური მოძიება. გატარებული ღონისძიებების საფუძველზე შემდგომ დიაგნოსტიკურ კვლე-

ვებში ჩართულ იქნა 3 ათასამდე პირი, ხოლო მკურნალობაში ჩაერთო კონფირმაციული კვლევით დადასტურებული დიაგნოზის მქონე პირთა 52%.

One of the major challenges to achieve the goals set by the Hepatitis C Elimination Strategy is the involvement of screening positive persons in confirmative testing and in treatment if the person is tested positive. Based on the Resolution # 674 dated December 31, 2020 of the Government of Georgia, National Center for Disease Control and Public Health and Municipal Public Health Centers are committed to provide active monitoring of suspected cases of Hepatitis C and tracing all screened-positive beneficiaries, not involved in the treatment of Hepatitis C. According to the latest data, based on the unified electronic databases of Hepatitis C, more than 22,000 people with hepatitis C antibodies are not involved in further diagnostic study and treatment. In order to actively trace these persons, with the financial support of Foundation for Innovative New Diagnostics (FIND), from January 1, 2020 groups staffed by Public Health Centers' and primary health care physicians in 6 regions of Georgia (Samegrelo-Zemo Svaneti, Guria, Adjara, Imereti, Racha-Lechkhumi-Kvemo Svaneti, Kakheti) started active tracing of 7.1 thousand antibody positive persons. As a result of the taken measures, up to 3 thousand persons were involved in further diagnostic studies, and 52% of those with a confirmed diagnosis were involved in the treatment.

LAUNCHING
OF HEPATITIS
C SCREENING-
POSITIVE
PERSONS'
"TRACING"
PROGRAM

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე რეაგირების ოპერაციული ცენტრის (PHEOC) შექმნა

2020 წლის იანვარში დესტეც-ში ჩამოყალიბდა და ფუნქციონირება დაიწყო საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე რეაგირების ოპერაციული ცენტრმა (PHEOC), აღნიშნული აქტივობა დაჩქარებულად განხორციელდა COVID-19-ის პანდემიაზე სწრაფი და მიზანმიმართული რეაგირებისთვის. ოპერაციული ცენტრის ქვეშ შეიქმნა შემთხვევის მართვის სისტემა, რომელშიც COVID-19-ის პანდემიაზე რეაგირების კუთხით გაერთიანდა ცენტრის ყველა ერთეული. ოპერაციული ცენტრი წარმოადგენდა ცენტრის ძირითად სივრცეს, საიდანაც ხდებოდა მიმდინარე ეპიდემიის მართვა და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავება.

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე რეაგირების ოპერაციული ცენტრის (PHEOC) შექმნა წარმოადგენდა 2019 წელს ჩატარებული ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ერთობლივი გარე შეფასების (JEE) და ევროკავშირის არანევრი სახელმწიფოების გადამდები დაავადებების მართვისა და ზედამხედველობის სისტემის შესაძლებლობების შეფასების (ANECC) ერთ-ერთ ძირითად რეკომენდაციას.

In January of 2020, Public Health Emergency Operation Center (PHEOC) was established at the NCDC, this activity was expedited to respond rapidly and purposefully to the COVID-19 pandemic; Incident Management System (IMS) was developed under the PHEOC in which all the units of the NCDC were united in terms of responding to the COVID-19 pandemic. PHEOC was a main unit of the center from where the epidemic was managed and relevant recommendations were developed.

Establishment of the PHEOC was one of the main recommendations of WHO Joint External Evaluation (JEE) and Assessment of non-EU Countries Capacity Assessment (ANECC) which was held in 2019.

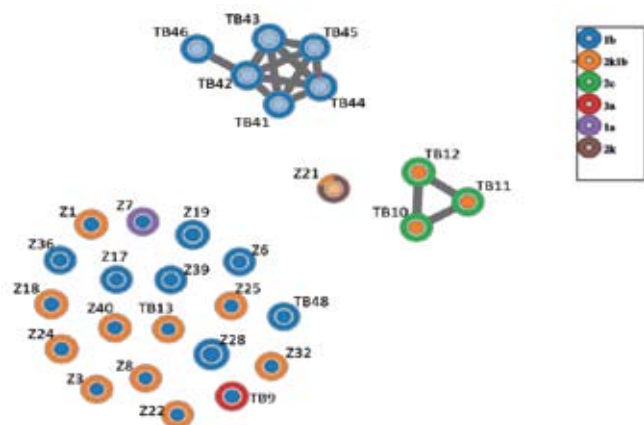
PUBLIC
HEALTH
EMERGENCY
OPERATION
CENTER
(PHEOC)

რიჩარდ ლუგარის სახელობის ს/ჯ კვლევითი ცენტრი

192

- ▶ 2019-2020 წლებში აშშ დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრების (CDC) მხარდაჭერით განხორციელდა პროექტი “საქართველოში C და B ჰეპატიტების ზედამხედველობის ეფექტურობის გაძლიერება ზიანის შემცირების ცენტრებში GHOST (Global Hepatitis Outbreak and Surveillance Technology) ტექნოლოგიის გამოყენებით”. პროექტის მიზანია, HCV ინფექციის გადაცემის გზების ანალიზი და ვიზუალიზაცია ზიანის შემცირების (HR) შერჩეულ ადგილებში გამოვლენილ HCV-ზე დადებით ნარკოტიკების ინექციურ მომხმარებლებს (PWID) შორის, GHOST ტექნოლოგიის გამოყენება HCV-ის გადაცემის მაღალი რისკის ქვეშ მყოფი GHOST-ების იდენტიფიცირებისთვის ნარკოტიკების ინექციური მომხმარებლების ქსელში.
- ▶ დაინერგა უსაფრთხო სისხლის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში NAAT ტექნოლოგია, რაც ერთ-ერთი წინგადადგმული ნაბიჯი და საუკეთესო მაგალითია ცენტრალიზებული ტესტირების უპირატესობის შესაფასებლად. იმპლემენტაცია განხორციელდა ეტაპობრივად და დღეს უკვე ყველა დონორის სისხლი ამ მეთოდოლოგიით მონმდება სისხლით გადამდებ ინფექციებზე; დაინერგა *Campylobacter* spp ბაქტერიოლოგიური დიაგნოსტიკა. პირველად საქართველოში მოხდა კამპილობაქტერიების იზოლირება კლინიკური ნიმუშებიდან.

RESULTS – GHOST TRANSMISSION NETWORK ANALYSIS HR (Tbilisi + Zugdidi)

- ▶ დაინერგა შისტოსომოზის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკა.
- ▶ წარმატებით განხორციელდა „ანტიმიკრობული რეზისტენტობის საწინააღმდეგო 2017-2020 წლების ეროვნული სტრატეგიის“ იმპლემენტაცია და მონიტორინგი.

RICHARD
LUGAR CENTER
FOR PUBLIC
HEALTH RESEARCH

- ▶ ჯანმოს ეგიდით ჩატარდა ლაბორატორიების შეფასება მაღალი საფრთხის პათოგენების კუთხით, ერთიანი ჯანმრთელობის მიდგომით, ქვეყნის ცენტრალურ და რეგიონულ დონეებზე.
- ▶ 2020 წლის თებერვალში, საერთაშორისო კიბოს დღესთან დაკავშირებული აქციის ფარგლებში, უფასო ტესტირება ჩატარდა სიმსივნით დაავადებულ პაციენტებს. აქციაში ჩართული იყო თოდუას და ხეჩინაშვილის კლინიკები, მარდალეიშვილის სამედიცინო ცენტრი, უნივერსალური სამედიცინო ცენტრი, თბილისის ცენტრალური ლაბორატორია.
- ▶ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის დაფინანსებით პირველად საქართველოში განხორციელდა პროექტი „ახალი თაობის სექვენირებაზე დაფუძნებული კლინიკური აპლიკაციები – ძუძუს კიბოს გენების – BRCA1 და BRCA2, სრული გენეტიკური ანალიზი“.

2020 წლის შემოდგომაზე პირველად საქართველოში დაიგეგმა და განხორციელდა BRCA1/BRCA2 გენების სრული გენეტიკური ანალიზი ახალი თაობის სექვენირების ტექნოლოგიის გამოყენებით ძუძუს კიბოს დიაგნოზის მქონე პაციენტებში. პოპულაციური კვლევაში აქტიურად იყო ჩართული თოდუას, მარდალეიშვილის და ხეჩინაშვილის კლინიკები. კვლევის ფარგლებში უფასო ტესტირება ჩატარდა ასორმოცდაათ პაციენტს. ნიმუშების შერჩევა ხორციელდებოდა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში შემუშავებული სპეციალური კითხვარის მიხედვით.

Devyser BRCA პანელით ხორციელდება BRCA1 და BRCA2 გენების შემდეგი პათგენური ვარიანტების დეტექცია:

- **BRCA1:** c.1360_1361delAG (del); c.5062_5064delGTT (del); c.5266dupC (dup); c.1462dupA (dup); c.1016dupA (dup); c.3331_3334delCAAG (del); c.4117G>T (SNV); c.1505T>G (SNV); c.5074+1G>T (SNV); c.181T>G (SNV); c.1016dupA (dup); c.5335_5335delC (del); c.1881C>G (SNV); c.5123C>A (SNV);
- **BRCA2:** c.9252_9255delAACainsTT (Complex); c.4131_4132insTGAGGA (ins); c.1238_1238delT (del); c.5211_5214delTACT (del); c.5718_5719delCT (del); c.2684_2684delC (del); c.6591_6592delTG (del); c.7007G>A (SNV); c.7008-62A>G (SNV); c.72delA (del); c.6275_6276delTT (del).

- ▶ In 2019-2020 By US CDC support research project “Strengthening HCV and HBV outbreak detection capacity within harm reduction settings in Georgia by utilizing GHOST technology” had been carried out. Goal of the project is to analyze and visualize transmission patterns of HCV infection among those PWIDs who test positive for HCV at selected harm reduction (HR) sites; To use GHOST technology to identify PWID at highest risk of transmitting HCV within an injection drug use network.
- ▶ NAAT technology was implemented under the Blood Safety State Program, which is one of the steps forward and the best example to evaluate the advantages of centralized testing. Implementation was carried out gradually and blood of each donor is already tested for blood-borne infections using this method at Lugar Center.
- ▶ For the first time in Georgia, has been implemented the *Campylobacter* spp bacteriology diagnostic methods. *Campylobacter* spp was isolated from clinical sample first time in Georgia.

JSI medical systems GmbH
Tulach: 18
D-77955 Ettenheim
www.jsi-medsys.de

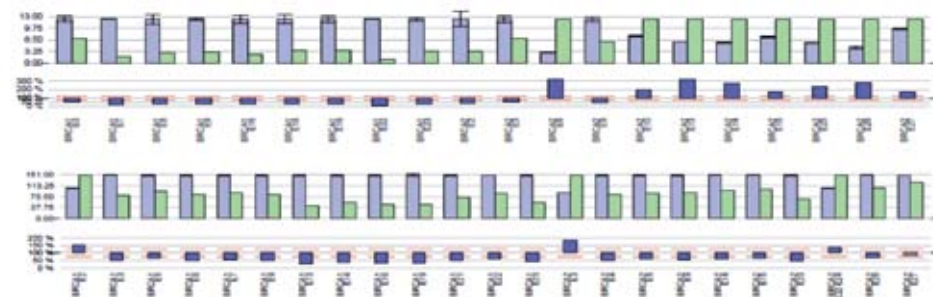
NGS REPORT									
Order No : 262609003 DNA-No : 31									
11	E10	422 / 10p (chr13p.32907546 / 32907536) (hg19)	D	30% (6095) [30% (3001) / 30% (3494)]	c.1509+22delT	m75472008 (gnomeA2) m276171816 (ClinVar; dbSNP)			
12	E11	-44 (chr13p.32910328 (hg19))	C	52% (3180) [52% (3150) / 50% (3210)]	c.1510-12T>C	m2520236 (1000Genomes; ClinVar; dbSNP)			
13	E11	-61 (chr13p.32910351 (hg19))	C	48% (2934) [48% (2933) / 50% (313)]	c.1510-61C>T	m11971661 (1000Genomes; ClinVar; ExAC; dbSNP; gnomeA2)			
14	E11	320 (22229) (chr13p.32910721) (hg19)	C	49% (12002) [49% (6000) / 49% (6944)]	c.22291+C	p.His743*	m11914199 (1000Genomes; ClinVar; ExAC; dbSNP; gnomeA2)		
15	E11	1802 (20171) (chr13p.32911403) (hg19)	C	49% (7401) [49% (6063) / 49% (2336)]	c.2915A>G	p.Asn91Asp	m1191644 (1000Genomes; ClinVar; ExAC; dbSNP; gnomeA2)		
16	E11	2454 (4563) (chr13p.32913605) (hg19)	C	100% (10951) [100% (5377) / 100% (5374)]	c.4563A>G	p.Leu1621+	m256075 (1000Genomes; ClinVar; ExAC; dbSNP; gnomeA2)		
17	E11	4644 (6623) / 10p (chr13p.32914444, 329144 / 32914440, 32914441 (hg19))	I (Dup)	46% (8753) [46% (4370) / 46% (4383)]	c.6623dupA	p.Ser1988Ile*18	m33718761 (ClinVar; dbSNP)		
18	E11	4604 (6613) (chr13p.32919405) (hg19)	C	100% (9463) [99% (207 100% (9463)]	c.6613G>C	p.Val217I*	CC04M147160 (CC04M2) CC04M147160 (CC04M2); m2006N (1000Genomes; ClinVar; ExAC; dbSNP; gnomeA2)		
19	E14	290 (7307) (chr13p.32929387) (hg19)	G	90% (7184) [90% (691 99% (7184)]	c.7307T>C	p.Val246Asn	m1191647 (1000Genomes; ExAC; dbSNP; gnomeA2)		
20	E17	-44 (chr13p.32935646 (hg19))	C	100% (29719) [100% (14910) / 100% (14894)]	c.7556-12T>C	m345320 (1000Genomes; ClinVar; ExAC; dbSNP)			

- ▶ For the first time in Georgia, has been implemented Schistosomiasis diagnostic methods.
- ▶ Has been successfully implemented and monitored AMR National Strategy Plan for 2017-2020.
- ▶ Under WHO support has been conducted Assessment of the laboratories for high threat pathogens at central and regional levels of the country.
- ▶ In February 2020, as part of the International Cancer Day campaign, patients with different types of cancer were screened for free. Todia and Khechinashvili clinics, Mardaleishvili Medical Center, Universal Medical Center, and Tbilisi Central Laboratory were involved in the action.

National Center for Disease Control and Public Health supported the project “Next Generation Sequencing-based Clinical Applications – Breast Cancer Genes – BRCA1 and BRCA2, Complete Genetic Analysis”. In the fall 2020, NGS-based complete genetic analysis of BRCA1 / BRCA2 genes was planned and performed for the first time in patients diagnosed with breast cancer in Georgia. Todia, Mardaleishvili, and Khechinashvili clinics were actively involved in the population study. One hundred and fifty patients were tested as part of the study for free. Samples were selected according to special questionnaire developed at NCDC.

The Devyser BRCA panel detects the following pathogenic variants of the BRCA1 and BRCA2 genes:

- **BRCA1:** c.1360_1361delAG (del); c.5062_5064delGTT (del); c.5266dupC (dup); c.1462dupA (dup); c.1016dupA (dup); c.3331_3334delCAAG (del); c.4117G>T (SNV); c.1505T>G (SNV); c.5074+1G>T (SNV); c.181T>G (SNV); c.1016dupA (dup); c.5335_5335delC (del); c.1881C>G (SNV); c.5123C>A (SNV);
- **BRCA2:** c.9252_9255delAACinsTT (Complex); c.4131_4132insTGAGGA (ins); c.1238_1238delT (del); c.5211_5214delTACT (del); c.5718_5719delCT (del); c.2684_2684delC (del); c.6591_6592delTG (del); c.7007G>A (SNV); c.7008-62A>G (SNV); c.72delA (del); c.6275_6276delTT (del).

BRCA1 და BRCA2 გენების გენეტიკური ანალიზი ახალი თაობის სექვენირების გამოყენებით. მონაცემების ანალიზი განხორციელდა გერმანული კომპანია JSI-თან თანამშრომლობის ფარგლებში. გენის ასლების რაოდენობრივი ვარიაციები (CNVs) იქნა აღმოჩენილი BRCA1 და BRCA2 გენების ინტრონ/ეგზონებში.

COVID-19-ის პანდემიაზე პასუხი

196

ახალი კორონავირუსით გამოწვეული COVID-19-ის პანდემია (SARS-CoV-2) სწრაფად გავრცელდა მსოფლიოში. COVID-19-თან დაკავშირებული პოტენციური ზიანის შესამცირებლად და ყველა სექტორისთვის სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად, ქვეყანამ სათანადო ღონისძიებების გატარება პანდემიის აღრეულ ეტაპზე დაიწყო. დროული რეაგირების მიზნით, 2020 წლის 28 იანვარს საქართველოს მთავრობის განკარგულებით №164 „საქართველოში ახალი კორონავირუსის შესაძლო გავრცელების აღკვეთის ღონისძიებებისა და ახალი კორონავირუსით გამოწვეული დაავადების შემთხვევებზე ოპერატიული რეაგირების გეგმის დამტკიცების შესახებ“, ჩამოყალიბდა ეროვნულ დონეზე კრიზისზე რეაგირების უმაღლესი პასუხისმგებელი ორგანო – უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭო. საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული ოპერატიული რეაგირების გეგმის მიხედვით, თითოეულ მონაწილე სამინისტროს და სამთავრობო უწყებას აქვს COVID-19-ზე რეაგირებაში მკაფიოდ განსაზღვრული როლი და პასუხისმგებლობა. საბჭოს წევრია დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი და საბჭოს სისტემატურად წარუდგენს ქვეყანაში კოვიდ სიტუაციის მიმოხილვასა და საერთაშორისო და ეროვნულ მტკიცებულებებზე დაფუძნებულ რეკომენდაციებს.

მოსახლეობის
ინტერესების
მაქსიმალური
გათვალისწინება და
ჩართულობა

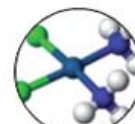
სამეცნიერო
მტკიცებულებებით
ხელმძღვანელობა

სამართლიანობა
და
ხელმისაწვდომობა

გამჭვირვალობა

მულტისექტორული
თანამშრომლობა

RESPONSE
ON THE COVID-19
(SARS-COV-2)
PANDEMIC

ცენტრის ძირითადი პასუხისმგებლობაა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სისტემის მზადყოფნა, მოდელირება, ახლად აღმოცენებულ ინფექციურ დაავადებაზე რეაგირება და COVID-19-ის საზოგადოებრივ ვაქცინაციის პროგრამის განხორციელება. პასუხისმგებლობა მოიცავს მზადყოფნისა და რეაგირების ღონისძიებებს, მათ შორის რეალურ დროში ეპიდემიადამხმელობას, გამოვლენილი და საეჭვო შემთხვევების ეპიდემიოვალუარეობას, მიღწევას, მონიტორინგს, კომუნიკაციასა და მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლებას, ვაქცინაციისთვის ტრენინგებს, „ცივი ჯაჭვის“ უზრუნველყოფნას, იმუნიზაციის ელექტრონული მოდულის გამართულ მუშაობას, იმუნიზაციის შემდგომ განვითარებული არასასურველი მოვლენების (იშვამ) აღრიცხვას და სხვა. პანდემიის პერიოდში ამოქმედდა გადაუდებელი ოპერაციული ცენტრი (Emergency Operation Center). უწყვეტად ხორციელდება ახალი კორონავირუსის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის მართვა და სტანდარტების შესაბამისობის მეთვალყურეობა და ჩატარებული ტესტირება აისახება საგანგებო ელექტრონულ პორტალზე ლაბ-კოვ რეგისტრი. მოსახლეობაში ხორციელდება COVID-19-ის პრევენციისა და საფრთხის შემცირებისთვის სამეცნიერო კვლევებითი და მტკიცებითი მედიცინის გამოყენებით შემუშავებული ღონისძიებების პრაქტიკული რეკომენდაციების დანერგვა.

ცენტრის რეაგირების პროცესი ეფუძნება შემდეგ ღირებულებებს:

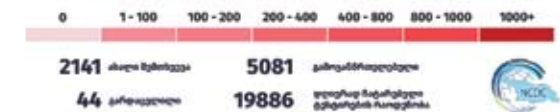
ცენტრმა COVID-19-ზე ტესტირება დაიწყო 2020 წლის 30 იანვარს, პირველი ოფიციალურად დადასტურებული შემთხვევა აღრიცხა 26 თებერვალს, პირველი გამოჯანმრთელება 16 მარტს და პირველი სიკვდილი 5 აპრილს.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი ყოველდღიურად აქვეყნებს ქვეყანაში ეპიდემიასთან და COVID-19-ის საზოგადოებრივ ვაქცინაციასთან დაკავშირებულ სტატისტიკას, აწარმოებს და გარკვეული პერიოდულობით აქვეყნებს ანალიზს. კოვიდ პანდემიის პერიოდში გამოქვეყნებულია 7 მიმოხილვა, სადაც ასახულია ეპიდემიის მიმდინარეობა ქვეყანაში.

ცენტრი მუდმივად აკონტროლებს ეპიდემიასიათებლებს: დღიური და კუმულაციური ინციდენტობა, შემთხვევასთან ასოცირებული სიკვდილიანობის სიხშირე, რეპროდუქციის ინდექსი, ტესტირების დადებითობის მაჩვენებელი, გამოჯანმრთელებულთა რაოდენობა, ჭარბსიკვდილიანობის ნიშნული, ახალი შტამების ქვეყანაში გავრცელების შესწავლას ლუგარის ლაბორატორიაში ვირუსის გენომის სექვენირებითა და სხვა. მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე ისაზღვრება ქვეყნის განგაშის დონე. განგაშის სხვადასხვა დონე ასოცირებულია განსხვავებულ რეკომენდაციებთან, რაც პანდემიის მართვისა და კონტროლის წინაპირობაა ეროვნულ დონეზე.

RESPONSE
ON THE COVID-19
(SARS-COV-2)
PANDEMIC

COVID-19 ახალი შემთხვევები საპარტახლოში 01.11.2021

2141 ახალი შემთხვევა
44 გარდაცვლილი

5081 გამოჯანმრთელებული
19886 დოქტორის რეკომენდაციის
გამოყენებით

ცენტრი რეგულარულ კომუნიკაციაშია (დისტანციურად, რეალურ დროში) წამყვან საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ინსტიტუტებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან (WHO, US CDC, ECDC, ჩინეთისა და კორეის CDC, რობერტ კოხისა და ბუნდესვერის მიკრობიოლოგიის ინსტიტუტები, სხვა).

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი მოსახლეობისთვის მუდმივად ახორციელებს რისკის კომუნიკაციას, მოსახლეობის დამცოლობის გაუმჯობესებისთვის ახორციელებს ცნობადობის ამაღლებასა და ინფორმირებულობას როგორც პრევენციული ღონისძიებების საჭიროებისა და დაცვის შესახებ, ასევე COVID-19-ის სანინალმდეგო ვაქცინაციასთან დაკავშირებით. 2020 წლის იანვრიდან ცენტრში ამოქმედებულია სპეციალური ცხელი ხაზი დამატებითი ინფორმაციის გაზიარების მიზნით.

პანდემიის პერიოდში ცენტრში ხორციელდება ახალ კორონა ვირუსთან დაკავშირებული ადმინისტრაციული აქტივობები, მათ შორის ცენტრის ყველა შენობასა და ტერიტორიაზე ვირუსის გავრცელების პრევენციის სავალდებულო კომპლექსური ღონისძიებები. თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად გაუმჯობესდა ნარჩენების მართვა. ამავე დროს, მობილიზდა ადამიანური რესურსის ფუნქციური მართვის სისტემები და სამუშაო სპეციფიკიდან გამომდინარე, გარკვეულწილად ადაპტირდა დისტანციურ-როტაციული სისტემა.

საქართველოში COVID-19 სანიმალდებო ავრების სტატისტიკა
რეგისტრაციის მიხედვით 1.11.2021

RESPONSE ON
THE COVID-19
(SARS-COV-2)
PANDEMIC

The COVID-19 (SARS-CoV-2) pandemic caused by the novel coronavirus spread rapidly around the world. To reduce the potential damage caused by COVID-19 and ensure stability for all sectors, the country started taking appropriate measures at an early stage of the pandemic. In order to respond in a timely manner, on January 28, 2020, based on the Decree of the Government of Georgia # 164 "On the approval of Measures to Prevent the Possible Spread of Novel Coronavirus in Georgia and the Emergency Response Plan for the cases of Novel Coronavirus Diseases" the highest responsible body for crisis response at the national level – the Interagency Coordination Council – has been established. According to the Emergency Response Plan approved by the Government of Georgia, Council member ministries and governmental agencies have a clearly defined role and responsibilities in responding to COVID-19. National Center for Disease Control and Public Health is a Council member and systematically submits to the Council a review of the situation in the country and evidence based international and national recommendations.

The major responsibilities of the Center are public health system preparedness, modeling, response to newly emerging infectious diseases and implementation of COVID-19 vaccination program. Responsibilities include preparedness and response measures including real time epidemiological surveillance, epidemics surveillance of identified and suspected cases, tracing, monitoring, communication and raising public awareness, trainings on vaccination, providing a "cold chain", proper operation of the Electronic Immunization Module, recording Adverse Events Following Immunization (IEFI), etc. In the course of pandemic the Emergency Operation Center started functioning. Management of laboratory diagnostics of the novel coronavirus and monitoring of compliance with the standards is continuously being conducted. Conducted testing is reflected on the emergency electronic portal Lab-Cov Registry. Introduction of practical recommendations of measures based on scientific research and evidence-based medicine to prevent and reduce COVID-19 threat is being implemented in the population.

SELECTED CHARACTERISTICS IN GEORGIA
IHME

Mobility >-39%

Mask use 65%
Target >95%

Forecasted
infected on April,
2021 19,9%

Source: COVID-19 Results Briefing: the European Region, JHME UW, November, 2020

www.ncdc.ge

RESPONSE ON
THE COVID-19
(SARS-COV-2)
PANDEMIC

The Center's response process is based on the following values:

On January 30, 2020 the Center started testing to detect COVID-19, with the first officially confirmed case recorded on February 26, the first recovery on March 16 and the first death on April 5.

The National Center for Disease Control and Public Health publishes statistics on epidemics and COVID-19 vaccination in the country on a daily basis, conducts and periodically publishes analyzes. During the Covid pandemic period, 7 revisions were published, reflecting the current state of the epidemic in the country.

The Center constantly monitors epidemiological features: daily and cumulative incidence, case-related mortality rate, reproduction index, tests positivity rate, number of recoveries, over-mortality benchmark, new strains prevalence study in the country by genome sequencing at Lugar laboratory, etc. Based on the information received the alarm level of the country is determined. Different levels of alarm are associated with different recommendations, which is a prerequisite for pandemic management and control at the national level.

In line with the real prevalence of infection in the country, the Center is constantly conducting seroprevalence studies, including the involvement of international partners. From the beginning of the pandemic Since the pandemic began, the Center has strengthened its partnership with the Institute of Health Metrics and Evaluation (IHME) of Washington University, and regularly conducts comparisons and analyzes of both IHME modeling and forecasting by the Center team. Reconciled information is an integral part of the Strategic and Operational Planning of the Interagency Coordination Council.

The Center is in regular communication (remotely, in real time) with leading public health institutions and international organizations (WHO, US CDC, ECDC, China and Korean CDC, Robert Koch and Bundeswehr Institutes of Microbiology, etc.).

The National Center for Disease Control and Public Health is constantly implementing risk communication for the population, in order to improve population adherence the Center is implementing awareness raising on need of preventive measures and protection, as well as on vaccination against COVID-19. A special hotline has been launched at the Center since January 2020 to share additional information.

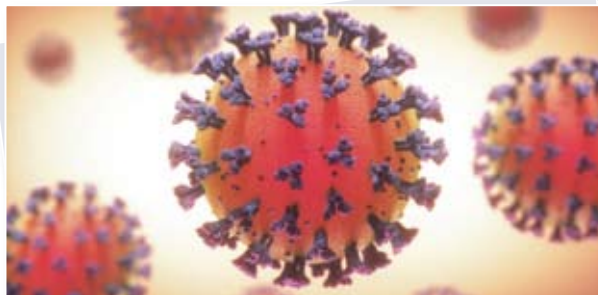
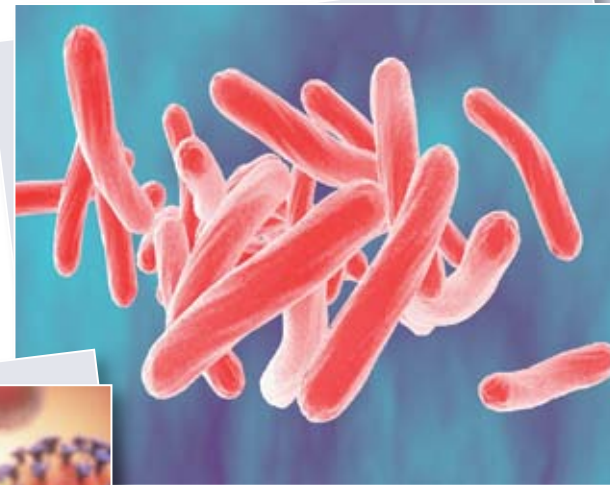
During the pandemic, new Corona virus-related administrative activities are being implemented in the Center, including mandatory complex measures to prevent the virus spreading in all facilities and areas of the Center. In line with modern standards waste management has

improved. At the same time, functional human resources management systems were mobilized and due to the specifics of the work and to some extent the remote-rotational system was adapted.

RESPONSE ON
THE COVID-19
(SARS-COV-2)
PANDEMIC

ტუბერკულოზის და COVID-19-ის მართვის პროტოკოლის დანერგვა

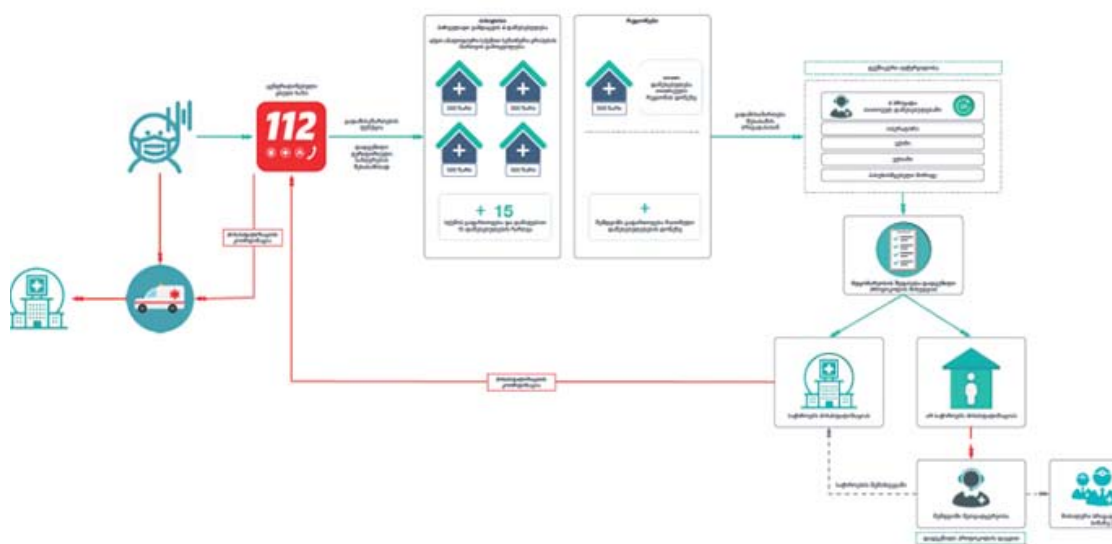
საქართველოს ფთიზიატრთა და პულმონოლოგთა ასოციაციასთან თანამშრომლობით და ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრის ჩართულობით შემუშავდა და 2020 წლის 9 ივნისს დამტკიცდა ტუბერკულოზის და ახალი კორონავირუსით (SARS-CoV-2) გამოწვეული ინფექციის (Covid-19) კლინიკური მართვის პროტოკოლი. მისი დანერგვის ხელშეწყობის მიზნით ტუბერკულოზის ეროვნულ პროგრამაში ჩართულ პერსონალს ჩაუტარდა დისტანციური ტრენინგი.

A protocol for management of Tuberculosis and new Coronavirus (SARS-CoV-2) was developed in collaboration with the Georgian Association of Pulmonologists and with the involvement of the Scientific-Practical Center for Infectious Diseases, AIDS and Clinical Immunology and approved on June 9, 2020. To facilitate its implementation, staff involved in the National Tuberculosis Program were trained remotely.

COVID-19-ის მართვა პირველადი ჯანდაცვის დონეზე

ამბულატორიული სერვისის ეფექტურობის ამაღლებისა და ჰოსპიტალური სექტორის განტვირთვის მიზნით ცენტრალურ და რეგიონულ დონეზე პირველადი ჯანდაცვის დაწესებულებების ბაზაზე შეიქმნა “ონლაინ კლინიკები”. შემუშავდა კლინიკური მდგომარეობის მართვის სახელმწიფო სტანდარტი (პროტოკოლი) “ახალი კორონავირუსით (SARS-CoV-2) გამოწვეულ ინფექციაზე (COVID-19) საეჭვო შემთხვევის მართვა პირველადი ჯანდაცვის დონეზე”, რომელიც 2020 წლის 29 მარტს დამტკიცდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ. პროტოკოლი წარმოადგენს სახელმძღვანელოს პედაგოგიკური დანერგვისთვის, რომლის საფუძველზეც უზრუნველყოფილია COVID-19-ის ეფექტური მართვა და სამკურნალო დაწესებულებებში რეფერალი საჭიროების შესაბამისად. პროტოკოლი ექვემდებარება განახლებას ეპიდემიოლოგიური ვითარების შესაბამისად. პირველადი ჯანდაცვის დაწესებულებებში დასაქმებულ სამედიცინო პერსონალს ჩაუტარდა დისტანციური ტრენინგი. ამასთან ერთად, ხორციელდება “ონლაინ კლინიკების” მიერ გაწეული სამედიცინო დახმარების ხარისხის მონიტორინგი.

Online clinics were established at large PHC providers at central and regional levels to promote outpatient service efficiency and gatekeeping the hospital sector. A new national standard/protocol “Management of suspected cases of COVID-19 caused by novel Coronavirus (SARS-CoV-2) at the Primary Healthcare level” was developed and approved by the Ministry of Internally Displaced Persons, Labour, Health and Social Affairs of Georgia on 29 March 2020 to guide the primary health care providers for effective Covid-19 management and linkage to treatment facilities as needed. The protocol is subjected to a regular update in line with the epidemic trend. Capacity building was provided through online training and monitoring of PHC providers.

MANAGING
COVID-19
AT PHC LEVEL

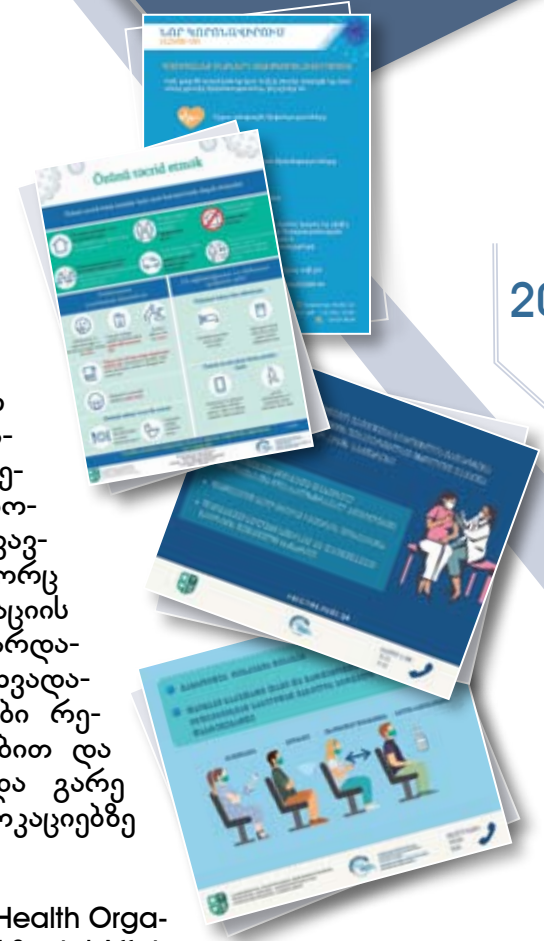
COVID-19-თან დაკავშირებული რისკის კომუნიკაციისა და საზოგადოების ჩართულობის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავება

საკომუნიკაციო სტრატეგიის სამოქმედო გეგმა ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებული რეგიონებისათვის გაეროს ბავშვთა ფონდთან თანამშრომლობით

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციასთან, გაეროს ბავშვთა ფონდთან და ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან თანამშრომლობით მომზადდა სტრატეგიული რისკის კომუნიკაციის დოკუმენტები. სტრატეგია მიზნად ისახავს მოსახლეობის ინფორმირებულობის გაზრდას COVID-19-ის პრევენციულ ღონისძიებებთან დაკავშირებით და ქვეყნის COVID-19-ზე მზადყოფნასა და რეაგირებასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელების მხარდაჭერას. დოკუმენტი განისაზღვრა, როგორც სამოქმედო გეგმა რიგი საკომუნიკაციო ინტერვენციების დაგეგმვის დროს. რისკის კომუნიკაციის სტრატეგიის ფარგლებში განხორციელდა სხვადასხვა ინტერვენციები, მ.შ. დონორების მხარდაჭერით ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებული რეგიონებში. ჩატარდა ვებინერები სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებთან, მ.შ. მედიის წარმომადგენლებთან; მომზადდა ვიდეორგოლები რელიგიური ლიდერების, ასევე ადგილობრივი პოპულარული ადამიანების მონაწილეობით და პრევენციული ზომების მონოდეებით; მომზადდა საგანმანათლებლო პოსტერები და გარე სარეკლამო ბანერები სომხურ და აზერბაიჯანულ ენებზე და განთავსდა სამიზნე ლოკაციებზე (ახალქალაქი/ახალციხე).

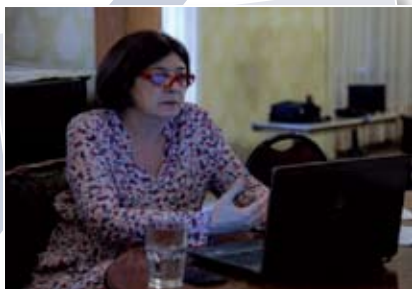
Strategic risk communication documents were prepared in cooperation with the World Health Organization, the United Nations Children's Fund and the Ministry of IDPs, Labour, Health and Social Affairs of Georgia. The strategy aims to raise public awareness on prevention measures of COVID-19 and to support the implementation of measures relevant to the country's COVID-19 preparedness and response. The document was defined as an action plan while arranging number of communication interventions. Various interventions were carried out within the risk communication strategy, including activities supported by donors in ethnic minority areas. Webinars with different target groups, including media representatives, were conducted; video clips were prepared with the participation of religious leaders as well as local celebrities and by providing preventive measures; educational posters and outdoor advertising banners in Armenian and Azerbaijani languages were prepared and placed in target locations (Akhalkalaki/Akhaltzikhe).

DEVELOPMENT
OF
COVID-19
GLOBAL RISK
COMMUNICATION
AND COMMUNITY
ENGAGEMENT
STRATEGY AND
ACTION PLAN
A COMMUNICATION
STRATEGY ACTION PLAN FOR
ETHNIC MINORITY AREAS IN
COOPERATION WITH UNICEF

COVID-19–ის პანდემიის პერიოდში ორსულებისთვის დისტანციური საკონსულტაციო სესიების უზრუნველყოფა

204

გაეროს ბავშვთა ფონდმა (UNICEF) დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრთან ერთად წამოიწყო ინოვაციური პროექტი, რომელიც მოიცავდა ორსულთა უფასო დისტანციური ონლაინ კონსულტაციების ფარგლებში, COVID-19 ინფექციასთან დაკავშირებით დეტალური ინფორმაციის მიწოდებას. ვირტუალური სესიების მიზანი იყო კორონავირუსთან დაკავშირებული რისკების შერბილება. ორსულთა იდენტიფიცირებისათვის

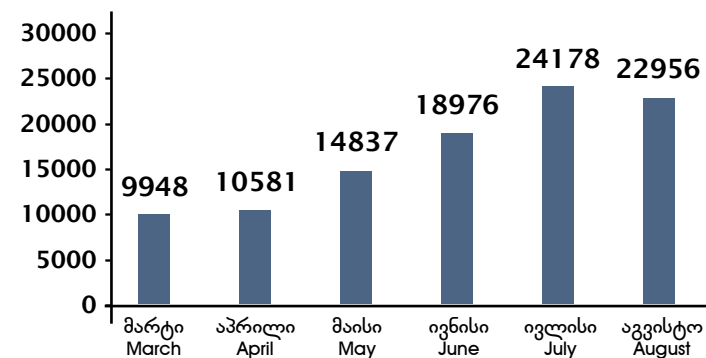
გამოყენებულ იქნა ცენტრში არსებული ორსულთა და ახალშობილთა მე-თვალყურეობის ელექტრონული მოდული (დაბადების რეგისტრი). ორსულებთან დაკავშირება მიმდინარეობდა სატელეფონო და სმს გზავნილების საშუალებით. საქართველოში აღრიცხვაზე მყოფმა დაახლოებით 26000 ორსულმა ქალმა მიიღო შეთავაზება ვირტუალური კონსულტაციის თაობაზე. პროექტის მსვლელობის პროცესში ეტაპობრივად ჩაერთო ორსულები ყველა რეგიონიდან. სესიებში აღნიშნულ ორსულთა 30%-მა მიიღო მონაწილეობა. ჩატარდა 340 ონლაინ ჩართვა. სესიების დროს ქვეყნის საუკეთესო გინეკოლოგები ორი საათის განმავლობაში დანვრილებით აწვდიდნენ ორსულებს ინფორმაციას თანამედროვე გაიდლაინებისა და სამეცნიერო მტკიცებულებებზე დაყრდნობით როგორც კოვიდ

ინფექციასთან, ისე ორსულობასთან, მშობიარობასა და ლოგინობის ხანასთან დაკავშირებით. რომ ვირტუალური კონსულტირება შესაძლებელი იყო ქართულ, აზერბაიჯანულ, სომხურ, რუსულ და ინგლისურ ენებზე და ორსული თავად ირჩევდა მისთვის სასურველ ენას, ჯგუფები კომპლექტდებოდა შესაბამისი სასაუბრო ენის მიხედვით. სესიის ფორმატი მოიცავდა კითხვა/პასუხის რეჟიმს. ინოვაციური პროექტის განხორციელების შედეგად მოხდა კოვიდ ინფექციასთან და ყველაზე მნიშვნელოვან საკითხებთან დაკავშირებით ორსულთა ცნობიერების ამაღლება და ანტენატალური ვიზიტების რაოდენობის ზრდა.

PROVIDING
REMOTE
COUNSELING
SESSIONS
FOR PREGNANT
WOMEN DURING
THE COVID-19
PANDEMIC

The United Nations Children's Fund (UNICEF) launched an innovative project in May, 2020 with the National Center for Disease Control and Public Health to provide detailed information on COVID-19 infection as part of a free online consultation for pregnant women. The purpose of the virtual sessions was to mitigate the risks associated with the coronavirus. An electronic module (birth register) for monitoring pregnant women and newborns at the Center was used to identify pregnant women. They were contacted by phone and SMS. Approximately 26,000 pregnant women registered in Georgia have received offers for virtual counseling. Pregnant women from all regions were gradually involved in the project. In total, their 30% participated in the sessions. Online sessions were held through the virtual Zoom platform. The best gynecologists in the country provided pregnant women with detailed information based on modern guidelines and scientific evidence regarding COVID infection and pregnancy, delivery and post-partum for two hours during the sessions. Importantly, virtual counseling was available in Georgian, Azeri, Armenian, Russian and English languages, and the pregnant woman herself was choosing her language. The groups were staffed according to the appropriate spoken language. The format of the session included a question & answer mode. The implementation of the innovative project resulted in raising the awareness of pregnant women about the infection and the most important issues and increasing the number of antenatal visits.

ანტენატალური ვიზიტების რაოდენობა, საქართველო
NUMBER OF ANTENATAL VISITS, GEORGIA
03.2020-08.2020

PROVIDING
REMOTE
COUNSELING
SESSIONS
FOR PREGNANT
WOMEN DURING
THE COVID-19
PANDEMIC

SARS-CoV-2 კორონავირუსის დიაგნოსტიკასთან დაკავშირებული კვლევების ელექტრონული აღრიცხვის „COVID LAB“ სისტემა

COVID-19-ის პანდემიის გამოწვევასთან გასამკლავებლად ჩეხეთის მთავრობის განვითარების სააგენტოს და ჩეხეთის „კარიტასის“ ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერით დაავადებათა კონტროლის ცენტრთან მჭიდრო თანამშრომლობით შეიქმნა და დაინერგა კოვიდის ლაბორატორიული ტესტირების შედეგების აღრიცხვის სისტემა „Covid Lab“, რომელშიც ხორციელდება საქართველოს ფარგლებში COVID-19 დაავადების გამომწვევ SARS-CoV-2 კორონავირუსის დიაგნოსტიკასთან დაკავშირებით ჩატარებული ყველა ლაბორატორიული კვლევისა და მათი შედეგების ელექტრონული აღრიცხვა, კერძოდ:

► სწრაფი ტესტირების შედეგების (nCov შედეგი/სწრაფი ტესტი COVID-19 Ag/ანტიგენი, nCov შედეგი/სწრაფი ტესტი ანტისხეულები) აღრიცხვა;

► PCR კონფირმაციული კვლევისთვის საჭირო სისხლის ნიმუშის აღებასთან და ტრანსპორტირებასთან დაკავშირებული მონაცემების აღრიცხვა;

► PCR კვლევასთან დაკავშირებული მონაცემების ელექტრონული რეგისტრაცია.

სისტემაში რეგისტრირდება როგორც სახელმწიფო, აგრეთვე კომერციულად ჩატარებული კვლევების შესახებ ინფორმაცია. შემუშავებულია ინტეგრაციული დამხმარე/შუალედური სისტემა „Data Collector“, რომელიც უზრუნველყოფს მონაცემთა მიმოცვლას „Covid Lab“ სისტემასა და ლაბორატორიების შიდა მართვის ელექტრონულ სისტემებს შორის. აღნიშნული ფუნქციონალი უმარტივეს პორტალზე მუშაობას ლაბორატორიების მომხმარებლებს, აგრეთვე ხელს უწყობს „Covid Lab“ სისტემაში კვლევის შედეგების დროულ ასახვას.

სისტემაში არსებული ანგარიშგების ფუნქციონალით გამარტივებულია ორგანიზაციების მხრიდან სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში შესრულებული სამუშაოს წარდგენა, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრის მხრიდან მონაცემების დამუშავება და ხაზინიდან ანგარიშსწორება. „Covid Lab“ ანალიტიკის ნაწილში წინასწარ შემუშავებული გრაფიკების, ცხრილების და დიაგრამების საშუალებით ხორციელდება მონაცემთა სტატისტიკური დამუშავება და ანალიზი, მათ შორის, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, სისტემაში რეგისტრირებული კოვიდდადებითი შემთხვევების რეპორტირება და მონიტორინგი, რაც კოვიდ პაციენტთა შემდგომი მიდევნების საწინდარია.

„Covid Lab“ სისტემის მონაცემთა ბაზის უნიკალურობა განაპირობებს მის ინტეგრაციას სხვადასხვა სახელმწიფო უწყების ელექტრონულ სისტემებთან, რაც კოვიდპანდემიასთან ბრძოლის ერთიან მართვას უწყობს ხელს.

COVID LAB –
ELECTRONIC
RECORDING SYSTEM
FOR SARS-COV-2
CORONAVIRUS
LABORATORY TESTING

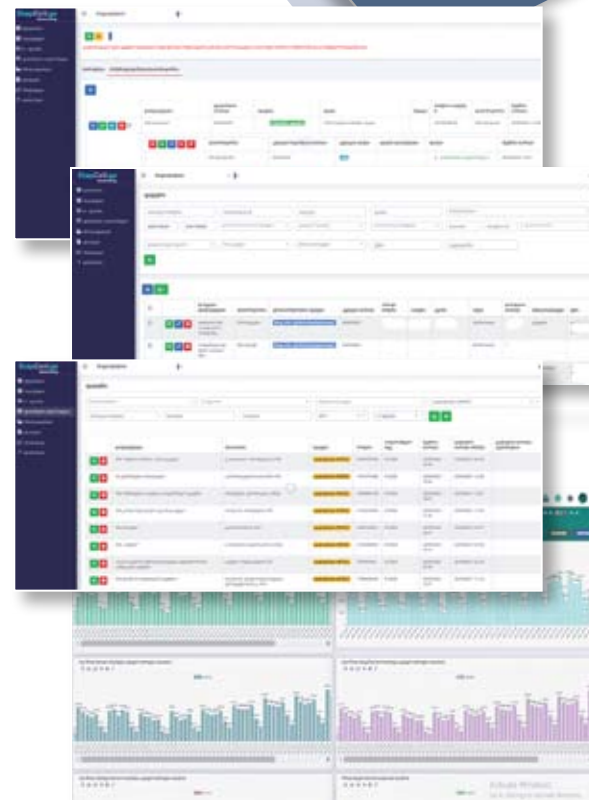
In order to combat the COVID-19, with the financial and technical support of the Czech Development Agency and Caritas Czech Republic and close cooperation with the NCDC, "Covid Lab" system for recording the results of COVID-19 laboratory testing of was introduced in early 2020. The "Covid Lab" system provides electronic registration of all laboratory tests and their results conducted in Georgia in connection with the detection of SARS-CoV-2 coronavirus, causing the COVID-19 disease, in particular:

- ▶▶ Registration of rapid test results (nCoV result / rapid test Covid-19 Ag / antigen, nCoV result/ rapid test antibodies);
- ▶▶ Recording data related to collection of blood samples and transportation required for PCR confirmatory tests;
- ▶▶ Electronic registration of data related to PCR tests.

Information about both state and commercial tests is registered in the system. An integrated auxiliary/intermediate system "Data Collector" has been developed, which provides data exchange between the "Covid Lab" system and laboratory management internal electronic systems. This feature simplifies the work of the portal for laboratory users, also it ensures the timely display of tests' results in the "Covid Lab" system. The reporting function in the system simplifies the submission of work performed by organizations under the state program, the processing of data by the National Center for Disease Control and Public Health (NCDC) and the reimbursement from the state treasury.

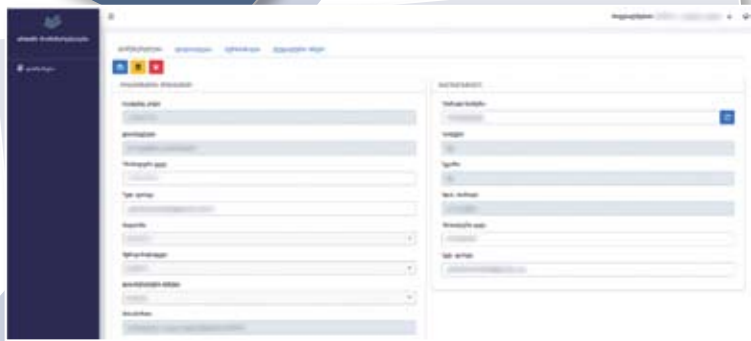
Pre-designed graphs, tables and diagrams in the "Covid Lab" analytics tool perform statistical data processing and analysis, including the most important – reporting and monitoring of Covid positive cases registered in the system, which is a prerequisite for further followup of Covid patients. The uniqueness of the "Covid Lab" system database ensures its integration with the electronic systems of different state agencies, which facilitates the unified management of the fight against pandemic.

COVID LAB –
ELECTRONIC
RECORDING SYSTEM
FOR SARS-COV-2
CORONAVIRUS
LABORATORY TESTING

მომხმარებელთა მართვის ელექტრონული მოდული

208

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში დიდი რაოდენობით ელექტრონული სისტემები ფუნქციონირებს, რომელშიც დაცულია მოქალაქეების ჯანმრთელობის შესახებ სამედიცინო ინფორმაცია, რომელიც განსაკუთრებული კატეგორიის ინფორმაციას მიეკუთვნება. ცენტრი მუდმივად ზრუნავს ინფორმაციის დაცულობაზე და ატარებს სხვადასხვა ღონისძიებებს ამ მიზნით. 2020 წლის მიწურულს, დაავადებათა კონტროლის ცენტრმა, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ საქართველოს კანონის აღსრულების მიზნით შექმნა ელექტრონული სისტემა „სისტემის მომხმარებლები“, რომელიც უზრუნველყოფს ცენტრის ადმინისტრირებაში არსებულ ჯანმრთელობის დაცვის ელექტრონულ მოდულებში რეგისტრირებული ორგანიზაციებისთვის გარკვეული მექანიზმების დანერგვას, რათა უზრუნველყოფილ იქნას, არაუფლებამოსილი პირების ელექტრონულ მოდულებთან წვდომის აკრძალვა,

პერსონალური მონაცემების დაცვის მიზნით ორდონიანი ავთენტიფიკაციის მექანიზმის გამოყენებით. აღნიშნული მექანიზმის გამოყენებით მოხდა სამედიცინო დანერგულებებში ჯანმრთელობის დაცვის ელექტრონულ მოდულებში დასაქმებული პირების იდენტიფიცირება და მათზე ინდივიდუალური მომხმარებლების გახსნა. დიდი რაოდენობით მომხმარებელთა მართვის მიზნით სამედიცინო დანერგულებებს ეხსნება ერთი მთავარი მომხმარებელი, რომლის საშუალებითაც თავად სამედიცინო დანერგულებების მიერ იმართება ელექტრონულ სისტემებთან მომუშავე პირები და მათი უფლებები, რომელთაც სისტემაში შესვლისას ყოველ ჯერზე SMS-ით ეგზავნებათ ავტორიზაციის კოდი.

National Center for Disease Control and Public Health operates a large number of electronic systems, which store personal medical information, which belongs to a special category of information. NCDC constantly takes care of information security and takes different measures in this direction. At the end of 2020, NCDC, in order to enforce the Law of Georgia on Personal Data Protection, created an electronic system "System Users" which provides certain mechanisms for organizations registered in the electronic healthcare modules, administered by the NCDC, to ensure that unauthorized persons are prevented from accessing electronic modules by using a two-tier authentication mechanism to protect the personal data. Using this mechanism, the persons employed in medical institutions on the healthcare electronic modules were identified and individual users were opened on them. In order to manage a large number of users, one main user is opened for the medical institution, through which the persons working with the electronic systems and their rights are managed by the medical institutions themselves, who are provided by SMS with an authorization code every time they access the system.

SYSTEM USERS
MANAGEMENT
ELECTRONIC MODULE

18 თვის და 5 წლის ასაკის სამიზნე კონტინგენტის რევაქცინაციისათვის ოთხ-კომპონენტიანი (დაყბ-იპვ) ვაქცინის დანერგვა

პოლიომიელების გლობალური ერადიკაციის პროგრამის ფარგლებში, 18 თვის და 5 წლის ასაკის ბავშვთა რევაქცინაციისათვის, პოლიომიელების ბივალენტური ცოცხალი ვაქცინა ჩანაცვლდა ოთხ-კომპონენტიანი დაყბ/იპვ ვაქცინით, რომლის შემადგენლობაში შედის პოლიომიელების ინაქტივირებული კომპონენტი. შესაბამისად, აცრების კალენდარში პოლიომიელების ცოცხალი ვაქცინა აღარ გამოიყენება. აღსანიშნავია, რომ 2015 წლიდან 2, 3, 4 თვის ასაკში ვაქცინაცია ტარდება ექვსკომპონენტიანი ვაქცინით, რომელიც ასევე შეიცავს პოლიომიელების ინაქტივირებულ კომპონენტს.

ამჟამად იმუნიზაციის სახელწიფო პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება 13 ვაქცინებით მართვადი დაავადების პროფილაქტიკა 11 ვაქცინის საშუალებით.

As part of the Global Polio Eradication Program, for the revaccination of 18-month-old and 5-year-old children, the Oral Polio Vaccine (bOPV) vaccine was replaced with a four-component DPaT/IPV vaccine containing an inactivated polio component. Accordingly, the live polio vaccine is no longer used in the vaccination calendar. It should be noted that from 2015, at the age of 2, 3, 4 months, vaccination is carried out with a hexavalent vaccine, which also contains an inactivated component of polio.

Currently, the state immunization program provides prevention of 13 vaccine-preventable diseases using 11 vaccines.

პროფილაქტიკური აცრების ეროვნული კალენდარი

ვაქცინა	ასაკი	0-12 საათი	0-5 დღე	2 თვე	3 თვე	4 თვე	12 თვე	18 თვე	5 წელი	14 წელი
B ჰეპატიტი (ჰეპ B / HepB)		X								
ბცჟ (BCG)			X							
დყტ+B ჰეპ+ჰიბ+იპვ (ჰექსა/DPaT+HepB+Hib+IPV)				X	X	X				
ჰნევმ/PCV				X		X	X			
როტა/ROTA				X	X					
წითელა, წითურა, ყბაყურა (წწყ/MMR)							X		X	
დიფთერია, ყივანახველა, ტეტანუსი, იპვ (დყატჰ/DPaT/P)*								X	X	
ტეტანუსი – დიფთერია (Td)										X
ადამიანის პაპილომავირუსი (აპვ (HPV))		გოგონების ასაკი			აცრის ჯერადობა			აცრებს შორის მინიმალური ინტერვალი		
		10 – 11 – 12 წელი			2			6 თვე		

INTRODUCTION
OF A FOUR-
COMPONENT
(DPaT/IPV)
VACCINE FOR THE
REVACCINATION
OF THE 18-MONTH-
OLD AND 5-YEAR-OLD
CHILDREN TARGET GROUP

ინფექციების კონტროლის მონიტორინგი და სწავლება სამშობიარო სახლებსა და ქალთა კონსულტაციებში

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა გაეროს ბავშვთა ფონდის ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერით განახორციელა ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის მონიტორინგი და სწავლება პერინატალურ დანესებულებებსა და ქალთა კონსულტაციებში.

210

მონიტორინგისა და სწავლების ჩატარებისათვის გამოყენებულ იქნა სამინისტროს მიერ შემუშავებული შეფასების ინსტრუმენტი (2020 წლის 8 სექტემბრის ბრძანება N 01-100/6), რომელიც მოიცავდა შემდეგ საკითხებს: ნოზოკომიური ინფექციების საინჟინრო კონტროლი; წყალმომარაგება, ჰიგიენა და სანიტარია (WASH); სამედიცინო ნარჩენების მენეჯმენტი; ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის ორგანიზებული უზრუნველყოფა; სტერილიზაცია/დეზინფექცია; პერსონალის ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება; COVID-19-ზე რეაგირებისთვის დანესებულების მზადობის შეფასება.

მონიტორინგის საფუძველზე გამოიკვეთა, რომ სამედიცინო დანესებულებების უმეტესობას შესამუშავებელი აქვს ამბულატორიული და ჰოსპიტალური სერვისების, სამედიცინო პერსონალის (ექიმები, ექთნები და სხვა), ასევე მასალების (სახარჯი, სტერილური, საკვები, თეთრეული და სხვა) მოძრაობის ნაკადების ამსახველი ბლოკ-სქემები. დანესებულებებს აქვთ გვამის დროებითი დაყოვნების სათავეს, რომელიც მდებარეობს სხვა სივრცეებისგან იზოლირებულ და ადვილად მისადგომ სივრცეში, თუმცა ზოგიერთ შემთხვევაში ვენტილაცია არ არის მოწესრიგებული. დანესებულებებში ძირითადად მოწესრიგებულია წყალმომარაგება, თუმცა წყლის ვარგისიანობის დოკუმენტაცია მოსაწესრიგებელია. ზოგიერთ დანესებულებას მიეცა რეკომენდაცია სანიტარიულ კვანძში ან მის შესასვლელთან ხელის დასაბანი წერტილების დამატების შესახებ.

COVID-19-თან დაკავშირებული თვალსაჩინო და მარტივად გასაგები სქემა (WHO) წარმოდგენილია თითქმის ყველა დანესებულებაში. როგორც გამოვლინდა, ზოგიერთ დანესებულებაში გასამართია სამედიცინო ნარჩენების მართვა. თუმცა დანესებულების უმეტესობას აქვს სათანადოდ აღჭურვილი სახიფათო ნარჩენების დროებითი შესანახი სათავეს ან სახიფათო ნარჩენების შესაგროვებელი დროებითი კონტეინერების განსათავსებლად იყენებენ მოასფალტებულ, შენობიდან დაცილებულ და ყოველი მხრიდან შემოსაზღვრულ დაცულ ღია მოედანს.

MONITORING
OF INFECTION
CONTROL
PRACTICES
AND TRAINING
IN MATERNITY
HOSPITALS
AND WOMEN'S
COUNSELING CENTERS

The National Center for Disease Control, with the financial and technical support of the United Nations Children's Fund, monitored infection prevention and control practices and conducted training in perinatal facilities and women's counseling centers.

An evaluation tool developed by the Ministry (Order N 01-100 / N of September 8, 2020) was used to conduct monitoring and training, which covered the following issues: engineering control of nosocomial infections; water supply, hygiene and sanitation (WASH); medical waste management; organized provision of infection prevention and control practices; sterilization/disinfection; employees' health and safety; assessment of institution's readiness for COVID-19 response.

Based on the monitoring, it was revealed that the majority of medical institutions has to develop block diagrams demonstrating the flow of outpatient and hospital services, medical staff (doctors, nurses, etc.), as well as the flow of materials (consumable, sterile, food, linen, etc.). Establishments have temporary body storage facilities located in an isolated and easily accessible spaces, although in some is not regulated the ventilation system. The water supply in institutions is largely organized, however, the documentation regarding water suitability needs regulation. Some institutions were recommended to add hand-washing points in sanitary facilities or at their entrances.

Easily noticeable and comprehensible scheme (WHO) related to COVID-19 is present in almost all institutions. It was evident that some facilities need to handle medical waste management. However, most facilities have a well-equipped storage facilities to temporarily hold hazardous wastes or use an isolated, asphalted open spaces which are separated from the building and fenced on all sides, to keep temporary hazardous waste collection containers.

პროექტი „ონკოლოგიური დაავადებების ხუთწლიანი გადარჩენის მაჩვენებელთა შეფასება კიბოს პოპულაციური რეგისტრის მონაცემების საფუძველზე“

2020 წელს კიბოს პოპულაციური რეგისტრის დანერგვიდან 5 წლის შემდეგ, კიბოს 5-წლიანი გადარჩენის მაჩვენებელთა შეფასების შესაძლებლობა მოგვეცა, რაც კიბოს მოვლის ჯაჭვში სუსტი რგოლის იდენტიფიცირების და კიბოს კონტროლის გაძლიერების თვალსაზრისით რელევანტური ცვლილებების განხორციელებაში დაგვეხმარება. პროექტი – „ონკოლოგიური დაავადებების ხუთწლიანი გადარჩენის მაჩვენებელთა შეფასება კიბოს პოპულაციური რეგისტრის მონაცემების საფუძველზე“, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ნაციონალური ინსტიტუტების საერთაშორისო ასოციაციის (International Association of National Public Health Institutes (IANPHI) მიერ გამოცხადებულ კონკურსში „წარმატების აღიარება“ მიჩნეულ იქნა როგორც 2020 წლის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მიღწევა IANPHI-ის ევროპულ ქსელში და საქართველოს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრს გადაეცა სერთიფიკატი ასოციაციის გენერალურ ასამბლეაზე (2 დეკემბერი, 2020).

Public Health Institutes of the World
IANPHI

The IANPHI General Assembly recognizes
the National Center for Disease Control and Public Health, Georgia
for assessing the five-year survival rates for different types of cancer
through the population-based cancer registry (PBCR).

This project is one of the outstanding achievements of 2020
in the IANPHI European Network.

December 2, 2020
André van der Zande
President of IANPHI

In 2020, five years after the implementation of the population-based cancer registry (PBCR), we were able to assess the five-year survival rates for different types of cancer which makes it possible to identify weak links in the chain of cancer care and to make suitable changes in cancer control approaches in the country.

The project “Five-year (2015-2019) survival rates assessment for different types of cancer in Georgia”, that was submitted to the “Recognitions of success” contest, announced by the International Association of National Public Health Institutes (IANPHI) was recognized as one of the outstanding achievements of 2020 in the IANPHI European Network. The recognition was declared during online session of the General Assembly, which was held on December 2nd.

FIVE-YEAR
(2015-2019)
SURVIVAL
RATES
ASSESSMENT
FOR DIFFERENT
TYPES OF CANCER
IN GEORGIA

BRCA1 და BRCA2 მუტაციების პრევალენტობის პილოტური კვლევა ძუძუს კიბოს დიაგნოზის მქონე მაღალი რისკის პაციენტთა შორის

2020 წელს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის რ. ლუგარის სახელობის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევით ცენტრში ჩატარდა BRCA1 და BRCA2 გენებში მუტაციების პრევალენტობის და მუტაციებთან დაკავშირებული კლინიკო-პათოლოგიური მახასიათებლების შესწავლა ძუძუს კიბოს დიაგნოზის მქონე მაღალი რისკის პაციენტთა შორის. ძუძუს კიბოს დიაგნოზის მქონე 100 პაციენტი ქვემოთ მოცემული მაღალი რისკის ერთ-ერთი კრიტერიუმით, ჩართული იყო კვლევაში: (1) ძუძუს ან საკვერცხის კიბოს დიაგნოზი პირველი და მეორე რიგის ნათესავებში; (2) ანამნეზში საკვერცხის კიბოს არსებობა; (3) სამმაგად უარყოფითი (ER-/PR-/HER2-) ძუძუს კიბო, დიაგნოსტირებული 60 წლამდე ასაკში; (4) 40 წლამდე ასაკში დიაგნოსტირებული პაციენტები; (5) ბილატერალური ძუძუს კიბოს მქონე პაციენტები; (5) ანამნეზში სხვა პირველადი კიბოს მქონე პაციენტები. გამოკვლეულ პაციენტთა 7%-ს დაუდასტურდა BRCA1 და BRCA2 გენებიდან ერთ-ერთში მუტაციის არსებობა.

In 2020, the Richard Lugar Center for Public Health Research of the National Center for Disease Control and Public Health conducted a study of the prevalence of mutations in the BRCA1 and BRCA2 genes and the clinical and pathological characteristics of mutations among high-risk patients diagnosed with breast cancer. One hundred patients, diagnosed with breast cancer, using one of the following high-risk criteria, were included in the study: (1) diagnosis of breast or ovarian cancer in first- and second-degree relatives; (2) a history of ovarian cancer; (3) triple-negative (ER- / PR- / HER2-) breast cancer, diagnosed before age 60; (4) patients diagnosed under the age of 40; (5) patients with bilateral breast cancer; (6) Patients with a history of other primary cancers. 7% of the patients examined confirmed the pre-sence of a mutation in one of the BRCA1 and BRCA2 genes.

PREVALENCE
OF BRCA1
AND BRCA2
MUTATIONS AND
CLINIC-PATHOLOGIC
CHARACTERISTICS
RELATED TO MUTATIONS
IN HIGH RISK BREAST
CANCER FEMALE PATIENTS IN
GEORGIA (PILOT STUDY)

საშვილოსნოს ყელის კიბოს ელიმინაციის გლობალური სტრატეგია

საქართველო შეუერთდა საშვილოსნოს ყელის კიბოს ელიმინაციის დაჩქარების გლობალურ სტრატეგიას, რომლის ოფიციალური დაწყებაც აღინიშნა 2020 წლის 17 ნოემბერს. გლობალურ სტრატეგიაში წარმოდგენილია საშვილოსნოს ყელის კიბოს ელიმინაციის სამი მიმართულება: HPV ვაქცინაცია, საშვილოსნოს ყელის სკრინინგი და მკურნალობა; 2030 წლისთვის მისაღწევი კონკრეტული სამიზნეებია: HPV ვაქცინაციის 90%-ით და სკრინინგის 70%-ით მოცვა, საშვილოსნოს ყელის კიბოს წინარე დაავადებების და კიბოს მკურნალობაზე 90%-ით ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, პალიატიურ მზრუნველობაზე ხელმისაწვდომობის ჩათვლით. სამივე პრინციპი უნდა განხორციელდეს ერთობლივად და ელიმინაციის მიზნის მისაღწევად საჭირო მასშტაბით.

214

November 17, 2020 marked the official beginning of the acceleration of the World Health Organization's global strategy – the elimination of cervical cancer. The global strategy outlines the three pillars of cervical cancer elimination – HPV vaccination, cervical screening and treatment – and provides concrete targets to be achieved by the year 2030: 90% HPV vaccination coverage, 70% screening coverage, and 90% access to treatment for cervical pre-cancer and cancer, including access to palliative care. All three pillars must be implemented collectively and at scale to achieve the goal of elimination.

GLOBAL
STRATEGY
TO ACCELERATE
THE ELIMINATION
OF CERVICAL
CANCER

მოწევის შეწყვეტის ხელშეწყობის სახელმძღვანელო

მოწევის შეწყვეტის ხელშეწყობის სახელმძღვანელო – კლინიკური პრაქტიკის ეროვნული რეკომენდაცია (გაიდლაინი) დამტკიცდა 2020 წლის 19 ნოემბერს (საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანება № 01-553/ო).

სახელმძღვანელო წარმოადგენს ერთ საერთო, მარტივ ფორმატს ჯანდაცვის ყველა მუშაკისათვის. ამგვარად, ჯანდაცვის მუშაკისათვის უფრო მარტივია პაციენტის შეფასება, შესაბამისი ინტერვენციის განსაზღვრა და მოწევის შესაწყვეტად მხარდაჭერის შეთავაზება. სახელმძღვანელოში წარმოდგენილია 3 მიმართულება, რომელიც წარმოადგენს მკურნალობის ამოსავალ წერტილს. ეს მიმართულებები ხაზს უსვამენ მოწევის შეწყვეტის რჩევის და მოწევის სანაღმდეგო მომსახურების მნიშვნელობას.

Smoking Cessation Guideline – clinical practice guideline was approved on November 19, 2020 (Order № 01-553/O of the Minister of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia).

The guideline represents a joint, simple format for all health care workers. This way, it is easier for a health care worker to perform patient's assessment, determine appropriate intervention, and offer support to quit smoking. The guideline includes 3 directions that represent the starting point for treatment. These directions emphasize the importance of the advice to quit smoking and stop smoking service provision.

ქიმიური ნივთიერებების ბიოციდების რეგისტრის ონლაინ რეჟიმის ამოქმედება

საქართველოში ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის და გერმანიის გარემოს ფედერალური სააგენტოს მხარდაჭერით მიმდინარე პროექტის “ქიმიური ნივთიერებების მდგრადი მართვის ეროვნული სისტემის ძირითადი ელემენტების დანერგვა აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიის და ცენტრალური აზიის ზოგიერთ ქვეყნებში – ბელარუსი, საქართველო, ყაზახეთი” ფარგლებში შემუშავდა, დაინერგა და ამოქმედდა ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრი ონლაინ რეგისტრაციისათვის. ჩამოყალიბდა ბიოციდური პროდუქტების საინფორმაციო ე.წ. დახმარების მაგიდა “Help desk”, რომლის მიზანია ბიოციდების შესახებ შესაბამისი ინფორმაცია და სახელმძღვანელო მითითებების მიწოდება დაინტერესებული მხარეებისთვის.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/bdfc33aa-03de-4585-98a0-b26025d08344>

Within the project “Establishment of key elements of the sound chemicals management systems in selected countries of Eastern Europe, Caucasus and Central Asia – Belarus, Georgia, Kazakhstan”, supported by WHO and the German Federal Environment Agency online registry for registration of chemicals was developed, introduced and launched. So called “Help desk” of biocide products was established aimed to provide relevant information and guidance on biocides to all stakeholders.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/03b53aa6-9862-44f0-8f22-f43946c28cf1>

ONLINE
REGISTRY
OF BIOCIDES
OF CHEMICALS
HAS BEEN
LAUNCHED

გზამკვლევი საქართველოში ბიოციდების რაციონალური მართვისთვის

მომზადდა გზამკვლევი საქართველოში ბიოციდების რაციონალური მართვისთვის. გზამკვლევის შესახებ ინფორმაცია განთავსებულია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ვებგვერდზე:

<https://apps.who.int/iris/handle/10665/338376?locale-attribute=pt&>

217

NATIONAL
ROADMAP
TOWARDS
SOUND
MANAGEMENT
OF BIOCIDES
IN GEORGIA

A national roadmap has been developed towards sound management of biocides in Georgia. Information on the roadmap is available on the WHO website:

<https://apps.who.int/iris/handle/10665/338376?locale-attribute=pt&>

ევროკავშირის დაძმობილების (Twinning) პროექტის “სისხლის უსაფრთხოების სისტემის გაძლიერება საქართველოში” დაწყება

218

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრომ და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა 2020 წლის 15 იანვარს დაიწყეს ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული დაძმობილების (Twinning) პროექტის „GE/18/EN/HE/01/09“ სისხლის უსაფრთხოების სისტემების გაძლიერება საქართველოში“ განხორციელება. პროექტის პარტნიორი ქვეყნებია ლიეტუვას რესპუბლიკა და ნიდერლანდების სამეფო.

პროექტის ფარგლებში მოხდება სისხლის უსაფრთხოების სფეროს კანონმდებლობის ევროკავშირის საკანონმდებლო ჩარჩოსთან დაახლოება, კოორდინირებული და ორგანიზებული სისხლის გადასხმის სისტემის დაფუძნება საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმების მოთხოვნების შესაბამისად; სისხლის გადასხმის სისტემის უმაღლესი სტანდარტების შენარჩუნებისთვის საჭირო ხარისხის სისტემის შემუშავება, სისხლის გადასხმის შესახებ მოსახლეობისა და კონკრეტული სამიზნე ჯგუფის ცნობიერების ამაღლება, ადამიანური რესურსების შესაძლებლობების გაძლიერება სისხლის გადასხმის სამსახურის უსაფრთხოებისა და ხარისხის უზრუნველსაყოფად და სხვ.

უსაფრთხო სისხლის საკითხი გათვალისწინებულია საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმების ეკონომიკური და დარგობრივი თანამშრომლობის ქვეკომიტეტის მე-9 თემატური ჯგუფის – „დასაქმება, სოციალური პოლიტიკა და თანაბარი შესაძლებლობები; საზოგადოებრივი ჯანდაცვა“ სხდომების დღის წესრიგში. ქვეკომიტეტი ასევე განიხილავს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მიმართულებით ასოცირების შეთანხმებით ნაკისრი სხვა ვალდებულებების განხორციელების პროგრესს, როგორცაა ჯანდაცვის საერთაშორისო წესების იმპლემენტაცია, საქართველოს მონაწილეობა ხმელთშუა ზღვის ქვეყნების ეპიდემიოლოგიური სწავლების რეგიონულ პროგრამაში (MediPIET), ანტიმიკრობულ რეზისტენტობასთან ბრძოლა, ვაქცინაცია, ქრონიკული დაავადებების რისკ-ფაქტორებთან ბრძოლა, თამბაქოს კონტროლი და სხვ.

LAUNCHING
OF THE EU
TWINNING
PROJECT
“STRENGTHENING
THE BLOOD SAFETY
SYSTEM IN GEORGIA”

On January 15, 2020, the Ministry of IDPs from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia and the National Center for Disease Control and Public Health launched the EU-funded Twinning project GE/18/EN/HE/01/09 Strengthening Blood Safety System in Georgia. The partner countries of the project are the Republic of Lithuania and the Kingdom of the Netherlands.

The project will aims to approximate the blood safety legislation to the EU legal framework, establish a coordinated and organized blood transfusion system in accordance with the requirements of EU-Georgia Association Agreement; Develop the quality system required to maintain the highest standards of the blood transfusion system, raise the awareness of the population and a specific target groups about blood transfusions; Strengthen the HR capacity to ensure the safety and quality of the blood transfusion service, etc.

Safe Blood is also included in the agenda of the 6th thematic group ("Employment, Social Policy, Equal Rights and Public Health") meetings of the Georgia-EU Association Agreement Sub-Committee on Economic and Sectoral Cooperation. The subcommittee also reviews the progress made in fulfilment of other public health obligations under the Association Agreement, such as implementation of IHRs, participation in the MediPIET regional training program, vaccination, fight against AMR, Tackling chronic diseases by addressing risk factors, tobacco control etc.

LAUNCHING
OF THE EU
TWINNING
PROJECT
"STRENGTHENING
THE BLOOD SAFETY
SYSTEM IN GEORGIA"

ტყვიის შემცველ საღებავთან დაკავშირებით აღვოკატირების ან ცნობიერების ამაღლების კამპანიის ორგანიზების სახელმძღვანელო

მომზადდა ქართულ ენაზე ტყვიის შემცველ საღებავთან დაკავშირებით აღვოკატირების ან ცნობიერების ამაღლების კამპანიის ორგანიზების სახელმძღვანელო ჯანმრთელობის რეკომენდაციების შესაბამისად.

ქართულ ენაზე მომზადებული დოკუმენტები განთავსებულია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ვებ-გვერდზე.

According to the WHO recommendations a Guidance on Organizing an Advocacy or Awareness raising Campaign on Lead Paint in Georgian language was prepared.

Documents in Georgian language are available on the World Health Organization website

- ▶ Case study on implementation of the Guidance on organizing an advocacy or awareness-raising campaign on lead paint in Georgia

<https://apps.who.int/iris/handle/10665/344765>

- ▶ Guidance on awareness raising in Georgian

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/334339/9789240011496-geo.pdf?sequence=26&isAllowed=y>

- ▶ Policy brief in Georgian

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/333812/9789240005167-geo.pdf?sequence=30&isAllowed=y>

GUIDANCE
ON ORGANIZING
AN ADVOCACY
OR AWARENESS
RAISING CAMPAIGN
ON LEAD PAINT

თანამშრომლობის შეთანხმებები გაეროს სააგენტოებსა და ჯანმოსთან

- ▶ 2020 წლის 30 მაისს ამოქმედდა პროექტი „გათვართოებული წვდომა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ინოვაციურ სერვისებზე“, რომელიც გაეროს განვითარების პროგრამისა (UNDP) და შვედეთის მთავრობის ხელშეწყობით ხორციელდება. პროექტის ძირითად მიზანს წარმოადგენს ეროვნული ცენტრის მზადყოფნის გაძლიერება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე სწრაფი რეაგირებისათვის, როგორც COVID-19 პანდემიის პირობებში, ასევე – მომავალი საჭიროებებისათვის. პროექტის ერთ-ერთი უმთავრესი მიმართულებაა ინფექციის პრევენციისა და კონტროლის საკითხებზე სამედიცინო დაწესებულებებისა და ყველა რანგის სამედიცინო პერსონალის ცოდნის, ასევე – საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება COVID-19 პანდემიის პირობებში გასატარებელი პრევენციული ღონისძიებების ეფექტურობის გაუმჯობესებისათვის.
- ▶ 2020 წლის 30 აპრილს დესკეტსა და საქართველოში გაეროს ბავშვთა ფონდს შორის თანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა, რომლის თანახმად გაეროს ბავშვთა ფონდი გააგრძელებს ეროვნული ცენტრის მხარდაჭერას COVID-19 პანდემიასთან ბრძოლის პროცესში. ეს დოკუმენტი გაგრძელებაა ამ ორ ორგანიზაციას შორის დამყარებული გრძელვადიანი პროდუქტიული პარტნიორობისა. ხელმოწერის შემდეგ აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) და ესტონეთის განვითარების სააგენტოს მხარდაჭერით გაეროს ბავშვთა ფონდმა ცენტრს გადასცა ლაბორატორიული მონაცემების ტყვიის წყაროების და სხვა ტექნიკური მეტალების შესასწავლად საქართველოში.
- ▶ პროგრამის „COVID-19-ის გავლენის შემსუბუქების ხელშეწყობა საქართველოში, განსაკუთრებული ყურადღების გამახვილება ყველაზე დაუცველ მოსახლეობაზე“ ფარგლებში, 2020 წ. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციასთან გაფორმდა ხელშეკრულება, რომელიც მიზნად ისახავს, COVID-19-ის გავლენის შემსუბუქებას საქართველოში და ამით გრძელვადიანი სოციალური და ეკონომიკურ მდგრადობის ხელშეწყობას. ხელშეკრულების ფარგლებში 2020-2021 წწ განხორციელდება სხვადასხვა აქტივობები, როგორიცაა ეპიდემიოლოგიებისა და ლაბორატორიის სპეციალისტის გადამზადება COVID-19-ის სწრაფი რეაგირების მიზნით, ეროვნული სეროპრევალენტობის კვლევა, პანდემიებზე მზადყოფნის ეროვნული გეგმის განახლება, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის გადაუდებელი რეაგირების ოპერაციული ცენტრის (PHEOC) შესაძლებლობების გაძლიერება, პოლიტიკისა და სერვისების განვითარება არაგადამდებ დაავადებებთან და მათი რისკ ფაქტორებთან გამკლავების მიზნით, დარგთაშორისი პლატფორმის მხარდაჭერა, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სექტორის გაძლიერების მიზნით, ვაქცინაციისთვის საჭირო აღჭურვილობით დახმარება და სხვა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები.

On May 30, 2020 was launched the project “Enhancing Excess to Public Health Services”, supported by the United Nations Development Programme (UNDP) in Georgia and the Government of Sweden. Project aims to strengthen the capacity of NCDC in timely response to public health threats in COVID-19 pandemic and beyond. One of the main directions of the project is to increase the knowledge of medical institutions and medical staff on the issues of infection prevention and control, as well as to raise public awareness to improve the effectiveness of preventive measures to be taken during the COVID-19 pandemic.

▶ On April 30, 2020, a Memorandum of Cooperation was signed between NCDC and the UNICEF in Georgia, according to which the UNICEF will continue to support the NCDC in the fight against the COVID-19 pandemic. This document is a continuation of the long-lasting productive partnership between the two organizations. Following the signing, the UNICEF, with the support of the USAID the Estonian Development Agency, donated laboratory equipment to study lead sources and other toxic metals in Georgia.

▶ In the frames of the program Support to Mitigate the Impact of COVID-19 in Georgia, with a Special Focus on the Most Vulnerable Populations, in 2020 agreement was signed with the WHO, which aims to mitigate the impact of COVID-19 in Georgia and thus promoting long-term social and economic sustainability. WHO rendered an assistance to the country in order to In the frames of which, several projects will be implemented in Georgia, including training of public health and lab specialists for their rapid involvement in national COVID response; Contribution to national sero-surveillance study; Developing policies and services for better addressing the NCDs and their risk factors; Revising and updating of the National Pandemic Preparedness plan; Strengthening capacities of the Public Health Emergency Operations Centre (PHEOC); support inter-sectoral platform to strengthen public health-care sector in Georgia; providing equipment for vaccination etc

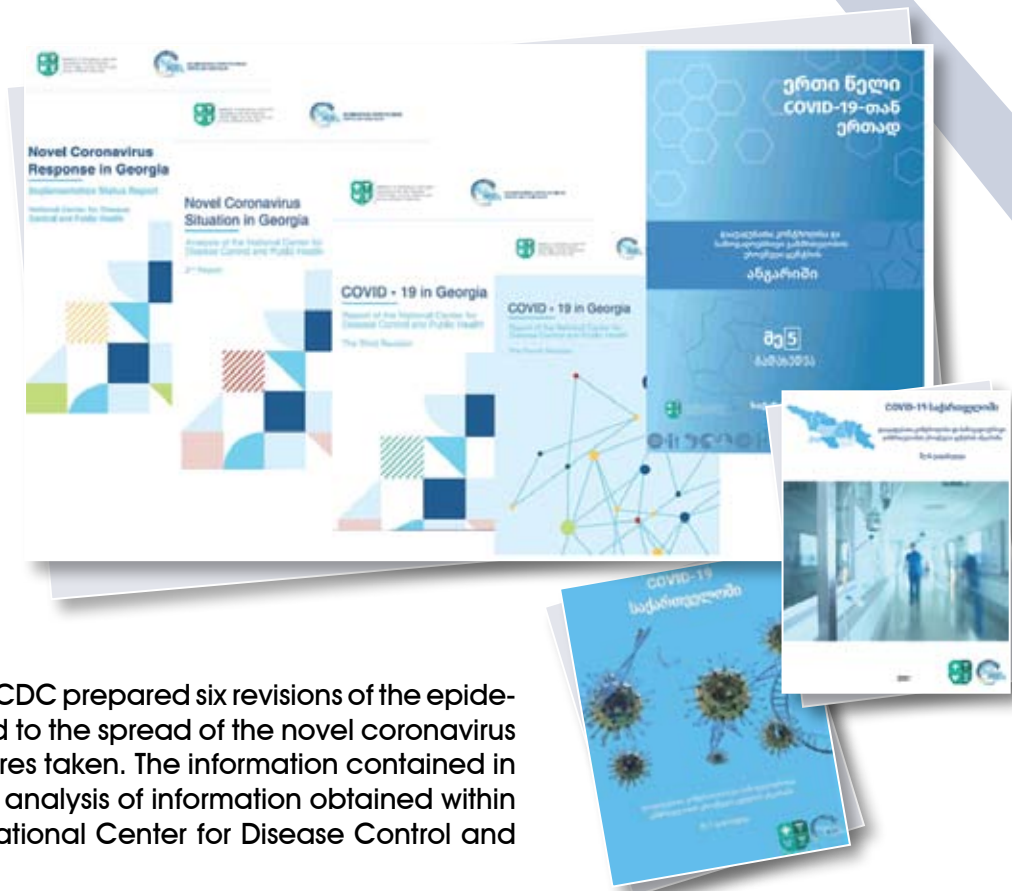

COOPERATION
AGREEMENT
WITH UN
AGENCIES AND WHO

“კოვიდ-19 საქართველოში” – დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრის ანგარიშების სერია

2020-2021 წლებში ცენტრმა მოამზადა საქართველოში ახალი კორონავირუსის გავრცელებასთან დაკავშირებული ეპიდემიოლოგიური სიტუაციის და განხორციელებული ღონისძიებების ანალიზის ექვსი გადახედვა, რომლებიც ეფუძნება დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის კომპეტენციის ფარგლებში მოპოვებული ინფორმაციის ანალიზს.

<https://ncdc.ge/#/blog/search?text=%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%93%E1%83%95%E1%83%90>

During 2020-2021 years, NCDC prepared six revisions of the epidemiological situation related to the spread of the novel coronavirus in Georgia and the measures taken. The information contained in the papers is based on an analysis of information obtained within the competence of the National Center for Disease Control and Public Health.

<https://ncdc.ge/#/blog/search?text=revision>

“COVID-19
IN GEORGIA” –
REPORTS
OF THE NATIONAL
CENTER FOR
DISEASE CONTROL
AND PUBLIC HEALTH

ანტიმიკრობულ რეზისტენტობასთან ბრძოლის საერთაშორისო ცენტრთან თანამშრომლობა

224

2020 წლის 29 სექტემბერს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და ანტიმიკრობულ რეზისტენტობასთან ბრძოლის საერთაშორისო ცენტრს შორის ხელი მოეწერა ურთიერთგაგების მემორანდუმს, რომელიც ადასტურებს მათ ერთობლივ ძალისხმევას ანტიმიკრობული რეზისტენტობის წინააღმდეგ, საქართველოს სამედიცინო, სასოფლო-სამეურნეო და ვეტერინარულ დაწესებულებებში ანტიმიკრობული საშუალებების რაციონალური გამოყენებით.

2021 წლის 1 სექტემბრიდან დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი ახორციელებს ანტიმიკრობულ რეზისტენტობასთან ბრძოლის საერთაშორისო ცენტრის პროექტს „ქირურგიაში ანტიბიოტიკო-პროფილაქტიკისათვის ანტიმიკრობული საშუალებების რაციონალური მართვის პროგრამის დანერგვა საქართველოს საავადმყოფოებში – მიდგომა ეფუძნება შერეულ მეთოდებს“.

COLLABORATION
WITH THE
INTERNATIONAL
CENTRE FOR
ANTIMICROBIAL
RESISTANCE
SOLUTIONS (ICARS)

On September 29, 2020, the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia, Ministry of Environmental Protection and Agriculture of Georgia and International Centre for Antimicrobial Resistance Solutions (ICARS) have signed a memorandum of understanding, representing their commitment to fight AMR together by establishing Antimicrobial Stewardship in healthcare facilities, agricultural, and veterinary settings in Georgia.

On September 1, 2021, National Center for Disease Control and Public Health started conducting the ICARS project "Implementing an antimicrobial stewardship program for surgical antibiotic prophylaxis (SAP) in Georgian hospitals – a mixed methods approach".

COLLABORATION
WITH THE
INTERNATIONAL
CENTRE FOR
ANTIMICROBIAL
RESISTANCE
SOLUTIONS (ICARS)

რიჩარდ ლუგარის სახელობის ს/ჯ კვლევითი ცენტრი

226

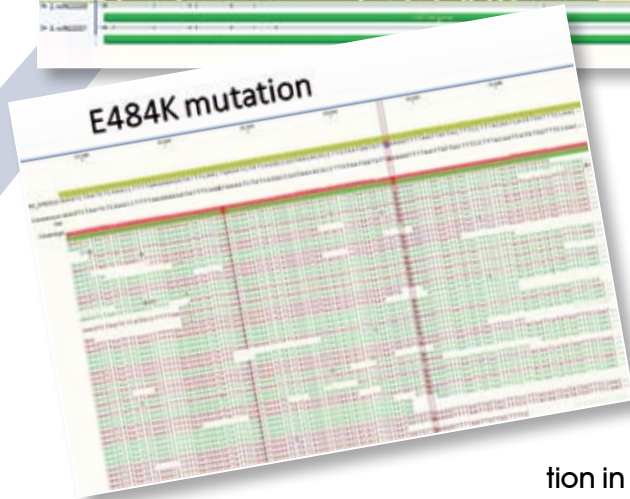
- » აშშ დაავადებათა კონტროლის ცენტრის მხარდაჭერით ლუგარის ცენტრში ჩამოყალიბდა ტრენინგ ცენტრი ჰეპატიტის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკისა და ხარისხის გარე კონტროლის მიმართულებით. შემუშავდა ტრენინგების კურიკულუმები ხარისხის კონტროლის, ბიუსაფრთხოების მოთხოვნების და ჰეპატიტების ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის საკითხებზე. ჩამოყალიბდა კლინიკური ლაბორატორიული ქსელი, რომელიც ყოველწლიურად განიხილავს ჰეპატიტებისა და კოვიდინფექციის დიაგნოსტიკასთან დაკავშირებულ თემებს.
- » ჩატარდა ონლაინ ტრენინგები ლაბორატორიული ხარისხის კონტროლისა და ბიუსაფრთხოების საკითხებზე ქვეყნის სხვადასხვა დაწესებულებებისთვის, ასევე, ტრენინგები ჩატარდა COVID-19-თან დაკავშირებულ საფრთხეებსა და ბიორისკების მართვაზე.
- » COVID-19-ის გამოსავლენად PCR მეთოდის გამოყენებით ტესტირება დაიწყო 2020 წლის 30 იანვარს. ამავე წლის მაისიდან დაიწყო ანტისხეულებსა და ანტიგენზე დაფუძნებული ტესტირება. ქვეყანაში დაინერგა SARS-COV-2 მოლეკულური ტესტირება სხვადასხვა მეთოდების, მათ შორის, მაღალი წარმადობის სრული ავტომატური და ნახევრად ავტომატური აპარატების გამოყენებით. ლუგარის ცენტრი აღიჭურვა Roche cobas 6800 სრულად ავტომატიზებული სისტემით.
- » განხორციელდა ლაბორატორიული სიმძლავრეების შეფასება მთელი ქვეყნის მასშტაბით და ეტაპობრივად, ამ რესურსის გამოყენება COVID-19-ის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის მიმართულებით.
- » აშშ CDC-ის მხარდაჭერით C ჰეპატიტის ელიმინაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ლაბორატორიული ხარისხის გარე კონტროლის ეროვნული პროგრამის გამოცდილებაზე დაყრდნობით შეიქმნა გარე ხარისხის კონტროლის ახალი პროგრამა SARS-COV-2-ის მოლეკულური დიაგნოსტიკის მიმართულებით. პროგრამაში მონაწილეობა სავალდებულოა COVID-19-ის დიაგნოსტიკის მიზნით სახელმწიფო პროგრამაში ჩართული ყველა ლაბორატორიისთვის, რაც მნიშვნელოვანი წინაპირობაა დიაგნოსტიკის ხარისხის შენარჩუნებისა და მუდმივი გაუმჯობესების კუთხით.
- » განხორციელდა საქართველოში მოცირკულირე SARS-COV-2-ის მთლიანი გენომის გაშიფვრა ახალი თაობის სექვენირების ტექნოლოგიის გამოყენებით. აღნიშნული კვლევა 2020 წელს პირველი იყო რეგიონის მასშტაბით. ამ კვლევის მიზანია პანდემიის გამომწვევი ვირუსის საქართველოში გავრცელებული შტამების გენეტიკური დახასიათება, მათი ფილოგენეტიკური ანალიზი და ახალი მუტაციების მონიტორინგი.

RICHARD
LUGAR
CENTER FOR
PUBLIC HEALTH
RESEARCH

მაგალითისათვის, საქართველოში 2021 წლის თებერვლიდან გამოჩნდა ე.წ. ბრიტანული შტამი B.1.1.7 (Alpha). ამ შტამს მთელი რიგი მუტაციები ახასიათებდა S გენის თანმიმდევრობაში (del144, N501Y, A570D, D614G, P681H, T716I, S982A, D1118H), რომლებიც ხელს უწყობდა ვირუსის უფრო ინტენსიურ გავრცელებას. ამ შტამმა მოკლე ხანში ჩაანაცვლა ქვეყანაში მანამდე მოცირკულირე SARS-COV-2 შტამების უმეტესი ნაწილი.

- ▶ მაისის ბოლოს საქართველოში დაფიქსირდა ევრეთნოდებული ინდური შტამის B.1.617.2 (Delta) ერთეული შემთხვევები. ამ შტამსაც S გენის თანმიმდევრობაში მთელი რიგი ახალი მუტაციების წყალობით (L452R, D614G, P681R ...) კიდევ უფრო სწრაფი გავრცელების უნარი გააჩნდა და ზაფხულის ბოლოს თითქმის სრულად ჩაანაცვლა მოცირკულირე ალფა შტამი.
- ▶ 2021 წლის 15 დეკემბრის მდგომარეობით GISAID საერთაშორისო მონაცემთა ბაზაში აქტიურულია 600-ზე მეტი SARS-COV-2 შტამის სრული გენომური თანმიმდევრობა.
- ▶ ჩატარდა ამრ შტამების სრული გენომის სექვენირების (WGS) მეთოდის ვალიდაცია და დაინერგა ამრ მექანიზმის შესასწავლის მიზნით.
 - ▶ დაინერგა ახალი მეთოდი, კოლისტინის მიმართ რეზისტენტობის განსაზღვრისათვის. კერძოდ, ჩატარდა ფენოტიპური დადასტურების ტესტ-სისტემის გამოყენების ვალიდაცია.
 - ▶ აშშ დაავადებათა კონტროლის ცენტრისა და კომპანია „ებოტ დიაგნოსტიკის“ მხარდაჭერით ჩატარდა SARS-COV-2 და ჰეპატიტების სეროპრევალენტობის კვლევის ფარგლებში დაგეგმილი ლაბორატორიული კვლევები, პარალელურად ბიობანკს შეემატა და დაარქივდა ამ კვლევის ფარგლებში აღებული ნიმუშები.
 - ▶ პირველად საქართველოში ჩატარდა შავი ჭირის სეროპრევალენტობის კვლევა გარეულ ცხოველებში. დადასტურდა სერო-დადებითი შემთხვევები შავი ჭირის რეზერვუარსა და სახლის თავგში.
 - ▶ პირველად საქართველოში ჩატარდა შავი ჭირის საველე კვლევა სინანტროპულ ცხოველებში, სადაც აღმოჩნდა დადებითი შემთხვევები.
 - ▶ 2014-2020 წლებში ამრ ზედამხედველობასა და ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერებასთან დაკავშირებით ჯანმოს ეგიდით გამოიცა მიმოხილვა საერთაშორისო ჟურნალში “Clinical Microbiology and Infection”, სადაც აღწერილია ქვეყნის წარმატება ამრ სტრატეგიის იმპლემენტაციის პროცესში, პროგრამის მდგრადობა და სახელმწიფოს მხარდაჭერა ამრ-თან ბრძოლის საკითხებში.

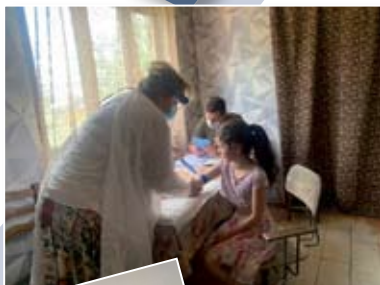
- » To support hepatitis C elimination Program, US CDC supported the establishment of training center in the Lugar Center. The Training curriculums were developed in laboratory quality assurance, biosafety and laboratory diagnostics of hepatitis. The clinical laboratory network was established, which on early basis discusses diagnostic gaps and other issues related to the hepatitis and Covid-19 diagnostic methods.
- » Online trainings in laboratory quality assurance and biosafety were performed for the different sites throughout the country. In addition the trainings on the bio risk management related to the COVID-19 were introduced in Georgia.
- » PCR testing to identify COVID-19 cases started in January, 30 2020. Since May, 2020 antibody and antigen-based testing began. Different methods of SARS-COV-2 molecular testing were implemented, including high throughput automated and semi-automated systems. Lugar Center was equipped with Roche cobas 6800 fully automated system. The assessment of the laboratory capacity was performed throughout Georgia and existing capacity gradually was involved in the COVID-19 diagnostic purposes.
- » By US CDC support new EQA program on COVID-19 diagnostic was introduced based on the previous experience within the National HCV EQA program. Participation in this program is mandatory for all laboratories involved in COVID-19 diagnostic, which is an important prerequisite to maintain quality and its constant improvement.
- » Whole genome sequencing of SARS-COV-2 strains circulated in Georgia using NGS platform was performed at Lugar Center. This study was the first attempt in the region. The aim of this study is to characterize the pandemic virus strains in Georgia, perform their phylogenetic analysis and monitor of the new mutations. For example, in February 2021, appeared the so-called British strain B.1.1.7 (Alpha). This strain was characterized by a lot of mutations in the S gene sequence (del144, N501Y, A570D, D614G, P681H, T716I, S982A, D1118H), which contributed to a more intense spread of the virus. The previously circulating SARS-COV-2 strains in the country was mostly replaced by this new strain.
- » At the end of May, cases of so-called Indian strain B.1.617.2 (Delta) were reported in Georgia. This strain also had the ability to spread even faster thanks to a number of new mutations in the S gene sequence (L452R, D614G, P681R ...) and by the end of the summer almost completely replaced the circulating alpha strain.

- ▶ Full genomes of more than 600 different SARS-CoV-2 strains are uploaded in the international database – GISAID as of December 15, 2021.
- ▶ The Lugar Center continues working to identify the possible novel variants on time. A high-performance sequencing algorithm is implemented in the country to detect new mutations and alert variants of SARS-COV-2. There are uploaded data of more than 400 Sequences of the strains to GISAID. The results of more than 50 samples will be added to the international database every week, which gives a great opportunity to COVID-19 global epidemiological surveillance and monitoring of new variants in Georgia and in the world.
- ▶ Has been validated and implemented AMR WGS method for AMR surveillance strengthening.
- ▶ Has been validated and implemented phenotypic confirmation tool for colistin resistance.
- ▶ By supporting US CDC and Abbott Diagnostic was conducted the survey- SARS-Cov-2 and hepatitis seroprevalence in Georgia, Lugar center performs all necessary tests and samples collected in frame this study has been kept at Biobank.
 - ▶ First time in Georgia have been conducted sero-prevalence study on Plague among wild animals. Study revealed positive cases among Plague reservoir and house mice.
 - ▶ First time in Georgia have been conducted study on Plague among synanthrope and detected positive cases among them.
 - ▶ Overview on AMR surveillance and lab capacity strengthening program in 2014-2020 was published with the WHO support in the international journal Clinical Microbiology and Infection, where success of AMR strategy implementation process is described, including sustaining the surveillance and government support in the combating AMR in the country.

საქართველოში SARS-CoV-2-ის, ვირუსული B და C ჰეპატიტების სეროპრევალენტობისა და რისკის ფაქტორების პოპულაციური კვლევა

230

2021 წლის ივნისი-აგვისტოს პერიოდში საქართველოში ჩატარდა SARS-CoV-2-ის, ვირუსული B და C ჰეპატიტების სეროპრევალენტობისა და რისკის ფაქტორების პოპულაციური კვლევა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ აშშ დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრის (ატლანტა) ფინანსური და ტექნიკური დახმარებით. კვლევაში მონაწილეებს შეადგენდნენ 5-17 წლის ბავშვები და 18 წელზე მეტი ასაკის მოზრდილი მოსახლეობა.

კვლევის მიზნებს შეადგენდა:

- » მოსახლეობაში B და C ჰეპატიტების სეროპრევალენტობისა და ქრონიკული ინფექციის გავრცელების შეფასება ეროვნულ დონეზე და განახლებული ინფორმაციის გამოყენება 2021-2025 წლების C ჰეპატიტის ელიმინაციის ეროვნული სტრატეგიის დაგეგმვისათვის;
- » ფართომასშტაბიანი სკრინინგის, დიაგნოსტიკური და სამკურნალო ინტერვენციების შედეგების, როგორც C ჰეპატიტის ეროვნული პროგრამის და ელიმინაციის პროგრესის შეფასება;
- » საქართველოში B ჰეპატიტის ინფექციის პრევალენტობის შეფასება ბავშვებში, იმის დასადგენად, მიაღწია თუ არა ქვეყანამ ჯანმოს ევროპული რეგიონის მიერ დასახულ მიზანს (HBsAg პრევალენტობა $<0,5\%$);
- » SARS-CoV-2-ის გავრცელების შესწავლა საქართველოში.

2021 წლის კვლევის შედეგები ადასტურებს C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამისა და B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო იმუნიზაციის წარმატებულ განხორციელებას. კვლევის შედეგებით მიღებულია შემდეგი მონაცემები: ანტი-HCV სეროპრევალენტობის ეროვნულმა მაჩვენებელმა შეადგინა 6,8%; HCV რნმ-ის პრევალენტობამ

A POPULATION-BASED
SERO-SURVEY OF
PREVALENCE AND
RISK FACTORS
FOR SARS-COV-2,
HEPATITIS C AND
HEPATITIS B VIRUS
INFECTION IN GEORGIA

1,8%, რაც აბსოლუტულ რისკებში C ჰეპატიტის ქრონიკული ფორმით დაავადებულ 48,600 პირს გულისხმობს. 2015 წლის კვლევასთან შედარებით, სეროპრევალენტობის 67%-იან შემცირებას ნიშნავს. 2015 წლისგან განსხვავებით, კვლევაში მონაწილეობდნენ ბავშვები, რომლებშიც ქრონიკული C ჰეპატიტის პრევალენტობა 0%-ია. იმავე კვლევით ანტი-HBc-ის ეროვნული პრევალენტობა იყო 22,6 %, ხოლო HBsAg-ის პრევალენტობა – 2,7%. ბავშვებში ანტი-HBc-ის იყო 0.7%, ხოლო HBsAg-ის პრევალენტობა – 0,03%.

მსგავსი კვლევა პირველად ქვეყანაში ჩატარდა 2015 წელს, რომლის თანახმად, ანტი-HCV მაჩვენებელმა შეადგინა 7,7%; HCV რნმ-მა – 5,4%. ამავე კვლევით ანტი-HBc-ის პრევალენტობა იყო 25,9%, ხოლო HBsAg-ის – 2,9%.

In June-August 2021, National Center for Disease Control and Public Health with the financial and technical support from the US Centers for Disease Control and Prevention (CDC) conducted a population-based Serosurvey of Prevalence and Risk Factors for SARS-CoV-2, Hepatitis C and Hepatitis B Virus Infection in Georgia. The study participants comprised children aged 5-17 years and adults older than 18 years.

Objectives were:

- ▶ To estimate exposure to and prevalence of HCV infection and use updated information to plan the National Hepatitis C Elimination Strategy 2021-2025;
- ▶ Assess the results of large-scale screening, diagnostic and treatment interventions as part of the National Hepatitis C Elimination Program and elimination progress;
- ▶ Assess the prevalence of hepatitis B infection in children in Georgia to determine whether the country has achieved the WHO European Region target (HBsAg prevalence <0.5%);
- ▶ Study the spread of SARS-CoV-2 in Georgia.

The results of a 2021 seroprevalence survey confirm the successful implementation of the Hepatitis C Elimination and the Hepatitis B Immunization Programs. According to the study results: national anti-HCV seroprevalence rate is 6.8%; The prevalence of HCV RNA is 1.8%, which represents approximately 48,600 people with chronic hepatitis C. Compared to the 2015 survey, there is 67% reduction in seroprevalence. Unlike to the 2015, there were children in the study, the prevalence of chronic hepatitis C in children is 0%.

As for hepatitis B, according to the same study, the national anti-HBc prevalence was 22.6% and the HBsAg prevalence was 2.7%. The prevalence of HBsAg in children was 0.7% and the prevalence of HBsAg was – 0.03%.

A similar study was first conducted in the country in 2015, with an anti-HCV rate of 7.7%; HCV RNA – 5.4%. The prevalence of anti-HBc was 25.9% and HBsAg was 2.9%.

A POPULATION-BASED
SERO-SURVEY OF
PREVALENCE AND
RISK FACTORS
FOR SARS-COV-2,
HEPATITIS C AND
HEPATITIS B VIRUS
INFECTION IN GEORGIA

საპატიო ჯილდო სანიმუშო პარტნიორობისთვის

აშშ-ს დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრებმა (CDC) და ტოქსიკური ნივთიერებებისა და დაავადებების აღწერის სააგენტომ (ATSDR) საქართველოს C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამას მიანიჭა საპატიო ჯილდო კატეგორიაში – „სანიმუშო პარტნიორობა“.

232

CDC/ATSDR
HONOR ★ AWARDS
69TH ANNUAL EDITION

US Centers for Disease Control and Prevention (CDC) and Agency for Toxic Substances and Disease Registry (ATSDR) awarded Hepatitis C Elimination Program in Georgia with the Honor Awards in the category of the Excellence in Partnering.

HONOR
AWARDS
FOR EXCELLENT
PARTNERING

პროექტი „საქართველოში C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრესი“

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა მონაწილეობა მიიღო საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ნაციონალური ინსტიტუტების საერთაშორისო ასოციაციის (IANPHI) მიერ გამოცხადებულ კონკურსში „წარმატების აღიარება“.

ევროპის რეგიონიდან წარდგენილ პროექტებს შორის ცენტრის პროექტი „საქართველოში C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრესი“ აღიარებულ იქნა 2021 წლის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან მიღწევად IANPHI-ის ევროპულ ქსელში და პროექტს ასოციაციის ყოველწლიურ შეხვედრაზე გადაეცა სერტიფიკატი.

CERTIFICATE OF RECOGNITION

The IANPHI General Assembly recognizes the

National Center for Disease Control and Public Health

for developing and implementing a highly successful
Hepatitis C Elimination Program in Georgia

December 5, 2021

Prof. Duncan Selbie
President of IANPHI

National Center for Disease Control and Public Health (NCDC) participated in the International Association of National Public Health Institutes (IANPHI) contest “Recognition of success”.

NCDC submitted the project “Progress of Hepatitis C Elimination Program in Georgia”. The project was recognized as one of the outstanding achievements of 2021 in the IANPHI European Network. NCDC was awarded a certificate at Annual Meeting of the Association attesting this recognition.

THE
PROJECT
“PROGRESS OF
HEPATITIS
C ELIMINATION
PROGRAM IN GEORGIA”

წითურას ელიმინაცია

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის წითელასა და წითურას ელიმინაციის რეგიონულმა კომისიამ საქართველო წითურასაგან თავისუფალ ქვეყნად გამოაცხადა. ამით საქართველო მიუერთდა იმ მოწინავე ქვეყნების რიგს, რომლებმაც მოახერხეს წითურას გადამცემი ვირუსის გავრცელების შეწყვეტა. ყოველივე ეს შესაძლებელი გახდა წლების მანძილზე წყვად ვაქცინის პირველი და მეორე დოზით მოცვის სათანადო მაჩვენებლის და გამართული ეპიდზედამხედველობის სისტემის საშუალებით.

Georgia has achieved rubella-free status according to the World Health Organization (WHO) Regional Verification Commission for Measles and Rubella Elimination. Thus, Georgia joined number of countries that have interrupted endemic transmission of the virus causing rubella. The country achieved this result with an adequate coverage rate with two doses of MMR (measles-mumps-rubella) vaccine over the past years and a well-functioning surveillance system.

RUBELLA
ELIMINATION

COVID-19-ის საზინაოდამდებო ვაქცინაცია

- » COVID-19 ვაქცინის დანერგვის გეგმის შემუშავება ცენტრის აქტიური მონაწილეობით
- » ვაქცინაციის პროცესში მონაწილეობა (ვაქცინების მიწოდების უწყვეტი მართვა, COVID-ვაქცინაციის პროცესის სამართავად განახლდა იმუნიზაციის ელექტრონული მოდული და ქვეყნის მასშტაბით დაინერგა რიგების მართვის ელექტრონული სისტემა)
- » ვაქცინაციის მართონი
 - დაიწყო 2021 წლის 18 ოქტომბერს ყველა რეგიონსა და მუნიციპალიტეტში;
 - დამატებით გაფართოვდა საკომუნიკაციო კამპანია;
 - სოფლის ექიმები და მობილური ბრიგადები მობილიზებული იყვნენ ყველა ლოკაციაზე;
 - ვაქცინაციის მართონში აქტიურად იყვნენ ჩართულები სოფლის რწმუნებულები, ადგილობრივი მთავრობის წარმომადგენლები.

- » Development of the National COVID-19 Vaccine Deployment Plan with active participation of NCDC
- » Participation in vaccination process (continuous management of vaccine delivery, electronic immunization module has been updated and electronic queue management system has been introduced throughout the country)
- » Vaccination Marathon
 - Started on October 18, 2021 in all regions and municipalities;
 - Communication campaign was expanded
 - Village doctors and mobile medical teams are mobilized on each site;
 - Local government is actively involved in the vaccination marathon.

VACCINATION
AGAINST
COVID-19

შესაძლებლობები და ინფრასტრუქტურა ჯანდაცვის პოლიტიკის შემუშავებისთვის – საინფორმაციო სისტემების გაძლიერება მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შეფასებისთვის (CATINCA)

236

მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის მტკიცებულებებზე დაფუძნებული შეფასების მიზნით, მოსახლეობის ჯანმრთელობის კომპოზიტური მაჩვენებლები, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მონიტორინგისათვის მათი მზარდი მნიშვნელობის გამო, სულ უფრო მეტად ინტეგრირდება ჯანმრთელობის ეროვნულ და საერთაშორისო საინფორმაციო სისტემებში. ეს მოითხოვს სიკვდილიანობისა და ავადობის შესახებ ფრაგმენტული მონაცემების აგრეგირებას, რათა შეიქმნას საინფორმაციო სისტემები, რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნას ავადობის ტვირთის შეფასებისთვის საზოგადოებრივ ჯანმრთელობაზე რეალური ზემოქმედების მიხედვით.

პროექტი მიზნად ისახავს, გააუმჯობესოს არსებული მონაცემთა ინფრასტრუქტურა ცენტრალურ აზიასა და სამხრეთ კავკასიაში მოსახლეობის ჯანმრთელობის კომპლექსური შეფასებით და წვლილი შეიტანოს ჯანმრთელობის პოლიტიკის თანამედროვე საინფორმაციო სისტემების შემუშავებაში. გერმანიასთან და ევროპელ პარტნიორებთან სამხრეთი კავკასიის გზით, სამიზნე რეგიონები ჩაერთვებიან მიმდინარე სამეცნიერო დისკუსიებსა და ცოდნის გადაცემაში. შემუშავდება სცენარები ქვეყნების თავისებურებების გათვალისწინებით და ჩამოყალიბდება საგზაო რუკები, რაც გამოავლენს მნიშვნელოვან

საჭიროებებს ჯანმრთელობის თანამედროვე საინფორმაციო სისტემების დანერგვის მიზნით.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრი ჩართულია ამ პროექტში. 20 და 21 სექტემბერს ჩატარდა სამუშაო შეხვედრა ბერლინის (გერმანია) რობერტ კოხის ინსტიტუტის წარმომადგენლებთან.

CAPACITIES
AND INFRA-
STRUCTURES
FOR HEALTH
POLICY
DEVELOPMENT –
STRENGTHENING
INFORMATION
SYSTEMS FOR SUMMARY
MEASURES OF POPULATION
HEALTH (CATINCA)

For the purpose of evidence-based assessment of the health status of the population, summary measures of population health (composite indicators), due to the growing importance for public health monitoring, are more and more integrated into national and international health information systems. This requires the aggregation of fragmented data on mortality and morbidity with the aim to develop information systems that can be used to compare the importance of individual diseases and their risk factors.

The overarching goal of CATINCA is therefore to improve the existing data infrastructures in Central Asia and the South Caucasus with regard to the calculation of complex summary measures of population health and to contribute to the development of modern policy-relevant health information systems. Through a trilateral exchange with Germany and European partners, the target regions will be involved in the current scientific discussions and knowledge transfer. Country-specific use cases will be developed and roadmaps will be formulated, highlighting important needs for action on the way to implementing modern health information systems.

The National Center for Disease Control and Public Health is involved in this project. A workshop was held on September 20 and 21 with the representatives of the Robert Koch Institute, Berlin (Germany).

ავადობის ტვირთის (BoD) მეთოდოლოგია არის შესაფერისი ინსტრუმენტი მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე COVID-19 პანდემიის გავლენის მონიტორინგისთვის. COVID-19-ი გამოწვეული ავადობის ტვირთის შესაფასებლად, სხვადასხვა ქვეყანამ შეიმუშავა სხვადასხვა მეთოდოლოგია, რომელთა შედეგების შედარება საკმაოდ რთულია – <https://www.burden-eu.net/outputs/covid-19>.

სამეცნიერო ქსელი “BoCO-19 – COVID-19-ით გამოწვეული ავადობის ტვირთი” მუშაობს ბერლინის რობერტ კოხის ინსტიტუტის საშუალო ჯგუფის ხელმძღვანელობით.

მთავრობებმა, საუნივერსიტეტო ინსტიტუტებმა და არასამთავრობო ორგანიზაციებმა ალბანეთიდან, აზერბაიჯანიდან, ბოსნია და ჰერცეგოვინიდან, საქართველოდან, ყაზახეთიდან, კოსოვოდან, ყირგიზეთიდან, მონღოლეთიდან, მონტენეგროდან, სერბეთიდან, თურქეთიდან, უკრაინიდან და უზბეკეთიდან გამოხატეს მზადყოფნა პროექტში აქტიური მონაწილეობისთვის.

BoCO-19-ის მიზანია არსებული მიდგომების გადახედვა და თანმიმდევრული მეთოდოლოგიის გამოყენება ქვეყნის სპეციფიკური პირობების გათვალისწინებით. საქართველოს მხრიდან პროექტში ჩართულია დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.

Burden of disease (BoD) methodology is a suitable instrument to monitor the impact of the COVID-19 pandemic on population health. Through tackling the challenges to measure the BoD of COVID-19, various countries have developed different methodologies leading to results that can be difficult to compare – <https://www.burden-eu.net/outputs/covid-19>.

The scientific network “BoCO-19 – The Burden of Disease due to COVID-19” was applied by the working group at the Robert Koch Institute, Berlin.

Governmental bodies, university institutes and non-governmental organizations from Albania, Azerbaijan, Bosnia and Herzegovina, Georgia, Kazakhstan, Kosovo, Kyrgyzstan, Mongolia, Montenegro, Serbia, Turkey, Ukraine and Uzbekistan expressed their willingness to active participation in the project.

The objective of BoCO-19 is to review the existing approaches and to apply a consistent methodology considering country-specific conditions. The National Center for Disease Control and Public Health is involved in the project from the Georgian side.

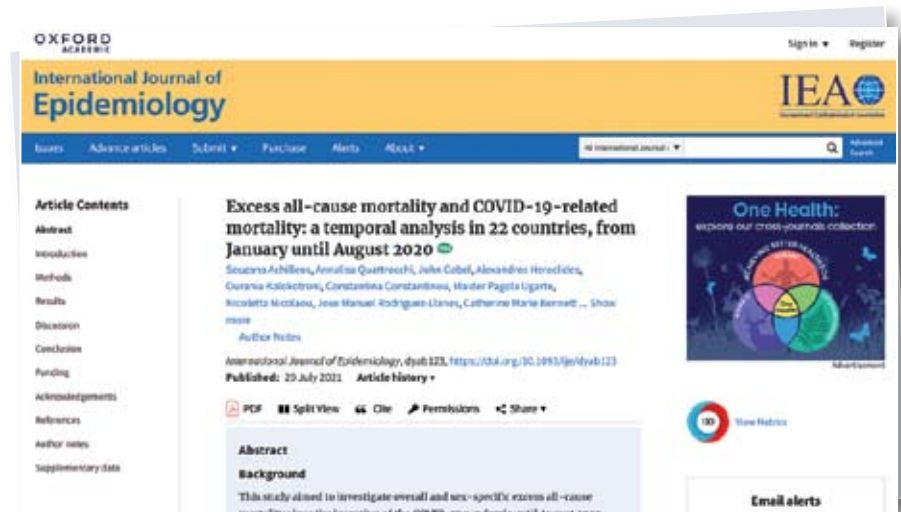
საერთაშორისო კვლევა სიკვდილიანობის ტვირთში კოვიდ ინფექციის პირდაპირი და არაპირდაპირი ზეგავლენის შესახებ

მაისის თვის ბოლოს კვიპროსის ნიქოზიის სამედიცინო სკოლის ეპიდემიოლოგებმა წამოიწყეს ინიციატივა, ჩატარებულიყო საერთაშორისო კვლევა სიკვდილიანობის ტვირთში კოვიდ ინფექციის პირდაპირი და არაპირდაპირი ზეგავლენის შესახებ. კონსორციუმი მოიცავს 17 ორგანიზაციას (Karolinska Institutet, University of Texas Medical Branch, St. George's – University of London, Deakin University, European Commission's Joint Research Centre და სხვ.). საქართველოდან კონსორციუმის მონაწილე მხარეები არიან: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური.

კონსორციუმის ფარგლებში პირველი კვლევის შესახებ სტატია გამოქვეყნდა „International Journal of Epidemiology“-ში სათაურით „Excess all-cause mortality and COVID-19-related mortality: a temporal analysis in 22 countries, from January until August 2020“. შემდგომი სტატიის გამოქვეყნება იგეგმება 2022 წელს.

In late of May the Epidemiology Team at the University of Nicosia Medical School launched an international initiative aimed at conducting a comparative study on the direct and indirect mortality burden of COVID-19 since the start of the epidemic. The consortium includes 17 institutions (Karolinska Institutet, University of Texas Medical Branch, St. George's- University of London, Deakin University, European Commission's Joint Research Centre, etc.). The consortium participants from Georgia are Tbilisi State University, the National Center for Disease Control and Public Health and the National Statistics Office of Georgia.

Article about the first study, conducted by the consortium, "Excess all-cause mortality and COVID-19-related mortality: a temporal analysis in 22 countries, from January until August 2020" was published in the "International Journal of Epidemiology". The next article is scheduled for publication in 2022.

A COM-
PARATIVE
STUDY ON
THE DIRECT
AND INDIRECT
MORTALITY
BURDEN OF
COVID-19

საქართველოში არაგადამდებ დაავადებათა (აგდ) პრევენციისა და კონტროლის ეროვნული სტრატეგია და 2021-2023 წლების სამოქმედო გეგმა

240

ქვეყანაში მთავრობის მიერ დამტკიცებული აგდ პრევენციისა და კონტროლის ეროვნული სტრატეგიის და 2017-2020 წლების სამოქმედო გეგმის ვადის ამოწურვამ, ეროვნული სტრატეგიის განახლების საჭიროება გააჩინა, რადგან აგდ-ს წინააღმდეგ ეფექტური ბრძოლისთვის ფუნდამენტურად მნიშვნელოვანია მდგრადობის შენარჩუნება და თანმიმდევრულობა. განახლებულ სტრატეგიაში გაფართოებულია მოქმედების არეალი და ნაცვლად ოთხი არაგადამდები დაავადებისა (გსდ, კიბო, შაქრიანი დიაბეტი და ქრდ) და ოთხი რისკის ფაქტორისა (თამბაქო, ალკოჰოლის ჭარბი მოხმარება, დაბალი ფიზიკური აქტივობა, არაჯანსაღი კვება, აგდ-ის ე.წ. „4X4-ზე კონცეპცია“) დამატებით მოიცავს ვალდებულებებს ჰაერის დაბინძურების შემცირების და ფსიქიკური ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის ხელშეწყობის (აგდ-ს ე.წ. „5X5-ზე კონცეპცია“) მიმართულებით. სტრატეგია აერთიანებს 8 სტრატეგიულ ამოცანას: (1) ეროვნული შესაძლებლობების გაძლიერება აგდ პრევენციის და კონტროლის ღონისძიებათა შემუშავებაში, განხორციელებაში და შეფასებაში; (2) საერთაშორისო თანამშრომლობის გაძლიერება აგდ-ს პრევენციისა და მართვის გაუმჯობესების მიზნით; (3) აგდ და მათთან ასოცირებული დეტერმინანტების მონიტორინგის, ეპიდზედამხედველობისა და შეფასების სისტემის განვითარება პრევენციისა და კონტროლის საჭიროებათა შეფასების და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების მიღების ხელშეწყობად; (4) ჯანმრთელი არჩევანის ხელშეწყობა, აგდ მოდიფიცირებადი რისკის ფაქტორების, მათი განმსაზღვრელი სოციალური დეტერმინანტების და ინფექციური აგენტების ზემოქმედების შემცირება; (5) აგდ-ის და ბიოლოგიური რისკის ფაქტორების სკრინინგის და დაავადებათა ადრეული გამოვლენის ხელშეწყობა; (6) აგდ-ის ეფექტური მართვის ხელშეწყობა; (7) ფსიქიკური ჯანმრთელობის ხელშეწყობა; (8) აგდ სამედიცინო მომსახურებასა და მის მედიკამენტურ მკურნალობაზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება;

2021-2025: 5X5

☐	გსდ
☐	კიბო
☐	შაქრიანი დიაბეტი
☐	ქრდ
☒	მენტალური ჯანმრთელობა

☐	თამბაქო
☐	ალკოჰოლის ჭარბი მოხმარება
☐	დაბალი ფიზიკური აქტივობა
☐	არაჯანსაღი კვება
☒	ჰაერის დაბინძურების შემცირება

NATIONAL
STRATEGY
FOR
PREVENTION
AND CONTROL
OF NCDs AND
ACTION PLAN,
2021-2023

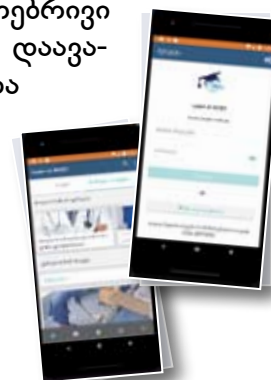
Expiration of the state approved national strategy on NCD prevention and control, raised the need for its' renewal and development of a new NCD strategy and action plan for 2021-2025. The scope of the commitments of updated National Strategy has been broadened from the four major NCDs and four main risk factors (the so-called "4 x 4 NCD agenda") to include commitments to reduce air pollution and promote mental health and well-being (the so-called "5 x 5 NCD agenda"). New strategy combines 8 strategic objectives: (1) Strengthen international cooperation to improve the prevention and management of NCDs; (2) Strengthen national capacity to develop, implement and evaluate NCD prevention and control measures; (3) Develop a system for monitoring, surveillance and evaluation of NCDs and their associated determinants to facilitate prevention and control needs assessment and evidence-based decision-making; (4) Promoting healthy choices, reducing the impact of NCD modifiable risk factors, their social determinants, and infectious agents; (5) Promote screening for NCDs and biological risk factors and early detection of diseases; (6) Ensure effective management of NCDs; (7) Promoting mental health; (8) Improving financial access to NCD management medical services and their medical treatment.

ელექტრონული სწავლებისა და კომუნიკაციის პლატფორმა

გაეროს განვითარების პროგრამისა (UNDP) და შვედეთის მთავრობის ხელშეწყობით, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ელექტრონული სწავლებისა და კომუნიკაციის პლატფორმა შეიქმნა, სამედიცინო პერსონალის უწყვეტი განათლების ხელშეწყობისათვის. ამ მექანიზმის გამოყენებით, საქართველოს ჯანდაცვის პერსონალი შეძლებს აიმაღლოს პროფესიული კვალიფიკაცია საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ისეთ მნიშვნელოვან სფეროებში, როგორიცაა ინფექციური დაავადებების პრევენცია და კონტროლი სამედიცინო დაწესებულებებში, გარემო და ჯანმრთელობა, არაინფექციური დაავადებების პრევენცია და კონტროლი. საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების შესაბამისად შემუშავებულ სასწავლო მასალებზე, ტესტირებასა და სერტიფიცირებაზე წვდომა შესაძლებელია 24/7 რეჟიმში, როგორც ვებ, ასევე მობილური აპლიკაციების მეშვეობით, ასევე კონსულტაცია დარგის ექსპერტებთან ცხელი ხაზის გამოყენებით, მოდულების თემატიკის მიხედვით.

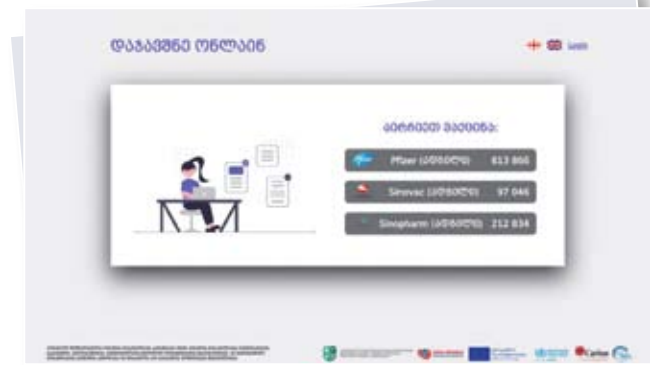
With the support of UNDP and the Sweden Government, an E-learning and communication platform for the National Center for Disease Control and Public Health has been set up to support the continuing education of healthcare personnel. Using this mechanism, Georgian healthcare staff will be able to improve their professional qualifications in a such important areas of public health as prevention and control of infections in medical facilities, environmental health, prevention and control of non-communicable diseases. Training materials, developed in accordance with the recommendations of international organizations, testing and certification can be accessed 24/7, both through the web and mobile applications, as well as consultation with the field experts by using the hotline, according to the theme of the modules.

E-LEARNING
AND
COMMUNICATION
PLATFORM

ელექტრონული რიგების, რეფერალის და ტელემედიცინის სისტემა

ჩეხეთის განვითარების სააგენტოს და ჩეხეთის “კარიტასის” ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერით, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრთან მჭიდრო თანამშრომლობით შეიქმნა ელექტრონული რიგების, რეფერალის და ტელემედიცინის სისტემა. 2021 წელს აღნიშნული სისტემა ეროვნული ცენტრის მიერ ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციასთან ზმჯიდრო თანამშრომლობით დაინერგა, რომლის რიგების მართვის კომპონენტი წარმოადგენს კოვიდ ვაქცინაციის სერვისის მიღების გამარტივებულ და მოხერხებულ ინსტრუმენტს მთლიანი ვაქცინაციის პროცესის სამართავად ქვეყანაში. სისტემა, ერთი მხრივ, ეხმარება სამედიცინო დაწესებულებებს მართოს მოქალაქეთა ნაკადები, ასევე, მოქალაქეებს აძლევს საშუალებას განახორციელონ ონლაინ ჯავშანი ვაქცინაციის სერვისის მისაღებად, მათთვის სასურველ სამედიცინო დაწესებულებაში წინასწარ განსაზღვრულ დროის შესაბამისად.

სისტემა განთავსებული არის ელექტრონულ მისამართზე: <https://booking.moh.gov.ge>

243

SYSTEM OF
ELECTRONIC
QUEUEING, REFERRAL
AND TELEMEDICINE

With the financial and technical support of the Czech Development Agency and Caritas Czech Republic, a system of electronic queues, referrals and telemedicine was established in close cooperation with the Ministry of IDPs from the Occupied territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia and the NCDC. In 2021, NCDC, in close cooperation with the WHO introduced this system, the queue management component of which is a simplified and convenient tool to control the entire vaccination process in the country. The system, on the one hand, helps medical institutions to manage the flow of citizens, and on another hand, allows citizens to make online bookings for vaccination services at their preferred medical facility at a pre-determined time.

The system is electronically accessible at the following address: <https://booking.moh.gov.ge>

Georgia e-Health აპლიკაცია

244

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციასა და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრს შორის მჭიდრო თანამშრომლობით 2021 წლის პირველ ნახევარში შეიქმნა Georgia e-Health მობილური აპლიკაცია, რომელიც წარმოადგენს ინსტრუმენტს მოქალაქეებისათვის, მართონ საკუთარი ჯანმრთელობის შესახებ ინფორმაცია. სისტემა შედგება სხვადასხვა მოდულებისაგან, რომლიდანაც ჯერ-ჯერობით გამოიყენება მოქალაქის COVID-19 სტატუსის განმსაზღვრელი კომპონენტი, კერძოდ, მობილურ აპლიკაციაში

აისახება პიროვნების საქართველოს ტერიტორიაზე ვაქცინაციის, გამოჯანმრთელებისა და კოვიდ-ტესტირების შესახებ დადასტურებული ინფორმაცია.

2021 წლის მეორე ნახევარში, მობილური აპლიკაცია ინფორმაციული ტექნოლოგიების სააგენტოს მიერ მიუერთდა EU Gateway-ის. აპლიკაციით გენერირებულ QR კოდს გააჩნია იურიდიული ძალა და მისი გამოყენება შესაძლებელია როგორც საქართველოში, ასევე – ყველა სხვა ქვეყანაში, ვისი სისტემაც ინტეგრირებულია ევროკავშირის ანალოგიურ სისტემასთან. აპლიკაცია თავსებადია გუგლის ანდროიდის და ეფლის World მობილურ ოპერაციულ სისტემებთან და განთავსებულია Google Play-სა და App Store-ზე.

აპლიკაციით უზრუნველყოფილია ევროკავშირის შესაბამისი “გეითუეის” არქიტექტურით ინფორმაციის უსაფრთხო გაცვლა, რაც შესაძლებელს ხდის პარტნიორი ქვეყნის მიერ გამოყენებადი წამკითხველების საშუალებით აპლიკაციის მიერ გამოტანილი ინფორმაციის ავტორიზებული ორგანიზაციის მეშვეობით გაცემის დადასტურებას.

In close collaboration between the World Health Organization and the NCDC, the Georgia e-Health mobile application was created in the first half of 2021, which represents a tool for citizens to manage their own health related information. The system consists of various modules, from which the component of determining the person's COVID-19 status is used so far, in particular, the mobile application reflects the confirmed information of person's COVID-19 vaccination, recovery and testing on the territory of Georgia.

In the second half of 2021, the mobile app was merged by the Information Technology Agency into the EU Gateway. The QR code generated by the application has legal force and can be used in Georgia as well as in all other countries, whose system is integrated with a similar system in the EU. The app is compatible with Google Android and Apple iOS mobile operating systems and will be available on Google Play and the App Store.

The application provides secure exchange of information with the appropriate gateway architecture of the EU, which makes the information released by an authorized organization, which is provided through the application, to be confirmed through the readers used by the partner country.

GEORGIA
E-HEALTH
APPLICATION

მარაგების მართვის სისტემა

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ეგიდით შექმნილი „ლოჯისტიკური მოდულის“ დანიშნულებაა უზრუნველყოს ცენტრის მიერ მთელი ქვეყნის მასშტაბით ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამებისა და მის ფარგლებს გარეთ არსებული მარაგების ლოჯისტიკური პროცესების ელექტრონული აღრიცხვა, კერძოდ: იმუნიზაციის, სისხლის ბანკების, სკრინინგის, COVID-19-ის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკისა და სხვა პროცესების.

სისტემის თანამედროვე პლატფორმა და პროგრამირების ენა და ადვილად გამოსაყენებელი ინტერფეისი, რომელიც ორიენტირებულია მომხმარებლების სხვადასხვა ტიპზე, განაპირობებს ლოჯისტიკის ფარგლებში წარმოებულ ყველა ტრანზაქციის შესახებ ინფორმაციის დეტალური რეგისტრაციის შესაძლებლობას და პროცესების ოპტიმიზაციას. „ლოჯისტიკური მოდულის“ ფუნქციონალების საშუალებით წარმოებს:

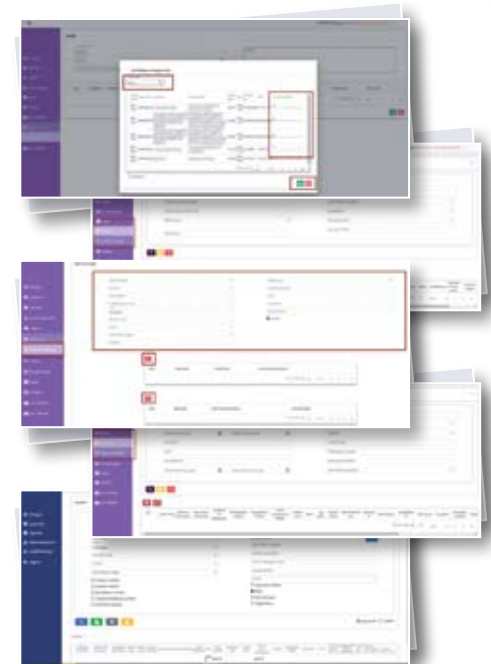
- » საქონლის კატალოგის შექმნა და პროდუქციის მახასიათებლების რეგისტრაცია;
- » საწყობების რეგისტრაცია;
- » საწყობების ფარგლებში საქონლის (მათ შორის “RS“-იდან) მიღების ტრანზაქციის რეგისტრაცია;
- » საწყობების ფარგლებში საქონლის გადაცემის (გაცემის) ტრანზაქციის რეგისტრაცია;
- » საწყობების ფარგლებში საქონლის ჩამოწერის ტრანზაქციის რეგისტრაცია;
- » საქონლის გამცემზე და საწყობში დაბრუნების ტრანზაქციის რეგისტრაცია;
- » ყველა და ცალკეული ტიპის ტრანზაქციის ფარგლებში რეპორტირება;
- » ანგარიში საქონლის ნაშთების შესახებ დროის სხვადასხვა ინტერვალის გათვალისწინებით.

The purpose of the “Logistics Module” created under the auspices of the National Center for Disease Control and Public Health is to provide electronic records of logistics processes managed by the NCDC within the State Healthcare Programs throughout the country, namely: immunization, blood banks, screening, COVID-19 laboratory diagnostics processes and other.

The system’s Modern platform and programming language and easy-to-use interface that enables different types of focused users to be able to record detailed information about all transactions within the logistics and optimize processes. Through the functionalities of the “logistics module” is implemented:

- » Creating a product catalog and registering product characteristics;
- » Registration of warehouses;
- » Registration of the transaction of receipt of goods within the warehouses (including from “RS”);
- » Registration of goods transfer (issuance) transaction within warehouses;
- » Registration of goods write-off transaction within warehouses;
- » Registration of the transaction of return of goods and warehouse;
- » Reporting within all and separate types of transactions;
- » Report on goods balances at different time intervals.

STOCK
MANAGEMENT
SYSTEM

ჯანსაღი ქალაქების ეროვნული ქსელის ჩამოყალიბება

246

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციასთან თანამშრომლობით საფუძველი ჩაეყარა საქართველოს ჯანსაღი ქალაქების ეროვნული ქსელის ჩამოყალიბებას, რომლის მიზანია ეროვნულ დონეზე ჯანმრთელობის ხელშეწყობისა და პრევენციული ღონისძიებების გაძლიერება ყველა პოლიტიკაში, მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და ჯანდაცვის სექტორში უთანასწორობის აღმოფხვრის მიზნით.

ეროვნული ქსელის კონცეპცია თანხვედრაშია ჯანმოს ჯანსაღი ქალაქების ეროვნული ქსელის სტრატეგიულ მიზნებთან, რომელიც 1988 წელს დაარსდა და 30 წლის საქმიანობის განმავლობაში ინსპირაციისა და სწავლების პლატფორმას წარმოადგენს ევროპული ქალაქებისთვის. მისი მუშაობა ემყარება ექვს სტრატეგიულ მიზანს, რომლებიც დღესაც ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც მათი ჩამოყალიბების დროს.

ეროვნული ქსელი უზრუნველყოფს უნიკალურ პლატფორმას ერთობლივი სწავლისა და ქალაქებს შორის ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებისთვის, კერძოდ: ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობასთან დაკავშირებული საკითხების ხილვადობის გაზრდისთვის; შექმნან პოლიტიკური, ტექნიკური და ადმინისტრაციული გარემო, რომელშიც ინოვაციური პროექტების შემუშავება და განხორციელება იქნება შესაძლებელი გაზიარების, სწავლებისა და ქალაქების მხარდაჭერისთვის. ქსელი წარმოადგენს თემში განხორციელებულ საქმიანობაზე დაფუძნებული საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ ცოდნისა და გამოცდილების მდიდარ რესურსს და ხელს შეუწყობს ადგილობრივი შეზღუდული რესურსების მაქსიმიზაციას ტრენინგების, საუკეთესო გამოცდილების გაზიარებისა და ეროვნულ და საერთაშორისო გამოცდილებაზე უკეთესი წვდომის მეშვეობით; აყალიბებს კავშირებს და თანამშრომლობს შესაბამის სტრატეგიულ ადგილობრივ, გლობალურ და ევროპულ პარტნიორებთან, ქალაქების, ორგანიზაციების, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და პლატფორმების ჩათვლით, ურთიერთ-სასარგებლო პარტნიორობის ფარგლებში.

ESTABLISHING
A NATIONAL
NETWORK OF
HEALTHY CITIES

In collaboration with the World Health Organization, the national network of healthy cities in Georgia was established. its aim is to strengthen national health promotion and preventive measures in all policies country wise in order to improve health of population and erase inequality in the health sector.

The concept of the national network is in line with the strategic goals of the WHO national network of healthy cities,

which was established in 1988 and for 30 years has been a platform for inspiration and learning for European cities. Its work is based on six strategic goals that today are as important as when they were created.

The national network provides a unique platform for joint learning and sharing of knowledge and experience among cities, namely: to increase the visibility of issues regarding health and well-being; to create political, technical and administrative environment where innovative projects can be developed and implemented for sharing, teaching and supporting cities. The network represents a rich resource of knowledge and experience on community-based activities and it will seek to maximize limited local resources through training, best practice sharing opportunities and better access to national and international experience; establishes connections and collaborates with relevant strategic local, global and European partners, including cities, institutions, NGOs and platforms, in mutually beneficial partnerships.

ESTABLISHING
A NATIONAL
NETWORK OF
HEALTHY CITIES

„ჯანმრთელობის ხელშეწყობის“ სახელმწიფო პროგრამის ფსიქიკური ჯანმრთელობის კომპონენტის ფარგლებში სატელეფონო ფსიქოლოგიური დახმარების ცხელი ხაზის ამოქმედება

248

პანდემიის დროს გასაკუთრებით გამოიკვეთა დაავადებულთა და კარანტინში მყოფი მოსახლეობის ფსიქოლოგიური მხარდაჭერის საჭიროება; დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრთან თანამშრომლობით, ფონდი ღია საზოგადოების მხარდაჭერით შეიქმნა კრიზისული ფსიქოლოგიური დახმარების ცხელი ხაზი (2911 000), რომელსაც ახორციელებდა „საქართველოს ფსიქოსოციალური დახმარების ასოციაცია“ „ნდობა“. აღნიშნული სერვისის აქტუალობიდან გამომდინარე „ჯანმრთელობის ხელშეწყობის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდა ცხელი ხაზით მომსახურება. კრიზისული ფსიქოლოგიური დახმარების ცხელი ხაზი ითვალისწინებს სატელეფონო პერსონალური ფსიქოლოგიური დახმარების გაწევას COVID-19-ით გამოწვეული დისტრესის

შემთხვევაში; დადგენილი ფსიქიკური აშლილობის გართულების ან/და გართულების მიზის მქონე მოქალაქეებისთვის; იზოლაციასა და თვითიზოლაციაში მყოფი მოსახლეობისთვის სატელეფონო ფსიქოლოგიური კონსულტაციის სერვისის მიწოდებას; COVID-19-ის პანდემიასთან დაკავშირებული კრიზისული და პოსტ-კრიზისული კვალიფიციურ დახმარებას; COVID-19-თან დაკავშირებულ მიმდინარე აქტუალურ საკითხებთან დაკავშირებით საბაზისო ინფორმაციის მიწოდებას და შესაბამისი გადამისამართების უზრუნველყოფას. სატელეფონო კონსულტაციების დროს დაცულია კონფიდენციალობა.

During the pandemic, the need for psychological support for ill and quarantined population became very obvious; in collaboration with the National Center for Disease Control and Public Health and with the support of the Open Society Foundation, hotline for psychological assistance in crisis (2 911 000) was created, operated by Georgian Association for Psychosocial Aid "Ndoba". Due to its urgency, the hotline service continued its activities within the framework of the State Health Promotion Program. The hotline for psychological assistance in crisis provides personalized psychological assistance over telephone during COVID-19-induced distress, for citizens with possible complications and / or fear for complications of diagnosed mental disorder; providing psychological telephone counseling to persons in isolation and self-isolation; qualified support for COVID-19 pandemic related crisis and post-crisis; providing basic information on current issues related to COVID-19 and redirection when appropriate. Confidentiality is maintained during telephone consultations.

MENTAL
HEALTH
HOTLINE
ACTIVATION
WITHIN THE
MENTAL HEALTH
COMPONENT
OF THE STATE HEALTH
PROMOTION PROGRAM

ფიზიკური აქტივობის შესახებ ქვეყანაში არსებული მონაცემებისა და პოლიტიკის სიტუაციური ანალიზი

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციასთან თანამშრომლობით მიმდინარეობს ფიზიკური აქტივობის სიტუაციური ანალიზი და აუდიტი, რომლის მიზანია ფიზიკური აქტივობის შესახებ ქვეყანაში არსებული მონაცემებისა და პოლიტიკის შეფასება. სიტუაციურ ანალიზზე დაყრდნობით შემუშავდება შესაბამისი რეკომენდაციები ქვეყანაში ფიზიკური აქტივობის პოლიტიკის ხელშეწყობისა და გაძლიერებისათვის, ჯანმოს 2016-2025 წწ. ფიზიკური აქტივობის სტრატეგიის შესაბამისად. ფიზიკური აქტივობის პოლიტიკის და არსებული სიტუაციის შესახებ ინფორმაციის მოპოვება ხორციელდება ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონის მიერ შემუშავებული ფიზიკური აქტივობის მონაცემთა შეგროვების ინსტრუმენტის/კითხვარის (Physical Activity Data Collection Tool) მეშვეობით. შექმნილია სამუშაო ჯგუფი დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობით, რათა მოხდეს მონაცემების შეგროვება და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციისათვის შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება.

The situational analysis and audit of physical activity, in collaboration with the World Health Organization, is being conducted; it aims to assess relevant data and policies on physical activity in the country. Based on the situational analysis, appropriate recommendations will be developed to promote and strengthen the physical activity policy in the country, in accordance with WHO 2016-2025 physical activity strategy. Acquisition of information on physical activity policy and current situation is done through Physical Activity Data Collection Tool developed by the WHO Regional Office for Europe. A working group with interested parties has been set up to collect data and provide relevant information to the World Health Organization.

SITUATIONAL
ANALYSIS
OF DATA
AND POLICIES
ON PHYSICAL
ACTIVITY
IN THE COUNTRY

ქიმიურ რისკფაქტორთა შეფასების ლაბორატორიის ამოქმედება

2021 წლის 21 ივლისს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრის დაქვემდებარებაში, გაეროს ბავშვთა ფონდის მხარდაჭერით, სატესტო რეჟიმში ამოქმედდა ქიმიურ რისკფაქტორთა კვლევის ლაბორატორია. ლაბორატორია აღჭურვილია ულტრათანამედროვე ხელსაწყოებით: მასსპექტრომეტრი ინდუქციურად შეწყვილებული პლაზმით (ICP-MS), ატომური-აბსორბციული სპექტომეტრი AAS, სითხური (LC) და გაზური (GC) ქრომატოგრაფები, გაზური ქრომატოგრაფი მასსპექტრომეტრით (GC/MS), რენტგენოფლოუორესცენტული სპექტრომეტრები (XRF). ლაბორატორიაში იგეგმება ტყვიისა და სხვა ტოქსიკური ელემენტებით დაბინძურების წყაროების რაოდენობრივი კვლევა სხვადასხვა მედიაში (გარემოს, ადამიანის ბიოლოგიურ სითხეებში (მ.შ. სისხლი), საღებავებში, სათამაშოებში, პარფიუმერია-კოსმეტიკაში და ა.შ.).

On July 21, 2021 Chemical Risk Factor Assessment Laboratory, under the National Center for Disease Control and Public Health, supported by the United Nations Children's Fund, started functioning in a test mode. The laboratory is equipped with ultramodern tools: Mass Spectrometer with Inductively Paired Plasma (ICP-MS), Atomic Absorption Spectrometer AAS, Liquid (LC) and Gas (GC) Chromatographs, Gas Chromatograph with Mass Spectrometer (GC/MS), X-ray fluorescence spectrometers (XRF). The laboratory plans quantitative research of contamination sources of lead or other toxic elements in various media (environment, human biological fluids (including blood), paints, toys, perfumes-cosmetics, etc.).

LAUNCHING
OF CHEMICAL
RISK FACTOR
ASSESSMENT
LABORATORY

ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები ადამიანის ჯანმრთელობაზე ძლიერ საშიში პესტიციდების მავნე გემოქმედების შემცირების მიზნით საქართველოში

მომზადდა ქართულ ენაზე ჯანმოს რეკომენდაციები „ძლიერ საშიში პესტიციდების გემოქმედება: საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მნიშვნელოვანი პრობლემა“ და ცნობიერების ამაღლების მიზნით განხორციელდა შეხვედრები რეგიონებში ფერმერთა ასოციაციებთან.

ცნობიერების ამაღლების კამპანიის დროს ფერმერებს მიენოდა ინფორმაცია პესტიციდების გემოქმედების შესახებ ადამიანის ჯანმრთელობაზე და პრევენციული ღონისძიებების შესახებ.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/e98b4be1-0ab6-438f-a7e5-b17a58305578>

WHO recommendations in Georgian language were prepared “WHO, Exposure to Highly hazardous Pesticides: a major public health concern” and awareness raising meetings with farmers’ associations were held in the regions.

<https://ncdc.ge/#/pages/file/e98b4be1-0ab6-438f-a7e5-b17a58305578>

IMPLEMENTING
AWARENESS-
RAISING
ACTIVITIES IN
ORDER TO REDUCE
THE HARMFUL
EFFECTS OF PESTICIDES
ON HUMAN HEALTH
IN GEORGIA

თამბაქოს კონტროლის ეროვნული სტრატეგია და 2021-2023 სამოქმედო გეგმა

252

საქართველოს მთავრობის №285 დადგენილებით 2021 წლის 16 ივნისს დამტკიცდა თამბაქოს კონტროლის 2021-2025 წლების სტრატეგია და 2021-2023 წლების სამოქმედო გეგმა.

სტრატეგია მიზნად ისახავს წინა წლებში შემუშავებული თამბაქოს პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების და მიზნების გამყარებას, გაძლიერებას და მდგრად განხორციელებას. თამბაქოს კონტროლი მრავალკომპონენტიანი სახელმწიფო პოლიტიკის საკითხია და დასახული მიზნის – თამბაქოთი გამოწვეული ავადობისა და ნაადრევი სიკვდილიანობის შემცირების მისაღწევად აუცილებელია უწყებათაშორის, ადგილობრივ, რეგიონულ თუ საერთაშორისო დონეებზე თა-

ნამშრომლობის უწყვეტი პროცესის უზრუნველყოფა. დოკუმენტი განსაზღვრავს საქართველოში თამბაქოს კონტროლის ძირითად სტრატეგიულ მიმართულებებს, რომლებიც უნდა აისახოს კანონმდებლობაში და განხორციელდეს უწყებრივი ღონისძიებების სახით. იგი ასევე მოიცავს საერთაშორისო ინსტრუმენტებსა და მექანიზმებს, რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნას სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული მიზნების მისაღწევად. სტრატეგიის სტრუქტურა და შინაარსი სრულად შეესაბამება თამბაქოს კონტროლის ჩარჩო-კონვენციის ძირითად მიდგომებს.

სტრატეგიის დოკუმენტი შემუშავებულია დარგის ექსპერტებთან, სამთავრობო და არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლებთან კონსულტაციებით.

სტრატეგიის მიზანია თამბაქოს მოხმარებით გამოწვეული არაგადამდები დაავადებებით ნაადრევი სიკვდილიანობის შემცირების ხელშეწყობა 2030 წლისთვის, თამბაქოს მოხმარების 15%-მდე და თამბაქოს მეორადი კვამლის ზემოქმედების 5%-მდე შემცირების მეშვეობით.

თამბაქოს კონტროლის სტრატეგიის მიზნის მიღწევის პრიორიტეტული ღონისძიებები ორგანიზებულია ოთხი ძირითადი ამოცანის გარშემო:

1. თამბაქოს მრავალკომპონენტიანი კანონმდებლობისა და პოლიტიკის სრული აღსრულების გაძლიერება FCTC-ის შესაბამისად;
2. თამბაქოს მოწვეის დაწყების პრევენცია, განსაკუთრებით ბავშვებსა და ახალგაზრდებში, აქტიური მოხმარების შეწყვეტის ხელშეწყობა;
3. თამბაქოს პროდუქტებზე მოთხოვნის შემცირება და თამბაქოს ახალი და აღმოცენებადი პროდუქტებისთვის თამბაქოს არსებული პროდუქტების მსგავსი რეგულაციის უზრუნველყოფა;
4. თამბაქოს მოხმარების ჯანმრთელობაზე გავლენის, ეკონომიკური ზიანისა და პრევენციული ღონისძიებების ხარჯთ-ფასების შესახებ მეცნიერული მტკიცებულებების და მოცანების გენერირების ინსტიტუციონალიზაცია.

The Tobacco Control Strategy for 2021-2025 and the Action Plan for 2021-2023 were approved on June 16, 2021 by Decree №285 of the Government of Georgia.

The strategy aims at the reinforcement, strengthening, continuous and sustainable implementation of the main directions and goals of the tobacco policy developed in previous years. Tobacco control is a multi-component state policy issue and in order to achieve its goal – reduction of tobacco-related morbidity and premature mortality, it is essential to ensure a continuous process of inter-agency, local, regional and international cooperation. The document defines the main strategic directions in tobacco control in Georgia, which should be reflected in the legislation and implemented as institutional measures. It also includes international tools and mechanisms that can be utilized to achieve the objectives set out in the Action Plan. The structure and content of the strategy are fully in line with the key approaches of the Framework Convention on Tobacco Control.

The strategy document has been developed in consultation with experts in the field, representatives of governmental and non-governmental sector.

The strategy aims to promote a reduction in premature mortality from non-communicable diseases caused by tobacco use by 2030 through the decrease in tobacco use to 15% and secondhand tobacco smoke influence to 5%.

Priority measures to achieve the goal of the tobacco control strategy are structured around four main tasks:

1. Reinforcement of the full implementation of multi-component tobacco legislation and policy in line with the FCTC
2. Prevention of smoking initiation, especially among children and youth, promotion of active smoking termination
3. Reduction in demand for tobacco products and ensuring similar regulations for new and emerging tobacco products
4. Institutionalization of data and scientific evidence production on how tobacco use influences health, economic harm, and cost-effectiveness of preventive measures on tobacco use.

ტექნიკური რეგლამენტი - ლაქ-საღებავებში ტყვიის შემცველობის რეგლამენტირების წესის დამტკიცების შესახებ

254

საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 2 აპრილის №148 დადგენილებით დამტკიცდა „ტექნიკური რეგლამენტი ლაქ-საღებავებში ტყვიის შემცველობის რეგლამენტირების წესის შესახებ“, სადაც განისაზღვრა ტყვიის ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაციის (90 პპმ) ლიმიტი საღებავებში. 2018 წელს საქართველომ აიღო ვალდებულება შეემუშაებინა საკანონმდებლო დოკუმენტები ლაქ-საღებავებში ტყვიის შემცველობის შეზღუდვის შესახებ რეკომენდაციების შესაბამისად (ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია, გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამა და საღებავებში ტყვიის ელიმინაციის ალიანსი).

Resolution No. 148 of the Government of Georgia of April 2, 2021 approved the “Technical Regulation on the Rules for Regulation of Lead Content in Paints and Varnishes”, (<https://matsne.gov.ge/ka/document/ziew/5141998?publication=0>), which set the limit of maximum concentration of lead (90 ppm) in paints. In 2018, Georgia made a commitment to develop legislative documents on the limitation of lead in paints according to the recommendations (World Health Organization – WHO, United Nations Environment Programme – UN Environment, the Global Alliance to Eliminate Lead Paint – Lead Paint Alliance).

APPROVAL
OF THE
RULES FOR
THE REGULATION
OF LEAD
CONTENT IN PAINTS
AND VARNISHES

დაცული დისერტაციები

1996-2021 წლებში ცენტრის თანამშრომლები ამუშავებდნენ საკვალიფიკაციო თემებს დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად.

სადოქტორო დისერტაციების თემატიკა ძირითად ეხება საქართველოს მნიშვნელოვან საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საკითხებს.

სულ დაცულია 25 სადოქტორო დისერტაცია. ამჟამად საკვალიფიკაციო თემებზე მუშაობს 16 დისერტანტი.

Throughout 1996-2021 NCDC employees were working on their PhD-s in order to obtain Doctorate Degree.

Topics of the PhD-s mainly targeted important public health issues for Georgia. 25 PhD-s were defended all in. Presently 16 PhD student's (employees) are working on their dissertations.

DEFENDED
DISSERTATIONS

ლაბორატორიული მეთოდები

დკსჯეც-ის ლუგარის ცენტრის ლაბორატორიები აღჭურვილია თანამედროვე აპარატურით და კლასიკურთან ერთად დანერგილია კვლევის ისეთი მეთოდები, როგორებიცაა: პჯრ, პჯრ რეალურ დროში, PFGE – ელექტროფორეზი პულსირებად გელში, MLVA – მრავლობითი ლოკუსების ტანდემური განმეორებების რაოდენობის ანალიზი, WGS – სრული გენომის სექვენირება, SNP – ერთნუკლეოტიდური პოლიმორფიზმი, MLST – მრავლობითი ლოკუსების სექვენირებით ტიპირება, Spoligotyping – სპოლიგოტიპირება და NGS – ახალი თაობის სექვენირება. ბოლო სამ წელიწადში ათვისებულია 30-მდე კვლევის ახალი მეთოდი: SARS-COV-2 მოლეკულური ტესტირება სხვადასხვა მეთოდით, მათ შორის მაღალი წარმადობის სრული ავტომატური და

ნახევრად ავტომატური აპარატების გამოყენებით; ონკოლოგიური მარკერების – TruSight 15 მყარი სიმსივნის და BRCA1 და BRCA2 ძუძუს სიმსივნის პანელების ტესტირება ახალი თაობის სექვენირების მეთოდით Illumina პლატფორმაზე, აწყობილია მაღალი წარმადობის სექვენირების ალგორითმი, რომლის მეშვეობითაც ყოველკვირეულად 100-მდე SARS-COV-2 ნიმუშის სრული გენომის სექვენირებაა შესაძლებელი, დაინერგა SARS-COV-2-ის საწინააღმდეგო ანტისხეულების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი განსაზღვრა Spike ცილის მიმართ და სხვა.

NCDC Lugar Center Labs are equipped with the state-of-art equipment and, in addition, to the established approaches they implemented the following methods: PCR, Real-time PCR, PFGE – Pulse Field Gel Electrophoresis, MLVA – Multi Locus Variable Tandem

Analysis, WGS – Whole Genome Sequencing, SNP – Single nucleotide Polymorphism, MLST – Multi Locus Sequence Typing, Spoligotyping and NGS – Next Generation Sequencing. Up to 30 new research methods have been developed over the last three years: SARS-COV-2 molecular testing using a variety of methods, including high-performance fully automatic and semi-automatic devices; Testing of Panels of Oncology Markers – TruSight 15 solid tumors and BRCA1 and BRCA2 breast tumor by new generation sequencing method on Illumina platform, a high-performance sequencing algorithm has been developed that allows the complete genome sequencing of up to 100 SARS-CoV-2 samples per week, the quantitative and qualitative determination of SARS-CoV-2 antibodies to Spike protein, etc.

დასრულებული პროექტების გამოქვეყნებული ანგარიშები

1996-2021 წლებში დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში დასრულებული პროექტებიდან გამოქვეყნდა და გავრცელდა 41 ანგარიში, მაგალითად: რეპროდუქციული ჯანმრთელობის კვლევა; არაგადამდები დაავადებების რისკფაქტორების კვლევა; ხუთ წლამდე ასაკის ბავშვთა კვების სტატუსის დადგენა გვალვისაგან დაზარალებულ საქართველოს ექვს რეგიონში; არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის მექანიზმების შეფასება პირველად ჯანდაცვაში; კვლევა მიგრანტთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ; ცოდნის, დამოკიდებულებისა და პრაქტიკის შეფასება არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის თვალსაზრისით ჯანდაცვის პირველადი რგოლის დონეზე თბილისსა და კახეთში; „Novel Coronavirus Response in Georgia“; საკანონდებლო და სამოქმედო ჩარჩოს შემუშავება საშიშ ქიმიურ ნივთიერებებზე ინფორმაციის გავრცელებისა და გაზიარების მიზნით საქართველოში; „National Hepatitis C Elimination Progress Report, Georgia, 2018-2019“, „ტყვიის შემცველ საღებავთან დაკავშირებით ადვოკატირების ან ცნობიერების ამაღლების კამპანიის ორგანიზების სახელმძღვანელო“, „ორსულთა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის მეთვალყურეობის ელექტრონული რეგისტრაციის (დაბადების რეგისტრის) სამი წლის ანგარიში, 2018-2020“ და სხვა.

257

Over 1996-2021 out of completed projects of National Center for Disease Control and Public Health 41 reports were published and distributed, including, Reproductive Health Survey; Study of Risk factors of Non-communicable Diseases; Nutritional Status of Children Less Than Five Years of Age in Six Drought-Affected Regions of Georgia; Evaluation of Non-communicable Diseases Prevention and Control Mechanisms in Primary Health Care; Migrant Health Survey; Assessment of Knowledge, Attitudes and Practices in Terms of Prevention and Control of Non-communicable Diseases at Primary Health Care Level in Tbilisi and Kakheti; "Novel Coronavirus Response in Georgia"; Development of Legislative and Action Framework for Collection and Sharing of Information on Hazardous Chemicals in Georgia; National Hepatitis C Elimination Progress Report, Georgia, 2018-2019, "Guidance on Organizing an Advocacy or Awareness-raising Campaign on Lead Paint", „Electronic Registry for maternal and Newborn Health (Birth Registry) - Three year report, 2018-2020“, etc.

სახელმძღვანელოები, მეთოდური დოკუმენტები

გამოიცა მეთოდური ხასიათის 75-ზე მეტი დოკუმენტი სხვადასხვა დარგის სპეციალისტებისა და პროფესიული ჯგუფებისათვის. მათ შორის, დიფტერიის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის სახელმძღვანელო, ლაბორატორიული ბიოუსაფრთხოებისა და ბიოლოგიური დაცვის სახელმძღვანელო, აივ ინფექცია/მიდსის რუტინული ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობის საწინააღმდეგო აცრების კამპანიის დაგეგმვის სახელმძღვანელო, ეპიდემიოლოგიის დამხმარე სახელმძღვანელო, C ჰეპატიტის სკრინინგი, კლინიკური მდგომარეობის მართვის სახელმწიფო სტანდარტი (პროტოკოლი), 2017 წელი, ქიმიური უსაფრთხოების ტერმინების განმარტებითი ლექსიკონი, სახელმძღვანელო „წითელას, წითურას და თანდაყოლილი წითურას სინდრომის ეპიდემიოლოგიური კონტროლი“, სენფორდის ანტიმიკრობული თერაპიის სახელმძღვანელო, „დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის რეკომენდაციები წითელას ეპიდემიების მართვისათვის“, „გაილდაინი საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუნიციპალური სამსახურების ფუნქციონირების შესახებ“, სახელმძღვანელო „ჯანმოს მიერ რეკომენდებული პესტიციდების გამოყენების კლასიფიკაცია და კლასიფიკაციის სახელმძღვანელო მასალა, 2019 წ.“, „ტყვიის შემცველ საღებავთან დაკავშირებით ადვოკატირების ან ცნობიერების ამაღლების კამპანიის ორგანიზების სახელმძღვანელო“ და სხვა.

Over 75 different manuals and protocols were issued targeting the various specialists and health professionals, including, Manual for Laboratory Diagnostics of Diphtheria; Manual on Laboratory Biosafety and Biosecurity; HIV/ AIDS Routine Surveillance; Guideline on Planning Measles-Rubella Vaccination Campaign; Auxiliary Manual for Epidemiology; Hepatitis C Screening “State Standard for Clinical Condition Management (Protocol), 2017”; Glossary of Chemical Safety Terms; Manual “Epidemiological Surveillance of Measles, Rubella and Congenital Rubella Syndrome”; Sanford Antimicrobial Therapy Guide; „Recommendations of National Center for Disease Control and Public Health for Management of Measles Outbreak”; “Guideline on the Functioning of Municipal Public Health Services”; Manual “The WHO Recommended Classification of Pesticides by Hazard and Guidelines to Classification, 2019”; “Guidance on Organizing an Advocacy or Awareness-raising Campaign on Lead Paint”, etc.

სტატიები სამეცნიერო ჟურნალებში

300 მეტი სტატია დაიბეჭდა სხვადასხვა რეიტინგულ საერთაშორისო და ადგილობრივ სამეცნიერო ჟურნალში.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს პუბლიკაციები ჟურნალებში: The Lancet, The New England Journal of Medicine, Emerging Infectious Diseases, American Society of Tropical Medicine and Hygiene, International Journal of Infection Diseases, Journal of Epidemiology and Global Health, Clinical Infectious Diseases, Evropean Journal of Public Health, Journal of Global Antimicrobial Resistance, Journal Hepatology Research, Virology Journal, Journal American Society for Microbiology, Journal Mol Biol & Mol Imaging Journal Genome და სხვა.

Over 300 articles were published in the various high-ranked international and local scientific Journals.

It is worth emphasizing the articles in the following publications: The Lancet, The New England Journal of Medicine, Emerging Infectious Diseases, American Society of Tropical Medicine and Hygiene, International Journal of Infection Diseases, Journal of Epidemiology and Global Health, Clinical Infectious Diseases, Evropean Journal of Public Health, Journal of Global Antimicrobial Resistance, Journal Hepatology Research, Virology Journal, Journal American Society for Microbiology, Journal Mol Biol & Mol Imaging, Journal Genome etc.

ARTICLES
IN THE
SCIENTIFIC –
SCHOLARLY
JOURNALS

აბსტრაქტები

260

25 წლის განმავლობაში ცენტრის მონაწილეობა საერთაშორისო სამეცნიერო ცხოვრებაში მნიშვნელოვანია. მისმა თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს სხვადასხვა სახის საერთაშორისო კონფერენციებში. მაგალითად:

International Conference on Emerging Infection Diseases, Annual meeting of IDSA, International Conference on Anthrax, Annual Inter-science Conference on Antimicrobial Agents and Chemotherapy, International Symposium on Yersinia, ABSA Annual Conference, Biodefense Research Conference, General meeting of the American Society for Microbiology, Meeting of the American Society for Rickettsiology, The International Liver Congress, Annual Sequencing, Finishing, Analysis, International One Health Congress, და სხვ.

წარდგენილია 520-ზე მეტი პოსტერი, 202-ზე მეტი ზეპირი პრეზენტაცია, დაიბეჭდა 550-ზე მეტი აბსტრაქტი.

During the last 25 years participation from NCDC in the international scientific life is significant. Many employees have been participated in the international conferences, e.g.: International Conference on Emerging Infection Diseases, Annual meeting of IDSA, International Conference on Anthrax, Annual Inter-science Conference on Antimicrobial Agents and Chemotherapy, International Symposium on Yersinia, ABSA 50th Annual Conference, Biodefense Research Conference, General meeting of the American Society for Microbiology. Meeting of the American Society for Rickettsiology, The International Liver Congress, Annual Sequencing, Finishing, Analysis, International One Health Congress, etc.

More than 520 posters and 202 oral presentations were submitted, more than 550 abstracts were printed.

ABSTRACTS

სხვადასხვა სახის საინფორმაციო და საგანმანათლებლო მასალა

ცენტრი სისტემატურად უშვებს საინფორმაციო და საგანმანათლებლო მასალებს, როგორც ჯანდაცვის სფეროს ცალკეული სამიზნე ჯგუფებისათვის, ასევე საქართველოს მოსახლეობისათვის.

ბოლო 25 წლის განმავლობაში დაიბეჭდა და გავრცელდა 260-ზე მეტი ბროშურა და სამახსოვრო, კონკრეტული დაავადების მოკლე მიმოხილვა და სხვა.

NCDC regularly publishes various informational and educational materials targeting at the whole population of Georgia as well as the target groups.

Over 260 brochures, leaflets and overviews of specific disease-related topics were published and distributed during the last 25 years.

VARIOUS
INFORMATIONAL
AND EDUCATIONAL
MATERIALS

პლაკატები

262

ცენტრი სისტემატურად უშვებს საინფორმაციო და საგანმანათლებლო პლაკატებს და სხვა სახის მასალას, როგორც საქართველოს მთელი მოსახლეობისთვის, ასევე მოსახლეობის ცალკეული სამიზნე და პროფესიული ჯგუფებისათვის. დაიბეჭდა და გავრცელდა 230-ზე მეტი პლაკატი და სხვა სახის მასალა, მაგალითად: „საქართველო პოლიომიელიტის გარეშე!“, სტიკერი – „შევაჩეროთ ტუბერკულოზი ჩვენს ცხოვრებაში“, კალენდარი – „24 მარტი ტუბერკულოზის მსოფლიო დღე“, „ჩილეხი“, „ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელება“, „ერიდეთ დაფარულ მარილს“, „შეტყობინების მოთხოვნები ნოზოლოგიების/მდგომარეობების მიხედვით (სშჰსდ მინისტრის ბრძანება #01-2/N, 18.01.2016), „აზიური ფაროსანა და რეკომენდაციები შენობების დასაცავად“, „ტკიპებით გადაცემადი დაავადებების პრევენცია“, „ჩვენ შეგვიძლია შევამციროთ COVID-19-ის გავრცელება მარტივი პრევენციული ღონისძიებების დაცვით“, „რეკომენდაციები ორსულებისათვის COVID-19-ის დროს“, „შეაჩერე COVID-19-ის პანდემია!“, „COVID-19-ის საწინააღმდეგო ვაქცინაციის შემდეგ განვითარებული მწვავე ალერგიული რეაქციების დიაგნოსტიკა და მართვა“ და სხვა.

NCDC regularly publishes informational, educational and other health related communication posters for the whole population of Georgia, as well as for the other target and professional groups. Over 230 posters and other materials were published and distributed, e.g.: Polio-free Georgia, sticker “Stop Tuberculosis in Our Life”, calendar “24 March – World Tuberculosis Day”, “Anthrax”, “Crime-Congo Hemorrhagic Fever”, “Avoid Hidden Salt”, “Notification Requirements According to Nosologies/Conditions (MOLHSA order #01-2/N, 18.01.2016), “Brown Marmorated Stink Bug and Recommendations for Protection of Buildings”, “Prevention of Tick-borne Diseases”, “We Can Reduce Spread of COVID-19 by Simple Preventive Measures”, “Recommendations for Pregnant Women with COVID-19”, “Stop the COVID-19 Pandemic!”, “Diagnosis and Management of Acute Allergic Reactions After COVID-19 Vaccination”, etc.

POSTERS

სხვადასხვა სახის გამოცემები

1996-2021 წლებში დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა გამოსცა სხვადასხვა სახის პუბლიკაციები: წიგნები, კონფერენციის მასალები, მიმოხილვები და შეფასებები: „საქართველოში C ჰეპატიტის ელიმინაციის სტრატეგიული გეგმა 2016-2020“; „C ჰეპატიტი საქართველოში“; წიგნი „არაგადამდებ დაავადებათა რისკფაქტორების კვლევა“; წიგნი „C ჰეპატიტის ელიმინაციის 2016-2020 წლების ეროვნული სტრატეგიის შუალედური შეფასების ანგარიში 2016-2017 წლებისათვის“; მიმოხილვა „საქართველოში ახალი კორონავირუსის მიმდინარეობა, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ანალიზი“; ანგარიში „National Hepatitis C Elimination Progress Report, Georgia, 2018-2019“; მიმოხილვა „COVID19-LAB ელექტრონული სისტემაში რეგისტრირებული მონაცემების ანგარიში“, მიმოხილვა „ერთი წელი COVID-19-თან ერთად“, „COVID19-19 საქართველოში“ (7 გადახედვა), 2017 წლიდან მზადდება საინფორმაციო ფურცლები საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მნიშვნელოვან საკითხებზე. 2020 წელს პირველად მომზადდა პუბლიკაცია „საქართველო-ევროკავშირის თანამშრომლობა საზოგადოებრივ ჯანდაცვაში“, ევროპის რეგიონის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სკოლების ასოციაციის (ASPHER) COVID-19-ის პანდემიის ძირითადი ეპიდემიოლოგიური ცნებების სახელმძღვანელოს ქართულენოვანი ოფიციალური თარგმანი „როგორ დავითვალოთ დაავადება?“ და სხვა.

In 1996-2021 National Center for Disease Control and Public Health published various publications: books, conference materials, reviews and evaluations, „Strategic Plan for the Elimination of Hepatitis C virus in Georgia 2016-2020“; „Hepatitis C in Georgia“; The book „Survey of risk factors for non-communicable diseases“; Book „National Strategy for the Elimination of Hepatitis C 2016-2020: Intermediate Evaluation Report for years 2016-2017“; Review „Novel Coronavirus Situation in Georgia, Analysis of the National Center for Disease Control and Public Health“; Report „National Hepatitis C Elimination Progress Report, Georgia, 2018-2019“; Review „Report of data registered in the COVID-LAB electronic system“, „One year with COVID19“, „COVID19 in GEORGIA“ (seven revisions), brief notes on important public health topics, in 2020 first time was prepared publication „EU-Georgia Cooperation in Public Health“, Georgian official translation of the basic epidemiological concepts for understanding the COVID-19 epidemic – How to Count Illness, after Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER), etc.

ეპიდემიოლოგიური ბიულეტენი

დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ეროვნულმა ცენტრმა 1996 წლიდან საქართველოს CDC ოფისის დახმარებითა და ხელშეწყობით დაიწყო ეპიდემიოლოგიური ბიულეტენის გამოშვება.

1996 წლიდან დღემდე გამოშვებულია 192 ეპიდემიოლოგიური ბიულეტენი, რომლებშიც განხილულია ქვეყნისათვის აქტუალური საკითხები.

ეპიდემიოლოგიური ბიულეტენების ჩამოყალიბებაში დიდი როლი მიუძღვის ქ-ნ ეკატერინე გიორგობიანს (1957-2015), რომელიც გამოცემის პირველი რედაქტორი იყო.

In 1996 The National Center for Disease Control and Public Health launched Epidemiological Bulletin through the financial and technical support from CDC – Georgia.

192 epid-bulletins, all in, focusing on the country-specific issues have been published from 1996 until the present time.

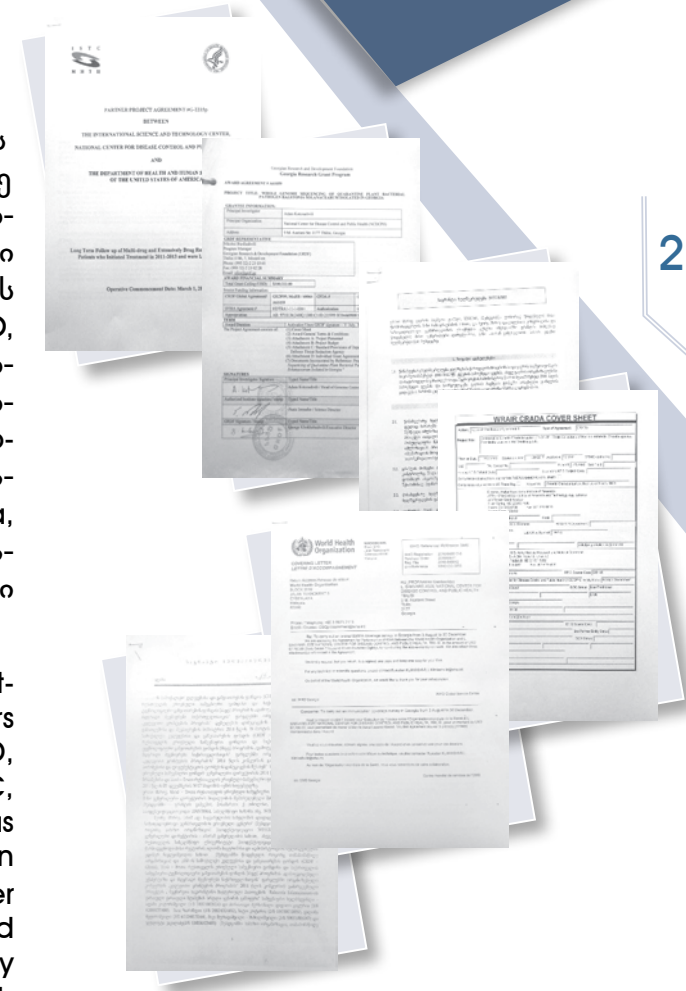
A significant role in the bulletin's foundation was ascribed to Ms. Ekaterine Giorgobiani (1957-2015), who was the first editor of the Bulletin.

პროგრამები, პროექტები, გრანტები

1996-2021 წლებში დავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ბაზაზე არასახელმწიფო დაფინანსებით მიმდინარეობდა 520-მდე პროგრამაზე/პროექტზე/გრანტზე მუშაობა. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ძირითადი დონორები და პარტნიორები არიან: USAID, DTRA, WHO, UNICEF, EU, გლობალური ფონდი, დაავადებათა კონტროლის და პრევენციის ცენტრები (CDC, Atlanta), GHSA, GDD, National Foundation for CDC, BAA, WHO, The University of Texas Medical Branch at Galveston, WRAIR, GAVI, კემბრიჯის უნივერსიტეტი, ნორვეგიის არქტიკის უნივერსიტეტი, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება, FIND – ინოვაციური დიაგნოსტიკის ცენტრი, EkoHealth Alliance, ISTC, MediLab-Secure, გაეროს მოსახლეობის ფონდი, Public – გერმანიის გარემოს ფედერალური სააგენტო, Emory University, International Liver Foundation (EASL), LIFER, The UNION North America, ევროპის სამოქალაქო დაცვის და ჰუმანიტარული დახმარების ოპერაციების გენერალური დირექტორატი (ECHO), ებოტი, შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, „ბიოქიმ ფარმი“ (არაკომერციული) და მრავალი სხვა.

During 1996-2021 the National Center for Disease Control and Public Health implemented more than 520 non-state funded programs, projects and grants. The main donors and partners of the National Center for Disease Control and Public Health are: USAID, DTRA, WHO, UNICEF, EU, Global Fund, Centers for Disease Control and Prevention (CDC, Atlanta), GHSA, GDD, National Foundation for CDC, BAA, WHO, The University of Texas Medical Branch at Galveston, WRAIR, GAVI, University of Cambridge, Norwegian Arctic University, German Society for International Cooperation, FIND – Center for Innovative Diagnosis, EkoHealth Alliance, ISTC, MediLabSecure, United Nations Population Fund, UBA – German Environmental Agency, Emory University, International Liver Foundation (EASL), LIFER, The UNION North America, European Directorate-General for Civil Protection and Humanitarian Aid (ECHO), Abbott, Shota Rustaveli National Science Foundation Georgia, “Biochem Pharm” (non-profit organization) and many others.

INTERNATIONAL
PROGRAMS/
PROJECTS/
GRANTS

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი დღეს

ხედვა:

ჩვენი ცოდნით – საზოგადოების ჯანმრთელობის სამსახურში.

მისია:

საქართველოს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და გაუმჯობესება მეცნიერულ მტკიცებულებებზე დაფუძნებული დაავადებათა პრევენციის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებისადმი მზადყოფნის და დროული რეაგირების გზით „ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის 2018-2022 წლების სტრატეგიით“, განისაზღვრა 7 ძირითადი მიმართულება, შესაბამისი მიზნებითა და ამოცანებით:

სტრატეგიული პრიორიტეტი 1:

გადამდები დაავადებებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობების და სიკვდილიანობის შემცირება.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 2:

არაგადამდები დაავადებებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობების და ნაადრევი სიკვდილიანობის შემცირება.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 3:

კლიმატის ცვლილებისა და გარემო ფაქტორების ზემოქმედებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობების და ნაადრევი სიკვდილიანობის პრევენცია.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 4:

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნის შესაძლებლობების გაძლიერება სწრაფი და ეფექტური რეაგირებისათვის.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 5:

გამოყენებითი და ფუნდამენტური ბიოსამედიცინო და ბიოტექნოლოგიური სამეცნიერო კვლევების პოტენციალის განვითარება.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 6:

ელექტრონული ინფორმაციული სისტემების განვითარება.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 7:

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემის მართვის განვითარების ხელშეწყობა.

დკსჯეც არის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, იგი ფინანსდება სახელმწიფო ბიუჯეტში მისთვის გამოყოფილი საბიუჯეტო ასიგნებებიდან. ცენტრი წარმოადგენს ეროვნულ დონეზე წამყვან ორგანიზაციას გადამდები და არაგადამდები დაავადებების პრევენციისა და კონტროლის განხორციელებაში.

ცენტრი შეიმუშავებს ეროვნულ სტანდარტებს, სახელმძღვანელო რეკომენდაციებს (გაიდლაინებს), ხელს უწყობს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის გაუმჯობესებას, ახორციელებს ეპიდემიოლოგიურ მონიტორინგს, ახორციელებს ეპიდემიოლოგიურ მონიტორინგს, იმუნიზაციის პროგრამას, ლაბორატორიულ სამუშაოებს, კვლევებს, უზრუნველყოფს კონსულტაციებს და რეაგირებს საზოგადოებრივ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულ საგანგებო მდგომარეობებზე. მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის მონიტორინგის და შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით, დკსჯეც აწარმოებს ჯანდაცვის სტატისტიკას.

ცენტრის ფუნქციური საქმიანობის დიდი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ცენტრის მართვის მიზნით, შექმნილია მართვის კოლეგიური მულტისექტორული ორგანო – სამეთვალყურეო საბჭო, რომლის ფუნქციებია ცენტრის საქმიანობის პოლიტიკისა და სტრატეგიული მიმართულებების განხილვა, ცენტრის წლიური ბიუჯეტის პროექტის განხილვა, ცენტრის განვითარების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განხილვა, ცენტრის გენერალური დირექტორის ანგარიშების მოსმენა და სხვა.

სტრატეგიული პრიორიტეტებით განსაზღვრულ საქმიანობას ახორციელებს ცენტრის სტრუქტურაში წარმოდგენილი შვიდი დეპარტამენტი, ოთხი დამოუკიდებელი სამმართველო და ლუგარის სახელობის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევითი ცენტრი. ცენტრში რეგიონულ სამსახურებთან (9 დანაყოფი) ერთად დასაქმებულია 583 თანამშრომელი (მათ შორის პროექტებში/გრანტებში).

გადამდებ დაავადებათა დეპარტამენტი ცენტრის შექმნის დღიდან მისი მნიშვნელოვანი სტრუქტურული ერთეულია, გადამდებ დაავადებათა ზედამხედველობა კი საქართველოს მოსახლეობის ჯანმრთელობის უსაფრთხოებაზე ზრუნვის მხრივ პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს. ეს მიმართულება მოიცავს გადამდებ დაავადებათა ერთიან ეპიდზემიოლოგიას, ეპიდთვითქმელების და ეპიდემიების კვლევას, გადამდებ დაავადებათა პრევენციას, მათზე დროულ რეაგირებას და კონტროლს, იმუნიზაციის პროცესების დაგეგმვასა და ვაქცინით მართვადი დაავადებების შემცირებას, ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების ეროვნულ დონეზე კოორდინაციის მხარდაჭერას. ეპიდზემიოლოგიის მიზნებისთვის ცენტრი და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მონიციპალური ერთეულები მოიხმარენ დაავადებათა ეპიდზემიოლოგიის ერთიან ინტეგრირებულ სისტემას, რომელიც რეალურ

დროში უზრუნველყოფს ბიოზემიოლოგიას ქვეყნის მასშტაბით და გამოიყენება როგორც ალრიცხვის, შეტყობინებისა და ანგარიშების სისტემა ზედამხედველობას დაქვემდებარებული დაავადებების/მდგომარეობებისთვის ჯანდაცვისა და ვეტერინარულ სექტორში.

2013 წლიდან დღემდე არის საქართველოში აივ ინფექციის/შიდსის, ტუბერკულოზთან და მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის გლობალური ფონდის გრანტების ძირითადი მიმღები, რაც მოიცავს პროგრამებს: „ტუბერკულოზის ყველა ფორმის ხარისხიან დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის მდგრადობის უზრუნველყოფა“ და „საქართველოში აივ/შიდსის პრევენციის, მკურნალობისა და მოვლის ღონისძიებების გაძლიერება და მდგრადობის უზრუნველყოფა“.

რიჩარდ ლუგარის სახ. ს/ჯ კვლევის ცენტრი ქვეყნის ლაბორატორიული ქსელის უმაღლესი დონის თანამედროვე დონეზე აღჭურვილი დაწესებულებაა, რომელიც წარმოადგენს საქართველოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემის რეფერალურ ლაბორატორიას, სადაც ხორციელდება ადამიანისა და ცხოველთა საშიშ დაავადებათა გამომწვევი პათოგენების დროული აღმოჩენა და იდენტიფიკაცია „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპით.

ლუგარის ცენტრი აერთიანებს თანამედროვე დონეზე აღჭურვილ ბიო-უსაფრთხოების მე-2 და მე-3 დონის ლაბორატორიებს. ბიოუსაფრთხოების მე-3 დონე აერთიანებს განსაკუთრებით საშიში ინფექციების გამომწვევი პათოგენების ბაქტერიოლოგიისა და ვირუსოლოგიის ლაბორატორიებს, აგრეთვე პათოგენების ეროვნულ საცავს, სადაც უსაფრთხოდაა დაცული ადამიანისა და ცხოველის დაავადებების გამომწვევი პათოგენები. ბიოუსაფრთხოების მე-2 დონის ზონა მოიცავს ზოგადი ბაქტერიოლოგიის, ვირუსოლოგიის, სეროლოგიის, მოლეკულური ეპიდემიოლოგიის/გენომის, უჯრედული კულტურების, პარაზიტოლოგიის და ენტომოლოგიის ლაბორატორიებს.

ლუგარის ცენტრის ძირითადი ფუნქციებია: განსაკუთრებით საშიში ინფექციების გამომწვევთა აღმოჩენის, ზედამხედველობისა და რეაგირების ერთიანი სისტემის ლაბორატორიული უზრუნველყოფა; სამეცნიერო კვლევების ჩატარება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის, ეპიდემიოლოგიის, ბიოლოგიური უსაფრთხოების, ეპიზოოტოლოგიის, გარემოს ჯანმრთელობის პრობლემებზე; განსაკუთრებით საშიში და სხვა ინფექციების კერებში ეპიზოოტოლოგიური და ენტომოლოგიური კვლე-

ვების ჩატარება; ბაქტერიების და ვირუსების ეროვნული კოლექციის (საცავის) მართვა და უწყვეტი ზედამხედველობა; ჰოსპიტალიზებული და ამბულატორიული პაციენტების ლაბორატორიული დიაგნოსტიკა; კლინიკური ლაბორატორიების მონიტორინგი და მხარდაჭერა, ლაბორატორიული ხარისხის კონტროლის სისტემის ორგანიზება; გარემოს ობიექტების, ინფექციის რეზერვუარების და გადამტანების ლაბორატორიული კვლევა, მიკროორგანიზმების და გადამტანების საწინააღმდეგო საშუალებების, დეზინფექციის ეფექტიანობის და სტერილობის განსაზღვრა.

ლუგარის ცენტრი წარმოადგენს რეფერენს ლაბორატორიას, რომელიც ახორციელებს ლაბორატორიული ხარისხის გარე კონტროლის პროგრამებს ანტიმიკრობული რეზისტენტობის, C ჰეპატიტის და SARS-CoV-2-ს დიაგნოსტიკის მიმართულებით. ლუგარის ცენტრში ჩამოყალიბდა ტრეინინგ ცენტრი ჰეპატიტის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის, ბიოუსაფრთხოების მოთხოვნების და ხარისხის კონტროლის მიმართულებით. ლუგარის ცენტრი, როგორც რეფერენს ლაბორატორია, ყველა სახელმწიფო პროგრამაში ჩართულ ლაბორატორიას აძლევს შესაძლებლობას უფასოდ მიიღოს მონაწილეობა გარე ხარისხის კონტროლის პროგრამებსა და ტრეინინგებში, რაც ზრდის ლაბორატორიული მომსახურების ხარისხს და ხელს უწყობს საზოგადოებრივ ჯანმრთელობაზე ზედამხედველობის გაძლიერებას ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე.

ლუგარის ცენტრი ასევე წარმოადგენს რეფერენს ლაბორატორიას სისხლის ბანკებისათვის და ახორციელებს დონაციების 5%-ში დონორებიდან აღებული სისხლის გადამოწმებას სისხლით გადამდებ ინფექციებზე. 2020 წლიდან კი უსაფრთხო სისხლის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში დაინერგა NAAT ტექნოლოგია, რაც ერთ-ერთი წინგადადგმული ნაბიჯი და საუკეთესო მაგალითია ცენტრალიზებული ტესტირების უპირატესობის შესაფასებლად.

კორონავირუსული ინფექციის პანდემიის პერიოდში ლუგარის ცენტრმა სრულიად აიღო პასუხისმგებლობა დიაგნოსტიკის კომპონენტზე. დაიწყო SARS-COV-2 მოლეკულური ტესტირება სხვადასხვა მეთოდების, მათ შორის მაღალი წარმადობის სრული ავტომატური და ნახევრად ავტომატური აპარატების გამოყენებით და პარალელურად შეიმუშავა კორონავირუსული ინფექციის დიაგნოსტიკის ალგორითმები, შექმნა ქვეყანაში ამ მიმართულებით მომუშავე სპეციალისტების გუნდი და ხელი შეუწყო კერძო სექტორში მოლეკულური დიაგნოსტიკის მეთოდების პრაქტიკულ იმპლემენტაციას.

ლუგარის ცენტრში განთავსებულია რეგიონში უნიკალური, თანამედროვე აპარატურით აღჭურვილი (Illumina MiSeq, MiSeq Dx (FDA approved for clinical applications) and NextSeq platforms) გენომის ცენტრი, რომელიც ახორციელებს როგორც სამეცნიერო, ასევე სადიაგნოსტიკო კვლევებს. კერძოდ, ეპითელური ზრდის ფაქტორის რეცეპტორის (EGFR) გენის მოლეკულურ-გენეტიკური კვლევა, ახალი თაობის სექვენირებაზე დაფუძნებული კლინიკური აპლიკაციები – TruSight 15 მყარი სიმსივნის პანელში შემავალი გენების და ძუძუს კიბოს გენების – BRCA1 და BRCA2 სრული გენეტიკური ანალიზი. დაინერგა ახალი მეთოდი – GHOST (Global Hepatitis Outbreak and Surveillance Technology) ტექნოლოგია, რაც საშუალებას იძლევა პათოგენის გენოტიპებზე დაყრდნობით იდენტიფიცირებული იქნას ინფექციის გადაცემის მიმართულებები და გამოვლინდეს ე.წ. აქტიური გამავრცელებლები.

2020 წლიდან ლუგარის ცენტრი ახორციელებს საქართველოში მოცირკულირე SARS-COV-2-ის ვირუსის მთლიანი გენომის შესწავლას ახალი თაობის სექვენირების ტექნოლოგიის გამოყენებით. აღნიშნული კვლევა პირველი იყო რეგიონის მასშტაბით. ამ კვლევის მიზანია პანდემიის გამომწვევი ვირუსის საქართველოში გავრცელებული შტამების გენეტიკური დახასიათება, მათი ფილოგენეტიკური ანალიზი და ახალი მუტაციების მონიტორინგი.

2015 წელს ცენტრში შეიქმნა ხარისხის კონტროლის სამმართველო და ხარისხზე მომუშავე სამუშაო ჯგუფი. განხორციელდა ცენტრის სერტიფიცირება საერთაშორისო სტანდარტით ISO9001. განხორციელდა ლუგარის ცენტრის შეფასება საერთაშორისო ექსპერტების (IQLS) მიერ. 2017 წელს ლუგარის ცენტრის სეროლოგიისა და ზოგადი ბაქტერიოლოგიის ლაბორატორიებმა მიიღეს ISO15189 აკრედიტაცია ამერიკული საერთაშორისო სააკრედიტაციო ორგანოს NCDC-ის მიერ. აკრედიტაციის შენარჩუნებისთვის და ხარისხის კონტროლის უწყვეტი გაუმჯობესების დასამტკიცებლად ცენტრი ყოველწლიურად გადის გარე აუდიტს.

ხარისხის კონტროლის სამმართველო ლუგარის ცენტრთან ერთად ახორციელებს „ახალი კორონავირუსული დაავადების COVID 19-ის მართვა“ სახელმწიფო პროგრამის „ახალი კორონავირუსით (SARS-CoV-2) გამომწვეული ინფექციის (COVID 19) დიაგნოსტიკის უზრუნველყოფის“ კომპონენტის ფარგლებში ლაბორატორიული სერვისების მიმწოდებელი ლაბორატორიების მონიტორინგს. ასევე ხარისხის ჯგუფი მუდმივად მონაწილეობს დიაგნოსტიკური ალგორითმების განახლებისა და იმპლემენტაციის პროცესში.

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე რეაგირებისა და მზადყოფნის სამმართველოს მიზანია ცენტრის მზადყოფნისა და რეაგირების კოორდინაცია საგანგებო მოვლენამდე, მოვლენის დროს და მოვლენის შემდეგ, რისთვისაც ხორციელდება შემდეგი ფუნქციები: საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის განსაკუთრებული შემთხვევის დროს

დკსჯეცს მზადყოფნის, რეაგირების და შეფასების უზრუნველყოფა; საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საგანგებო სიტუაციების მართვის ცენტრის (EOC) ფუნქციონირების კოორდინაცია; საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის განსაკუთრებული მოვლენის დროს სიტუაციური ანალიზის მომზადება და რისკის შეფასება; ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების (IHR) და გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების (GHS) იმპლემენტაცია; თანამშრომლობა და კოორდინაცია საგანგებო სიტუაციების დროს რეაგირებაში მონაწილე შესაბამის სტრუქტურებთან; საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე საგანგებო რეაგირების და კომუნიკაციის, დაავადება-სპეციფიური რეაგირების გეგმების შემუშავება; საგანგებო შემთხვევის დროს რეაგირების მონიტორინგი და კოორდინაცია; ადგილობრივი და საერთაშორისო მედია მონიტორინგის პრაქტიკის დანერგვა პოტენციური საფრთხეების იდენტიფიკაციისთვის.

არაგადამდებ დაავადებათა დეპარტამენტის მიზანია არაგადამდები დაავადებების, დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის, რეპროდუქციული ჯანმრთელობის მიმართულებით ეპიდემიოლოგიის, პრევენციისა და კონტროლის ღონისძიებების შემუშავება და განხორციელება, შეფასების ინდიკატორების შემუშავება და მონიტორინგი; ავადობის, სიკვდილიანობის, რისკფაქტორების ეპიდემიოლოგიური ანალიზი, ტენდენციების შეფასება, ჯანმრთელობის ხელშეწყობის, საგანმანათლებლო და საკომუნიკაციო ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება; თამბაქოს კონტროლის გაძლიერებისკენ მიმართული ღონისძიებების კოორდინირება; კვლევების ჩატარება და ანგარიშების მომზადება, სტატიების გამოქვეყნება; საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა და შესაბამისი ანგარიშების წარმოება; პროექტების/გრანტების მოძიება და მართვა; ჯანსაღი ქალაქების საქართველოს ქსელის ჩამოყალიბების დაგეგმვა და კოორდინირება; რეგისტრების განვითარება და სხვ.

გარემოს ჯანმრთელობის დეპარტამენტი ჩამოყალიბდა 2020 წელს ევროკავშირის მხარდაჭერით განხორციელებული ტვინინგის პროექტის „საქართველოში გარემოს და ჯანმრთელობის არსებული სისტემის გაუმჯობესება“ ძირითადი რეკომენდაციის შესაბამისად.

გარემოს ჯანმრთელობის დეპარტამენტის მიზანია კლიმატის ცვლილებისა და გარემო ფაქტორების ზემოქმედებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობებისა და ლეტალობის პრევენცია; მონიტორინგისა და შეფასების ინდიკატორების შემუშავება; შედეგების ანალიზი; მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით ღონისძიებების დაგეგმვა და კოორდინირება; საქართველოს „გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმის NEHAP-2“ სტრატეგიული ამოცანების განხორციელება; ევროკავშირთან ასოცირების დღის წესრიგით აღებული ვალდებულებების შესრულება; სადემონსტრაციო საშუალებების ონლაინ რეგისტრაცია; სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების დოკუმენტების, დასკვნებისა და რეკომენდაციების შემუშავება.

ვება; ბავშვებში ტყვიის ტოქსიკური ზემოქმედების აღრეული გამოვლენა, მართვის ღონისძიებების და ლაბორატორიული სიმძლავრეების ჩამოყალიბება, წყაროების გამოვლენა, ცნობიერების ამაღლების ყოველწლიური კამპანიების ორგანიზება და საღებავებში ტყვიის ელიმინაციის მიზნით ღონისძიებების დაგეგმვა და კოორდინირება; საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 14 სექტემბრის №473 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტის „საზოგადოებრივი მნიშვნელობის დაწესებულებებში ესთეტიკური და კოსმეტიკური პროცედურების წარმოებისას ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის სანიტარიული ნორმების შესახებ“ შესრულებაზე დამყარებული კონტროლით მიღებული შედეგების ანალიზი და ანალიზის შედეგების საფუძველზე რეკომენდაციების მომზადება; შესაბამისი საგრანტო პროექტების მოძიება; კვლევების დაგეგმვა, ჩატარება, ანგარიშების მომზადება და გამოქვეყნება; საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა და შეხვედრებში მონაწილეობა.

2021 წლის 21 ივლისს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში გაეროს ბავშვთა ფონდის მხარდაჭერით ამოქმედდა ქიმიურ რისკფაქტორთა კვლევის ლაბორატორია, რომელიც აღჭურვილია ულტრათანამედროვე ხელსაწყოებით.

დკსჯეც სამედიცინო სტატისტიკის მიმართულებით ქვეყანაში წამყვან როლს ასრულებს. სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტის ძირითადი ფუნქციებია სამედიცინო დაწესებულებებიდან სტატისტიკური მონაცემების შეგროვება და მართვა (დამუშავება, კონტროლი, ვალიდაცია) სხვადასხვა რეგისტრების და სტატისტიკური ანგარიშების ფორმების მეშვეობით; პროვადერების კონსულტირება/გადამზადება; ჯანდაცვის ინდიკატორების გაანგარიშება და ავადობის ტენდენციების გამოვლენა; ცენტრის მიერ განხორციელებული კვლევების ერთიანი ბაზის მხარდაჭერა; კიბოს პოპულაციური რეგისტრის და დაბადების რეგისტრის მართვა; დაბადება/გარდაცვალების სისტემის

ადმინისტრირება; ჯანმოს მონაცემთა ბაზების „ჯანმრთელობა ყველასათვის“ და „ჯანდაცვის რესურსები“ რეგულარული შევსება; სტატისტიკური მონაცემების აღწერილობითი ანალიზის წარმოება პუბლიკაციების და სხვადასხვა მასალის სახით (ყოველწლიური გამოცემები: სტატისტიკური ცნობარი „ჯანმრთელობის დაცვა, საქართველო“; მოკლე სტატისტიკური მიმოხილვა; ანალიზი „კიბო საქართველოში“; ანგარიშები „COVID-19 საქართველოში“ და სხვა); სხვადასხვა საერთაშორისო ინსტიტუციებთან კოლაბორაცია (ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვებისა და შეფასების ინსტიტუტი, კვიპროსის ნიქოზიის სამედიცინო სკოლის ინიციატივით შექმნილი კონსორციუმი, ბერლინის რობერტ კოხის ინსტიტუტი) – საქართველოს მონაცემთა გაზიარება/მედარება/ანალიზი და სხვ. მიზნით.

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამების და რეგიონული მართვის დეპარტამენტი ახორციელებს ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების, გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციასა და მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე ფოკუსირებული 11 ვერტიკალური სახელმწიფო პროგრამის მართვასა და მონიტორინგს, რაც თავის მხრივ, მოიცავს, სახელმწიფო პროგრამების ღიზანის, შინაარსის, ბიუჯეტების პროექტების შემუშავებას, პროგრამების თარგმლებში სახელმწიფო შესყიდვების ორგანიზებას, განეული მომსახურების თაობაზე ანგარიშის მიღებას, დამუშავებასა და დაფინანსების თაობაზე გადანაცვებების მიღებას, პროგრამის მიმდინარეობის ანალიზს, ანგარიშგებას, მონიტორინგსა და მათი გაუმჯობესების მიზნით შესაბამისი წინადადებების მომზადებას, რაც, ერთი მხრივ, ხელს უწყობს გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციას და მეორე მხრივ, ახდენს სახელმწიფო დანახარჯების ოპტიმიზაციას. ამავედროულად დეპარტამენტი ამზადებს სახელმძღვანელო/მეთოდურ რეკომენდაციებს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუნიციპალური ცენტრებისათვის და ეხმარება მათთან დასაქმებული კადრების გადამზადებაში.

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამების და რეგიონული მართვის დეპარტამენტი წარმოდგენილია სახელმწიფო პროგრამების მართვა/მონიტორინგის ცენტრალური ჯგუფით და 9 რეგიონული დანაყოფით, სადაც ფუნქციონირებს რეგიონული სადიაგნოსტიკო, ტუბერკულოზის ბაქტერიო-სკოპული ლაბორატორიები და ეპიდემიოლოგიური ჯგუფი. დეპარტამენტის რეგიონული დანაყოფების ძირითადი ფუნქციაა რეგიონში განსაკუთრებით საშიშ და სხვა გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებებზე ეპიდემიოლოგიური და ლაბორატორიული ზედამხედველობა, დაავადების შემთხვევების, ეპიდაფეთქებებისა და სხვა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისათვის არაკეთილსაიმედო სიტუაციების კვლევისას ლაბორატორიული სერვისის მიწოდება.

ცენტრის საქმიანობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს ადგილობრივ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთთანამშრომლობა წარმოადგენს. პარტნიორობის გაძლიერებისა და კოორდინაციის გაუმჯობესების მიზნით 2017 წელს ცენტრში შეიქმნა საერთაშორისო და საზოგადოებასთან ურთიერთობების სამმართველო, რომლის ძირითად მიზანს პარტნიორ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის ხელშეწყობა წარმოადგენს.

საერთაშორისო დონეზე ცენტრის ძირითადი პარტნიორი ორგანიზაციებია: ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია (WHO), გაეროს სააგენტოები (UNICEF, UNDP, UNFPA), შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალიარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი (GFTAM), აშშ დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრები (CDC), აშშ ჯანმრთელობის დეპარტამენტი (DHHS), აშშ ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრები (NIH), აშშ თავდაცვის დეპარტამენტი (DOD/DTRA), აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (USAID), აშშ ვოლტერ რიდის სამხედრო კვლევით ინსტიტუტი (WRAIR), აშშ ევროპული სარდლობის ოფისი (USEUCOM), აშშ სანაოს-

ნო სამედიცინო კვლევითი დეპარტამენტი (NAMRU3), ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვების და შეფასების ინსტიტუტი (IHME), ევროკომისია და მისი სტრუქტურები, ევროპის დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრები (ECDC), ევროკავშირის ხმელთაშუა და შავი ზღვის რეგიონის ინტერვენციული ეპიდემიოლოგიის სწავლების პროგრამა MediPIET, ვაქცინებისა და იმუნიზაციის გლობალური ალიანსი (GAVI), გერმანიის თავდაცვის სამინისტროს (ბუნდესვერი) სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის მიკრობიოლოგიის ინსტიტუტი, მსოფლიო ბანკი (WB), იტალიის ჯანმრთელობის ეროვნული ინსტიტუტი (Istituto Superiore di Sanità), გაერთიანებული სამეფოს ჯანმრთელობის უსაფრთხოების სააგენტო (UKHSA), ბლუმბერგ ფილანტროპის ინიციატივა თამბაქოს მოხმარების შესამცირებლად, საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური ცენტრი (ISTC), საბინის ვაქცინის ინსტიტუტი, BMJ, ახალი ინოვაციური დიაგნოსტიკის ფონდი (FIND) და სხვ. გერმანიის თავდაცვის სამინისტროს (ბუნდესვერი) სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის მიკრობიოლოგიის ინსტიტუტი (IMB), ტუბერკულოზია და ფილტვის დაავადებების საერთაშორისო კავშირი (The Union), ნარკოტიკებისა და ნარკომანიის მონიტორინგის ევროპული ცენტრი (EMSDDA), ბუნდესვერის მიკრობიოლოგიის ინსტიტუტი, კვიპროსის ნიქოზიის სამედიცინო სკოლა, ბერლინის რობერტ კოხის ინსტიტუტი და სხვ.

თანამშრომლობა მოიცავს როგორც სამეცნიერო, ასევე – საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მნიშვნელოვან მიმართულებებს. დონორთა დაფინანსებით ცენტრში სხვადასხვა პროგრამა და სამეცნიერო პროექტი ხორციელდება.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დაქვემდებარებაში მყოფი უწყებების გარდა, ცენტრს მჭიდრო თანამშრომლობა აკავშირებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და მის დაქვემდებარებაში მყოფ უწყებებთან (სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია, სურსათის ეროვნული სააგენტო, გარემოს ეროვნული სააგენტო), საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროსთან, ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკულ ცენტრთან, ტუბერკულოზისა და ფილტვის დაავადებათა ეროვნული ცენტრთან, ივანე ბერიტაშვილის ექსპერიმენტული ბიომედიცინის ცენტრთან,

გიორგი ელიაშვილს სახელობის ბაქტერიოფაგიის, მიკრობიოლოგიისა და ვირუსოლოგიის ინსტიტუტთან, შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნულ სამეცნიერო ფონდთან, სამედიცინო ასოციაციებთან და სხვ.

დკსჯეცს აქვს უნივერსიტეტებთან და კვლევით ცენტრებთან თანამშრომლობის მრავალწლიანი წარმატებული გამოცდილება, როგორც ეროვნულ ასევე საერთაშორისო დონეზე, მათ შორის: თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისის თავისუფალი უნივერსიტეტი, საქართველოს უნივერსიტეტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ფლორიდას უნივერსიტეტი, მერილენდის უნივერსიტეტი, ემორის უნივერსიტეტი, ჯონ ჰოპკინსის უნივერსიტეტი, არიზონას უნივერსიტეტი, ოკლაჰომას უნივერსიტეტი, ბერლინის ჯანმრთელობის უნივერსიტეტის შარიტეს ცენტრი, ოსლოს უნივერსიტეტი, ჟენევის დიპლომის შემდგომი სწავლების უნივერსიტეტი, კემბრიჯის უნივერსიტეტი, ნორვეგიის არქტიკული უნივერსიტეტი, კარდიფის უნივერსიტეტი და სხვ.

საზოგადოებასთან და მედიასთან ურთიერთობა ცენტრის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა. დკსჯეცში ყოველწლიურად აღინიშნება სისხლის დონორების, კიბოს, ტუბერკულოზის, ჰიპერტენზიის, იმუნიზაციის, ძუძუთი კვების, „მსოფლიო თამბაქოს გარეშე“, მარილის მოხმარების შესახებ ინფორმირებულობის ზრდის, აუტიზმის და სხვა მსოფლიო და ევროპის დღეები და კვირეულები. იმართება სხვადასხვა დაავადებების გავრცელებისა და საზოგადოებრი-

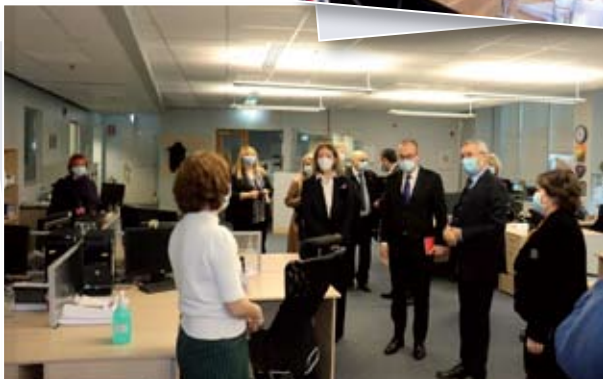

ვი ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შემცველი რისკების წინააღმდეგ მიმართული საინფორმაციო კამპანიები, მზადდება საინფორმაციო-სოციალური მედიაკოდეზინგები და მიმართვები, იმართება და შუქდება ადგილობრივი და საერთაშორისო კონფერენციები, კონგრესები, სამუშაო შეხვედრები, ლექცია-სემინარები, სხვადასხვა დაავადების შესახებ ცნობიერების ამაღლებისკენ მიმართული აქციები და მარათონები.

საერთაშორისო და საზოგადოებასთან ურთიერთობების სამმართველოს კოორდინირებით ცენტრში ქართულ და ინგლისურ ენებზე მზადდება ისეთი საინფორმაციო მასალა, როგორიცაა საინფორმაციო ფურცლები საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მნიშვნელოვან საკითხებზე და არსებულ თანამშრომლობაზე, ცენტრის ყოველწლიური ბრენდირებული დღიური, „საქართველო-ევროკავშირის თანამშრომლობა საზოგადოებრივ ჯანდაცვაში“ და სხვა პუბლიკაციები. ასევე ევროპის რეგიონის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სკოლების ასოციაციასთან (ASPHER) თანამშრომლობის ფარგლებში დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის გუნდის მიერ ქართულად ითარგმნა და დაიბეჭდა COVID-19-ის პანდემიის ძირითადი ეპიდემიოლოგიური ცნებების სახელმძღვანელო „როგორ დავითვალოთ დაავადება?“ (გამოცემის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ვებ-გვერდზე: <https://www.ncdc.ge/Handlers/GetFile.ashx?ID=2f64b73d-c22c-440c-91a6-762b2cc90052>).

უწყვეტი პროფესიული მზადებისა და განვითარების სამმართველოს კომპეტენციის სფეროს წარმოადგენს ცენტრისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ქსელში დასაქმებული ადამიანური კაპიტალის პროფესიული განვითარება და პროცესის მუდმივი კოორდინაცია; საერთაშორისო სტანდარტებით სავანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება და დანერგვა; უწყვეტი მოკლევადიანი გადამზადების კურსების მომზადება და პროცესისთვის ხელშეწყობა შესაბამისი დარგის ფარგლებში; ელექტრო-

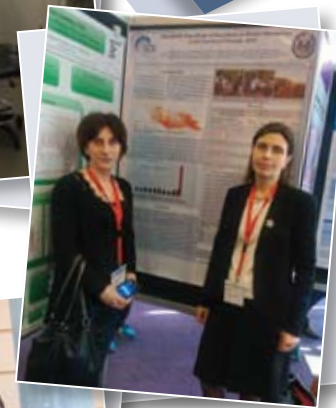
ნული საგანმანათლებლო ცენტრის დაფუძნება და განვითარება; სასწავლო კურსების აკრედიტაცია; უწყვეტი პროფესიული მზადების მიმართულების განვითარება და პროცესის მუდმივი კოორდინაცია; მიმართულების ახალი სტრატეგიული სამოქმედო გეგმის მომზადება; ადგილობრივ და საერთაშორისო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან/საერთაშორისო დონორ და პარტნიორულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა; ერთობლივი პროექტების განხორციელება; სამუშაო შეხვედრების, კონფერენციებისა და სემინარების დაგეგმვა.

ადმინისტრაციული დეპარტამენტის საქმიანობა მოიცავს ცენტრის ადამიანური რესურსების მენეჯმენტს; საქმიანობის სამართლებრივ უზრუნველყოფას; დოკუმენტბრუნვის/საქმისწარმოების უზრუნველყოფას; ცხელი ხაზის (116001) მართვას; ცენტრში შრომის უსაფრთხოების ღონისძიებების კოორდინაციას; ინფორმაციული ტექნოლოგიებით უზრუნველყოფის კოორდინაციას; საგანგებო და გადაუდებელი სიტუაციების დროს ცენტრის სათანადო მობილური ჯგუფების საქმიანობის, ეპიდემიოლოგიური ღონისძიებების განხორციელებისას, ეპიდრაზმების უსაფრთხო გადაადგილების უზრუნველყოფის კოორდინაციას; სატრანსპორტო და საერთო ორგანიზაციულ-ტექნიკურ ლოჯისტიკასა და მხარდაჭერას.

საფინანსო-ეკონომიკური დეპარტამენტის საქმიანობის ძირითად მიმართულებებს დკსჯეცის ფინანსური მდგრადობა და სწორი პოლიტიკის განსაზღვრა წარმოადგენს. ცენტრი ახორციელებს სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების ხარჯვას, საგრანტო პროექტების და კომერციული საქმიანობის ფინანსურ პროცედურებს. დეპარტამენტი უზრუნველყოფს ცენტრის კონსოლიდირებული ბიუჯეტის დაგეგმარებას და საბიუჯეტო

პროცესის სწორად წარმართვას, სახელმწიფო შესყიდვების კონკურენტუნარიანი გარემოს შექმნას, ბუღალტრული აღრიცხვის დადგენილი სტანდარტების შესაბამისად და მატერიალური მარაგების აღრიცხვას. ცენტრი დღეის მდგომარეობით ქვეყნის სხვა საბიუჯეტო ორგანიზაციებთან შედარებით ყველაზე დიდი მოცულობით საგრანტო პროექტებს მართავს.

სამეცნიერო საბჭო წარმოადგენს სათათბირო ორგანოს, რომელიც მუშაობს გენერალური დირექტორის მიერ დამტკიცებული წლიური გეგმის მიხედვით, იხილავს წლიურ და პერსპექტიულ გეგმებს, კვლევის შედეგების პრაქტიკაში დანერგვის ფორმებსა და გზებს, პროექტების, პროგრამების, გრანტების, სახელშეკრულებო სამუშაოების შესრულების შედეგებს, წინადადებებს ცენტრის საქმიანობის მიმართულებებში, სტრუქტურასა და საშტატო განრიგში ცვლილებების შეტანასთან დაკავშირებით; კადრების მომზადების მიმდინარე და პერსპექტიულ გეგმებს; გეგმებს და განცხადებებს სახელმძღვანელოების, მონოგრაფიების და სხვ. გამოცემის შესახებ; პროფილურ ორგანიზაციებთან კომპლექსური მუშაობის კოორდინაციის საკითხებს; უძღვება მუდმივმოქმედი სამეცნიერო სემინარის მუშაობას.

THE NATIONAL CENTER FOR DISEASE CONTROL AND PUBLIC HEALTH AT A GLANCE

Vision: Our Knowledge – for Public Health.

Mission: Protection and improvement of health of the Georgian population through scientific, evidence-based prevention, preparedness and timely response to public health threats.

In accordance with L. Sakvarelidze National Center for Disease Control and Public Health Strategic Plan for 2018-2022, seven major strategic priorities were articulated with relevant goals and objectives:

- Strategic Priority 1:** Decrease morbidity, disability and mortality caused by communicable diseases.
- Strategic Priority 2:** Decrease morbidity, disability and premature mortality caused by noncommunicable diseases.
- Strategic Priority 3:** Prevent morbidity, disability and premature mortality caused by climate change and environmental factors.
- Strategic Priority 4:** Strengthen preparedness capacities for rapid and effective response to public health threats.
- Strategic Priority 5:** Develop applied and fundamental biomedical and biotechnological scientific research potential.
- Strategic Priority 6:** Develop electronic information systems.
- Strategic Priority 7:** Promote development of public health care system management.

The NCDC is a legal entity of Public Law accountable to the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia with a dedicated line in the State budget. The NCDC provides national leadership in preventing and controlling communicable and non-communicable diseases.

The NCDC develops national standards and recommendations (guidelines); Supports improvement of public health; Implements epidemics surveillance, immunization program, laboratory investigations, researches; Provides consultations and responds to public health emergencies; Provides health statistics to monitor population health and guide policy actions.

Based on the immense importance of NCDC's functional activity, a Supervisory Board, which is a multisectoral management body, was established to manage the Center. The main functions and powers of the Supervisory Board are to review the Center's policy, strategic directions, annual budget, center's Development Strategy and Action Plan; Presentation the reports of the Director General, etc.

NCDC's activities defined by the strategic priorities are implemented through 7 departments, 4 independent divisions and the R. Lugar Center for Public Health Research. Totally the NCDC including regional services (9 divisions) employs 583 personnel (including projects/grants).

The Communicable Diseases Department has been an important structural unit of the Center since its establishment. One of the most important priorities in terms of health care for the population of Georgia is to perform surveillance on communicable diseases, which includes: (i) Implementation of communicable disease integrated surveillance, (ii) Investigation of outbreaks and epidemics; (iii) Prevention, timely response and control of communicable diseases; (iv) Planning of immunization activities and reducing the number of vaccine preventable diseases; (v) Providing the national coordination of international health regulations.

The NCDC and the municipal units of the public health services use the integrated surveillance system which ensures the implementation of real time bio-surveillance throughout the country and is used for registration, notification and reporting of all diseases under surveillance /conditions as well as veterinary cases.

Since 2013 the NCDC has been a principal recipient of grants from the Global Fund to Fight HIV/AIDS, Tuberculosis (TB) and Malaria including programs as follows: "Sustaining Universal Access to Quality Diagnostics and Treatment of all forms of TB in Georgia" and "Sustaining and Scaling up the Effective HIV/AIDS Prevention, Treatment and Care in Georgia".

The Lugar Center is a top-tiered institution of the country's laboratory network and serves as a reference laboratory for Georgia's public health system, where based on "One Health" concept the timely detection and identification of pathogens causing life threatening diseases for humans and animals are implemented/practiced.

The Lugar Center includes modern biosafety level 2 and 3 (BSL-2 and BSL-3) laboratories. The BSL-3 facilities – bacteriology and virology laboratories and the National Repository of human and animal EDPs. The biosafety BSL-2 zone includes the following labs: bacteriology, virology, serology, molecular biology/ genome, cell cultures, parasitology and entomology.

The main functions of the Lugar Center include the following: Providing the unified laboratory system for EDP detection, surveillance, and response; Conducting scientific research on public health, epidemiology, bio-security, epizootiology, and environmental health problems; Conducting the epizootic and entomological surveys in the foci of especially dangerous and other infections; Managing and continuous monitoring of national collection (Repository) of bacteria and viruses; Providing laboratory diagnosis of hospitalized and ambulatory patients; Monitoring and support of clinical laboratories, organizing the laboratory quality control system; Laboratory investigation of environment, pathogen reservoirs, and vectors; Checking antimicrobials and anti-insecticides for their disinfection and sterilization power.

The Lugar Center is a reference laboratory that implements laboratory external quality control programs for the diagnosis of Antimicrobial Resistance, Hepatitis C and SARS-CoV-2. The training center on laboratory diagnosis of Hepatitis, Biosafety requirements and quality control has been established at the Lugar Center. The Lugar Center, as a reference laboratory, provides with the opportunity the laboratories involved in all state programs to participate free of charge in external quality control programs and trainings, that enhances the quality of laboratory services and strengthens public health surveillance nationally and internationally.

The Lugar Center is also a reference laboratory for blood banks and performs blood donation testing for blood-borne infections in 5% of donations. Since 2020, NAAT technology has been introduced under the State Safe Blood Program, that is one of the step forward and the best example to assess the benefits of centralized testing.

During the coronavirus infection pandemic the Lugar Center took full responsibility for the diagnostic component. Molecular testing of SARS-COV-2 started using a variety of methods, including high-performance fully automatic and semi-automatic devices, and in parallel developed coronavirus infection diagnostic algorithms, established a team of specialists working in this field in the country and facilitated the practical implementation of molecular diagnostic methods in the private sector.

The Genomics Center, that is unique in the region, is functioning in the Lugar Center, equipped with state-of-the-art equipment (Illumina MiSeq, MiSeq Dx (FDA approved for clinical applications) and NextSeq platforms) and is conducting both scientific and diagnostic research. In particular, molecular-genetic study of the Epithelial Growth Factor Receptor (EGFR) gene, clinical applications based on the next generation of sequencing – Testing of Panels of Oncology Markers - TruSight 15 solid tumors and BRCA1 and BRCA2 breast tumor. The new method - GHOST (Global Hepatitis Outbreak and Surveillance Technology) technology has been introduced, which based on pathogen genotypes, allows the directions of infection transmission to be identified and so-called Active Spreaders to be detected.

Since 2020, the Lugar Center has been studying the entire genome of the SARS-COV-2 virus circulating in Georgia using the next generation of sequencing technology. This study was the first in the region. The aim of this study is genetic characterization of virus strains in Georgia, their phylogenetic analysis and monitoring of new mutations.

In 2015 the Quality Control Unit and a Working Group on Quality was established in the Center. The NCDC was awarded International Standard ISO9001 certification; Evaluation of Lugar Center was conducted by international experts (IQLS). In 2017, Serology and General Bacteriology laboratories of the Lugar Center were accredited by American International Accreditation Board (ANAB) in accordance of ISO15189 standard. The Center conducts an external audit annually to maintain accreditation and provide evidence of continuous improvement in quality control.

The Quality Control Unit jointly with the Lugar Center monitors laboratories providing laboratory services under the component “Providing Diagnosis of New Coronavirus (SARS-CoV-2) Infection (COVID 19)” of the State Program “Management of New Coronavirus Disease (COVID 19)”. The quality team is constantly participating as well in updating and implementation process of diagnostic algorithms.

The aim of the Public Health Preparedness and Response Division is to coordinate preparedness and response activities before, during and after the emergency situations, which is implemented through the following activities: (i) Ensure preparedness, response and evaluation activities of NCDC in case of public health emergency; (ii) Coordinate the Emergency Operation Center's (EOC) activities; (iii) Prepare situational analysis and risks assessment during the emergency situations; (iv) Implement International Health Regulations (IHR) and Global Health Security (GHS) activities; (v) Collaborate and coordination with all stakeholders involved in emergency response; (vi) Develop the emergency response, communication and disease-specific response plans; (vii) Monitor and coordinate emergency response; (viii) Implement local and international media monitoring for identification of potential threats.

The aim of the Department of Non-Communicable Diseases is to develop and implement measures for epidemiological surveillance, prevention and control of non-communicable diseases, maternal and child health, reproductive health, develop and monitor evaluation indicators; Epidemiological analysis of morbidity, mortality, risk factors, assessment of trends, planning and implementation of health promotion, educational and communication activities; Coordinate measures to strengthen tobacco control; Conduct surveys and prepare reports, publish articles; Collaboration with international organizations and development of relevant reports; Search for grants/projects and management; Planning and coordinating the establishment of a network of healthy cities in Georgia; Develop registries, etc.

The Department of Environmental Health was established in 2020, in accordance with the main recommendation of the EU-supported twinning project “Strengthening the existing environment and health system in Georgia”.

The aim of the Department of Environmental Health is to prevent morbidity, disability and premature mortality caused by climate change and environment factors; Develop monitoring and evaluation of indicators; Analysis of results; Plan and coordinate measures to improve the situation; Implement the strategic objectives of the Georgian National Environment and Health Action Plan NEHAP-2; Accomplish commitments under the EU Association Agenda; Online registration of disinfectants; Develop strategic environmental assessment of documents, conclusions and recommendations; Early detection of toxic exposure of lead in children, develop management measures of laboratory capacities, identify sources, conduct annual awareness raising campaigns, plan and coordinate measures to eliminate lead in paints; Analysis of the results obtained by the implementation of the Technical Regulation approved by the Resolution # 473 of the Government of Georgia dated September 14, 2015 “On sanitary norms for the prevention and control of infections during the aesthetic and cosmetic procedures in public institutions”, develop recommendations based on the results of the analysis; Search for grant projects; Plan and conduct studies, prepare and publish reports; Collaborate with international organizations and participate in the meetings.

On July 21, 2021 the Chemical Risk Factor Assessment Laboratory, under the National Center for Disease Control and Public Health, supported by the United Nations Children's Fund, started functioning. The laboratory is equipped with state-of-the art devices.

NCDC plays the leading role in producing the medical statistics in Georgia. The main functions of the Medical Statistics Department are: collecting the statistical data from the medical establishments and its processing (analysis, controlling and validation) through different registers and statistical reporting forms; consultation and training of providers; calculation of health indicators and identifying disease trends in the country; supporting a unified database of research, conducted by the Center; managing the population-based cancer registry and birth registry; birth / death system administration; regular replenishment of the WHO databases: Health for All and Non-monetary Health Care Statistics; production of descriptive analysis of statistical data in the form of publications and other materials (annual publications: statistical yearbook "Health Care, Georgia"; statistical highlights; „Cancer in Georgia“ (analysis) „COVID-19 in Georgia“ (reports) etc.); collaboration with different international institutions (Institute for Health Metrics and Evaluation at the University of Washington, Consortium established by the Nicosia Medical School of Cyprus, Robert Koch Institute in Berlin) for data sharing / comparison / analysis of Georgia, etc.

Public Health State Programs and Regional Management Department manages and monitors 11 "vertical" state programs, focused on promoting a healthy lifestyle, preventing communicable and non-communicable diseases, and improving the health of the population, which includes designing, elaborating and budgeting the draft state programs, organization of public procurement process within the programs, collecting information about the provided services, processing and making decision about financing, analyzing the program implementation, reporting, monitoring and preparation of proposals for its improvement, which, on the one hand, contributes to the prevention of communicable and non-communicable diseases and, on the other hand, optimizes public spending. At the same time, the department prepares guidelines / methodological recommendations for municipal public health centers and assists in training the staff employed by them.

Public Health State Programs and Regional Management Department is presented by the state programs management and monitoring group at a central level and 9 regional units, where the regional diagnostic and TB bacterioscopic laboratories are functioning and an epidemiological team is employed. The main task of regional units is epidemiological and laboratory surveillance of especially dangerous and other infectious and non-communicable diseases on the district level; and providing laboratory services in case of diseases, outbreaks and other situations of public health threat.

One of the main priorities of NCDC is cooperation with local and international organizations. In order to enhance collaboration and partnership, in 2017 International and Public Relations Division was established at the NCDC, the main purpose of which is to promote cooperation with partner organizations.

The main international partners of NCDC are: the World Health Organization (WHO), UN agencies (UNICEF, UNDP, UNFPA), The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria (GFTAM), U.S. Centers for Disease Control and Prevention (CDC), U.S. National Institutes of Health (NIH), U.S. Department of Health and Human Services (DHHS), U.S. Department of Defense (DOD/DTRA), U.S. Agency for International Development (USAID), Walter Reed Army Institute of Research (WRAIR), U.S. European Command Office of Defense Cooperation (USEUCOM), U.S. Naval Medical Research Unit 3 (NAMRU3), (IHME), Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME) at the University of Washington, European Commission and EU institutions, The European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), Mediterranean and Black Sea program for Intervention Epidemiology and Training (MediPIET), Gavi – the Vaccine Alliance, The Bundeswehr Institute of Microbiology (IMB). World Bank (WB), Istituto Superiore di Sanità, The UK Health Security Agency (UKHSA), The Bloomberg Initiative to Reduce Tobacco Use – Bloomberg Philanthropies, the International Science and Technology Center (ISTC), Sabin Vaccine Institute BMJ, FIND – Diagnosis for All, International Union Against Tuberculosis and Lung Disease (The Union), European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMSDDA), Bundeswehr Institute of Microbiology, Medical School of University of Nicosia, Cyprus, Robert Koch Institute in Berlin etc.

Cooperation covers scientific as well as public health directions. Different programs and scientific projects are implemented at the center, supported by the donor funding.

In addition to the close collaboration with the agencies under the state control of the Ministry of IDPs, Labour, Health and Social affairs of Georgia, on a national level NCDC actively cooperates with the Ministry of Environmental Protection and Agriculture of Georgia and its agencies (State Laboratory of Agriculture of Georgia, National Food Agency, National Environmental Agency), Ministry of Foreign Affairs of Georgia, Infectious Diseases, AIDS and Clinical Immunology Research Center, National Tuberculosis Center, Ivane Beritashvili Center of Experimental Biomedicine, G. Eliava Institute of Bacteriophages, Microbiology and Virology, Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia, medical associations etc.

NCDC has continuous successful cooperation with universities and research centers, both nationally and internationally, among them are: Tbilisi State Medical University, Iv. Javakhishvili State University, Free University of Tbilisi, University of Georgia, Ilia State University, A. Tsereteli State University, Batumi Shota Rustaveli State University, Florida University, Maryland University, Emory University, John Hopkins University, Arizona University, Oklahoma University, Charité – Universitätsmedizin Berlin, University of Oslo, Graduate Institute Geneva, University of Cambridge, UiT The Arctic University of Norway, Cardiff University etc.

Public and media relations is one of the NCDC's priority directions.

Every year, NCDC celebrates the world and European health days, weeks and other important events, including: the World

Blood Donor Day, World Cancer Day, World Tuberculosis Day,

World Hypertension Day, European Immunization Week,

World Breastfeeding Week, World No Tobacco Day, Marili,

Salt Awareness Week, World Autism Day, etc. Information

campaigns against the spread of various diseases

and about the threats to public health are conducted,

information and social media recordings are

prepared, local and international conferences,

congresses, workshops, lectures/seminars, ac-

tions and marathons aimed at awareness raising

about various diseases are conducted and covered.

Under the coordination of International and Public Relations Division, information materials such as the brief notes on important public health topics and on existing cooperation (in Georgian and English languages),

NCDC's annual branded diary, EU-Georgia Cooperation in Public Health and other publications are prepared and published. In addition, In the frames of collaboration with the Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER), team of NCDC colleagues made an official Georgian translation of the basic epidemiological concepts for understanding the COVID-19 epidemic - How to Count Illness (<https://www.ncdc.ge/Handlers/GetFile.ashx?ID=2f64b73d-c22c-440c-91a6-762b2cc90052>).

The scope of the Continuous Professional Training and Development Division is the strengthening and development of the human capital existing in the Public Health network and permanent promotion and coordination of the process; also the elaboration and introduction of training programs in accordance with the international standards; preparation of short-term various field training courses and provision of continuous coordination; establishment of on-line training center and accreditation of teaching programs.

The CPD Division is eligible to: Provide coordination to the development of the CPD direction; Develop the strategy on further development; Develop cooperation with the international educational institutions and donor organizations in the frame of competence; Implement joint educational projects; Organize the working meetings, seminars, workshops and conferences; Participate in the international conferences; Prepare reporting according to the set regulations as well as per additional request.

Functions of the Administrative Department include: human resources (HR) management; legal activities, chancellery work and filing, management of the hot-line (116001); coordination of labour safety activities at the Center; coordination of IT support services, ensuring/coordination of activities of relevant mobile groups during the emergencies and safe transportation of epid-groups in carrying out epidemiological measures; providing transport support and general logistics.

The main directions of the Financial-Economic Department are ensuring the financial sustainability of the Center and determination of the right financial policy. NCDC implements its activities by spending the state budget allocations, also, conducts financial procedures related to the implementation of grant projects and commercial activities. Department ensures planning of the consolidated budget of the Center and proper management of the budgeting process, creation of a competitive environment for public procurement activities in compliance with the established standards of accounting; and recording material stocks. NCDC currently manages the largest volume of grant projects compared to other budgetary organizations in the country.

The Scientific Council is an advisory body that operates under the guidance of the annual plan approved by the Director General of the NCDC. The Council discusses annual and long-term plans; forms and ways of implementing the results of research into practice; results of implemented projects, programs, grants, contractual work; proposals for changes in the activities, structure and staffing of the Center; on-going and prospective plans for the training of human resources; plans and announcements about textbooks, monographs, and other publications; issues of coordination of work with partner organizations; leads the work of a permanent scientific seminar.

ცენტრის ფუნქციების ზრდიდან გამომდინარე, ბიუჯეტის დაფინანსება ყოველწლიურად იზრდება რამდენიმე მილიონი ლარით – 2021 წლის ნაერთი ბიუჯეტი 10 წლის წინანდელ ნაერთ ბიუჯეტთან მიმართებაში გაზრდილია 37-ჯერ, თუმცა, აღსანიშნავია, რომ გამოყოფილი ასიგნებების ზრდა (ბოლო ორ წელიწადში) ახალი კორონავირუსით (SARS-CoV-2) გამომწვეული ინფექციის (COVID-19) წინააღმდეგ ბრძოლისთვის განსაზღვრული ღონისძიებების დაფინანსებას უკავშირდება.

ცენტრი, ძირითადად, ფინანსდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან, ასევე, შემოსავლებს ღებულობს გლობალური ფონდიდან, პარტნიორი/დონორი ორგანიზაციებისაგან და კომერციული საქმიანობიდან. 2021 წლის ცენტრის ნაერთი ბიუჯეტის შესრულებამ 220 719 ათასი ლარი შეადგინა, რაც 73%-ით მეტია 2020 წლის მაჩვენებელზე. დონორთა დაფინანსება 43 990 ათას ლარს შეადგენს (მ.შ. სამეცნიერო და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ღონისძიებების დაფინანსება – 18 912 ათასი ლარი და გლობალური ფონდის დაფინანსება – 25 078 ათასი ლარი).

კომერციული საქმიანობის ფარგლებში მიღებული 5 338 ათასი ლარის შემოსავალი, 2020 წელთან შედარებით (3 292 ათასი), 62%-ით მეტია (აქედან 97%-ს ლაბორატორიული კვლევებიდან მიღებული შემოსავლები წარმოადგენს).

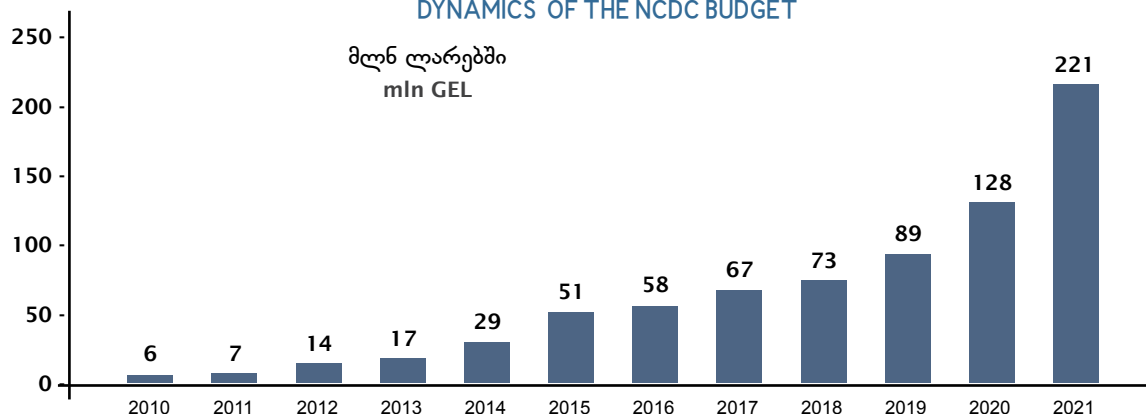
Due to the increase in the functions of the Center, the budget funding increases by several million GEL every year. Thus, consolidated budget for 2021 was increased 37 times compared to the consolidated budget of 2010. It should be also mentioned, that increase in allocations over last two years is due to the funding of the measures to combat the novel coronavirus (SARS-CoV-2) infection (COVID-19).

The Center is mainly funded from the state budget, also receives financing from the Global Fund and other partner/donor organizations, and from commercial activities. The consolidated budget of the Center for 2021 was 220,719 thousand GEL, which is 73% increase compared to 2020. Donor funding comprised 43,990 thousand GEL (including the

funding for scientific and public health activities – 18 912 thousand GEL and the Global Fund – 25 078 thousand GEL).

5,338 thousand GEL received from commercial activities, which is 62% increase compared to 2020 (3,292 thousand GEL); 97% of which is the income from laboratory activities.

ცენტრის ბიუჯეტის დინამიკა
DYNAMICS OF THE NCDC BUDGET

FINANCIAL
SUSTAINABILITY
OF THE CENTER

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი
ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი

თბილისი 0198, კახეთის გზატკეცილი №99
ტელ: (+995 32) 116 001

ელ. ფოსტა: ncdc@ncdc.ge
ვებგვერდი: www.ncdc.ge
fb.com/ncdcgeorgia

NATIONAL CENTER FOR DISEASE
CONTROL AND PUBLIC HEALTH

99 Kakheti Highway
Tbilisi 0198
Georgia
Phone: (+995 32) 116 001

E-mail: ncdc@ncdc.ge
www.ncdc.ge
Facebook: fb.com/ncdcgeorgia